

Nebojša

Milenković

Vujica

Rešin

Tucic

Radićija

agaardae

Nebojša Milenković

VUJICA REŠIN TUCIĆ
TRADICIJA AVANGARDE

MUZEJ SAVREMENE UMETNOSTI VOJVODINE
MUSEUM OF CONTEMPORARY ART VOJVODINA
NOVI SAD, 2011.

Vujica Rešin Tucić: TRADICIJA AVANGARDE / The Tradition of Avant-garde
Retrospektivna izložba / Retrospective

Autor i kustos izložbe / Author and exhibition curator
Nebojša Milenković

Tehnička podrška / Technical support
Jovan Jakšić, Đorđe Popić, Pajica Dejanović

Muzej savremene umetnosti Vojvodine / februar-mart 2010.
Museum of Contemporary Art Vojvodina / February-March 2010

SADRŽAJ / CONTENTS

Nebojša Milenković ISTORIJSKA AVANGARDA, AVANGARDA, NEOAVANGARDA, POSTAVANGARDA, RETROGARDA, ILI - TEORETSKA ZBRKA KAO IZVORIŠTE MOGUĆIH TUMAČENJA...	7
Vujica Rešin Tucić Odlomci iz poeme REFORM GROTESK	32
Nebojša Milenković VUJICA REŠIN TUCIĆ KAO POLEMIČAR, PERFORMER I DRUŠTVENI AKTIVISTA	43
Vujica Rešin Tucić MOJE MENSTRUACIJE / MY MENSTRUATIONS	65
Vujica Rešin Tucić STRUGANJE MAŠTE / SCRATCHING IMAGINATION	73
Dokumenti / Documents	146
Podaci o umetniku	153
Podaci o autoru	155
Gordana Đilas SELEKTIVNA BIBLIOGRAFIJA VUJICE REŠINA TUCIĆA	156
Nebojša Milenković VUJICA REŠIN TUCIĆ: THE TRADITION OF THE AVANT-GARDE	173
Artist Info	213
Author Info	215

V.R.T. sa ocem Đurom, Zrenjanin, 1960-ih

VUJICA REŠIN TUCIĆ: TRADICIJA AVANGARDE

ISTORIJSKA AVANGARDA, AVANGARDA, NEOAVANGARDA, POSTAVANGARDA, RETROGARDA, ILI – TEORETSKA ZBRKA KAO IZVORIŠTE MOGUĆIH TUMAČENJA...

U istoriji književnosti, umetnosti, kulture i društva tokom XX veka svakako nije postojao termin koji je bio prisutniji i frekventniji a koji je, istovremeno, izazivao više teorijsko/praktičnih nedoumica, polemika i kontroverzi no što je to bio slučaj sa terminom avangarda. Ili: Avangarda.

Obuhvatajući različite (među sobom često sukobljene i protivurečne) oblasti ljudskih (intelektualnih) delatnosti – počev od umetnosti i književnosti, preko (eksperimentalne) muzike, teatra i filma, pa sve do filozofije, sociologije, etike, estetike ili politike – avangardom je bilo proglašavano i(li) „proglašavano“ sve i svašta. Takođe, opet zavisno od mesta, to jest konteksta u kom je terminološka odrednica „avangardno“ bila upotrebljavana, i samom terminu pridavana su različita značenja i značaj. U zapadnoj Evropi i SAD avangardnim su uglavnom smatrana ona dela ili pojave koje su svojim inovativnim potencijalima referisale na već oveštale kategorije moderniz(a)ma. Po pravilu, oko avangardi i avangardista tamo je uvek lebdela aura mističnosti, ezoterije... U istočnom (čitaj: komunističkom) delu sveta terminu avangarda najčešće su pridavane pejorativne konotacije. Proglasiti nekoga *avangardistom* u Odesi, Bratislavi, Segedinu, Zrenjaninu ili Novom Sadu – tom „nekom“, po pravilu, je donosilo različite probleme: uhođenja, maltretiranja, nemogućnost zaposlenja, neretko čak i zatvorske kazne... Izolovani i proganjani, ovakvu reakciju društva avangardisti su, delujući u komunizmu ili pak pojedinim totalitarnim režimima Latinske Amerike, unapred uračunavali u svoj rad. Samo delo je najčešće i bilo konstituisano kao *šamar društvenom ukusu*,¹ ono se samoostvarivalo upravo kroz reakcije društva koje *organizuju na mrtvim vrednostima odnegovani zagovornici građanskih ideala*,

čuvari morala formi. Prepoznaju se po tome što se plaše *avangarde*.² U istočnoj Evropi, posebno u drugoj polovini XX veka, proglasiti nekog avangardistom značilo je trajno ga stigmatizovati kao „element“ koji koči birokratski proklamovan *opšti napredak i progres*. Kako bi se stvar dodatno izoštrila i već na prvi pogled učinila *transparentnom*, uz termin avangarda ovde je, po pravilu, bio dodavan i epitet „lažna“. Naravno, ta „lažna“ avangarda bila je uglavnom inovativna, otkrivalačka, istraživačka, emancipatorska, ekscesna...

Dodatno, značenje termina menjalo se i u zavisnosti od toga ko je bio onaj koji označava – dakle od inovativnih i po *defaultu* naprednih pojava i pokreta, pa sve do (dis)kvalifikacija uz koje su obično stavljani epiteti različitih *reakcija* – tek, avangarda i avangardisti nikada i nigde, unutar konteksta društva u kom su delovali, nisu bili praćeni ravnodušnošću. Svuda gde je bila reč o avangardi, istovremeno, govorilo se i o strasti, o polemičkom, o neizvesnosti, o incidentu, o opasnosti, o inovativnom, o prevratničkom... Dakle, zajednička karakteristika, ukoliko je uopšte treba tražiti, bila je ta da je njen osnovni cilj uvek bila promena i(li) radikalno preispitivanje vladajućih/postojećih obrazaca i konvencija – različitih tradicionalizama ili modernizama. Tek, avangarda je uvek bila ona *slepa mrlja*, tačka prevrata, mesto polemike i simptom promene.

Takođe, treba napomenuti da se, kada se govori o avangardi (opet zavisno od ugla i konteksta posmatranja), uobičajeno krećemo unutar sledećih terminoloških odrednica: istorijske avangarde, neoavangarda, postavangarda ili retrogarde. Bez ulaženja u teorijske aspekte, karakteristike ili sličnosti i razlike svake od navedenih³ – tekst koji sledi trebalo bi da bude pokušaj afirmisanja termina i pristupa koji svojom obuhvatnošću i širinom polaže ambicije na to da sistematizuje nastojanja, ciljeve i rezultate navedenih avangardi. Reč je o terminu **tradICIJA**

1 *Moja umetnost u funkciji je da podjebavam sve oko sebe* (Miroslav Mandić).

2 Vojislav Despotov, „Društveni smisao avangarde“, *Ulaznica*, br. 59, Zrenjanin, 1977, str.111–116.

3 Videti: Miško Šuvaković, *Pojmovnik moderne i postmoderne likovne umetnosti i teorije posle 1950*, SANU, Prometej, Beograd, Novi Sad, 1999.

avangarde i o njegovom tvorcu – umetniku, pesniku i književniku Vujici Rešinu Tuciću (Melenci, 17. VII 1941 – 28. XI 2009, Novi Sad), autoru čije kulturno mesto, uloga i značaj unutar zrenjaninske, novosadske, vojvođanske i jugoslovenske alternativne scene skraja šezdesetih i početka sedamdesetih godina XX veka sa stanovišta istorije umetnosti do danas nije osvetljeno u meri u kojoj ovaj autor zavređuje.⁴

MEKI TOTALITARIZAM I RASCVETANI AVANGARDIZAM

*Pre svega, smatramo da ovaj svet
mora biti promenjen.* Gi Debor⁵

Kao i većina pripadnika, protagonista i praktičara nove umetničke prakse, i Vujica Rešin Tucić se intelektualno formirao u vremenu krize dogmatskog socijalizma – tj. tokom perioda pune afirmacije ideja o drugom/drugačijem socijalizmu: *Kod nas su ideali socijalističkog društva bili u najsnažnijem zamahu baš u vreme kada sam se ja oblikovao kao ličnost i mogu reći da ne smatram da sam zbog toga nesrećan... prihvatajući ideale društvene revolucije ja sam izuzetno oštro video da su oni u koliziji sa stvarnim društvenim odnosima, koji su se svodili na neku mlitavu osrednjost i životarenje.*⁶ Budući da su bili uglavnom levičarskih opredeljenja, uz grupu intelektualaca (uglavnom filozofa), polaznika *Korčulanske letnje škole* (1963–1974) i saradnika časopisa *Praxis* (1964–1974), praktičari i teoretičari nove umetničke prakse, uz bliske im autore filmsko-pozorišno-književnog

crnog talasa, bili su u jugoslovenskoj kulturi svakako najdosledniji zastupnici ideja nove levice kao pokreta koji je, insistirajući na tome da socijalizam nije i ne sme biti razdvojen od personalizma, *dovodio u pitanje ortodoksiju i koncipirajući ideju reformskog socijalizma. Ona (nova levica, prim. N. M.) je inicirala suptilniju analizu kulture (na tragu kritičke teorije društva), kao sfere u kojoj ljudi aktivno stvaraju svoj identitet... Rušeći marksističke dogme, nova levica je razumela da u modernom društvu personalni identitet nije više određen samo klasno, već da postoji pluralitet identifikacija... Nova levica se deklarise kao demokratski pokret koji se suprotstavlja autoritarnoj levisi i od nje razgraničava.*⁷ Gradivni element i vezivno tkivo koje je jugoslovensku novu umetnost skraja šezdesetih i tokom sedamdesetih okupilo oko istog projekta bio je, dakle, idealizam njenih protagonista. I to upravo onaj idealizam koji se karakteristično javlja uvek u vreme značajnih istorijskih i civilizacijskih promena i prevrata. Reč je o idealizmu stvaranja novog društva kojem bi, sasvim logično, trebala da bude potrebna i nova umetnost: *Za nas je od posebne važnosti da postavimo pitanje: u kom odnosu danas „funkcioniše“ jedinka u okviru društvene stvarnosti?*⁸

Pojednostavljeno, avangardisti su, delujući skraja šezdesetih i početkom sedamdesetih godina XX veka, poverovali u iskrenost procesa političke liberalizacije jugoslovenskog društva, te se celokupna njihova javna delatnost može tumačiti i sa aspekta pokušaja davanja doprinosa stvaranju te, mislilo se, specifično jugoslovenske (samoupravne) varijante demokratskog socijalizma. Uprkos unutrašnjim progonima, često čak i teroru nad neistomišljenicima, Titova Jugoslavija je dugi niz godina, pa i decenija, uživala ugled zemlje u kojoj je bio moguć, to jest u kojoj je u praksi bio ostvaren (antidogmatski) *socijalizam sa ljudskim likom*. U vremenu početaka intelektualnog formiranja i stvaralačkih aktivnosti nove jugoslovenske avangarde, istini za volju, bilo je jako puno razloga za verovanje u iskrenost namera Brozovog režima da se u SFRJ takav socijalizam zaista i ostvari: *Živeli smo u ostvareno-zamišljenoj, manje-više idealnoj zemlji... Od osamnaest i po miliona stanovni-*

4 Doprimos V.R.T-a (neo)avangardi, s posebnim akcentom na njegovim književnim istraživanjima, na sistematičniji način do sada je istorizovan u tekstovima Ivana Negrišorca, „Monokl Vujice Rešina Tucića“, u: *Legitimacija za beskućnike – srpska neoavangardna poezija, poetički identitet i razlike*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 1996, str.147–192; i Ostoje Kisića, „Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena socijalističkog samoupravljanja“, u: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte*, izbor iz poezije, Dnevnik, Novi Sad, 1991, str. IX–LXXX.

5 Gi Debor, „Izveštaj o konstruisanju situacija i uslovima za organizovanje međunarodnog pokreta situacionističke internacionale“, u: Aleksa Golijanin (ur.), *Situacionistička internacionala*, Gradac, br. 164–165–166, Čačak, 2008, str. 63.

6 Srećko Lorgjer, „Vujica Rešin Tucić – Smenjuju se dobra i loša vremena“, intervju, *Svijet*, Sarajevo, 26. VII 1985.

7 Zagorka Golubović, „Nova levica, socijalizam i personalizam“, *Republika*, br. 272, Beograd, 1–15. novembar 2001.

8 Radomir Damjanović Damnjan, *Mrlja u prostoru ili položaj jedinke u društvu*, Tübingen, 1976, citat iz: Grupa autora, *Nova umetnost u Srbiji 1970–1980, Pojedinci, grupe, pojave*, Muzej savremene umetnosti, Beograd, 1983, str. 43.

Sa majkom Gorinkom, Melenci, 1944.

Sa sestrom Sonjom, Melenci, krajem 1940-ih

ka u Jugoslaviji šezdeset posto ih je bilo mlađih od trideset godina.⁹ Ideal se, dakle, činio dostupnim i izgledao je tačno onako kako ga u jednom svom spisu iz 1968, pišući o idealnom društvenom (socijalističkom) poretku, predviđa Lešek Kolakovski, *naznačujući da socijalizam nije*: 1. „društvo“ u kojem je čovek nesretan ako iznosi svoje mišljenje, a sretan ako to ne učini; 2. „društvo“ u kojem bolje živi onaj koji nema nikakvo mišljenje; 3. „država“ u kojoj vlada određuje prava građana, ali čiji građani ne određuju prava vlade; 4. „država“ u kojoj radni ljudi nemaju nikakvog uticaja na svoju vladu; i 5. „država“ u kojoj građanin može biti osuđen bez sudskog postupka.¹⁰

Naravno, nezaobilazan doprinos ovoj širokoj i intenzivnoj emancipatorskoj klimi u proširenom polju društvenosti i politike predstavljala je i međunarodna studentska pobuna 1968. kao krajnji rezultat, odnosno direktan „proizvod“ teoretskog i praktičnog delovanja grupe umetnika i intelektualaca okupljenih oko *Situacionističke internacionale* (1957–1968) i njenih programsko-praktičnih zalaganja za ukidanje kapitalizma i stvaranje novog, pravednijeg i drugačijeg, neeksploatorskog sveta. Nastala 1957. ujedinjenjem nekoliko evropskih avangardnih grupa i njihovog okupljanja oko istoimenog časopisa-platforme – *Situacionistička internacionala*¹¹ i njeno revolucionarno iskustvo za protagoniste nove umetničke prakse predstavljala je blizak, u praksi realno vidljiv i ostvariv (utopistički) cilj kom su i sami težili, a koji bi se, u osnovi, takođe mogao sažeti u poznatu situacionističku tezu: *U suštini, želimo da ideje ponovo postanu opasne*.¹² Na kraju, na strategijske pristupe i poetičke principe nove umetničke prakse veoma snažan utisak ostavili su i eksperimenti u (novom) teatru, fluxus, hipi pokret, kao i (urbana) rok kultura šezdesetih...

Imajući u vidu naznačeni kontekst lako se može uočiti da je krajem šezdesetih i početkom sedamdesetih godina XX veka u jugoslovenskoj i srpskoj kulturi započet proces koji se, posledično i fenomenološki gledano, svojim krajnjim dometima ne može meriti ni sa čim što je u ovdašnjoj kulturi i umetnosti do tada, a i posle toga, postojalo. Kao deo nešto širih procesa liberalizacije klime u SFRJ, posebno u sferi kulture, došlo je i do otvaranja i stvaranja niza alternativnih (uglavnom omladinskih i studentskih) institucija, poput *Tribine mladih* u Novom Sadu i Subotici, *Studentskog kulturnog centra*, *Doma omladine*, *Ateljea 212* i *BITEF-a* u Beogradu, *Studentskog centra* i *Galerije Nova* u Zagrebu, *ŠKUC-a*

9 Ostoja Kisić, „Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja“, u: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte*, izbor iz poezije, Dnevnik, Novi Sad, 1991.

10 Citat iz: Zagorka Golubović, „Nova levica, socijalizam i personalizam“, *Republika*, br. 272, Beograd, 1–15. novembar 2001.

11 O situacionistima videti: Aleksa Golijanin (ur.), *Situacionistička internacionala*, Gradac, br. 164–165–166, Čačak, 2008.

12 Gi Debor, „Naši ciljevi i metodi u strazburškom skandalu“, *SI*, br. 11, oktobar 1967, u: *ibid*, str. 7.

u Ljubljani, *Doma omladine* u Zrenjaninu, Galerije *Rotovž* u Mariboru, *Galerije v Prešernovi hiši* u Kranju... Takođe, avangardna umetnost je značajan prostor dobijala i u novopokrenutim studentskim listovima i nekim časopisima, kao što su *Rok*, *Student*, *Index*, *Polja*, *Új Simposion*, *Híd*, *Oko*, *Tribuna*, *Perspektive*, *Problemi*, *Novine Studentskog centra*, *Delo*, *Vidici*, *Rukovet*, *Ulaznica*, *Ekran*... Takođe je pokrenut i čitav niz fanzina (*Wow*, *Westeast*, *Kontaktor 972*, *L.H.O.O.Q.*, *Neuroart*, *Pesmos*, *Adresa*...), samizdata i autorskih izdanja umetnika...¹³

Objedinjujuća karakteristika grupe jugoslovenskih stvaralaca, praktičara i teoretičara novih umetnosti¹⁴ bila je, s jedne strane, internacionalni karakter njihovog rada, a, s druge, njihova intenzivna saradnja, međusobna povezanost i osećanje pripadnosti zajedničkom (jugoslovenskom) kulturnom prostoru. Umetnost je bila prostor slobode i prostor nepoznatog, a termini kojima se, unutar tog prostora, najčešće operisalo bili su: eksperiment, inovacija, kosmopolitizam, internacionalizacija, komunikacija... U ondašnjoj jugoslovenskoj kulturi ova generacija umetnika i teoretičara inicirala je snažan prodor novih ideja, otvaranja i intenzivne saradnje i komunikacije sa svetom, kakva u našoj umetnosti nije zabeležena nikada ni pre ni posle ovog perioda. Takođe, pored zadiranja u sferu kulture (umetnosti), nova avangarda je zadirala i u polje društvenosti – tačnije: na kritički angažovan način bavila se problemima i odnosima koji su obeležavali ili vladali u jugoslovenskom društvu, kulturi i politici skraj 60-ih i tokom 70-ih. Iako je svojim suštinskim, ideološkim opredeljenjem bila izrazito internacionalistička – svojim konkretnim delovanjem ova avangarda u najvećem broju slučajeva ipak je referisala na situaciju, tj. na stanje u umetnosti i kulturi sredine u kojoj je delovala. Pojava nove umetničke prakse poseban stvaralački intenzitet i institucionalna uporišta imala je u vojvođanskim gradovima Subotici, Novom Sadu, Zrenjaninu i Rumi.¹⁵

13 Novi postupci, tačnije novi pristup proširenom polju literature i umetnosti u tom vremenu karakterisali su književno-poetsko-umetničku praksu Tomislava Gotovca, Francija Zagoričnika, Vladana Radovanovića, Istoka Geistera Plamena, Vujice Rešina Tucića, Vojislava Despotova, Brace Dimitrijevića, Gorkog Žuvele, Miroslava Todorovića, Josipa Severa, Srečka Lorgeta, Borbeno Vladovića, Branka Andrića, Sanje Iveković, Jovice Aćina, Gorana Đorđevića, Radomira Damjanovića Damnjana, Nuše i Dragana Sreća, Zorana Belića, Dušana Bijelića, Vladimira Gudca, Dalibora Martinisa, Ostoje Kisića, Predraga Šidanina..., baš kao i stvaralaca okupljenih oko umetničkih grupa: *Gorgona* u Zagrebu (Dimitrije Bašičević-Mangelos, Miljenko Horvat, Marijan Jevšovar, Julije Knifer, Ivan Kožarić, Matko Meštrović, Radoslav Putar, Đuro Seder, Josip Vaništa), *OHO* u Ljubljani i *Obitelj u Šempasu* (Marko Pogačnik, David Nez, Milenko Matanović, Tomaž i Andraž Salamun, Matjaž Hanžek, Bojan Brecelj, i dr.), *Crvenog peristila* u Splitu (Vladimir Didig – Trokut, Tomo Čaleta, Pavao Dulčić i dr.), *Grupe Bosch+Bosch* u Subotici (Slavko Matković, Balint Sombati, Katalin Ladik, Atila Černik, Laslo Kerekeš, Laslo Salma i dr.), *Kód*, *(3)* i *(3-Kód* u Novom Sadu (Miroslav Mandić, Slavko Bogdanović, Slobodan Tišma, Janez Kocijančič, Vladimir Kopicl, Mirko Radojičić, Božidar Mandić, Peđa Vranešević, Ana Raković, Čeda Drča, Miša Živanović i dr.), *Verbumprogram* u Rumi (Ratomir Kulić i Vladimir Mattioni), neformalne grupe beogradske šestorke (Marina Abramović, Raša Todorosić, Neša Paripović, Era Milivojević, Zoran Popović i Gergelj Urkom), *Ekipe za akciju i anonimnu atrakciju* – A3 (Jugoslav Vlahović, Slavko Timotijević, Rista Banić, Mladen Jevđović, Dobriboje Petrović, Nenad Petrović), *Grupe 143* (Jovan Ćekić, Maja Savić, Paja Stanković, Miško Šuvaković), zagrebačke *Grupe šestorice autora* (Boris Demur, Željko Jerman, Vlado Martek, Mladen Stilinović, Sven Stilinović i Fedor Vučemilović)... Takođe – svojom kritičarskom, istorijsko-umetničkom i institucionalnom (galerijskom) podrškom informacije o novim umetnostima širili su i Bogdanka i Dejan Poznanović, Judita Šalgo i Zoran Mirković u Novom Sadu, Bora Ćosić, Biljana Tomić, Dunja Blažević, Jerko Denegri, Irina Subotić, Jasna Tijardović i Dragica Vukadinović u Beogradu, Zvonko Maković, Želimir Koščević, Branka Stipančić, Marijan Susovski, Nena Baljković i Jadranka Vinterhalter u Zagrebu, Tomaž Brejc, Taras Kermauner i Braco Rotar u Ljubljani i mnogi, mnogi drugi...

14 O akterima, kontekstima i okolnostima pojave nove umetničke prakse u SFR Jugoslaviji videti: Marijan Susovski (ur.), *Nova umjetnička praksa 1966–1978, Dokumenti 3–6*, Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1978; Grupa autora, *Nova umetnost u Srbiji 1970–1980, Pojedinci, grupe, pojave*, Muzej savremene umetnosti, Beograd, 1983; Ješa Denegri, *Sedamdesete: teme srpske umetnosti, Nove prakse (1970–1980)*, Svetovi, Novi Sad, 1996; Ješa Denegri, *Jedna moguća istorija moderne umetnosti. Beograd kao internacionalna umetnička scena 1965–1998*, Društvo istoričara umetnosti, Beograd, 1998; Dubravka Đurić and Miško Šuvaković (ed.), *Impossible Histories: Historic Avant-Gardes, Neo-Avant-Gardes, and Post-Avant-Gardes in Yugoslavia 1918–1991*, The MIT Press, Cambridge, Mass, 2003; Nathalie Zonnerberg, *Living Art on the edge of Europe*, Kröller-Müller Museum, Kerber Verlag, 2006; Miško Šuvaković, *Konceptualna umetnost*, Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2007.

15 O umetnicima, grupama, časopisima i institucijama koji su u Vojvodini podržavali i(li) praktikovali novu umetnost sedamdesetih videti: Nebojša Milenković, „Konceptualna umetnost – umetničke grupe u Vojvodini“, u: Miško Šuvaković, Dragomir Ugren (ur.), *Evropski konteksti umetnosti XX veka u Vojvodini*, Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2008, str. 619–638; Nikola Dedić, „Neoavangardni tekstualizam“, „Vizuelna poezija“, „Performans“, u: *ibid.*, str. 595–602, 603–608 i 609–638; Dubravka Đurić, „Vojvođanski tekstualizam – označitelji teksta“, u: Dragomir Ugren (ur.), *Centralnoevropski aspekti vojvođanskih avangardi 1920–2000: granični fenomeni, fenomeni granica*, Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 2002, str. 86–88; Nebojša Milenković, „Umetnost kao istraživanje umetnosti (Konceptualna umetnost – od dela do teksta)“, i „Mail art – umetnost postumetničke ere“, u: *ibid.*, str. 90–134, 136–142.

VUJICA REŠIN TUCIĆ – LIRSKI PESNIK IZ VREMENA SOCIJALISTIČKOG SAMOUPRAVLJANJA

*Valja izgovoriti reči novog sveta
da bi se on pojavio.* V. R. Tucić¹⁶

Imajući u vidu ocrtanu klimu, uslove i okolnosti u kojima je započinjao vlastito delovanje, u tekstu koji sledi pokušaću da odgovorim i na višestruko kompleksno pitanje vezano za glavnu ličnost (temu) ovog teksta, dakle:

– *Ko je, zapravo, Vujica Rešin Tucić?*

Prijatelji i saborci iz vremena zajedničkih avangardističkih (konceptualističkih) početaka o ovom nesvakidašnjem čoveku-simptomu svedoče na sledeći način:

*Mrsko mi je pisati ovakvu nekakvu stvar. Nemam, i to mi je krivo, opravdanja što to uopšte radim. Ali, ko je taj koji može da zna sve radi čega je? Možda je razlog u Vujici Rešin Tuciću, jer on je spreman da se uskoro pojavi na TV. Žestoko će da udara i glavom o zid za to... Le Brijevi Karakteri počinju jednom klasičnom mrtvačkom rečenicom: Rešin bi trebalo da započne antičkim horom ili pesnicom posred čela. TUP. Oštar nos, oštre oči, oštra usta, na jedno uvo totalno gluv, ruke zatupaste, pu-pak tup... on je stalno bolestan, ta prokleta ljuta sakagija! Napisao je esej: PROTIV ZDRAVLJA... Tucić je mrtva žaba, ali žabe imaju najtužnije oči na svetu. Njegov životni zadatak i nije bio da bude to, a on je hteo iz inata da ga ispuni... Nervoza mu je najlepša vrlina... Kod njega je zadrtnost blistava kao borbenost kod Marksa, utisak otpora mu je prдав, ali na granici lude pesničke misli... On je opasnost po društvo. Da se stavi u golubarnik, on bi iz jaja izlegao aždaju. Poradi toga, on bi trebalo da plati. NE ZABORAVIMO, a neka i on to ne zabori, da postoje efikasna sredstva za to. Umreće od struje ili kada mu eksplodira bojler nad glavom. I to će, tek tada doista, biti jedina nerasvetljena stvar u njegovom književnom životu. Popeo mi se na vrh glave dok pisah esej o njemu, ali to samo treba da znači da se to već nalazilo u naslovu ovog eseja – idem ulicom i mrmljam: pracmrć, pracmrć, šluperaj, RKELIOR PARAPERIK. Dosta o Rešinu, ali o kome posle?*¹⁷

Ili:

Vujica Rešin Tucić, pesnik, dugo godina je radio projekt „Struganje mašte“ – pravljenje novog teksta lepljenjem iz-

rezaka iz novina ili knjiga. U „Roku“ br. 2, 1969, objavio je uz svoje pesme i seriju fotografija koje su anticipirale neke osobine body-arta i individualnih mitologija (u smislu Dokumenta 5, Kassel), a napravio je i nekoliko filmova (1971, 1972).¹⁸

Zatim:

*Bio je najstariji u grupi i pomalo je delovao kao lider pokreta. Kad sam ga prvi put gledao na književnoj večeri... tako je vikao da se prostor u sali Radničkog doma parao. Na mene je imao prvotni uticaj u poeziji. Zajebancija, jaka rima i oslobođenost pevanja. Njegova prva knjiga *Jaje u čeličnoj ljusci* spada u najoriginalnije pojave u novijem jugoslovenskom pesništvu. Da ga ne krasi i lenjost, njegov uticaj bi se još više proširio... Kao urednik nije baš jednostavan za saradnju.¹⁹*

Još od malih nogu Tuciću su bili bliski jezik i literatura, otuda je i u svom kasnijem radu zadržao elemente detinje začudnosti:

Vujica je posmatrač-žrtva, svedok koji sa čuđenjem deteta-životinje posmatra svet oko sebe, što nimalo nije blagonaklon prema malom Vujici. Nikom ništa nije uradio a svi se iskaljuju na njemu. To je sudbina „levih smetala“ koja, zato što nisu znala fudbal, ili da krađu, postaju u životu pisci-pesnici.²⁰

Ovaj nesvakidašnji pesnik, istovremeno, blizak je i antipesnicima:

Vujica Rešin Tucić živi i piše PROTIV života i pisanja uopšte i, posebno, PROTIV sopstvenog života i sopstvenog pisanja.

Njegova poezija stoji NASUPROT mrtvoj poeziji mrtvih ptica, mrtvih draga, mrtvih neba, mrtvih voda, mrtvih trava, mrtvih gorkih, mrtvih zanesenih, mrtvih nasmejanih, mrtvih usnulih, mrtvih probuđenih, mrtvih nerođenih, mrtvih umrlih, najmrtviji. Ona kaže NE esteti, etici, patetici, kao i svim drugim tikama, tim dikama teorija književnosti, lepog ponašanja, lepog oblačenja, lepog govorenja.

Ona se PIZMI kad joj se udvaraju razni izmi.²¹

Sam umetnik je za sebe u više navrata gotovo programski tvrdio kako je on *biće poreklom od ljudi*. V. R. T. je bio utopista koji nije verovao ni u šta – is-

16 Gordana Draganić, „Vujica Rešin Tucić: I doktor Džekil i mister Hajd“, intervju, *Nezavisni*, br. 183, Novi Sad, 2. VIII 1996, str. 36–39.

17 Jovica Acin, „Rešin, nerasvetljeni esej“, *Rok*, br. 2, 1969, str. 119–120.

18 Mirko Radojičić, „Umetnički rad van grupa u Novom Sadu“, u: Marijan Susovski (ur.), *Nova umjetnička praksa 1966–1978, Dokumenti 3–6*, Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1978, str. 47.

19 Božidar Mandić, „Unutrašnji dijalog“, u: Božidar Mandić (ur.), *Porodica bistrih potoka*, drugo izdanje, Prometej, Novi Sad, 1997, str. 17–18.

20 Dušan Bijelić, „Memoarska drenovina“, *Književna reč*, br. 136, Beograd, 10. januar 1980.

21 Boško Ivkov, „UJICA je V / EŠIN je R / UCIĆ je T“, *Polja*, br. 125–126, Novi Sad, 1969, str. 20.

tovremeno, i verujući i sumnjajući (dovodeći u/pod sumnju) u sve, ponajviše u sebe:

*Njegovo delo liči na jednu golemu, uzaludnu knjigu velikih međunarodnih posrtanja...*²²

O vlastitim stvaralačkim/umetničkim i životnim intencijama izjavljivao je:

*Ja ne pišem da bih unapredio književnost... Književnost je posao izvesnih ljudi u kojem ja nisam učestvovao. Mene su trpeli videći me u tom prostoru, a ja sam, u stvari, samo pokušavao da ostvarim u jeziku i drugim medijima esej o sopstvenom postojanju.*²³

Ili:

*Mene je u umetnost odvela želja da sopstveni život promišljam kao sveopšti esej a ne da bih unapredio umetnost.*²⁴

Kad je o Tuciću kao autoru reč, sastavni deo neposrednog stvaralačkog bio je i njegov aktivistički rad. U vojvođanskoj, a usudio bih se reći i u srpskoj kulturi uopšte, nije bilo puno osoba koje su u tako dugom nizu godina, tako uporno i tako istrajno, bile gotovo opsednute demistifikovanjem i razotkrivanjem (tajnih i javnih) centara uticaja i moći kao što je to bio slučaj s Vujicom Rešinom Tucićem. Stavivši navedene probleme u epicentar vlastitog umetničko-kritičarsko-uredničko-polemičarskog delovanja – razobličavanje kulturne scene kao poprišta politike, moći, uticaja, klanova i neformalnih grupa za Rešina Tucića bilo je pitanje etike, morala, istine, pravde. Reč je, dakle, o kategorijama i terminima koji su u vremenu u kom se Tucić intelektualno formirao još uvek puno značili: *Tucić je ponudio pesničku i umetničku paradigmu aktivističke hibridnosti.*²⁵

U tom permanentnom *eseju vlastitog postojanja*,²⁶ neposredno praktikovanom kroz umetnost i literaturu, pojmovi kao što su inovacija, sloboda i novo, počev od prvoobjavljene priče anticipatorski nazvane „Sukob“ iz 1962,²⁷ pa sve do umetnikove smrti 28. novembra 2009,²⁸ za Tucića su imali specifičnu i (samo)obavezujuću težinu i značaj: *Najgora vremena su za takozvanu umetnost ona u kojima stvaraoci ne mogu ničeg novog de se sete.*²⁹ Bitka za novu umetnost, pored zalaganja za drugačije odnose u kulturi i društvu, za avangardu sedamdesetih značila je i (utopističku) bitku za novog i drugačijeg, istinski slobodnog čoveka – pojedinca koji će biti sposoban da veruje u vlastite snove i koji se, zarad privremenih interesa, neće odricati vlastitih ideala:

*Dobra i loša vremena se smenjuju. Mi ne možemo suditi o tome kakva su vremena držeći se uslova koje društvo stvara, nego, jednostavno, po tome u kakvom se stanju nalazi sam čovek... Zato je neophodno pokušati takve stvari u umetnosti koje bi opet radikalizovale ljudsku svest da čovek mora uticati na promenu okolnosti u kojima živi, na promenu svog ljudskog života.*³⁰

22 Ostoja Kisić, „Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja“, u: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte*, izbor iz poezije, Dnevnik, Novi Sad, 1991.

23 Zagorka Radović, „Vujica Rešin Tucić, pisac i jezički manipulant: Novosadska glupost je večna“, intervju, *Vojvodina*, Novi Sad, 21. januar 2000.

24 Nikola Šindik, „Vujica Rešin Tucić: Smrt je naša tradicija“, intervju, *Beorama*, Beograd, februar 1999.

25 Miško Šuvaković, „Grupe JANUAR i FEBRUAR & eksperimentalni slučaj Vujice Rešina Tucića“, u: Miško Šuvaković, Dragomir Ugren (ur.), *Evropski konteksti umetnosti XX veka u Vojvodini*, Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2008, str. 252–255.

26 Značajnu ulogu za formiranje stavova i koordinata u kojima se kao umetnik, kritičar i društveni aktivista Vujica Rešin Tucić kretao imao je svakako i Valter Benjamin, tj. njegovi znameniti eseji: *Umetničko delo u doba svoje tehničke reprodukcije* i *Pisac kao proizvođač*.

27 Prvi objavljeni književni rad Vujice Rešina Tucića bila je pripletka, umnogome paradigmatičnog, ali i anticipatorskog naziva, „Sukob“, objavljena u beogradskom *Studentu* br. 31 od 18. decembra 1962.

28 Miroslav Nune Popović, *Umro je Vujica Rešin Tucić – Da li postoji život?*, Blog B92, Beograd, 28. 11. 2009, <http://blog.b92.net/text/13524/Umro-je-Vujica-Resin-Tucic%3A-Da-li-postoji-zivot/>

29 Srećko Loriger, „Vujica Rešin Tucić: Smenjuju se dobra i loša vremena“, intervju, *Svijet*, Sarajevo, 26. VII 1985.

30 *Ibid.*

O TOME KAKO JE SVE POČELO: ZRENJANINSKI PAMFLETI I NOVA UMETNOST KAO PROSTOR (POLJE) PROŠIRIVANJA I OSVAJANJA SLOBODE

Umetnik ne ide ispred svog vremena. On stvara svoje vreme. Ili tačnije. On učestvuje u svom dobu. Nije prorok. Nije preteča. Dimitrije Bašičević Mangelos³¹

U svet literature i nove umetnosti Tucić ulazi u vreme svog dvogodišnjeg boravka u Beogradu i studija sociologije (1962–1963). Posle prvih objavljenih književnih radova, i sa stečenim zvanjem učitelja, Vujica Rešin Tucić se 1963. vraća u Zrenjanin, koji, dakle, biva inicijalno mesto njegovog ozbiljnog ulaska u svet literature i (nove) umetnosti. Neformalnu grupu autora-protagonista novog u literaturi i umetnosti, koja je tih godina delovala u Zrenjaninu, pored Tucića činili su još i Jovica Aćin, Vojislav Despotov (1950–2000), Miodrag Martinov, Dušan Bijelić i nešto kasnije pridruženi Milorad Grujić. Svog neposrednog istorijskog pretka ova grupa autora potražila je i pronašla u jednom od najznačajnijih evropejaca u srpskoj kulturi XX veka – književniku i teoretičaru Todoru Manojloviću (1883–1968): *Tamo, daleko u Zrenjaninu, živio je kao uvošten u godinama i decenijama nekad moderan pesnik, a tada zatočenik Todor Manojlović, istančan i obrazovan intelektualac, uz to osuđen, izolovan... Tucićeva početnička književna realnost je bila ukrašena činjenicom da postoji osuđenost pisca da ne objavljuje, da može iz više razloga zamreti on kao pisac, ali i njegova aktivnost u celini, ne njegovom voljom, već voljom i silom drugih.*³² Poznanstvo i rani razgovori koje je tada dvadesettrogodišnji Tucić vodio sa osamdesetogodišnjim Todorom Manojlovićem umnogome će uticati na profilisanje mnogih Vujićinih pogleda na umetnost i literaturu: *Upoznali smo se, čini mi se, 1964. godine. Bio sam dubok, prazan bunar, a njegova sećanja neiscrpna, iz njih sam zahvatao koliko sam hteo i znao... Bio je vek koji hoda.*³³

Period Tucićevog boravka u Zrenjaninu (1963–1968), a kao posledica navedenih uticaja, obeležila je publikacija kojom se u velikoj meri najavljuju i anticipiraju i događaji koji će, kako u njegovoj karijeri tako i u ovdašnjoj umetnosti, obeležiti period koji će neposredno uslediti. Reč je o publikaciji *Pamfleti* koju je, zajedno sa Jovicom Aćinom, u okviru edicije *Ful maks '68* u izdanju Kluba pisaca Zrenjanina, u zavidnom tiražu (1.000 primeraka), Rešin

Naslovna strana publikacije *Pamfleti*, Zrenjanin, 1968.

V. R. T. i Jovica Aćin, Zrenjanin, 1968.

31 Dimitrije Bašičević, *Nove tendencije* 3, Galerija suvremene umjetnosti, Muzej za umjetnost i obrt, Centar za industrijsko oblikovanje, Zagreb, 1965.

32 Ostoja Kisić, „Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja“, u: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte*, izbor iz poezije, Dnevnik, Novi Sad, 1991, str. XIV.

33 Vujica Rešin Tucić, „Gospodin Todor Manojlović“, u: V. R. Tucić, *Vreme fantoma – o piscima i knjigama*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2005, str. 18–21.

Tucić priredio i objavio 1968. – svega mesec dana nakon čuvenih studentskih protesta. Reč je o protestno osmišljenoj publikaciji (brošuri) čija je osnovna namera upravo bila pokušaj ukazivanja na krizu u kojoj su se već duže vremena nalazile umetnost i književnost, baš kao i ukazivanje na to da one (umetnost i književnost skraja 60-ih) ni na koji način ne odražavaju uzbudljive promene u društvu koje su se upravo dešavale u vremenu izlaženja publikacije. U pozivu koji su Tucić i Aćin kao urednici i priređivači uputili autorima *Pamfleta* osnovni zahtev bio je taj da njihovi tekstovi ne budu literatura. Dodatno, ova publikacija takođe pokazuje da se kod Tucića već tada rađa potreba da se *pliva uz vodu*, tj. pruža otpor različitim (umetničko-političko-birokratskim) centrima moći i *pozicijama* sa kojih se pokušavala vrednovati ovdašnja kultura i umetnost.

Publikaciju *Pamfleti* valja posmatrati i u svetlu tada i te kako prisutnih nastojanja ka demetropolizaciji i deetatzaciji kulture – tj. pokušaja da se margina i marginalno (bilo geografska, bilo stvaralačka) nametnu kao centar, glavni tok. Na margini (u Subotici, Zrenjaninu, Somboru i Rumi ili Splitu, Samoboru, Šempasu i Kranju) činilo se da su stvari, pojave i događaji bili lakše vidljivi, izgledali su jednostavniji za sagledavanje, te, sasvim prirodno, lakši i prijemčiviji za menjanje. Pri tom pomenuta nastojanja nisu nimalo bila lišena ni idiličnih i idealističkih predstava o stvaranju novog društva koje je, logično, impliciralo i novu svest – samim tim i novu umetnost. U navedenom periodu na društvenoj (kulturnoj) i političkoj sceni ovakve ideje doživljavale su svoj puni procvat vidljiv gotovo na svakom koraku. Navedeni stavovi i želja za promenom i novim Tuciću su od samih početaka bili i te kako bliski – njihovo ostvarenje i otelotvorenje pronašao je u novoj umetničkoj praksi³⁴ koju uspešno anticipira upravo zrenjaninska publikacija *Pamfleti*, koja upravo i otvara njegov programski, autopoetički iskaz, koji već

u svom naslovu najavljuje buduće Vujićine subverzije: *Ah, poduzmimo najzad to putovanje drsko!*³⁵

Uz Tucića i Aćina u publikaciji *Pamfleti* štampani su i tekstovi/prilozi Miodraga Martinova, Milorada Milenkovića, Vojislava Despotova, Radivoja Šajtinca, Todora Manojlovića, Ivana Vojina, Sonje Kapeler. Grafičku opremu potpisuje Emil Mijatov.

U uspešnom pokušaju sistematizacije stvaralačkih karakteristika, baš kao i društvenih intencija nove umetničke prakse, zagrebački kritičar Davor Matičević primećuje kako umetnost 60-ih i 70-ih karakteriše:

- *upotreba novih medija;*
- *promena načina umetničkog delovanja;*
- *promena shvatanja pojma umetničkog dela;*
- *specifičan društveni angažman;*

što, kao svoj neposredan rezultat, po njemu, ima:

- *porast svesti i slobode autorskog individuum (ličnosti);*
- *povećanje individualnosti autorskog jezika;*
- *sve naglašenije maštovitosti, sve do begova u nove prostore iluzija.*³⁶

Tuciću nije bio stran zanos stvaranja novog (društva, umetnosti), karakterističan, recimo, za pesnike sovjetskog Oktobra koji su umnogome bili uzori za autore iz njegove generacije. U pokušaju rekapitulacije svojih književnih i umetničkih početaka, govoreći u Književnoj koloniji u Kanjiži 1981, Tucić daje značajan prilog razumevanju duhovne klime, ali, podjednako, i poetičkih načela, kako njegove lične tako poetike čitave generacije jugoslovenskih umetnika koji su delovali između 1960. i 1980: *Nasleđeni oblici građanske kulture doživeli su potpunu negaciju. Pozicija stvaraoca kao komentatora društvenih kretanja i pojedinačne egzistencije ispražnjena je. Stvaraoci postaju neposredni učesnici, proizvođači, ispisujući lični ili kolektivni esej svog života... To je i vreme nespremnosti institucionalne kulture da, kroz svoje neelastične ka-*

34 Termin *nova umetnička praksa* u našu istoriju umetnosti uveden je izložbom *Nova umjetnička praksa 1966–1978*, koja je održana u zagrebačkoj Galeriji suvremene umjetnosti 1978.

35 U tom su tekstu nadrealističke strukture i antilirске forme skoro svi elementi njegove buduće subverzivne književne teorije i prakse: drskost, humor, „teror“ nad uobičajenom jezičkom praksom, poigravanje, dovođenje konvencija do paroksizma i gluposti, povremeno bizarna erotika i jedna, u začetku barokna retoričnost (Zoran Slavić, „Čelična ljuska strugane mašte“, *Dnevnik*, Novi Sad, 16. januar 2002).

36 Davor Matičević, „Uvod“, u: *Inovacije u hrvatskoj umjetnosti sedamdesetih godina*, Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1982, str. 8.

nale, emituje novu, kreativnu društvenu svest. Ta institucionalna nesposobnost ispoljila se putem političkih diskvalifikacija nove umetničke prakse i njenih kreatora i, ujedno, još čvršćom podrškom retrogradnim, konzervativnim pojavama u umetnosti.³⁷

Da bi se shvatilo u kojoj meri su zrenjaninski Pamfleti išli u korak sa međunarodnim avangardnim tendencijama svoga vremena, unekoliko čak i ispred njih, poslužiću se citatom iz pisma koje nakon objavljivanja Pamfleta Tuciću iz Beograda šalje oduševljeni Bora Ćosić – a u kojem se, uz poziv za saradnju, kako Tuciću tako i grupi zrenjaninskih tekstualista (situacionista), govori i o klimi saradnje i okupljanja nove avangarde, doktrini *Mixed-Media*, uz najavu pokretanja časopisa *Rok*: *Juče sam dobio Vaše Pamflete, koji su me očarali svojim izgledom, svojim tekstovima, svojim čarobnim ludostima... Samo u jednoj razdrndanoj, atomiziranoj sredini kao što je naša može se desiti da postoji čitav jedan mali tim, nama toliko potreban, a da se o tome ne zna ni reči. Mi, ja lično, časopis ROK koji ću od oktobra meseca uređivati, doktrina MIXED-MEDIA koju pokušavam da obznanim gluvačima oko sebe, sve ove tekovine naše dvadesetogodišnje prakse prolaženja kroz zid žele da se Vi i Vaši prijatelji uključite u naš zajednički posao... Nama nisu potrebne samo Vaše pesme... Nama je potrebna topografija Vaše egzistencije, vaših misli, vaših duhovitih namera. Pošaljite nam svoje fotografije, opis vaših soba, geografsku kartu vaših putovanja, spisak telefona vaših prijatelja. Sve ono što bi pomoglo definitivnijem otkrivanju vaše ličnosti onima koji, kao ja donedavno, nisu znali ni da postojite. Upravo se nalazimo u velikom poslu okupljanja jednog dela evropske avangarde kojoj je dosta „lepe književnosti“ isto onoliko koliko i nama ili vama. Ne znam šta vam govore imena Claudio Parmiggiani, Jiri Kolar, George Maciunas, Franco Vaccari, Julien Blaine, koliko znate o grupi ROBHO, FLUXUS ili vitezima italijanskog FIUMALBA, ali oni su, kao i Tomaž Šalamun, Milenko Matanović, Šejka, Vladan Radovanović, Ivanjicka, Zagoričnik, Siniša Vuković, oni su sa nama. Odmah možete primetiti koliko malo „pisaca“, i to beogradskih, nalazi se pored mene... na tu gospodu naravno niko od nas ne želi da računa. Shvatite, dakle, da je neophodna akumulacija kapitala kulture, diktatura proletarijata kulture.*³⁸

V. R. T – štampanje Pamfleta

37 Vujica Rešin Tucić, „Bačeni pogled (kocka) neće ukinuti oko (slučaj)“, (1970–1980)“, izlaganje u Književnoj koloniji u Kanjiži, rukopis, 1980.

38 Bora Ćosić, „Pismo Vujici Rešinu Tuciću“, neobjavljeno, Beograd, 28. septembar 1968.

ČOVEK. ZNAČI: SLOVO! Poezija kao razlikujući govor

*Poezija ne treba da imenuje stvari
već da stvara njihovu atmosferu.*
Stefan Malarme

Kao što postoji teorija književnosti kao posebna disciplina, morala bi, svakako, postojati i teorija poezije – ako ni zbog čega drugog ono zarad mogućnosti da joj se, kao dostojan pandan suprotstavi (neposredna) praksa poezije. Sedamdesetih godina XX veka, u vreme kada je ovo nesvakidašnje delo započinjalo svoje trajanje, ta praksa je potražena upravo u iskustvima poezije kao razlikujućeg govora, koja su, najčešće, nazivana vizuelnom, konkretnom, letrističkom, tipografskom, oralnom, prostornom, gestualnom, kompjuterskom, kinetičkom poezijom... kao i čitavim nizom drugih odrednica čija se suština nalazila upravo u nastojanju da se poezija izmesti iz konteksta literature (književnosti) i utemelji kao apsolutno nezavisna disciplina koja sa klasičnom književnošću ima isto onoliko dodira koliko to, recimo, imaju muzika ili slikarstvo. Jedina dodirna tačka nove poezije sa takozvanom književnošću bila je delimična upotreba jezika, reči i slova koja u ovoj, novoj, paralelnoj praksi dobijaju sasvim drugačiju, potpuno neutilitarnu funkciju i značaj. Nova poezija je zasnovana na radikalnim iskušavanjima jezika, na razaranju lingvističkih i svih ostalih pravila i konvencija.

Oslobođeni imperativa da bilo šta znače ili označavaju, reč i slovo kod Rešina Tucića postali su vizuelizirajuća sredstva/stanja jezika. Jezik u afektu – služeći se iskustvima istorijskih avangardi (dade i futurizma), konkretističkim eksperimentima, kao i pesničkom praksom slovenačkih reista – kod Rešina Tucića postao je vlastiti predmet; tako Tucićeve poeziju možemo iščitavati na podlozi jedne opšte teorije jezika, pri čemu različiti aspekti teksta bivaju razmeštani po vertikali koja vodi od protojezika (*Proto-ling*) do umetničkog jezika (*Arti-ling*).³⁹ Pesa kod njega više nije jezička niti logička konstrukcija – ona postaje prekršaj u jeziku, prazan hod označiteljskog.

Umesto jezičkog (verbalnog), pesma je postala vizuelni proizvod.⁴⁰

Nakon prvoobjavljivanih pesama, koje su uglavnom bile u tradicionalističkom maniru, te stoga nisu predmet interesovanja ovog teksta, izborom pesama u drugom broju časopisa *Rok* iz 1969, kao i svojom prvom knjigom *Jaje u čeličnoj ljusci*⁴¹ Vujica Rešin Tucić započinje praksu permanentnog istraživanja u jeziku i sa jezikom, koja ga je legitimisala kao jednog od ključnih inovatora unutar srpske neoavangardne književne scene.⁴² Termin neoavangarda, valja i to naglasiti, sam Rešin Tucić nije upotrebljavao. Tačnije, smatrao ga je falsifikatom i konstrukcijom koja ne odražava suštinu pojave nove umetnosti: *Odbijam termin „Neoavangarda“. To ne postoji. Nova umetnička praksa i Avangarda sedamdesetih je najtačnija oznaka.*⁴³

Kao umetnik i pesnik on se stalno kretao po tankoj granici, u međuprostoru između eksperimentalne književnosti, nove poezije i nove umetničke prakse – istovremeno pripadajući i ne pripadajući svim trima podjednako. Kao i većina stvaralaca novosadskog konceptualnog kruga, sa kojima je uglavnom delio sličnu umetničku i životnu sudbinu, u novu umetnost i Rešin Tucić je, dakle, došao iz sfere književnosti – tako je, sasvim prirodno, centralno mesto i u njegovim artističkim istraživanjima pripadalo jeziku, reči, slovu... S tim što je, valja to odmah naglasiti, umesto narativnosti jezika ova grupa stvaralaca istraživala, prvenstveno, njegovu performativnost. U njihovom slučaju, reč je o *radikalnoj eksperimentalnoj poeziji* koja više nije bila *ideološki konstruisana kao umetnost*

39 Aleksandar Nejgebauer, „Pesa san, antipesma kritika“, *Letopis Matice srpske*, Novi Sad, oktobar 1978, str. 676–683.

40 *Tragovi modernih, avangardnih vidova antiumetnosti nesumnjivi su: verbalna je umetnost i za Tucića suočena sa vlastitom smrću* (Ivan Negrišorac, „Monokl Vujice Rešina Tucića“, u: *Legitimacija za beskućnike – srpska neoavangardna poezija, poetski identitet i razlike*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 1996, str. 161).

41 Vujica Rešin Tucić, *Jaje u čeličnoj ljusci*, Tribina mladih, (Serija AG 70), Novi Sad, 1970.

42 *Onog besmrtnog leta 1967, kada sam za dvadeset osam dana napisao knjigu „Jaje u čeličnoj ljusci“, na stolu sam držao upaljen radio i raširene novine. Ko zna šta sam sve jednostavno ubacio u svoje pesme;* u: Dragoslava Barzut, „Vujica Rešin Tucić: V.R.T.larstvo u jeziku“, intervju, *Polja*, god. MMVIII, br. 449, Novi Sad, januar–februar 2008, str. 68–74.

43 Dragoslava Barzut, „Vujica Rešin Tucić: V.R.T.larstvo u jeziku“, intervju, *Polja*, god. MMVIII, br. 449, Novi Sad, januar–februar 2008, str. 70.

**vujica re
šin tucić
JAJE U
ČELIČNOJ
LJUSCI**

koja transcendirala banalnu svakodnevnicu,⁴⁴ već upravo suprotno od toga, kao nastojanje da se otkriva ju i konstruišu paralelne jezičke realnosti – lišene svih onih ograničenja i pravila koja sobom nose nama poznata lingvistička pravila. Valja primetiti da i *Tucić rezonuje bez vere u logiku*,⁴⁵ tačnije: nastoji da ustanovi (konstruiše) novu logiku jezika (govora). Poneko bi se za opisivanje navedenih poetskih praksi očekivano koristio i odrednicom *pesništva loma jezika* (termin iz srpske književne kritike osamdesetih). Ipak, ovaj termin suštinski obuhvata tek jedan segment kompleksnih umetničkih verbo-voko-vizuelnih praksi nove umetnosti – pošto *lom jezika* suštinski još uvek jeste kretanje unutar zadatih, uobičajenih, manje-više konvencionalnih shvatanja i predstava o jeziku kao *sredstvu kojim se (nešto) govori o nečemu*. Najradikalnija promena unutar jezičke strukture (strukture jezika) koju donose novi (vizuelni) pesnici odnosila se upravo na izmenjeno mesto i samu ulogu jezika kao sredstva i slova kao znaka koji (nešto, bilo šta) označavaju.

U novoj umetničkoj praksi jezik, dakle, postaje:

- a) sredstvo koje samo(g) sebe (sobom) govori;
- b) (pomoćni) medijum pomoću kog se govori o stvarima iznad, izvan i sa onu stranu samog jezika i logike govora.

Tucićeva stvaralačka praksa bila je, zapravo, kombinacija navedenih postupaka, koja bi se, u žanrovskom pogledu, terminološki možda najpreciznije mogla identifikovati upravo nazivom njegovog najpoznatijeg dela/rada/eksperimenta kao *Struganje mašte*. Analizirajući novosadsku pesničko-tekstualnu scenu sedamdesetih, teoretičarka jezika i književnosti Dubravka Đurić uočila je dve ključne tendencije, tačke razlike, upravo imajući u vidu sam odnos prema tradiciji jezika. Po Đurićevoj, jednu grupu autora čine pesnici čiji rad karakteriše *puristički odnos prema jeziku*, gde kao ključne ističe većinu pesničkih tekstova Vladimira Kopicla i Slobodana Tišme. Nasuprot ovim, nastavlja Đurićeva, stoje *izrazito nepuristički tekstovi*, među čijim glavnim predstavnicima vidi opuse Vujice Rešina Tucića i Judite Šalgo. Uz konstataciju kako su navedeni tekstovi i njihovi autori *istovremeno i u*

skladu i u suprotnosti,⁴⁶ kao ključnu karakteristiku ove druge grupe pesnika Dubravka Đurić ističe upotrebljavanje jezika koji dolazi iz drugih, nepoetskih (izvanpoetskih) diskursa, kao što su, na primer, jezik ulice, medicine, popularne kulture, itd.⁴⁷ Koristeći se jezikom zauma (jezikom s jasnim alogičnim/antilogičnim ishodištima), koji se istovremeno samorazara i samosastavlja iznutra, kojim (može da se) označava, ali koji, istovremeno, jeste i sâm onaj koji biva označen, Rešin Tucić je baštinik one eksperimentalne pesničke tradicije začete još u vreme Stefana Mallarmea i njegovih poema-objekata⁴⁸ – zasnovane na slučaju, na *deverbalizaciji i desemantizaciji reči*, kao pesničkog materijala, gde se kombinacijom različitih autorskih pristupa unutar samog dela *postepeno razara prevlast verbalnog unošenjem vizuelnih, fonovizuelnih ili pak čistih zvukovnih efekata*...⁴⁹

Značajna karakteristika jezika korišćenog u Tucićevim verbo-voko-vizuelnim istraživanjima nalazi se i u njegovoj antikomunikacijskoj (antinarrativnoj) strukturi: pune doskočica, alogičnih (de)konstrukcija i slenga, Vujičine pesme su *podsmeh logici govora*.⁵⁰ Njegov humor je britak, jednak, usmeren ka anomalijama sveta koji ga okružuje, ali, podjednako, i autoironijski. *Tucićeva poezija postaje poezija pukog bivanja u svetu, svetu koji je mora i presija, a u kome se ne ukazuju nikakvi obrisi smisla, gde se pitanje smisla čak i ne postavlja*.⁵¹ Na ovaj način umetnost postaje permanentna introspekcija same sebe: sopstvenog jezika, izražajnih sredstava, namera, učinaka... dok se sama eksperimentalna jezička praksa doživljava kao pokušaj konstruisanja *slučaja* – kroz stvaranje

44 Dubravka Đurić, „Nacrt za arheologiju poezije – Vladimir Kopicl i konceptualna poezija u kontekstu vojvođanske, srpske i jugoslovenske poezije 70-ih i 80-ih godina 20. veka“, *Polja*, br. 458, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2009, str. 51.

45 Miodrag Radović, „Topla anatomija 'Hladnog čela'“, *Polja*, br. 308, Novi Sad, oktobar 1984, str. 410–413.

46 Obe ove struje dovodile su u pitanje pojam lirskog subjekta i narativnosti u smislu pričanja koherentne priče ili davanja nekakvog koherentnog smisla. Dubravka Đurić, „Nacrt za arheologiju poezije – Vladimir Kopicl i konceptualna poezija u kontekstu vojvođanske, srpske i jugoslovenske poezije 70-ih i 80-ih godina 20. veka“, *Polja*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2009.

47 *Ibid.*, str. 52.

48 Mallarmea je nad grobom / svakog / od nas (Vujica Rešin Tucić, „Smrt je večita životna potreba“, u: *Reform grotesk*, Nolit, Beograd, 1983, str. 36).

49 Vera Horvat-Pintarić, „Oslikovljena riječ“, u: *Bit international*, br. 5/6, Galerije grada Zagreba, Zagreb, 1969, str. 56.

50 Naziv vizuelnog rada Jaroslava Supeka.

51 Ivan Negrišorac, „Monokl Vujice Rešina Tucića“, u: *Legitimacija za beskućnike – srpska neoavangardna poezija, poetski identitet i razlike*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 1996, str. 177.

Ispred Tribine mladih, Novi Sad, 1970-ih.

apsurdnih (alogičnih/alogičkih) jezičkih prizora: *Jezik kao predmet jezika, između ostalog*, postaje (prim. N. M.) *deo procesa literature, zatvorenog kola teksta, gde se medij samoposmatra kao sadržaj (kao istorija i mit)*.⁵²

U oči upada i to da Rešin Tucić, pored permanentnog rada na dekonstrukciji smisla, istovremeno nastoji i da razori samu logiku pesničkog teksta/govora, ali, takođe, i stereotipne i patetične predstave o „ozbiljnosti pesničkog zanata”: *JAJE U ČELIČNOJ LJUSCI nije knjiga pesama. To su pamfleti protiv postojećeg u literaturi i društvu. Protiv pesništva u službi malograđanina. Podjebavanje ozbiljnih glava. Knjiga puna autorovog života ogrezlog u borbi za goli opstanak. Knjiga jednog proletera*.⁵³ Jedna od pesama iz knjige *Jaje u čeličnoj ljusci*, koja je zbog ovakvih teoretsko-praktičnih postavki izazvala ozbiljno negodovanje srpske književne javnosti, bila je i pesma (katren) *Spavanje na kauču*:

mmmmmmmm & mmmmmmm
 abvgddježžijkljmnjnoprstćufhčđžš
 mmmmmmmmmmmmmmmmmmmmm
 ahahahahahahahahahahahahaha

Onomatopejska i fonetska poezija u ovoj zbirci najavljuje Tucićeve kasnija okretanja ka konkretnoj i vizuelnoj poeziji. Takođe, pored istraživanja performativnih (ne)mogućnosti samog jezika, Tucićeve poezija je usmerena ka razotkrivanju, ismevanju i provociranju ustaljenih normi i običaja (malo)građanskog društva, kulturne i ostale birokratije, kao i anomalija političkog sistema. Sve to, uz autoironijski odnos i rad na depatetizaciji samih „termina” *pesnika* i *pesništva*, posebno pesničkog udvorištva i podaništva,

52 Vojislav Despotov, „Društveni smisao avangarde”, *Ulaznica*, br. 59, Zrenjanin, 1977, str. 111–116.

53 Isak Crnogorski, „Vujica Rešin Tucić: Na novosadsku kulturu je pao mrak”, intervju, *Student*, Beograd, 19. januar 1971, str. 13.

kao tako prisutnog sredstva za sticanje različitih privilegija takozvane kulturne elite njegovog vremena, koja je upravo u poeziji i umetnosti za sebe pronašla sigurno uhlebljenje. *Opredivši se, dakle, za inovaciju u literaturi na planu sadržaja, ideja i novog dejstva jezika, svestan da je načinu mišljenja savremenog čoveka potrebno pesništvo sumnje, ne samo u svet i njegove tradicionalne vrednosti, već i u samo pisanje, tekst, Tucić zahteva maksimalno iskušenje jezika, rušenje sigurnosti oveštalih jezičkih konvencija.*⁵⁴

Karakteristična najava Tucićevog kasnijeg aktivističko-polemičkog angažmana vidljiva je već u pesmi „Mi smo izrjadni!“, objavljenoj u drugom broju kulturnog časopisa *Rok*,⁵⁵ koji je u Beogradu uređivao i izdavao Bora Ćosić:

Dajte mi malo para, / ženu i kuću, / uz kuću kerče ŽUČU – / zbogom POLITIKO! / ... Zbogom idejna slika! / Nisam se sviko! / MARX, / ENGLEZ, / LENJIR. / Pustite me da perem kadu. / ... Kada ste rođeni? / 1941. godine, / Kad se žito vozilo. / POBOGU: / VALJDA KAD SE DIGLA REVOLUCIJA?! / Ne znam, gospodo, / Slabo sam tada vidio. / Možda se i digla, / Meni je bio spušten.

Uporedo sa izborom iz poezije, u navedenom broju časopisa *Rok* Tucić objavljuje i desetak fotografija iz svoje foto-performans akcije *Moje menstruacije*,⁵⁶ gde stvaranjem niza alogičkih situacija zapravo pokušava da demitologizuje samu predstavu o (sebi kao) pesniku (umetniku), kao osobi koja se prilagođava bilo kakvim društvenim normama ili konvencijama – a naročito ne poziciji tzv. kulturnog radnika na zadatku doprinosa opštem progresu, kroz njegovo slavljenje i veličanje. Koristeći se fotografijom kao

dokumentom o ponašanju umetnika,⁵⁷ u ludičkoj foto-performans akciji *Moje menstruacije* Rešin Tucić se koristi vlastitim telom kao medijumom. Postupkom samotransformacije, vlastiti život, skučenost i skromnost svog porodičnog novosadskog obitavališta Tucić koristi za otpočinjanje složenih igara smisla, pri čemu se, strategijom umetnikovog govora u prvom licu, u svakodnevne životne situacije (čitavanje knjiga, brijanje...) unose ekscesi i poremećaji koji parodiraju samu društvenu „poziciju“ umetnika kao društvenog subjekta. Elementi lične, intimne umetnikove istorije u ovoj akciji su inkorporirani u socijalni milje realnog socijalizma – tako u foto-performansu *Moje menstruacije* umetnikovo (fizičko i mentalno) telo postaje mesto/medijum preispitivanja statusa, mesta i uloge same umetnosti.⁵⁸ Naravno, reč je o eksperimentalnoj umetnosti, onoj koja programski odbija da se uklopi u (unapred) zacrtane društvene kanone ili šablone. Govoreći o književnom prvencu svog prijatelja Vojislava Despotova, i sam Tucić apostrofira upravo ljudsko telo kao jedini *pravi* predmet kojim umetnost (poezija) treba da se bavi: *Pesma više nije u ulozi prenosnika, već zastupa sopstveno telo, svoju predmetnost.*⁵⁹ Ovde, naravno, nije reč o fizičkom telu kao *organu govora*, kretanja, stvaranja ili sluha... već, prvenstveno, o socijalnom, političkom umetničkom telu kao referentnom mestu ostvarivanja i(li) ispitivanja granica slobode (stvaralaštva) u jednom (bilo kom) društvu. Na protojezičkoj ravni, Tucićeva foto-performans akcija *Moje menstruacije* bi se po više os-

54 Branka Srdić, „Vujica Rešin Tucić: 'Slovo je puklo'“, *Polja*, br. 239, Novi Sad, 1979.

55 Vujica Rešin Tucić, „Moje menstruacije“, *Rok* – časopis za književnost, umetnost i estetičko ispitivanje stvarnosti, br. 2, Beograd, 1969, str. 120–128.

56 Tokom 1970. (datum nepoznat) pod istim nazivom Rešin Tucić je imao i književni nastup – hepening na Tribini mladih u Novom Sadu; videti: Gordana Đilas, Nedeljko Mamula (ur.), *Tribina mladih 1954–1977*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2004, str. 90.

57 „Fotografija umetnika“, dakle fotografija za koju je predmet snimanja samo povod za formiranje znakovnog jezika koji ne korespondira sa okolnom realnošću već prvenstveno sa područjem koje se prema istorijskom iskustvu definiše kao „umetnost“. Jedna od čestih primena medija fotografije u nup sastoji se u funkciji dokumentovanja intervencija i zbivanja koja su po samoj svojoj definiciji privremenog i prolaznog karaktera. To su različiti oblici umetničkih akcija, od onih što se izvode u urbanom ili prirodnom ambijentu, do onih kojima je središte radnje usredsređeno na samo fizičko prisustvo umetnikove ličnosti (Ješa Denegri, „Fotografija kao dokument o ponašanju umetnika“, u: *Razlozi za drugu liniju – Za novu umetnost sedamdesetih*, Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Marinko Sudac, Novi Sad, 2007, str. 253–255.

58 Videti: Vujica Rešin Tucić, „Čovekovo telo, medij esejiziranja sveta“, *Ovdje*, Podgorica, mart–april 1994, str. 24.

59 Vujica Rešin Tucić, *Prvo, tj. Pesmina slika reči Vojislava Despotova*, u: Vujica Rešin Tucić, *Slovo je puklo*, Srpska čitaonica i knjižnica Irig, Novi Sad, 1978, str. 5–7.

nova mogla porediti i sa poznatim foto-performansom Bauhaus Balinta Sombatija iz 1972.⁶⁰

Već od samih umetničkih početaka, u ovde opisanom kontekstu, Vujica Rešin Tucić je književnost, umetnost i tzv. društveni rad (angažman) doživljavao prvenstveno kao mesto dijaloga, odnosno sredstvo kojim se ukazuje na nedoslednosti, nelogičnosti, zloupotrebe i anomalije društva (političkog sistema) u kom je živio i kulture kojoj je pripadao. U osnovi Tucićeve književne ideologije ostaje permanentni bunt kao izraz opštih težnji novog pesništva;⁶¹ otuda su pojedini kritičari njegovu književno-umetničku pojavu i opisali kao svojevrsnu „injekciju“ Majakovskog za književnosti u Vojvodini (i šire).⁶²

Međutim, pored samog pisanja poezije, ono po čemu je Vujica Rešin Tucić, možda čak i u većoj meri, poznat jeste njeno interpretiranje. Kao što je primećeno, unošenjem izvanumetničkih tema u poetski (umetnički) kontekst i korpus – u konvencije umetnosti i kulture unose se prevrati i poremećaji koji omogućavaju da se referentno polje poetskog rada, odnosno njegovog uticaja i delovanja proširuje i na tzv. izvanumetničku publiku. Načinom na koji je govorio vlastitu poeziju, svojom sugestivnošću koja se često graničila sa teatralnošću, u standarde poetskog govora Vujica Rešin Tucić je unosio elemente audio-vizuelnog spektakla. Za Tucića pesma postaje *oralni događaj*, čista *energija jezika* – ona, pri tom, nije bila govor koji je primarno služio komunikaciji ili sporazumevanju. Poetski govor u ovom slučaju jeste i biva iznad i izvan svih utilitarnih funkcija (sporazumevanja, nesporazumevanja, izražavanja, sakrivanja, naslućivanja...), on je *primarni govor* koji, nimalo lišen svoje tautološke suštine, samoga sebe (sobom) govori: *Zaboravio je sve sentimentalne i drage reči. Bacio se na otpatke, šumove, govor praznine, ćutanja. Okomio se na slova i od njih cedio stihove. Ispitujući nosivost svake reči i jezičkog znaka, razbio je i slovo. Slovo je puklo, u svetu se nešto veliko*

*slomilo i potamnilo... Tamo gde su svi rekli „da“, VRT je udarao svoje „ne“. Mnogo voli mikrofone i publiku. Zna da govori i više. VRT je šifra za totalni raskid s tradicijom.*⁶³ Koristeći se obilato iskustvima stečenim unutar nove umetničke prakse, u svoje pesničke nastupe Tucić vrlo rano unosi i elemente hepeninga i audio-performansa, što je rezultiralo i time da ubrzo stiče status istinske jugoslovenske pesničke zvezde u usponu koja je – na pesničkim večerima održanim širom zemlje, na kojima je govorio, izgovarao i izvikivao vlastitu poeziju – punila sale, pri tom izazivajući reakcije u rasponu od obožavanja i divljenja pa sve do oponiranja, potpunog negiranja, pa i mržnje. Tek, na Vujicu Rešina Tucića i njegovo pesništvo niko i nigde nije ostajao ravnodušan: *Milicionari, kuharice, radnici iz baraka, berači voća, nadničari, mahom Romi, obesni seoski đilkoši išli su iz mesta u mesto gde smo se pojavljivali ne bi li čuli jednoga nagluhoga. Vikali su iz publike već poznate Tucićeve pesme: Hoćemo Kredenac, hoćemo Jaje (misleći na pesmu Jaje u čeličnoj ljusci), hoćemo O, neej (misleći na Pesmu rastanka)... Tucić je recitovao do iznemoglosti. Odmah, pred svima, komentarisao je svoje pesme, lomio ih, čitao drugačije, dodavao, oduzimao, gazio...*⁶⁴

Fenomenu nove vojvođanske poezije, odnosno foničkim pesmama Vujice Rešina Tucića, Katalin Ladik i Branka Andrića – Andrle, bili su posvećeni i radio-hepeninzi, koje je na Radio Beogradu u dve emisije, pod nazivom *Akustična poezija*, 1972. realizovao Dragoslav Simić. U ovoj emisiji Rešin Tucić je nastupio sa serijom svojih zvučnih pesmama čija je suština bila upravo u njihovoj neponovljivosti – baš kao i nemogućnosti bilo kog drugog osim njihovog autora da ih jezički artikuliše i(li) reinterpretira: *Cela pesma sastoji se od krkljanja, vrištanja, stenjanja i krikova.*⁶⁵ Ironično se poigravajući, kako sa samim sobom tako i sa medijem (radiom), unutar kog je ovaj njegov verbalni rad bio realizovan, Tucić moguća izvorišta vlastitog neuobičajenog stvaralačkog postupka, ne bez (auto)ironije, „objašnjava“ na sledeći način: *Ja sam*

60 Videti: Nebojša Milenković, „Estetika slobode ili politika slobode: Vodič kroz umetnost Balinta Sombatija 1969–2005“, u: *Szombathy art*, Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 2006, str. 16–17.

61 Ostoja Kisić, „Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena socijalističkog samoupravljanja“, u: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte*, izbor iz poezije, Dnevnik, Novi Sad, 1991, str. LXXVIII.

62 Nikola Kitanović, „Pucanje reči“, *Letopis Matice srpske*, god. 158, knj. 430, sv. 3, septembar 1982, str. 343–346.

63 Milan Živanović, „Verna je rerna, prozori su sat“, *Dnevnik*, Novi Sad, 10. oktobar 2001, str. 17.

64 Ostoja Kisić, „Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja“, u: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte*, izbor iz poezije, Dnevnik, Novi Sad, 1991, str. IX–LXXX.

65 Danilo Štrbac, „Koncert za vibrator i singericu – trenutak stvaralaštva nekih članova Udruženja književnika Vojvodine“, *Radio TV revija*, Beograd, 15. septembar 1972, str. 30–31.

PRECIZNA MEHANIKA
OPRAVKA
PISAĆIH I RAČUNSKIH
MAŠINA
TEL. 42-513 VL. DOTLIĆ BORISLAV

V. R. T. na književnoj večeri, Mostar 8. 7. 1983. (snimo: Senad Deterdarević)

od rođenja gluv na jedno uvo pa stoga jezik osećam kao meso, kao materiju. Nikada nisam podnosio slike. Mnogo radije osluškujem zvukove. Sigurnije se krećem kroz život sa ovim jednim uvom nego sa oba oka.⁶⁶ Reakcije koje je Vujičina poezija tih godina proizvodila oslikava još nekoliko redova iz teksta Danila Štrpca: *Jedna od čudnih pesama „jednouhog“ je ona sa nazivom „Pesma sa kauča“. Tu grleni Vujica uz pomoć veoma širokog spektra dahtanja i stenjanja, koja uz blagi kreščendo na kraju dostižu i za oba uha gotovo nepodnošljivu kulminaciju, verovatno evocira neke svoje uzbudljive uspomene sa kauča.*⁶⁷ Pred emitovanje pomenute emisije dogodila se zanimljiva *situacija* koja rečito govori o društvenoj (kulturnoj i medijskoj) klimi u kojoj su novi pesnici sedamdesetih delovali. Naime, kako se urednici Radio Beograda nisu složili da se emisija emituje bez komentara, koji bi, prirodno, značili preventivno ograđivanje uredništva od emitovanog materijala – kompromisno rešenje je potraženo u pretpremijernom emitovanju kojem je trebalo da prisustvuje osam pesnika, osam književnih kritičara, dva profesora Filološkog fakulteta, tri savetnika, urednik RTB-a, tri novinara i jedan psiholog. Od tridesetorice pozvanih na pompezno zamišljenoj pretpremijeri pojavio se jedino psiholog Milan Dajin – da stvar bude apsurdnija većina pozvanih bili su upravo službenici RTB-a! Avangarda je, očito, bila *vruć krompir*, tema u koju se „pametnije“ bilo ne mešati. Uprkos iznuđenoj liberalizaciji društveno-političke klime, koja je omogućila stvaranje avangardnih punktova o kojima je u tekstu već bilo reči, bilo je jasno da je pitanje trenutka kada će se režim rešiti da novoosvojene avangardističke slobode ukine. O tome, ne krijući vlastito razočarenje, govori i sam autor emisije Dragoslav Simić: *Smatram da je to posledica kulturne klime koja vlada kod nas. Ljudi koji treba da predstavljaju glas javnosti uvukli su se u svoja topla gnezda, zavaljeni u udobne fotelje pored svojih malih televizora, okruženi centralnim grejanjem, gomilama papira i pisaćim mašinama, samodovoljni i uvereni da baš tog trenutka rade društveno najodgovorniji posao. U stvari, oni rade za svoja buduća topla gnezda, koja će se nalaziti na placevima kupljenim u okolini Smedereva ili Obrenov-*

66 Ibid.

67 Ibid.

Vujica i Nada Tucić sa Brankom Andrićem – Andrlom
Novi Sad, 1980-ih

ca...⁶⁸ O kulturnoj klimi više no ilustrativno svedoče i konstatacije, to jest „stručne dijagnoze“ psihologa Dajina. Uz konstataciju da se kao *mentalni kritičar* na navedenoj pretpremijeri lepo zabavio, ovaj psiholog na „društvenom zadatku“ kritičara umetnosti ističe sledeće: *Na trenutke sam imao utisak da se nalazim u cirkusu. Mladi Novosađani su mi više ličili na vašarske imitatore nego na pesnike. Kao psiholog, slušajući ovu emisiju, ja sam pokušao da otkrijem šta je to što je ove mlade ljude nateralo da na takav način iskazuju sebe. Očigledno je, s obzirom na karakterističnost nekih zvukova koje oni nazivaju svojom poezijom, da se radi o opterećenostima, koje oni nose iz mladosti. Na primer, u pesmi „Sa kauča“ Vujice Rešina Tucića, u kojoj mladi pesnik svojom bogatom galerijom krkljanja i dahtanja pokušava da dočara seksualni čin, kriju se traume iz ranog detinjstva, kada je mali Vujica, verovatno samo posredstvom čula sluha, prisustvovao seksualnim odnosima svojih roditelja... sva stvaranja pomenutih poeta nastala su u somnambulnom stanju i želji da se prati tempo modernog vremena.*⁶⁹

Vizuelizacija teksta, koja kod Tucića svoju kulminaciju svakako doživljava u vizuelnom romanu *Struganje mašte*, prisutna je i u, za tog autora i našu vizuelnu poeziju, važnoj poemi *Reform grotesk* iz istoimene knjige, koja se u autorovom izdanju pojavila najpre 1982. kao xerox izdanje umnoženo u dva primerka, a potom, godinu dana kasnije, i kao oficijelno (štampano) izdanje u beogradskom *Nolitu*. *Reform grotesk* je autorovo inventivno poigravanje sa slovima, njihovim vizuelnim potencijalima i potentnostima, gde se Tucić, *otvarajući put iracionalnom, nekontrolisanom bujanju jezika*,⁷⁰ radikalnije nego što je do tada bio slučaj, udaljava od lingvističkih kategorija smisla, označavanja i označiteljskog. Dodatno, naslov ove knjige je veoma jasna pesnikova aluzija na grotesknost i tobožnje uspehe svih dotadašnjih jugoslovenskih reformi – bilo u sferi politike i društvenih odnosa, podjednako i na reforme u sferi (proširenom polju) književnosti. Recenzentkinja knjige, Judita Šalgo, o vizuelnoj poemi *Reform grotesk*

zapisuje: *Hartija ovde bukvalno trpi sve: rečenice, reči, njihove začinke ili otpatke; smisao i „osećanja za srce“ koje pokušava da progura pesnik, i besmislene ali lepe „slike za oko“, tipografsko režanje i mumlanje najraznovrsnijeg sloga koje protura mašina. U bici za hartiju slika se pokazuje vitalnijom od osećanja, znak prilagodljiviji od misli... naočigled pesnika, koji je i sam zbunjen efektnošću slike, dopadljivo uobličnim restlovima svog jezika od kojih se, neočekivano, gradi jedan nov predmet, knjiga – predmet, njegova poezija postaje sve više primenjena umetnost.*⁷¹

Poput svog prijatelja i savremenika Branimira Brane Petrovića, i Vujica Rešin Tucić je bio sledbenik one tradicije eksperimentatora sa jezikom, zasnovane na razlaganju stiha i istraživanju vizuelnih efekata samih reči, kojoj su, recimo, pripadali i avangardni pesnici, futuristi i konstruktivisti poput Vladimira Majakovskog, Davida Burljuka, Viktora Hlebnjikova, Aleksandra Rodčenka ili Osipa Mandeljštama; kod Rešina Tucića, pored toga što je lingvistički, pesma je istovremeno vizuelni predmet-objekat-stanje koje izražava autorovu percepciju pesme i sebe u svetu – baš kao i istog tog sveta u pesmi/tekstu. Umesto verbalnog, kod Tucića pesma postaje vizuelni tekst: reč-slika dolazi ispred reči-sadržaja. Ona, kako bi to primetio Pjer Garnije, postaje *lingvistički predmet* koji izražava samo sebe: *Nizanje najrazličitijih krikova, različitih veličina slova, ritmizovanja glasova unutar izmenjenih reči, osobeno korišćenje asonance, ponavljanje i sl., proizvod je pre svega dramatičkog emotivnog naboja, u kojem postojeći smislovi smrtonosno pucaju i rađaju se nagoveštaji novog.*⁷² Sasvim izmeštene iz sfere značenja, označavanja i označenog – reči i jezik kod Tucića poprimaju oblike i karakteristike čistih vizuelnih efekata i stanja. Ipak, nigde kod Tucića veza između vizuelne poezije i nove umetničke prakse nije ostvarena u tolikoj meri kao u ciklusu/seriji vizuelnih radova nazvanih *Struganje mašte*, koji na ubedljiv način sintetizuju sva njegova nastojanja i istraživanja složenih međuodnosa na relaciji između literature/umetnosti, sa jedne – i manifestacija, stvari, događaja i pojava koje se (uslovno rečeno) nalaze izvan nje, sa druge strane.

68 D(anilo) Š(trbac), „Šta je prisluškivao Vujica – stručno mišljenje psihologa Milana Dajina o mladim novosadskim pesnicima Katalin Ladik, Vujici Rešinu Tuciću i Branku Andriću“, *Radio TV revija*, br. 294, 13. oktobar 1972, str. 26–27.

69 *Ibid.*

70 Vujica Rešin Tucić, „Bauk poezije“, *Književna reč*, br. 116, separat, Beograd, 1978; i: V. R. T., „Bauk poezije“, u: Vujica Rešin Tucić, *Hladno čelo – poetski mitovi osme decenije*, Matica srpska, 1983.

71 Judita Šalgo, *Recenzija knjige Vujica Rešin Tucić: „Reform grotesk“*, Novi Sad, 1983.

72 Nikola Kitanović, „Pucanje reči“, *Letopis Matice srpske*, god. 158, knj. 430, sv. 3, septembar 1982, str. 343–346.

STRUGANJE MAŠTE – PRAKSA POEZIJE KAO ISKUSTVO PRIMARNOG (SVAKODNEVNOG) GOVORA

*MAŠTA?: Takozvana ptica MA-ŠTA, koja leti
oko MA-ČEGA, spava na MA-ČEMU, pretvara se u Ma-šta.*
Dušan MATIĆ⁷³

Ukoliko je tačna teza da autori kod kojih se potiru granice između života i umetnosti zapravo čitavim svojim postojanjem stvaraju jedno (isto) delo – u umetničkom i životnom slučaju Vujice Rešina Tucića to delo, bez dvoumljenja, jeste vizuelni roman *Struganje mašte*. Kontinuiranim nastajanjem u rasponu od ravno četiri decenije, počev od prvih segmenata datiranih 1970, pa sve do njegovih (post) modernističkih kolor varijacija iz kasnih devedesetih, *Struganje mašte* je obeležilo celokupno Tucićevo intelektualno (životno i umetničko) postojanje. Pojedinačne segmente tog dela Vujica Rešin Tucić je kontinuirano, tokom četiri decenije, objavljivao u domaćim i inostranim listovima, revijama, novinama i časopisima kao što su *Pitanja*, *Polja*, *Delo*, *Student*, *Index*, *Új Symposion*, *Ulaznica*, *Westeast*, *Novy život*, *Lotta Poetica*, *Književna reč*, *Politika*, *Dnevnik*, *Književne novine*, *Omladinske novine*, *Dalje*, i mnogim, mnogim drugim, postajući svojevrsan zaštitni (amblematski) znak (za) svog autora. Takođe, to delo je bilo reprodukovano i u mnogim knjigama, izborima, katalozima, kao i književnim i umetničkim antologijama i monografijama. Uprkos tome što je njegovo objavljivanje više puta planirano i najavljivano, kao celina *Struganje mašte* (1970–1982) je prvi put objavljeno najpre kao separat zagrebačkog časopisa *Pitanja* 1982,⁷⁴ potom i u istoimenom izboru iz Tucićeve poezije u izdanju novosadskog *Dnevnika* 1991.⁷⁵

Svoje delo, žanrovski određujući kao *vizuelni roman – esej – poemu*, u *Struganju mašte* Rešin Tucić je nastojao da u ustaljene konvencije tzv. klasične literature unese eksces, poremećaj i iskliznuće. Jer, kao što vizuelna sa klasičnom poezijom za jed-

inu dodirnu tačku ima zajedničku upotrebu slova, tako je i u slučaju *Struganja mašte* jedina, uslovno rečeno, veza sa romanom kao *žanrom svih žanrova*, bila zajednička upotreba reči. *Struganje mašte* predstavlja hormonalni poremećaj u samom tkivu jezika/ forme, stoga bi se ovde moglo govoriti i o pokušaju stvaranja vizuelnog romana koji bi trebalo da bude žanrovski pandan, svojevrsna nadogradnja vizuelne poezije, ili je, što se čini mnogo verovatnijim, autor ovu hibridnu žanrovsku konstrukciju (roman – esej – poemu) osmislio upravo poigravajući se konvencijama, odnosno potrebom tradicionalističke kritike za klasifikacijama koje, posebno kad je u pitanju nova umetnost, sa suštinom samog dela nemaju apsolutno ništa. Logično, dolazimo do zaključka kako se svojim delom Tucić istovremeno ironijski poigrava i sa formalističkom kritikom koju stavlja pred oksimoronsku upitanost na temu: kako jedno delo istovremeno može da bude i roman i esej i poema – uz to još i vizuelni? Takođe, pri osmišljavanju segmenata (fragmenata) *Struganja mašte*, daljim analizama na vizuelnoj ravni, lako bi se uočili elementi uticaja u to vreme veoma popularnog novog stripa kao forme koja u sebi sažima elemente vizuelnih i (anti) narativnih iskustava, baš kao i zaumnih hlebnjikovljevske jezičkih struktura: *Ovaj vizuelni roman (a po svemu, zapravo, antiroman) predstavlja specifičnu sintezu onog stvaralačkog ogranka započetog destrukcijom pesništva i prirodnog, verbalnog jezika, a nastavljenog potragom za novim jezikom, za hibridnom tvorevinom semiotičkog sistema koja bi, osim tradicionalne umetnosti, uključivala i oblike masovnih medija (strip, reklama, plakat i slično).*⁷⁶

Nastalo kao proizvod složenih međudnosa zvučnih, verbalnih i vizuelnih elemenata, delo, dakle, više nije teorijski objekt, kao što je to, recimo, bio slučaj u analitičkom konceptualizmu, već pre vizuelno stanje jezika, tačnije pokušaj istraživanja (ostvarivanja) vizuelnih stanja/svojstava jezika. Sledeći tezu Sola le Vita, po kojoj u konceptualnoj umetnosti *sama ideja postaje mašina koja stvara umetnost*,⁷⁷ baš kao što uspešne ideje uglavnom izgledaju jednostavno,

73 Dušan Matić u odgovoru na anketu *Čeljust Dijalektike*, časopis *Nemoguće*, 1930.

74 Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte*, *Pitanja*, separat, br. 1–2, Zagreb, 1982.

75 Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte*, priredio i pogovor napisao Ostoja Kisić, *Dnevnik*, Novi Sad, 1991.

76 Ivan Negrišorac, „Monokl Vujice Rešina Tucića“, u: *Legitimizacija za beskućnike – srpska neoavangardna poezija, poetski identitet i razlike*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 1996, str. 171.

77 Sol LeWitt, „Paragraphs on Conceptual Art“, in: Charles Harrison, Paul J. Wood (ed.), *Art in Theory: 1815-1900: An Anthology of Changing Ideas*, Blackwell Publishing, Oxford, 2003, p. 846–849.

Vujica, Nada i Tatjana Tucić, Fotografije iz automata, Novi Sad, 1971/1972/1973.

konceptualistička izvorista (tačnije odgovore na pitanja vezana za povod i način na koji je *Struganje mašte* nastalo) možemo potražiti u zagrebačkom *Večernjem listu*, gde će Tucić, u razgovoru povodom izlaska iz štampe separata časopisa *Pitanja*, ne bez doze autoironijskog poigravanja izreći sledeće:

„Struganje mašte“ jeste roman, ma šta o njemu mislili. Bar prema onome što je u njegov nastanak uloženo tokom 12 godina. I da nije postojala poetika konkretizma, ovakav roman je mogao da se pojavi, kao rad nastao sa tradicijama domaće radinosti: tkanja, štrikanja, heklanja, spomenara. ... Sarađivao sam u „Studentu“ i imao ponudu za čitavu stranicu. Razboleo sam se, nisam mogao za mašinu, pa sam se dosetio. Zašto ne bih, to isto, što hoće da se pojavi kao tekst, našao? I, našao sam. U listovima i časopisima, knjigama koje su mi bile nadohvat ruke. Isekao sam ono što mi odgovara, uz brojne sličice, te na hartiji formata „Studenta“ lepo organizovao vizuelni i verbalni materijal. Biti organizator teksta, to sam oduvek želeo. Pomišljao sam, potpisati se uvek sa: organizator. Jednom prilikom, u istom „Studentu“, i potpisao sam: aranžirao V.R.T. Kasnije na rad ove vrste bio sam i prinuđen. Radio sam noću, dok svi spavaju i bio nečujan. Preda mnom je stajao magični pravougaonik, uvek iznova čist u koji sam unosio ono što sam na smetlištu jezika pokupio. Začudo, mahom su to delovi teksta koji svedoče da je današnji svet sačinjen u trijadi: erotika, politika, nasilje.

„Struganje mašte“ je knjiga za ceo život. Ono se može u beskraj nastavljati. Ali i čitati. Zavisno od toga što nam zapadne pod oko. Tu i tamo rečenica, prizor, danas, sutra, za godinu-dve. Glavni junak: vreme utrošeno za njegovu izradu. Sredstva: štampa, makazice, karbofiks, lepak i sopstveni život. Učinak – oslobađanje svakodnevnih psihotičkih pritisaka tokom dana, baš kao i kod štrikanja, heklanja.⁷⁸

Krećući se unutar marginalnih sfera medija kao takvog, u *Struganju mašte* je ostvaren onaj ideal totalnog dela o kom je svojevremeno maštao i jedan od korifeja nove umetničke prakse na ovim prostorima – subotički umetnik i pisac Slavko Matković: *Umetnost kakvu bih želeo da stvorim oduvek mi je bila nadohvat ruke i verujem da sam na najboljem putu da je dosegнем. Ona bi morala biti spoj vizuelnog i verbalnog. Spoj teksta i slike a da, istovremeno, ne bude*

*sasvim ni slika ni tekst.⁷⁹ Takođe, svojom suštinskom zamisli estetizovanog doživljaja haosa upravo Matkovićevi *Selotejp tekstovi* (1979) su jedno od onih dela sa kojima Tucićevo *Struganje mašte* ostvaruje idejnu i konceptijsku bliskost.⁸⁰*

Jedan od mogućih konteksta u koje je moguće smestiti *Struganje mašte* su i, u vreme nastajanja ovog dela prilično razgranata, verbo-voko-vizuelna istraživanja Vladana Radovanovića.⁸¹ U datom (V-V-V) kontekstu Tucić je bio jedan od umetnika zastupljenih na velikoj retrospektivnoj izložbi *Verbo-voko-vizuel u Jugoslaviji 1950–1980*, održanoj u beogradskom Muzeju savremene umetnosti 1982: *Proširenjem semantičkog u semiotičko, Novo pesništvo vrsta je eksperimentalne književnosti koja promišlja i tematizuje svoje sredstvo – jezik – na način likovne umetnosti.⁸²* Na pojedinačne segmente/trake teksta u *Struganju mašte* stoga, u stvari, i treba gledati kao na *performativne iskaze*⁸³ jezika.

Ipak, pošto je poznato da su pitanja uvek važnija od odgovora, u traženju adekvatnog razrešenja porekla i autorskih intencija navedenog Tucićevog dela – ono se, svakako, nalazi i u onoj čuvenoj fluxus „definiciji“: *Ukoliko neko za svoje delo tvrdi da ono jeste umetničko delo – onda to jeste umetničko delo. Primjenenom analogijom lako dolazimo do sledeće definicije: Ukoliko Rešin Tucić za svoje delo tvrdi da je to roman – onda to svakako jeste roman!* Jedina terminološka odrednica koja u *Struganju mašte* ni na koji način ne može biti dovedena u pitanje svakako

78 A. L. „Razgovor s povodom: *Struganje mašte* – u časopisu *Pitanja* tiskan je vizuelni roman novosadskog pisca Vujice Rešina Tucića“, *Večernji list*, Zagreb, petak, 27. avgust 1982.

79 Nebojša Milenković, *Ich bin Künstler Slavko Matković*, monografija, Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 2005.

80 *Ibid*, str. 172–175.

81 U kojoj meri recepcija jednog dela zavisi od konteksta u koji je ono smešteno jasno se vidi iz činjenice da je u ranoj fazi svoga nastanka *Struganje mašte* bilo tretirano i kao signalistička (likovno-književna) tvorevina – te je, kao takvo, u više navrata bilo reprodukovano u časopisu *Signal*, kao i u nekoliko antologija ovog pokreta (pr. Miroljub Todorović (ur.), *Konkretna, vizuelna i signalistička poezija*, antologija, Delo, god. XXI, br. 3, Beograd, mart 1975). Nakon sukoba sa Miroljubom Todorovićem, nastalog usled Tucićevog zalaganja za ukidanje signalizma kao pokreta – navedeni kontekst postaje irelevantan.

82 Vladan Radovanović (ur.), *Verbo-voko-vizuel u Jugoslaviji 1950–1980*, Muzej savremene umetnosti, Beograd, 1982, str. 5.

83 Termin *performatives* u opticaj uvodi Džon Lengšo Ostin, 1955, u svojoj knjizi *How to Do Things with Words* (1962). Srpski prevod: Dž. L. Ostin, *Kako delovati rečima*, Matica srpska, Novi Sad, 1994.

jeste **vizuelno** – bilo kao vizuelizacija teksta, (kon) tekstualizacija slike, bilo na ravni neposredne prakse, odnosno samog (tehnološkog) postupka kolažiranja kao načina na koji je *Struganje* nastalo. Tucićev kolaž roman – esej – poema svojevrsna je erupcija vizuelnosti. Automatističko pisanje u *Struganju mašte* postaje automatističko lepljenje izabranih/nađenih fragmenata tekstova i slika. Uslovno rečeno, tu bi se moglo govoriti i o postmodernističkoj upotrebi citata i citatnosti – s tim što, naravno, opet dolazimo do problema, pošto su citati kojima se Tucić koristi u *Struganju mašte*, kao svom novom ambijentu, ne samo rekontekstualizovani (što se sa citatima, naravno, i inače dešava) već su, istovremeno, i lišeni, kako svog primarnog (originalnog) tako i svakog drugog očekivanog ili pretpostavljenog (novog) značenja. Bilo da su u pitanju slike, reči, sintagme ili pak čitave rečenice kojima se autor koristi – one sa svojim primarnim značenjima više nemaju dodirnih tačaka. Kod Tucića deo uzima mesto celine ili, tačnije, on jeste celina.⁸⁴ Onoliko koliko su nezavisni od svog prethodnog konteksta, pojedinačni segmenti *Struganja mašte* podjednako su nezavisni i od samog umetnika (tvorca). Samoukidajući vlastito autorstvo Rešin Tucić je istovremeno i osoba zadužena za stvaranje uslova za samoostvarivanje samog dela. Ističući kako bi bilo premalo reći da je *Struganje mašte* redimejd kolaž, naglašavajući složenost i dvosmislenost semantičkih ravni Tucićevog teksta, Franci Zagoričnik se u tom kontekstu zapitao i: da li je u Tucićevom slučaju sama mašta subjekt ili objekt dela?⁸⁵ Pored fragmentarne strukture valja svakako istaknuti i izrazitu antinarativnost Tucićevog dela: *Nijedna stranica Struganja mašte nije nastavak prethodne, niti obećava nastavljjanje na sledeću. Ali, zbog mozaičke strukture, i raznolikosti većeg broja dominantnih tema, ni stranica posmatrana za sebe često ne predstavlja izrazitije zaokruženu celinu... Posmatran kao sekvenca, taj roman je poput proživljenog dela života: naše aktivno sećanje nije tolikog kapaciteta da ga u celosti možemo imati pred očima. Mi se možemo sećati događaja koji se i nisu morali (ili možda jesu) dogoditi tim redom kojim su upamćeni.*⁸⁶ Takođe, pozivajući se na Deridinu

konstataciju o dramatičnom obrtu u kom sam oblik knjige postaje predmetom (vlastitog) istraživanja, uz konstataciju kako je vizuelni roman mnogo više od puke novine, odnosno novih narativnih strategija, italijanski kritičar Mateo D'Ambrosio je upravo Tucićevo *Struganje mašte* izdvojio kao jedan od najrecentnijih primera ove nove vizuelne discipline.⁸⁷

Krećući se unutar koordinata meta ili intertekstualnosti, vizuelno-narativne strukture tekstova (koji to u svojoj suštini uopšte i nisu) u *Struganju mašte* nisu toliko usmerene ka istraživanjima i radu „u jeziku“, koliko u radu „sa jezikom“ i njegovim mogućim kontekstima. Pri tome se inicijalne intencije datog jezika takođe više nisu kretale unutar kategorija literature, književnosti i(li) jezika – koliko u sferi umetnosti, (masovne) kulture, mita, politike, seksualnosti, društva... Svoja nastojanja da stvori tekst koji istovremeno može da se piše, čita i gleda, Tucić pravi sasvim logičan iskorak i u vreme i u prostor – odlukom da *Struganje mašte* postavi na pozorišnu scenu. Tako je u Teatru poezije⁸⁸ pri Radničkom univerzitetu „Đuro Salaj“ u Beogradu 9. januara 1981. *Struganje mašte* doživelo i svoju pozorišnu premijeru. Komad *Struganje mašte* V.R.T.-a režirao je Miša Martinov, a uloge su poverene Mirjani Karanović, Oliveru Viktoroviću i Koviljki Milić, dok scenografiju potpisuje Milan Vukotić.⁸⁹ Sama predstava je sačinjena od fragmenata Tucićeve poezije, tačnije tri njegove knjige: *Jaje u čeličnoj ljusci*, *San i kritika* i *Prostak u noći*. Kako o samoj predstavi ne postoje materijalni dokazi poput video ili audio snimka, ovom prilikom ću se poslužiti citatima iz štampe koji svedoče da je u slučaju *Struganja mašte* bila reč o prilično nesvakidašnjem scenskom komadu koji je u nekoliko

84 Ernst Kasirer, *Jezik i mit*, Tribina mladih, Novi Sad, 1972, str. 84.

85 Franci Zagoričnik, „Tucićevo *Struganje domišljaje*“, *Razgledi po svetu*, Ljubljana, 8. maj 1992.

86 Vladan Radovanović, „Vujica Rešin Tucić: *Struganje mašte*“, rukopis, 1982.

87 Matteo D'Ambrosio, „A proposito di Stelio Maria Martini“, *Lotta poetica*, no. 23–24, Brescia, luglio–agosto, 1984.

88 *Teatar poezije* (1963–1992) delovao je u okviru Centra za umetnost i kulturu Radničkog univerziteta „Đuro Salaj“ u Beogradu i bio je nesvakidašnja ustanova koja je s minimumom sredstava opstajavala ravno tri decenije – pre svega zahvaljujući trudu, entuzijazmu i mazohizmu nekolicine entuzijasta koji su je vodili. Predstave Teatra poezije gostovale su širom SFRJ, a svoje stalne scene teatar je imao i u Sremskoj Mitrovici, Lazarevcu, Tuzli. Uz *Struganje mašte* V. R. T.-a, 1981, recimo, u ovom teatru na scenu je postavljena i čuvena poema *Moć govora* Branislava Brane Petrovića... Dokumentarna izložba o Teatru poezije održana je u okviru Svetskog dana poezije 2009. u beogradskoj knjižari „Stubovi kulture“.

89 Videti: Anonim, „*Struganje mašte*“, *NIN*, Beograd, br. 1570, 1. februar 1981.

13. новембар 1977. године, књижевна колонија Девочачки бунар: Вујица Решић закопава књигу Војислава Деспотова у делиблатски песак

sezona svog izvođenja predstavljao značajno verbo-voko-vizuelno osveženje u pozorišnom Beogradu.

O efektima ove predstave, konstatujući kako u *Struganju mašte* nije reč o pukoj glumi već o *dejstvu sa scene*, Boda Marković će zapisati sledeće: *Ne bih pisao o glumi Olivera Viktorovića i Mire Karanović već o njihovom dejstvu sa scene. Reč Gluma podrazumeva otuđenje. Ono može biti i najmanje ali, ipak, dovoljno da se stvori mala pukotina između gledalaca i njih. Brišući tu granicu između sebe i drugih, između poetske reči i govorenja, kazivanja, njihov postupak vredan je dublje analize i poštovanja. Oni ne iskazuju rečenice već obrazlažu pobunu poezije nad samom stvarnošću, jezikom same stvarnosti. Ritam, prostiranje tog kazivanja izbija kao oslobođenje od neurotičnih stresova koji su se nataložili u stihovima Vujice Rešina Tucića. Gledalac dobija potrebu da prisustvuje u toj poeziji, da se bori sa tim slikama koje idu ka njemu i traže mesto za njega u svom i njegovom prostoru. Struganje mašte pokušava da opovrgne činjenicu da je poezija na sceni ugodno slušanje i proterivanje vremena. I scena gubi važnost korelacije, zato se i čudim da je dekor postojao. Predstava se polako pretvarala u opomenu. Nije klizila ka pozorišnoj predstavi. Ostavila je za sobom i potrebno i nepotrebno da bi bila zapažena. Ona je uzela najnužnije: stihove Vujice Rešina Tucića i dvoje ljudi, uz Koviljku Milić, trećeg vernog učesnika, i veru da se stihovima može promeniti svet.⁹⁰ Adam Puslojić, pak, u tekstu *Struganje maštom*, objavljenom u *Omladinskim novinama*, o predstavi kaže sledeće: *To je jednostavna predstava, izvedena minimalizacijom teatarskog izraza, sa gotovo oskudevajućom scenografijom i sa nenametljivim rediteljskim „intervencijama“, čija je osnovna odrednica kolaž... Ničeg čudnog: Tucić je pesnik fragmenata, krhotina, „poetskih marginalija“, izlomljen i zakovrnut. „Gde je tu tema, gde je celina?“, čovek se može zapitati. Sada je vidljivo: Tucić nije pesnik marginalija; njegove su marginalije svojevrsna pobuna protiv „glavnih tema“.*⁹¹*

Iznutra razorena, semantička i vizuelna struktura ovih kolaža / vizuelnih poema / citata nedorečenosti, privremena je i promenljiva. Iskustvo primarnog i svakodnevnog govora kod Tucića su u savršenom su saglasju. Pojedinačne segmente/poglavlja *Stru-*

ganja mašte Vujica odbija da organizuje ili ustroji na očekivani način (numerički, po ciklusima, itd...); tako *kontrolisani haos Struganja mašte* svesnom odlukom umetnika postaje konstitutivni element samog dela. Međutim, reč je o haosu u kom, ma kako paradoksalno zvučalo, ipak postoji jasan red, konstrukcija i sistem. Kompleksnost sistema koji je autor ovim delom gradio vidi se i po činjenici da je početkom sedamdesetih Rešin Tucić snimio i autorski film (8 mm) *Struganje mašte*, koji nažalost nije sačuvan tako neće biti ni predmetom ovog teksta.

Tada popularna teza (fraz) Maršala Makluana: *Medij je poruka* u *Struganju mašte* se pretvara u: *Poruka je medij!* Dekonstrukcija tradicionalnog (tradicionalističkog) jezika (logike govora) u *Struganju mašte* predstavljala je, zapravo, uvod u jednu novu i drugačiju konstrukciju *otvorenog dela*. Kod Tucića, reč je i o radikalnom preispitivanju, tačnije proširivanju samog konteksta dela zasnovanog na principima meta ili intertekstualnosti. U žanrovskom pogledu, to novostvoreno, otvoreno delo samozasnovalo se kao vlastiti žanr. *Da rezimiramo: „Struganje mašte“ i jeste i nije književno umetničko delo, potom, jeste i nije likovno umetničko delo i, napokon, ima i nema vremensku dimenziju. Dakle, pitanje je kako sagledati ovo Tucićevo delo koje ostaje i dalje otvoreno.*⁹²

90 Boda Marković, „Pozorište: STRUGANJE MAŠTE“, Duga, br. 181, Beograd, str. 64.

91 Adam Puslojić, „Struganje maštom“, Omladinske novine, br. 277, Beograd, 17. januar 1981, str. 15.

92 Nikola Kitanović, „Antimythos kao građa novelističkog mythosa: Vujica Rešin Tucić, Struganje mašte, Republika, Zagreb, rujan 1983, str. 146

REFORM GROTESK

POEMA

ODŁOMKI

Informisano

liptanje

JOGURTA!

Jaolk!

oikle!

JOikL!

Plastična slova!

vrući uskllici!

SMRAD

RUBRIKE,

Prištavo

čelo

impresuma!

Panfljičare **vremena,**

kompjuteri

raspoloženja.

Fjil!

Rvc!

CRT!

Čuvari uspomena —

BRIGA ZA UMETNOST.

U zubima ČMARA naslovna stranica!

Strailk

STRTRT!

RIKANJE REČENICE !!!

Pristiže glasno **idejni napredak.**

Napredak **SMRTI,**

napredak **JOGURTA.**

Tartultr,

RTL,

LRT!

Oduševljen narod

u SRCU RUBRIKE!

čLrk!

člrK!

Beskrajni AUTOR.

HRTCRSRT,
THRIJSTR,

REFORM JE
GROTESC!!!

HRKČUIH,

POIL,

pristiže

OUHUO,

Večernja smrt,
sumračna **kost** u prozoru.

Odmofavaj GLASOVE,
viljuškom GRLO izbodi.

HAJHRT!
MUHVUZTR!
Prskanje MOZGOVA.

CRJZRZ!
CLKRZ!

MI POIL BESKRAJNO!!!

KRAHNTHOZD, POEZIJO!

MOKRIM JEZIKOM KROZ SVET!

ETRK.

SCVNM.

CPRZ!

LKJ!

HGF!

Glasanje KASNI!

Cinkografija zatajila!

Pisac RAZGOVARA!

PISAC SE' OSVRĆE!

Psrtsrh,

srhtru,

kroz KLIŠE naroda.

Pisac POTKAZUJE!

Pisac se KUPA.

EPPt!

Ptptpt!

PtPtPt!

PtePPt!

TePPt!

PPte,

PPte.

PTLPTL!

PRIKAZI, KRITIKE, LIKOVNI PRILOZI!

Tekst o ŽIVOTU,
podtekst o SMRTI.

TRL
TR.

LT!

Tragika LIČNOSTI.

LRT.

TRTRETR.

LPTETEPT!

ŠTRIH U LOBANJE!

RasTEr

KroZ

InSTiTucIJE!!

HOHLIHT, NARODE!!!

Garmond laiajn, tih, umiljat zvuk.

Pergamin ANTIKVA,

ODISEJ U VODOVODU.

кљуџне KosTi ЗаГлаВља!!!

Godišta,

brojevi,
pretplatni KURTONČIĆI!

Hilktatalkhotl.

TALKTUJHA!

Presrećni FONDOVI.

**Vesele KONCEPCIJE,
zanosni SAVETI!**

JAVNI TUŽILAC

razgleda OTISKE.

Sumrak REDAKCIJE,

zora IZDAVAČA!

MI POIL VEŠTO,

MI POIL

BESKRAJNO!!!

ŽLČP!

LŽPČ!

PLŽČ!

V. R. Tucić, Katolička porta, Novi Sad, 1970-ih

VOJICA REŠIN TUCIĆ KAO POLEMIČAR, PERFORMER I DRUŠTVENI AKTIVISTA

Da bi vršio valjano svoj zanat pisac mora imati mogućnost da bude u neku ruku disident, pa čak i defetist, u odnosu na državu i institucije, na naciju i autoritete. Miroslav Krleža⁹³

Kroz istoriju nijedna avangarda nije mogla da se svede isključivo na stvaralaštvo, ona je uvek bila i (poziv na) delovanje koje se opisivalo pridevima/sinonimima poput: dosledno, uzbudljivo, brzo, prevratničko, nepromišljeno, radikalno. Uz promenu društvenog konteksta svog delovanja, jedan od ciljeva avangarde sedamdesetih bilo je prevrednovanje i rekontekstualizacija uloge samog umetnika kao proizvođača umetničkih dela/predmeta. Uz pokušaj stvaranja društva slobodnog od različitih ograničavajućih uticaja, u epicentru njihovog delovanja bila je i potreba za drugačijom umetnošću – kako kad je u pitanju odnos prema tradiciji vojvođanske varijante „umerenog“ modernizma, tako, podjednako, i u pogledu samog mesta i uloge umetnosti u društvu. Shvativši kako istinskog stvaralaštva nema bez slobode, i zrenjaninsko/novosadski konceptualisti/tekstualisti upustili su se u složene i rizične igre razotkrivanja i demaskiranja administrativnih upliva i pritisaka kojima je pokrajinska (kulturna) birokratija pokušavala da ograničava slobodu stvaralaštva. Nova umetnička praksa, za njene praktičare i protagoniste, više od bilo kakve kulturne činjenice, predstavljala je način života – kao što je i idealistička borba za slobodno (antidogmatsko) mišljenje i autonomiju umetnosti od svih oblika birokratskih pritisaka i ograničenja predstavljala borbu za vlastite (političke) slobode: *Mladi ljudi, kulturni stvaraoci ... su danas ljudi koji nemaju nikakvih stvarnih i praktičnih uticaja na ono što će se desiti kod nas u kulturi.*⁹⁴

Ostvarivanje *identiteta vlastitog rada* novi avangardisti su videli u *proširivanju granica značenja i uticaja* vlastite kreativnosti – kao i u *proširivanju samog društvenog konteksta za takvu kreativnost*. Vodeći se tezom Džozefa Košuta o tome kako je *umetnost uklonjena iz estetike još uvek umetnost*,⁹⁵ vojvođanski neoavangardisti su *a priori* odbijali umetnički (estetski) identitet vlastitog rada – *njihov cilj bio je otvaranje vrata kroz koja bi mnogo više ljudi moglo da uđe u polje društveno kreativnog angažovanja*,⁹⁶ s tim što se u njihovoj redakciji, umesto stvaranja estetskih predmeta, umetnik bavi *izgradnjom socijalnih prostora*. Umetnik, dakle, biva pozvan da kreira i proizvodi: društvene odnose, socijalne kontekste, događaje, stavove i tradicije.

U statusnom smislu, okoštali odnosi koji su vladali oficijelnom kulturom potiskivali su aktere i neposredne stvaraoce nove umetnosti različitim *administrativnim merama* na društvenu i ekonomsku marginu. Novosadskim neoavangardistima,⁹⁷ bile su poznate i Sartrove teze o nemogućnosti političke neutralnosti, zatim stavovi o neposrednoj afirmaciji ideja slobode stvaralaštva i socijalne (političke) odgovornosti, odnosno verovanja da upravo umetnički angažman može da bude ona aktivnost koja će društvene elite pokrenuti na delovanje – takođe i iskustvo o problematičnosti svih kompromisa koje intelektualci (umetnici) čine sa vlašću. Zasnovano na permanentnoj kritici, eksperimentu, inovaciji, preispitivanju, incidentu i istraživanju, stvaralaštvo novosadskog konceptualnog kruga za metu svog delovanja odabralo je birokratske strukture u kulturi onog vremena. Bunt i oštrica neoavangardista od samog početka bili su usmereni ka različitim oblicima *institucionalne hipokrizije*⁹⁸ i netransparentnosti odlučivanja u kulturi, koja je odbijala da se promeni. Njihova meta bili su i tajni centri moći, povezani

93 Citat po: Vujica Rešin Tucić, *Književnost: politika i tzv. slučajevi*, Politika, četvrtak, 18. oktobar 1984.

94 Vujica Rešin Tucić, *Nije se govorilo o praktičnim problemima* (izlaganje na Stražilovskim susretima), Polja, br. 115–116, Novi Sad, mart–april 1968, str. 41.

95 Joseph Kosuth, *Art after Philosophy*, in: Charles Harrison, Paul J. Wood, ed., *Art in Theory: 1815–1900: An Anthology of Changing Ideas*, Blackwell Publishing, Oxford, 2003, p. 852–861.

96 Howard Slater, *The Spoiled Ideals of Lost Situations – Some Notes on Political Conceptual Art*, Infopool, No. 2, 2000.

97 U međuvremenu, u Novi Sad se preselila i većina zrenjaninskih tekstualista.

98 Videti: Rastko Močnik, *Institucionalna hipokrizija*, na: <http://gdv.anarhija.org/knjiznica/mocnik.html>.

u sekte i klanove, involvirani u institucije i različite – bilo oficijelne ili pak neformalne (interesno-zajedničke) grupe. Oni su zahtevali novu umetnost, nove odnose, nove institucije i – što je za ovaj deo priče svakako i najbitnije – nove ljude! Neoavangarda, dakle, nije bila samo anarhična ili destruktivna, za šta su je najčešće optuživali, već je bila i *dekonstruktivna*.⁹⁹ Zbog zadiranja u samu suštinu društvenih odnosa njihovo delovanje je doživljavano kao ozbiljna pretnja: *Pripadnici Nove umetničke prakse dobro su znali šta rade i vlast se nekoliko godina mučila da nas razjuri i onemogući... „Dodirujući“ svet prvi put ja sam hteo da ga „vidim“ svojim očima, a ne očima sistema. Sistem je teško lagao, varao, prikrivao istinu, selekcije su na svim nivoima bile negativne. Provocirao sam.*¹⁰⁰

Dati kontekst pojam tradicije (može i „tradicije“) učinio je ključnim mestom (radikalnog) razmimoilaženja i sukobljavanja internacionalistički i kosmopolitski orijentisane nove umetnosti sa predstavnicima one struje nacionalnog modernizma koja je, gajeći romantičarske mitove i kultove, prema terminima kao što su *tradicija* ili *identitet* oduvek imala nekritički, idolopoklonički odnos – tradicija je bila nešto što se grčevito branilo i(li), sa druge strane, predano i sistematično razgrađivalo/razaralo. Takođe, „tradicija“ je bila i pogodno sredstvo manipulacija – neretko poslednje прибежиште svih koji su osećali da bivaju u zaostatku i raskoraku sa sopstvenim vremenom. Naravno, ne treba pominjati da je za kulturne birokrate i dežurne čuare društvenog morala tradiciju činilo mnoštvo nepromenljivih, unapred zadatih i od strane vlasti uredno odobrenih, uzoriti: ličnosti, dela, formi, normi i kanona, te su se kao *čuvari tradicije* samoidentifikovali upravo čuvari privilegija zasnovanih na okoštanim društvenim odnosima. Radikalni avangardistički eksperimenti u jeziku, sa njim ili unutar njega, njihovo poigravanje *zadatim smislom*, njihovo antitradicijsko, ekscenno preispitivanje i razmicanje granica vezanih za pitanja ontološkog i etimološkog statusa samog dela – imajući u vidu činjenicu da u komunističkim režimima

istočne Evrope tradicija nikad nije bila ideološki nekontekstualizovana – predstavljeni (doživljavani) su kao napadi na samo društveno/državno ustrojstvo. I u socijalističkoj Jugoslaviji tradicija je bila sredstvo zloupotrebljavano u svrhu brutalnih političko-policijskih obračuna sa onim umetnicima, piscima i intelektualcima koji su dovodili u sumnju zvanične istine i dogme: *Mene su tih godina spopadali razni ljudi iz nekakve (valjda državne) bezbednosti. Zivkali me na razgovore, čak mi dolazili na radno mesto... Sa nekim od njih sam otvoreno razgovarao i pitao ih zašto proganjaju avangardne umetnike, internacionaliste, a štite tradicionaliste i nacionaliste. Bio sam zaprepašćen odgovorom. Proganjamo vas jer slabite odbrambene reflekske nacije: propovedate međunarodnu saradnju, ljubav i slične gluposti. Pa kad dođe do agresije nećemo se moći odbraniti...*¹⁰¹

Među onim ličnostima koje su u našoj kulturi predanim i kontinuiranim radom, a nadasve kritičkim pristupom radile na unapređenju pojma tradicija ime Vujice Rešina Tucića svakako ima specifičnu težinu i značaj. Već na stvaralačkim počecima Rešin Tucić je shvatio da tradicija nije nešto unapred dato, kao ni nešto što se nužno stiće mestom rođenja; stoga je aktivno zastupao stav da u prostoru i vremenu istovremeno postoji i koegzistira neograničen broj različitih tradicija. Po ovoj tezi, svaki pojedinac/umetnik (zavisno od afiniteta ili konteksta delovanja) može da bira i kompilira vlastitu tradiciju (vlastite tradicije), kao i neposredne umetničke pretke: *moji preci su Aristofan, srednjovekovni mađarski crkveni tekstovi, kao što je formula Sator Arepo tenet opera rotas, istorijska avangarda XX veka (dadaizam, futurizam, nadrealizam, umetnost sovjetskog Oktobra), brazilska grupa Noigandres*¹⁰², *kao i jugoslovenska avangarda sedamdesetih godina... Trpeo sam sveobuhvatne uticaje, poštovao sam umetnike koji su otkrivali ljudsku laž.*¹⁰³ U razgovorima vođenim sa Rešinom Tucićem, tokom pripreme ove retrospektive tokom aprila/maja 2009, *spisku* ličnosti, tekstova, knjiga i događaja koji

99 Maja Solar, *Tradicija je otvorena, tradicija je u zatvoru – O poeziji Vujice Rešina Tucića*, Polja, god. MMVIII, br. 449, Novi Sad, 2008, str. 63–67.

100 Dragoslava Barzut, *Vujica Rešin Tucić – V.R.T.Iarstvo u jeziku*, intervju, ibid., str. 69–70.

101 Dragoslava Barzut, *Vujica Rešin Tucić – V.R.T.Iarstvo u jeziku*, intervju, Polja, Novi Sad, 2009, str. 70.

102 Claus Clüver, *The Noigandres Poets and Concrete Art*, na: <http://www.lehman.cuny.edu/ciberletras/v17/cluver.htm>.

103 Nikola Šindik, *V.R. Tucić: Smrt je naša tradicija*, intervju, Beoroma, Beograd, februar 1999.

su presudno uticali na formiranje njegovih stavova o umetnosti i životu, Vujica je pridodao i: Artura Remboa, Ludviga Vitgenštajna, Vladimira Majakovskog, braću Burljuk, Osipa Mandeljštama, Isaka Babelja, Aleksandra Bloka, *Bacanje kocki* Stefana Malarmea, kultni tekst *Umetničko delo u doba svoje tehničke reprodukcije* Valtera Benjamina, knjigu *Činjenice života* Donalda D. Lejnga i njegovo iskustvo simboličke svesti (*Mi vidimo onim čime gledamo*), pesništvo Petra Petrovića Njegoša, Laze Kostića i Oskara Daviča, umetnost i književnost autsajdera... Navedenu dilemu: *tradicijska ili avangardna* Vujica Rešin Tucić kao stvaralac naprosto nije priznavao. Vlastiti odnos prema njoj Tucić je definisao stvaranjem termina *tradicijska avangarda*, koji ukazuje na pomenutu mnogostrukost identiteta i tradicija koje paralelno egzistiraju i nadopunjuju se u (istom) vremenu, prostoru i kontekstu. Za Tucića, tradicija je živ, samotransformišući (umetnički) organizam; stoga je i upozoravao na to da ona, ukoliko želi da ostane delotvorna, mora stalno da se osvežava, inovira, dovodi u pitanje: *Ja nisam poricao tradiciju, poricao sam njenu efikasnost i zanimljivost u ovom vremenu.*¹⁰⁴

ESTETIKA ZAPUŠENIH USTA

Umetničko delo predstavlja akt poverenja u slobodu čoveka. Žan Pol Sartr¹⁰⁵

Predstavljajući jedno od radikalnijih iskliznuća od proklamovane linije državne umetnosti – *umesto vaspitne, socijalno-pedagoške funkcije umetnosti i vrednovanja stvarnosti sa pozicija socijalizma i partije*¹⁰⁶ – Tribina mladih u Novom Sadu bila je mesto na kom su zvanične istine i dogme, kako umetničke tako i društvene/političke, stalno preispitivane, prevrednovane, dovodene u sumnju. Uz beograd-

ski SKC, BITEF i Atelje 212, Tribina je bila jedno od ključnih institucionalnih uporišta duha internacionalizma srpske kulture u vremenu njene postepene (delimične) liberalizacije skraj 60-ih i početkom 70-ih godina XX veka, kada *kritička misao počinje da izmiče kontroli vlasti težeći obnovi slobode kao temeljnog pojma društvene misli*. Nažalost, ova epizoda nije bila dugog veka – *nekontrolisana sloboda i nagoveštaji katarze nad istorijskim traumama toliko su uznemirile vlast (i njihove ideološke i propagandne aparate) da je pokrenuta žestoka višegodišnja kampanja (1969–1973); slede brutalni obračuni, kako su oni sami govorili, s „crnim talasom“ u umetnosti. Umetnička dela su zabranjivana a autori izbacivani s posla i sudski kažnjavani.*¹⁰⁷ Izražavajući punu svest o nedeljivosti svetske kulture, duboko svesni činjenice da *bez odvojene duhovne moći kultura jeste laskava i lažna*,¹⁰⁸ momci sa Tribine mladih, kao i iz redakcija novosadskih omladinskih časopisa *Index*, *Polja* i *Új symposion* progovorili su o specifičnoj potrebi čoveka istočne Evrope da iz svog života, bilo na ličnom bilo profesionalnom planu, uticaj politike svedu na što je moguće manju meru. O ovoj potrebi Đerđ Konrad piše: *U Istočnoj Evropi nas ne zaokuplja pre svega pitanje da li je jedna politika dobra ili loša, već to da je svugde mnogo, odviše mnogo politike. Država uvlači u svoj politički krug bezbroj takvih stvari, pitanja, odluka, kojima uopšte nije mesto u tom krugu; privatne stvari ili stručna pitanja, kojih se, konačno, država uopšte ne tiče.*¹⁰⁹ Istovremeno, odsustvo racionalističkog društvenog koncepta centralnoevropsko društveno i kulturno iskustvo obeležilo je snažnim osećanjem zakinitosti, ograničenosti, nepoverenjem i strahom od drugog/drugačijeg.¹¹⁰ Ovo osećanje ugroženosti brižljivo je negovala i zvanična propaganda, zahtevajući stalnu budnost tzv. društvenih

107 Nebojša Popov, *Vrtlog populističkih revolucija*, Republika, God. XV, br. 302–303, Beograd, 1–28. februar 2003.

108 Đerđ Konrad, *Duhovna moć – državna moć, politika – antipolitika*, Rukovet, god. XXXVII, br. 6–7, Subotica, 1991, str. 407–415.

109 Ibid.

110 O položaju umetnika/umetnosti u centralnoj Evropi videti: Lóránd Hegyi, *Central Europe as a Hypothesis and a Way of Life*, in: *Aspects/Positions. 50 years of Art in Central Europe 1949–1999*, Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig Wien, 2000, p. 9–42.

104 V.R.T. u: Lorgjer Srećko, *Vujica Rešin Tucić – Smenjuju se dobra i loša vremena*, intervju, Svijet, Sarajevo, 26. VII 1985.

105 Žan Pol Sartr, O angažovanoj književnosti, u: *Šta je književnost*, Nolit, Beograd, 1984.

106 Aleksandar Flaker, *Stilske formacije*, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1976, str. 301.

subjekata, tako da su svi oni koji bi se odvažili da o problemima progovore otvoreno uglavnom posmatrani kao neprijatelji sa kojima se, čim se za to steknu povoljni uslovi, svakako valjalo obračunati.

Osnovno sredstvo/oruđe/tehnika kojom su se novosadski umetnici služili bila je provokacija – tačnije strategija ispitivanja krajnjih granica tolerancije sistema učaurenog u vlastitoj bezidejnosti i samodovoljnosti. Svojim javnim delovanjem na demontaži pomenutih kvazikulturnih modela Vujica Rešin Tucić je pokazao posebnu doslednost – književnim nastupima, akcijama, uredničkim radom, tekstovima, intervjuima i brojnim polemikama Tucić je kontinuirano progovarao o monopolizmu lokalne varijante (umerenog) modernizma, tačnije pejzažnog intimizma i romantično-patetičnih predstava u varijanti uzdaha da će se „Vojvodina stara“, salaši, pesma, težačka pogača, vratiti kao nešto što treba oživeti za sva vremena kao svenarodni spas. Tucić uviđa da nema te snage, bez obzira na autoritet pojedinaca i brojnost zagovornika, da se sačuvaju idilični obrisi bivstvenoga i nanovo budu jedina moguća slika sveta.¹¹¹ Kao predvodnika ove struje vojvođanskog patetizma Rešin Tucić je označio Draška Ređepa i grupu umetnika, kritičara i pisaca okupljenih oko njega, te je u odnosu na naveden dominantni tok, podjednako kao i prema kulturnoj (partijskoj) birokratiji koja je ovakvo stvaralaštvo podržavala, za vlastitu umetničku strategiju izabrao oponiranje, polemiku, iritiranje, konflikt... Opšteprihvatljive i politički korektne ali stvaralački neučinkovite teze o pejzažnom intimizmu, po Tuciću, pretile su da vojvođansku kulturu i umetnost trajno provincijalizuju. Kulturnoj uravnilovci i tamnom naličju poznate lotreamonovske teze o tome kako će poeziju svi pisati, kojom su umetnički dometi poistovećivani sa spuštanjem kriterijuma, mogao je da se suprotstavi jedino radikalizam avangarde. Kako neposrednim stvaralačkim, tako i svojim polemičko-kritičkim radom, Rešin Tucić je značajno doprineo kristalisanju razlika između pripadnika nove umetnosti i vojvođanskih tradicionalista – kako na poetičkom, tako, podjednako, i na etičkom

i političkom planu: *U Vojvodini nešto kulture ima u gradovima i može se govoriti o lokalnim piscima i lokalnim kulturama. Tu nema plansko-finansijske politike. Kao što u Novom Sadu stoji sudba da se steže čvrsta ruka, tako i gradići u Vojvodini žive stegnuti čvrstom rukom zapostavljenosti. Kulturna pomrčina dugo traje i već je nijansirana! Sve što iz štampe i TV saznajete kreiraju marionete monopolista... Krajnji je čas da se glasno i jasno kaže da su u Vojvodini (a to je Novi Sad) monopoli u kulturi uzeli maha i da treba početi borbu protiv Ređepa i kompanije (edicija „Kairos“, nova redakcija „Indexa“, Prva knjiga Matice srpske, Zmajeve dečje igre, Kulturno-prosvetna zajednica) ... Početi borbu protivu čistki nad dvadesetogodišnjacima u listu Index ... protivu zatvorenosti i anahronosti kulturnih institucija, protivu KULTURNIH BURŽUJA I VLADARČIĆA – izbiti iz ruku danas već moćno konsolidovanih pojedinaca vlast nad društvenim novcem. Otvoriti Vojvodinu i poslati do đavola nostalgiju za gaćama od šesnaest pola koju nam uporno nameće Ređep i kompanija!*¹¹²

Ključne doprinose prevaspitavanju i stavljanju nove umetnosti pod strogu društvenu kontrolu i nadzor, kao i njenom tadašnjem porazu, svakako treba tražiti i u činjenici da su uloge dežurnih čuvara javnog morala i poretka neretko preuzimali upravo sami (drugi) umetnici, pisci, književnici.¹¹³ Zadataka tobožnje odbrane društva prihvatili su se kulturni aparatčici koji su, zapravo, branili vlastite nezasluženo stečene privilegije i apanaže: *Umetnici su cinkarili umetnike po komitetima i u policiji, a oni od imena grejali su guzice po Matici srpskoj i drugim nadležstvima,*¹¹⁴ izjaviće Rešin Tucić, dok Slobodan Tišma u istom tonu primećuje: *Naš problem nisu bili toliko političari, već umetnici koji su bili u vezi sa političarima. Sa njima smo imali nesporazume i okršaje... Da bi nas eliminisali u pomoć su pozvali političare... Nas su na neki način izmanipulisali veliki autoriteti umetnosti, kakav je bio Mika Antić, pokojni Kujundžić, pa Florika*

111 Ostoja Kisić, *Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja*, u: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte*, izbor iz poezije, Dnevnik, Novi Sad, 1991, str. XVI.

112 Isak Crnogorski, *Vujica Rešin Tucić: Na novosadsku kulturu je pao mrak*, intervju, Student, Beograd, 19. januar 1971, str. 13.

113 Naravno, na kompletiranje slike, odnosno rasvetljavanje uloga samih aktera umetničke scene i njihove sklonosti ka igranju dvostrukih uloga moraćemo da sačekamo do trenutka otvaranja političko-policijskih dosjeka.

114 Vujica Rešin Tucić, *Novosadska glupost je večna*, Vojvodina, Novi Sad, 21. januar 2000.

Štefan, Draško Ređep. *Oni su nas osuđivali.*¹¹⁵ Metodi obračuna odvijali su se po uhodanom šablonu: zabrinuti građanin/umetnik/intelektualac, po vokaciji profesionalni potkazivač, čim bi uočio „štetnu pojavu“ oglasio bi se pozivom društvenim struktura da na ove pojave hitno reaguju, zatim su se njegovoj zabrinutosti pridruživale druge kolege angažovane na istim zadacima, sve do časa kada bi ovi napadi poprimili dimenzije organizovane hajke – tada se u čitavu priču uključivala država (partija) koja je, uslišujući želje *zabrinutih građana*, prema prozvanima sprovodila „zakonske sankcije“. Ipak, istine radi, ovde svakako valja biti pošten pa primetiti da su metode obračuna jugoslovenskih komunističke liberalnim društvenim idejama (izuzimajući, svakako, Goli otok i slučaj IB-a) bile kudikamo blaže nego u ostalom delu socijalističkog sveta grupisanom oko ideološkog (političko-vojnog) koncepta Varšavskog pakta. Opisujući sličnu klimu i atmosferu uhođenja i nesigurnosti, koju su komunistički režimi kao oprobano *sredstvo prevencije* smišljeno širili, Balint Sombati svedoči o vlastitim saznanjima/iskustvima vezanim za otvaranje političkih dosjeka u susjednoj Mađarskoj: *Koliko je Tribina mladih bila rezervat i koliko nije? Čujem te teze sve više, međutim, ja to nisam tako doživio. Ja sam to doživio kao potpunu slobodu, kao neku veliku mogućnost, naročito u odnosu na ono što je u Subotici postojalo, jer tamo, naravno, nije bilo ničega. Posle sam više puta boravio u inostranstvu u sličnim klubovima i institucijama. Recimo, nešto kao Tribina mladih, u Budimpešti je bio Klub mladih umetnika. Tamo je postojalo članstvo i mogli ste ući samo sa članskom kartom ili, ako je bio neki koncert, ili velika izložba, neka gužva, a ako bi bilo još pokoje mesto, vas bi možda pustili ako ste platili kartu. Naravno, znalo se da su neke cikle tamo ugrađene; drugovi sve posmatraju, beleže, dokumentuju, posebno 1989. godine kada su otvoreni dosjei. Ja sam sa zaprepašćenjem čitao te tekstove koji su na najprofesionalniji način opisali neke performanse, hepeninge, razne izložbe. Znači, to su sve radili istoričari umetnosti toga sistema... Zatim, 1977. sam boravio u Poljskoj, u Krakovu, sa Katalin Ladik. Imali smo jednodnevnu prezentaciju u nekoj galeriji*

115 Dragana Popov, *Slobodan Tišma, pesnik: Čovek koji živi bez strategije*, intervju, Bulevar, Novi Sad, br. 92, 23. VIII 2002, str. 37–39.

*i došlo je 30-ak ljudi, ali je sve više ličilo kao da je bila neka povorka na grobu, na nekoj sahrani, onako neka čudna atmosfera, uzdržana i, posle programa, ja pitam tog organizatora – „Pa dobro, zašto je to tako sve?“ Pa kaže – „Ovde striktno mogu ulaziti samo članovi. Niko sa ulice ne može da uđe.“ Pogledajte onda kako je Tribina mladih ipak bila otvorena, kako je dala mogućnost nekim ljudima, bez obzira na to što smo mi bili pod lupom sistema.*¹¹⁶

RADNI DAN GRUPE JANUAR

Bavim se filmom od sredine šezdesetih godina i uvek su okolnosti za nas bile loše. I to je nešto što je sasvim prirodno. Međutim, ako neko udara glavom o zid i ako to čini dovoljno dugo, napraviće udubljenje u zidu. Želimir Žilnik

U najboljoj tradiciji kulture ekscesa, sa ciljem unošenja ozbiljnih socijalnih (političkih) poremećaja u tradiciju prigodničarske kulture, 21. januara 1971. u periodu od 12 do 21 čas, na novosadskoj Tribini mladih nastupila je *Grupa Januar*, koju su, pored Vujice Rešina Tucića, činili članovi tada već rasformiranih novosadskih konceptualnih grupa Kôd, (E i (E–Kôd: Branko Andrić, Slavko Bogdanović, Čeda Drča, Janez Kocijančič, Vladimir Kopić, Božidar Mandić, Miroslav Mandić, Mirko Radojičić, Ana Raković, Dušan Sabo, Slobodan Tišma, Peđa Vranešević i Milan Živanović.¹¹⁷ Hopening *Radni dan Grupe Januar*, koji je bio neposredan povod za okupljanje grupe, zakazan je na datum obeležavanja dana smrti vođe sovjetske Oktobarske socijalističke revolucije – Vladimira Iljiča Lenjina. Kolektivističko, grupno delovanje bilo je

116 Balint Szombathy, diskusija na debati *Izostavljena istorija*, koja je u okviru izložbe *Trajni čas umetnosti* održana u novosadskom Muzeju savremene likovne umetnosti 18. novembra 2005; videti: <http://kuda.org/transkript-debate-izostavljena-istorija>.

117 Spisak učesnika preuzet iz: *Danas od 12 do 21 časa na Tribini mladih održaće se u parket salonu „Radni dan“ grupe „Januar“*, Dnevnik, Novi Sad, četvrtak, 21. januar 1971, str. 13.

karakteristično za novu umetnost¹¹⁸ – pored toga što je predstavljalo izraz duhovne i ideološke bliskosti, kolektivno delovanje istovremeno je nudilo i neku vrstu zaštite, pošto je režim, oličen u onovremenoj kulturnoj birokratiji, mnogo više problema imao pri pokušajima disciplinovanja i minimiziranja umetničkih grupa nego što je to bio slučaj sa izolovanim pojedincima.¹¹⁹ Hepeninzi novosadskih grupa *Januar* i *Februar* spadaju među najradikalnije i najeksplicitnije gestove protesta čitave jedne generacije jugoslovenskih umetnika, teoretičara i kritičara usmerenih protiv svih vrsta politikanstava, (zlo)upotreba i manipulacija kulturom i umetnošću u svrhu ostvarivanja trenutnih političkih ili interesnih (birokratsko-ekonomskih) ciljeva. O namerama i razlozima za okupljanje i delovanje grupa, Tucić će izreći: *Ugroženi sa svih strana, svesni da je drugarstvo i međusobna povezanost u nevolji neophodna, stvaraoци okupljeni na Tribini mladih osnovali su grupu sa neobičnim imenom koju na okupu drži vreme u kojem žive i rade. Januara se zovu JANUAR, februara FEBRUAR, itd. Ovo konsolidovanje je učinjeno da bismo bili mobilni. Hepening Radni dan Grupe Januar bio je, zapravo, među poslednjim velikim, organizovanim avangardističkim nastupima u Novom Sadu, pošto će, nakon februarskog nastupa u beogradskom Domu omladine, u gradu u kom su živeli biti stvorena klima u kojoj su napadi na momke sa Tribine bili društveno poželjni: Naša je produkcija postala gradivo pomoću kojeg su kultur-policaјci sticali poene pred partijskim*

*forumima i penjali se na lestvici ljudske podlosti, izjavio Balint Sombati.*¹²⁰

Budući da o ovim nastupima nije sačuvana relevantna istorijsko-umetnička dokumentacija, svojevrstan apsurd nalazi se u činjenici da se (u nedostatku pouzdanije građe) hepeninzi i akcije grupa danas bar donekle mogu rekonstruisati upravo zahvaljujući ovim napadačkim tekstovima. Tako, recimo, o *Radnom danu grupe Januar* beogradska *Politika* piše sledeće: *Jedna izložba na Tribini mladih u Novom Sadu revoltirala je ovih dana javnost. Publici je u izložbenom paviljonu Tribine, pored ostalih eksponata, prikazan plakat na kome je nalepljena novčanica od deset dinara, a ispod nje je ispisano bezbroj psovki. Istovremeno, na vratima časopisa „Polja“, grupa saradnika ovog lista zalepila je plakat s pogrđnim uvredama, upućenim našem društvu i sistemu. To nije prvi put da se novosadska Tribina mladih ističe svojim novim „avangardizmom“. U vreme kada je Savez komunista prošle godine vodio veoma značajne akcije, Tribina je pozivala na saradnju protivnike politike SK.*¹²¹

Ono što je započeto *Radnim danom grupe Januar*, nastavljeno je 9. februara 1971. u beogradskom Domu omladine kada u svom sledećem nastupu *Januar* menja ime postajući *Grupa Februar*. Performans/hepening u Domu omladine nazivan je *Zakuska novih umetnosti* – ironično aludirajući na običaje prisutne u socmodernističkoj kulturi u kojoj izložbe i umetnička događanja neretko ostaju u senci prigodničarskih zakuski/ručkova i večera koje se priređuju povodom njihovih otvaranja. Atmosfera *zakuske novih umetnosti* sasvim dobro je prikazana u kratkom novinskom izveštaju, opet u listu *Politika*. Za razliku od prethodnog, i ne sluteći probleme koji će uslediti, novinar D. Marinković, ne bez simpatija, navedeni hepening opisuje na sledeći način: *Govorili su stiho-ve, pevali su, igrali, svirali, projektovali... Grupa od 15 mladih stvaralaca iz Novog Sada organizovala je za Beograđane svojevrni spektakl. Predstavili su, ili su bar to hteli, novu umetnost, različitu od dosadašnjih. Iz te-*

118 *Kao i sve drugo što stvara proletarijat, i proleterska umetnost će biti kolektivistička... Kolektivizam ne shvatamo u smislu da će jedno delo stvoriti više umetnika, već da je delo koje je jedan stvaralac načinio – stvoreno na kolektivističkim osnovama.* Natan Altman, „Futurizam“ i proleterska umetnost, citat po: Slobodan Mijušković, *Dokumenti za razumevanje ruske avangarde*, Geopoetika, Beograd, 2003, str. 172.

119 U dosadašnjem proučavanju neoavangardnih pojava u Vojvodini istoričari i teoretičari umetnosti uglavnom su bili fokusirani na rad umetničkih grupa, usled čega je zapostavljen doprinos čitavog niza pojedinaca koji su delovali samostalno, bez ikakve institucionalne ili bilo kakve druge podrške – posebno onih u manjim sredinama (poput Zrenjanina, Rume, Bačke Topole, Sombora, Odžaka, Kule...). Uostalom, jedan od takvih pojedinaca bio je upravo i Vujica Rešin Tucić.

120 Dragana Popov, *Telo kao mesto i oruđe umetnosti*, intervju sa Balintom Sombatićem, Bulevar, br. 102, Novi Sad, 24. januar 2003, str.34–37.

121 R. P., *Novosadska Tribina mladih na stranputici – Stecište anarhije i vulgarnosti*, *Politika*, Beograd, 1. februar 1971.

gle pune crvenog mastila, u koju su zamakali svoja pera, pisali su parole, stihove i poneku psovku na prazne panoe. Uvijeni u bele čaršave, skriveni od pogleda, pravili su žive skulpture, čitali stihove i odmah tu na pozornici komentarisali.¹²² Bogdan Tirnanić će u NIN-u nastup grupe opisati ovako: Udarni deo „februarskog programa“ sastojao se od zajedničkih ili pojedinačnih istupa pred mikrofonom gde su članovi grupe čitali svoje pesme, nešto dovikivali publici, pričali kako su bili u vojsci, zabrinjavali se nad veličinom svog polnog organa, pevali kako – „mi volimo Ruse, Rusi vole nas – u Rusima je spas“, da bi, najzad, negde kada se primakla ponoć, održali nekoliko „vatrelih“ govora protiv postojeće novosadske situacije u kulturi u kojoj im, eto, pojedine ličnosti, rade razne „radnje“... Deklarišući se tako protiv jedne kulture kao celine, oni, iako „neuro-artisti“, nisu u stanju da svoju egzistenciju zamisle nikako drugačije nego baš u kulturi u kojoj deluju i koja je, po njihovom mišljenju, dužna da im stvori prostor za akciju. Njihova „siromašna“ umetnost ostaje to po svojim rezultatima, ali se, na drugoj strani, ne želi odreći nijednog od prava koja „klasična“ umetnost ima onda kada obavi svoju društvenu funkciju... Ostaje, međutim, nejasno: da li će svojim stalnim posetiocima beogradski Dom omladine češće dovoditi goste kao ove sa „februarskim“ talentom, koji su priredili tako „ludu februarsku noć“ da su se postidele i neke profesionalne prekaljene striptizete.¹²³

Kao urbana legenda i danas se prepričava kako je tokom navedenih hepeninga Vujica Rešin Tucić izgovarao niz uvreda i psovki na račun pokrajinskog političkog rukovodstva koje proganja umetnike, a Slavko Bogdanović zakucavao/zakivao knjige klasika marksizma. Ipak, brutalnošću i eksplicitnošću društvene provokacije svakako se izdvaja rad 10 poruka Miroslava Mandića kojim se u kontekst umetnosti na do tada najdirektniji način uvode ekscesne, u to vreme i te kako opasne, političke parole. Izrugujući se (lažnom) javnom moralu u Poruci 10, naslovljenoj JA = ČITAČ, Mandić poručuje: JA GOVNO SAM JA SMRDIM NA KLASNO DRUŠTVO JA JEBEM SVOJU MAMU JA SE JEBEM SA TATOM JA NE VOLIM PARTIJU SKJ. Da bi se u Poruci 9 još brutalnije i eksplicitnije poigrao „potrebom“ društva da svima koji se na bilo koji način razlikuju priljepljuje etikete neprijatelja. U ovoj poruci, bacajući rukavicu u lice sistemu, Mandić poručuje: JA SAM DRŽAVNI NEPRIJATELJ. Jedna od deset Mandićevih poruka ponavljala je i pozdrav kraljevske vojske u otadžbini: ZA KRALJA I OTADŽBINU. U skladu sa tezama mladog Marksa i njegove kritike svega postojećeg koncept neposrednog političkog radikalizma, ostvaren akcijama grupe Januar/Februar, predstavljao je otvorenu subverziju društvenog poretka

Fotografije sa nastupa Grupe Februar, Dom omladine, Beograd, 1971. (Foto: NIN, Beograd)

Miroslav Mandić, 10 poruka, 1971. (Foto: NIN, Beograd)

122 D. Marinković, *Zakuska novih umetnosti*, Politika, 10. II 1971, str. 8.

123 Bogdan Tirnanić, *Incidenti – Ko su momci „Februara“*, NIN, br. 1050, Beograd, 21. II 1971, str. 18–19.

koji se usled svojih unutrašnjih protivurečnosti već uveliko urušavao iznutra. Možda čak i više od samih akcija, ovo je uočljivo u pamfletskom proglasu nazvanom *OTVORENO PISMO JUGOSLOVENSKOJ JAVNOSTI*, koji su povodom nastupa članovi grupa uputili jugoslovenskoj javnosti¹²⁴ – među nešto više od pedeset adresa (državnih organa, medija, kulturnih i političkih foruma) na koje je *Proglas* bio upućen našla se i adresa predsednika SFRJ Josipa Broza Tita. Zalažući se za reformski socijalizam, proglas novosadskih umetnika predstavljao je direktno guranje *prsta u oko* strukturama političke birokratije u kulturi Novog Sada i SAP Vojvodine, ali je, istovremeno, ukazivao i na probleme koji su bili mnogo širi i koji su u manjoj ili većoj meri postojali i u ostalim bivšim jugoslovenskim centrima. Pored Vujice Rešina Tucića, *Otvoreno pismo* su potpisali i Branko Andrić Andrla, Slavko Bogdanović, Čedomir Drča, Janez Kocijančič, Vladimir Kopić, Božidar Mandić, Miroslav Mandić, Mirko Radojičić, Ana Raković, Dušan Sabo, Slobodan Tišma, Peđa Vranešević i Miša Živanović.

Otvoreno pismo jugoslovenskoj javnosti

*U kulturi Novog Sada (Vojvodine) vlada u poslednje dve godine politika čvrste ruke, potpuna birokratizacija i institucionalizovanje kulturnih aktivnosti, kao i ekspanzija monopola grupa i pojedinaca na odgovornim funkcijama. Arbitraža političkih organa i funkcionera u umetnosti i kulturi postala je uobičajeni metod za diskvalifikovanje novih pojava. Održava se hijerarhijski odnos među kulturnim radnicima i apriorno diskvalifikovanje mladih stvaralaca i savremenih tendencija u umetnosti. Političko i administrativno rešavanje stvorilo je atmosferu straha, ugrozilo progresivnu misao, slobodu stvaralaštva i bavljenje umetnošću čini mučnim i rizičnim. Samoupravna praksa u atmosferi strahovlade je nemoguća, jer se poverenje vlasti uvek ukazuje politički „ispravnim“ pojedincima. Sve ovo onemogućava demokratizaciju kulture i uključivanje umetnosti u društvene procese – čemu slede osude da je umetnost odvojena od društva i naroda. Sredstva masovnih komunikacija dezinformišu jugoslovensku javnost i deluju kao produžena ruka monopola u političkoj i kulturnoj strukturi. Naš jezik je jezik umetnosti i ne želimo da postane jezik politički.*¹²⁵

124 Pisanje proglasa inicirao je i osmislio upravo Vujica Rešin Tucić.

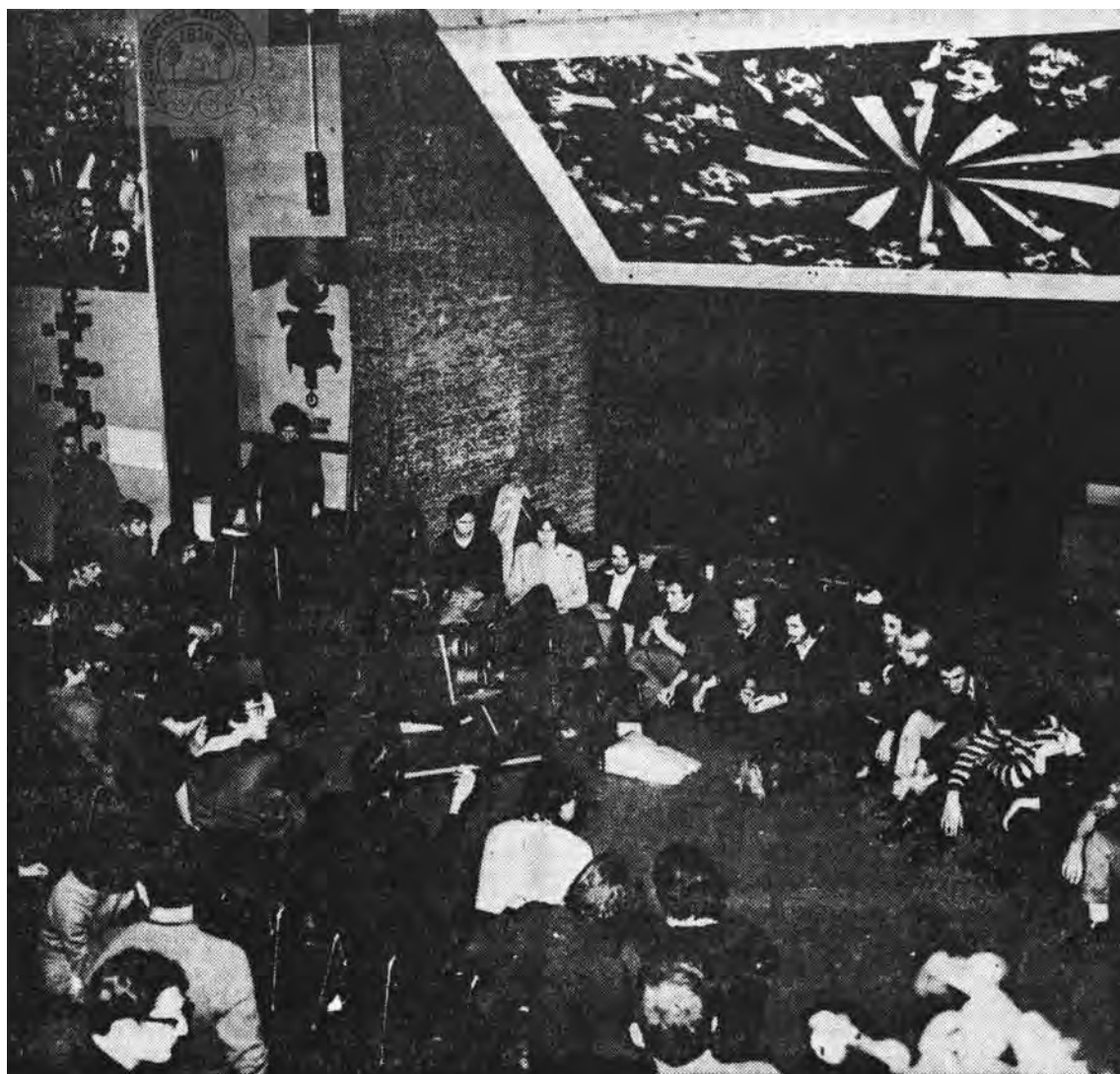
125 Citat po: Grupa za nove umetnosti „Februar“, *Otvoreno pismo jugoslovenskoj javnosti*, Tribuna, Ljubljana, 25. II 1971, str. 2.

KO SU MOMCI FEBRUARA: PORAZ AVANGARDE I ONO ŠTO JE USLEDILO KASNIJE...

Radikalni gestovi umetničkih provokacija grupa, njihove akcije zasnovane na strategiji brutalne demontaže kulture zasnovane na dvostrukom moralu i lažima, kao i podrugljivo poricanje po malograđanskim standardima ustrojenih *poželjnih normi društvenih ponašanja*, naravno, nije moglo da ne izazove najoštrije reakcije. Prozvani kultur-političko-medijsko-policijski krugovi, uprkos svo-

joj realnoj institucionalnoj i finansijsko-političkoj moći, aktivnošću novosadskih umetnika osećali su se sve ugroženijim, te su hepeninzi bili idealan povod za otpočinjanje dugo planirane medijske, a potom i direktne policijsko-političke harange: kako na članove grupa, tako, podjednako, i na samu novu umetnost, te institucije i časopise koji su je podržavali. Linija fronta sada je bila jasno označena – po oprobanom scenariju počeli su da se oglašavaju partijski i samoupravni forumi, jugoslovenska kulturna javnost počela je da se opredeljuje za no-

Nastup Vujice Rešina Tucića na hepeningu grupe *Februar*, Dom omladine, Beograd, 1971. (Foto: Vjesnik, Zagreb)

vosadske umetnike i protiv njih. Neko je izbrojao kako je u onovremenoj štampi o nastupu grupa izašlo ravno 76 napadačkih tekstova,¹²⁶ među kojima su se, po Mišku Šuvakoviću, svojom oštrinom posebno izdvojili tekstovi Save Dautovića i proliberalnog kritičara Bogdana Tirnanića.¹²⁷ Kako oštrinom, tako i brojem objavljenih tekstova, među revnosnijima u napadima na momke sa Tribine bio je i novinar/kritičar novosadskog Dnevnika Miodrag Kujundžić.

U komentaru objavljenom na naslovnoj strani Dnevnika od 3. februara 1971. Kujundžić u delovanju grupe Januar prepoznaje opasne društvene devijantnosti čitave mlade generacije: *Nekada slavna, pohvaljivana i nagrađivana Tribina mladih u Novom Sadu ovih se dana pominje isključivo po ekscesima. Jedna izložba na kojoj je bilo ispisanih psovki, neki nameravani sastanci čija je politička necelishodnost bila sasvim nametljiva... Stanju poremećenja vrednosti doprinosi se sa raznih strana. Demonstraciono nošenje dugih kosa, poplava psihodeličke muzike, veoma labave rezerve prema porukama hipičkih predstava i filmova, forsiranje pornografije kao izraza slobodnog seksa – elementi su koji u značajnoj meri doprinose raspoloženju i vaspitanju mlade generacije... Zato rešenje jednog ekscesnog stanja ne treba tražiti isključivo u rešenju krize Tribine mladih, nego u opštoj izmeni vaspitnih i zalaganju društveno-političkih činilaca.*¹²⁸ Nakon nastupa grupe Februar u identičnom tonu, u tekstu potpisanom inicijalima M. K. oglašava se pamfletom Glasnici bezobrazluka u kojem još jednom poziva nadležne da reaguju na štetne pojave koje se dešavaju pod patronatom omladinskih organizacija: *Uz dobru dozu herostratskog nasilja, ova grupa obesnih hoće da uđe u tamnu stranu savremene hronike, gurajući se u nju nasiljem nad ustaljenim običajima, nad uljudnim ponašanjem, nad navikama i shvatanjima većine. Kada savremeni stvaraoci nisu u stanju da ozbiljnim ostvarenjima, vrednostima dakle, skrenu pažnju na sebe, onda to nastoje da postignu psovanjem, obnaživanjem, opisivanjem oblube... Glasnici opscenosti (ili, recimo tačnu našu reč: glasnici bezobrazluka) svojim se nametljivim bezobrazlukom nameću, jer po drugim osobinama nisu zapaženi... Reagovanja na poslednje ekscese na novosadskoj Tribini mladih pokazala su da ova sredina ne želi nametljivost opscenosti. Moralno osuđeni u Novom Sadu, ovi samozvani avangardisti do-*

126 S obzirom na činjenicu da je većina tekstova najčešće bila preuzimana, tj. preštampana – slobodno se može tvrditi da je taj broj čak i nekoliko puta veći.

127 Videti: Miško Šuvaković, *Grupe JANUAR i FEBRUAR & eksperimentalni slučaj Vujice Rešina Tucića*, u: *Evropski konteksti umetnosti XX veka u Vojvodini*, Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2008, str. 252–260.

128 Miodrag Kujundžić, *Stubac dežurnog novinara: Tribina mladih*, Dnevnik, Novi Sad, sreda, 3. februar 1971, str. 1.

ПОЛИТИКА, среда, 3. фебруар 1971.

Шта се дешава ђог окриљем Трибине младих

(Чанадановић: Лажни
интелектуални и политички
авангардизам)

Савез комуниста мора и треба у већој мери да рачуна са младима. Јер, једна петина комуниста у Војводини млађа је од 27 година, речено је јуче — како извештава Р. Поповић — на заједничком састанку Секретаријата Покрајинског комитета Савеза комуниста и Секретаријата Покрајинског комитета Савеза омладине.

У овом разговору о проблемима младих учествовао је и Мирко Чанадановић, председник Покрајинског комитета СК.

Треба констатовати, рекао је он на почетку, да у Савезу комуниста Војводине није у довољној мери поклањана пажња проблемима који занимају младе људе. СК је напустио старе, стереотипне начине политичког деловања, међу омладином, али није нашао нове, или их није усавршио.

По Чанадановићевим речима, у Војводини се, међу омладином, запажа појава лажног интелектуалног и политичког авангардизма. Она се намеће агресивно и учестало. По правилу, реч је о људима који недостатак праве стваралачке способности желе да замене окривљавањем свега и свачега. То је, по мишљењу председника Покрајинског комитета, видљиво и по извесним тезама и активности која се води под окриљем Трибине младих у Новом Саду. Настоји се, у ствари, наметнути политичко понашање које час путем молбе, час путем протеста и провокација жели добити право на слободу стваралаштва и политичку активност. По речима Чанадановића, реч је о две заблуде: прво — губи се из вида не само развојна оријентација већ и дато стање у друштву и Савезу комуниста. Ту је искривљена свест о слободи културног стваралаштва и политичке активности. Слободе се, заправо, схватају као нешто што се даје, омогућује или онемогућује од других, а не као резултат самог стварања, нечега што се добија правим и последним залагањем. Видљиво је да су на тој тези истурени „авангардни“ људи који нису добри радници, нису добри студенти, нису укључени у систем самоуправљања који се афирмисао у нашем друштву.

Друга појава, која је новијег датума и мало је распрострањена, али је видљива — јесте покушај наметања омладини забринутости за југословенску политичку и привредну ситуацију, за судбину Југославије, ове или оне нације, народности...

bili su gostoprimstvo u Beogradu. A i tamo, kao i u Novom Sadu, gostoprimstvo im ukazuje ustanova stvorena pod patronatom omladinske organizacije.¹²⁹ Navedenim pozivima na akciju odazvao se niko drugi do predsednik Pokrajinskog komiteta Saveza komunista Mirko Čanadanović, koji na zajedničkom sastanku Sekretarijata Pokrajinskog komiteta Saveza komunista i Sekretarijata Pokrajinskog komiteta Saveza omladine, održanom upravo povodom „Slučaja Tribina“ 2. februara 1971. u Novom Sadu, uz demagošku konstataciju kako *Savez komunista mora i treba da vodi mnogo više računa o mladima, o događajima na Tribini i oko nje izjavljuje sledeće: U Vojvodini se među omladinom zapaža pojava lažnog intelektualnog i političkog avangardizma. Ona se nameće agresivno i učestalo. Po pravilu, reč je o ljudima koji nedostatak prave stvaralačke sposobnosti žele da zamene okrivljavanjem svega i svačega... Nastoji se, u stvari, nametnuti političko ponašanje koje, čas putem molbe, čas putem protesta i provokacija, želi dobiti pravo na slobodu stvaralaštva i političku aktivnost... Vidljivo je da su na toj tezi istureni „avangardni“ ljudi koji nisu dobri radnici, nisu dobri studenti, nisu uključeni u sistem samoupravljanja koji se afirmisao u našem društvu.*¹³⁰ Oglašavanje prvog čoveka vojvođanskih komunista bio je signal i ohrabrenje za intenziviranje započete hajke, ali, istovremeno, i najava budućeg raspleta čitave situacije. Kao iskusni radnik na društvenom zadatku odbrane sistema, Čanadanovićeve teze razradio je ponovo M. K.:¹³¹ *Poricanje vrednosti tuđih uspeha jedna je od osnovnih osobina inferiornih. Njihovo poricanje je beskrupulozno, divlje... Njima smeta i sama demokratija koja negira pravo na anarhizam. Njima smeta svaka hijerarhija, jer se u njoj oni nalaze na samom dnu. Najzad, na njihovom udaru su i „sredstva masovnih komunikacija“ jer ne aplaudiraju njihovim pozivima na destrukciju vrednosti, ne prihvataju njihove pozive na saučesništvo u propagiranju por-*

*nografije, pa čak i te pozive osuđuju... I NJIHOVO Otvoreno pismo plod je takvog poziva na destrukciju... u ime odbrane demokratske strukture, neophodno je usprotiviti se svakoj tiraniji, pogotovo tiraniji koja stepenicama anarhizma želi na podijum slave.*¹³² Ističući kako *sprečavanje ovakvog toka stvari nije nasilje nad životom, već obaveza onih koji se bore za stvarni socijalistički razvoj i svestranu afirmaciju ličnosti, organ Saveza komunista Jugoslavije, list Komunist, u nepotpisanom tekstu Četrdesetogodišnji omladinci, objavljenom u rubrici Društvo i politika, konstatuje kako je nekad ugledna i uzorna ustanova Tribine mladih postala poprište društveno neprihvatljivih ispada, kao i ozbiljnih političkih zastranjivanja.*¹³³ Paralelno sa procesom izbacivanja nepoćudnih sa Tribine mladih odvijala se i akcija disciplinovanja novosadske štampe. U datom kontekstu višestruko simptomatičan bio je „Slučaj plakat“, kada je pesnik Pero Zubac, tadašnji glavni urednik časopisa *Polja*, zaključao prostorije redakcije. Objašnjavajući konkretan povod za ovakav gest, Zubac svedoči: *Prošle nedelje, u mom odsustvu zbog službenog puta, jedan urednik i saradnik časopisa „Polja“, po njihovoj ličnoj izjavi, zalepili su u redakciju časopisa jedan ilustrirani plakat, na kome se na veoma vulgaran način vređaju pojedine ličnosti i društvene institucije iz kulturnog života Novog Sada. Mada nikada nisam bio „jezički čistunac“, upozorio sam Vujicu Tucića da ga, kao autor plakata, iznese iz prostorija časopisa. Međutim, on to nije učinio ... protumačio sam to kao grubo kršenje običaja lepog ponašanja na radnom mestu ili, ako hoćete, i na javnom mestu, pošto se u našim prostorijama uvek okuplja veliki broj ljudi. Zbog ugleda časopisa... odlučio sam da manifestacije i izgrede ovakve vrste ne dozvolim.*¹³⁴ Među prvim koji su ovaj neuobičajeni gest podržali bio je pesnik Miroslav Antić, koji je u razgovoru sa Zupcem, naslovljenim *Neki feler u mladima*, i sam izrazio protest zbog izostanka odgovarajuće reakcije društva: *Novi Sad*

129 M. K., *Crno na belo: Glasnici bezozbrazluka*, Dnevnik, Novi Sad, četvrtak, 11. februar 1971, str. 10.

130 Anonim, *Šta se dešava pod okriljem Tribine mladih* (Čanadanović: Lažni intelektualni i politički avangardizam), Politika, sredi, 3. februar 1971.

131 Pošto su svi navedeni tekstovi pisani istim tonom, u isto vreme, i objavljeni u istom listu, može se pretpostaviti kako je sve navedene tekstove napisao M. Kujundžić, što, uostalom, potvrđuju i akteri navedenih događaja.

132 M. K., *Crno na belo: Samozvanci*, Dnevnik, Novi Sad, utorak, 16. februar 1971, str. 16.

133 Anonim, *Ispadi: Četrdesetogodišnji omladinci*, Komunist, br. 725, god. XXIX, Beograd, 11. februar 1971, str. 4–5.

134 Anonim, *Povodom zatvaranja redakcije časopisa „Polja“: Odbrana ugleda časopisa*, Dnevnik, Novi Sad, sredi, 3. februar 1971, str. 9.

ćuti. Konstatujući kako je grupa „Februar“ odmaukala svoje u samo njoj podobnom mesecu tekuće godine, Antić potreseno konstatuje kako je grupa „Februar“ ocrnila, zapljivala i razmazala kulturu grada koji ceni. Duhovnim ocem grupa Miroslav Antić je identifikovao upravo Rešina Tucića, ironično zaključujući kako je on lično bio prisutan kad je Pero Zubac tog istog „duhovnog tatu“ grupe „Februar“ nosio na leđima, dok ga nije uneo u kulturu. Sad „duhovni tata“ grebe Zupca. To je kao po onoj narodnoj: daj mu vlast – pa će prvo ubiti svog oca. Opisujući atmosferu iz Doma omladine, Miroslav Antić je predočio kako su s navedenog nastupa on i Žilnik pobjegli od bruke.¹³⁵

Dajući podršku grupama, Želimir Žilnik, koji će samo nekoliko meseci kasnije i sam postati žrtvom sličnih progona, protestovao je zbog manipulisanja njegovim imenom: Antić tvrdi da smo iz Doma omladine u Beogradu on i ja „pobjegli od bruke“ kad je novosadska grupa „Februar“ priređivala „gozbu novih umetnosti“. Ja taj dan Antića u Domu omladine nisam video, pa sa njim nisam mogao ni da bežim. Drugo, na „gozbi“ sam ostao do kraja, jer me je kopkalo šta je veća bruka: to što ti mladići pišu parole, viču, igraju se i psuju, ili je bruka za grad u kome i sami živimo, što kaže Mika, mnogo veća što ima dosta istine u tome što ti mladići uzrujano govore. Redakcija časopisa „Polja“ je zaključana u strahu pred sopstvenim saradnicima i umetnicima. Tribina mladih nikako da dođe do samoupravnih prava, mladim ljudima razni forumi manipulišu i potkusuruju se.¹³⁶ Podrška grupama – naravno u mnogo manjoj meri od osuda – stizala je uglavnom od strane alternativnih kulturnih institucija i pojedinaca. Između ostalih, u odbranu Januara/Februara tih meseci stali su: Jovica Aćin, Zvonko Maković, Hrvoje Turković, Jaša Zlobec, Vladimir Roksandić, Vojislav Despotov...

Svojom posledičnom dalekosežnošću afera koja je iz bila povodom nastupa grupa Januar i Februar jedna je od najvećih koje su se u Vojvodini i Novom Sadu ikada dogodile – navedeni sukob, kao i posledice

njegovog krajnjeg ishoda, presudno su obeležili situaciju u vojvođanskoj kulturi sedamdesetih, ali, podjednako, i mnoge događaje koji će uslediti, a čije se posledice protežu sve do nacionalističkog ludila i i ratnohuškačke klime u kulturi ratnih devedesetih, pa čak i mnogih događaja u vojvođanskoj kulturi danas. Sukobi izazvani nastupima grupa Januar/Februar razrešeni su drastičnim razračunavanjem sa alternativom: rukovodstvo/uredništvo Tribine mladih, na čelu sa Juditom Šalgo i Darkom Hohn-jecom, kompletno je smenjeno, Polja su preuzeli tradicionalisti (iz redakcije je smenjen i V. R. Tucić), pod novim upravama prevaspitani su i Index i Student, dok su Miroslav Mandić i Slavko Bogdanović osuđeni na zatvorske kazne... Podvedeni pod kategoriju *moralno-političke nepodobnosti* u godinama koje su usledile, *momci sa Tribine*, posebno oni koji su ostali dosledni vlastitim stavovima, bili su gurnuti na društvenu (ekonomsku i kulturnu) marginu – sa mnoštvom pripadajućih egzistencijalnih problema. Nakon čistke, pojedini pripadnici nove umetničke prakse postepeno su prelazili i na ovu drugu, egzistencijalno prihvatljiviju (bezbedniju) stranu, poneki od njih su se opredeljivali za strategiju *umiljatog jagnjeta*, odnosno igru sedenja na dve stolice – tek, cilj sistema bio je u potpunosti ostvaren: u pokretu dolazi do prvih ozbiljnih pukotina, rasprava, sumnjičenja i atmosfere međusobnog nepoverenja, koja neke od aktera prati do danas. Empirijski stečena svest o nemogućnosti pomirenja kategorija *etičko* i *političko*, većinu novosadskih neoavangardista preorijentisala je na stvaranje alternativnih punktova slobodne misli i kreiranje ličnih mitologija, iz čega je proistekla i specifična situacija u kojoj su *avangardni mit* i *patos otpora predstavljali veću vrednost nego društveno priznanje, odnosno finansijski uspeh*.¹³⁷ Mnogi članovi grupa (među njima i Tucić) imali su ozbiljne probleme u traženju zaposlenja. Slobodan Tišma se odlučio za praktikovanje *nevidljive umetnosti* kroz neku vrstu (urbanog) unutrašnjeg egzila, koji traje sve do danas; Miroslav Mandić, kojem je dugi niz godina posle izlaska iz zatvora bio

135 Miroslav Antić, Žurnal Miroslava Antića, *Neki feler u mladima*, Dnevnik, Novi Sad, utorak, 23. februar 1971, str. 14.

136 Želimir Žilnik, *POVODOM NATPISA „NEKI FELER U MLADIMA“: ŽILNIK DEMANTUJE*, Dnevnik, Novi Sad, četvrtak, 25. februar 1971, str. 10.

137 Lóránd Hegyi, *Central Europe as a Hypothesis and a Way of Life*, in: *Aspects/Positions. 50 years of Art in Central Europe 1949–1999*, Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig Wien, 2000.

Sa Dejanom Poznanovićem
Balkon Palazzo Grassi, Venecija, juli 1971.

oduzet pasoš, započinje kreiranje lične umetničke mitologije kroz projekat *Ruža lutanja*, kao i praktikovanje etičkog stava ignorisanja institucija; Božidar Mandić se sredinom 70-ih seli na Brezovicu, gde osniva komunu *Porodica bistrih potoka*; Rešin Tucić, Branko Andrić, Vladimir Kopić i Slobodan Tišma¹³⁸ okrenuli su se književnosti; Slavko Bogdanović se vratio u Sremsku Mitrovicu gde započinje karijeru pravnika... Uporišta nove umetnosti otada postaju samizdati *Pesmos* i *Neuro-art* u Zrenjaninu, *Kontaktor* i *WOW* u Subotici, te *Adresa*¹³⁹ u Novom Sadu, a umesto Tribine mladih okupljalište članova exgrupa postaju Limanski park i nedeljne utakmice fudbala na male goliće, Gradska komuna koja je tokom 1973. egzistirala u prizemlju i mansardi kuće u Teslinoj ulici br. 18 u Novom Sadu, i atelje „DT 20“ Dejana i Bogdanke Poznanović. O svakom od pojedinačnih života protagonista nove umetnosti 70-ih mogle bi se napisati upečatljive sociokulturološke studije, koje bi u svom predznaku imale zajednički količnik:

138 Događajima na Tribini mladih i oko nje na izvestan način posvećen je roman Slobodana Tišme *Quattro stagioni – staromodna travestirana ispovest s onu stranu groba*, Laguna, Beograd, 2009.

139 Časopis *ADRESA* pokrenuo je V. R. Tucić i izdao 7 brojeva (1976) u Novom Sadu, da bi izdavanje u 1977. nastavio Dušan Bjelić u Zrenjaninu (6 brojeva). Materijal je tražen od određenog broja umetnika u onoliko primeraka koliko je saradnika bilo, tako da se tiraž poklapao sa brojem saradnika kojima je poštom vraćan po jedan kompletan broj časopisa. Profil časopisa nije bio strogo određen: prilozi su se kretali od poezije i crteža do fotografija i projekata. Mirko Radojičić, *Umetnički rad van grupa u Novom Sadu*, u: Marijan Susovski, ur., *Nova umjetnička praksa 1966–1978*, Dokumenti 3–6, Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1978, str. 47.

Sa Juditom Šalgo i Zoranom Mirkovićem
Terasa Ateljea DT20, Novi Sad, septembar 1975.

slučaj Tribina, koji je na različite načine obeležio njihove profesionalne i životne sudbine. Zajednička karakteristika mogao bi biti i presudan, često fatalan uticaj neformalnih klanova, grupa, kao i tajnih centara (umetničke) i društvene (čitaj: političke) moći, koji su se svojim, bilo institucionalnim, bilo zakulisnim delovanjem,¹⁴⁰ potrudili da se Tribina mladih i ono što je ona značila i predstavljala – posebno njen internacionalistički duh i atmosfera intelektualne pobune – u Novom Sadu više nikada ne ponove.¹⁴¹

140 O delovanju i privilegijama političko/polijskih doušnika u zemljama centralne i istočne Evrope videti razgovor Adama Mihnijka sa Vaclavom Havelom, *Postkomunizam – krajnje čudna epoha*, objavljen u listu *Gazeta Wyborcza*, 30. novembra 1991. (srpski prevod u: Treći program, br. 88/89, Beograd, 1991, str. 182–214). Zbog preciznog oslikavanja problema prenosim nekoliko Havelovih citata: *Ljudi koji su neposredno, u manjoj ili većoj meri stvarali komunistički režim, oni koji su ga čutke tolerisali, i svi mi koji smo se podsvesno navikli na njega – svi smo tu... Na primer, jedan od mojih prijatelja, Standa Milota, bio je proganjan dvadeset godina, nije mogao da radi, danas ima penziju hiljadu kruna, jer nije mogao da napreduje, a zbog toga je imao nisku osnovicu za penziju. Onaj koji ga je progonio i onemogućavao da normalno radi, danas ima penziju od pet hiljada, vilu i mnoga druga dobra...*

141 O Tribini mladih videti još u: Miško Šuvaković, *Grupa Kôd, Grupa (3 i Grupa (3-Kod*, Galerija savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 1995; Miško Šuvaković, *Slavko Bogdanović, Politika tela (Izabrani radovi 1968–1977)*, K21K, Prometej, Novi Sad, 1997; Dragomir Ugren, ur., *Centralnoevropski aspekti vojvodanskih avangardi 1920–2000: granični fenomeni, fenomeni granica*, Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 2002; Gordana Đilas, *Nedeljko Mamula, Tribina mladih: 1954–1977*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2004; Grupa autora, *Trajni čas umetnosti: Novosadska neoavangarda 60-ih i 70-ih godina XX veka*, Centar za nove medije_kuda.org, Novi Sad, 2005; Nebojša Milenković, *Vladimir kopić. ništa još nije ovde ali neki oblik već može da mu odgovara...*, Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2007; Grupa autora, *Evropski konteksti umetnosti XX veka u Vojvodini*, Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2008.

VREME FANTOMA

Shvatajući prirodu političkog sistema SFRJ, kao i činjenicu da je većina stvari u državi zavisila od političke volje (odnosno zlovolje), i Vujica Rešin Tucić započeo vlastito angažovanje u samoupravljačkim telima. Kao član Komunističke partije – bilo kroz oficijelne partijske forume, bilo u istupanjima u javnosti, onda i tamo gde mu je to bilo omogućeno¹⁴² – Tucić je borbu za ideale vlastite generacije nastavio i nakon poraza neoavangardista. Cilj svih njegovih akcija, proglasa i polemika ostao je isti, a svodio se i dalje na ukazivanje na probleme, odnosno izazivanje reakcija (sredine, medija, političkih i inih struktura). U Tucićevom slučaju, umetnost, ali i sam umetnik, su *aparati kulture*,¹⁴³ preciznije – onaj koji kreira i proizvodi društvene odnose ili makar pretenduje na takvu ulogu. Ovakve stavove i stvaralačke intencije Vujica je možda najpreciznije objasnio u intervjuu *Na novosadsku kulturu je pao mrak*, gde na pitanje da li sebe smatra avangardistom odgovara: *Ja sam čovek kome se sve smučilo. U krugovima gde sam prinuđen da se krećem licemerje je osnovni međuljudski odnos. Još nisam načisto kako bih nazvao ono za šta sam, ali to postoji. Svet bez nadređenih i podređenih. Bez hijerarhije. Hoću da sam prisutan svugde gde ima slobode stvaralaštva, gde se aktivno živi, da ne ostarim, da budem radostan, da volim*.¹⁴⁴ Ovim intervjuom, koji je bio povod da PK SK Vojvodine održi debatu na temu idejno-političkih problema u kulturi, nauci i obrazovanju,¹⁴⁵ Rešin Tucić naprosto vapi za podrškom javnosti u borbi protiv *mraka koji je zavladao u vođavanskoj kulturi*. On traži podršku za nove umetnosti, za nove komunikacije među ljudima, traži javnost za raspravu o sudbini svih onih koji su, javno ili tajno, u Novom Sadu žigosani zato što

su se otvoreno borili za vlastita ubeđenja i za dijalog kao način prevazilaženja društvenih, samim tim i kulturnih problema: *Mislim da je novosadski studentski list „Index“ bio otvorio čitavi niz pitanja na smrt bolesne novosadske kulture i univerziteta. To je bio društveni angažman, pokušaj da se javno mnjenje uključi u otvoreni dijalog o postojećem. Dogodilo se ono što je sada izraz društvene situacije: kada se pokrenula čitava grupa pitanja iz rada kulturnih ustanova i pojedinaca – pogođeni su hitro zatražili pomoć od društveno-političkih organizacija... Ostalo se zna. Intervencija je sledovala iz SK! Ko li tamo sedi, čorav kod očiju, da ne vidi da izbacuje dvadesetogodišnjake iz Partije štiteći zadrigle, užegle malograđančiće!? Čak je i TV objavila tu vest. I tupavi DNEVNIK, organ SSRN APV, je likovao, mada ne priliči, jer ga je INDEX savnio sa zemljom iz koje je nikao kao kupus, i kupus će i ostati. Gospoda umetnici J. Soldatović, Ređep i kompanija, „Dnevnik“, Radio i TV, lično mislim, grdno se varaju. Mislim da se iz Partije ne izbacuje tako lako, brisanjem...*

Karakteristika vremena u kom su delovali bila je učaurenost, samodovoljnost i anahronizam institucija oficijelne kulture, koje su bile u tako očiglednom i tako dramatičnom neskladu sa zvanično proklamovanim „istinama“ – otuda iz današnje vizure u neoanarhističkom delovanju *momaka sa Tribine* možemo zapaziti i pomalo naivno verovanje u mogućnost demokratskog socijalizma: *Zar nikada neće biti jasno da se samoupravljanje u kulturi mora sprovesti i da u kulturi treba da odlučuju oni koji se njome bave?*¹⁴⁶ Ovom karakteristikom njihov angažman nije bez bliskosti ni sa diskursom praxis-filozofa,¹⁴⁷ o čemu čitamo i kod Slavka Bogdanovića: *politički dijalog u novom sadu je masakr za drukčije-mislećeg..., omladinska organizacija, studenti, novosadski kulturni časopisi, tribina mladih – sve je pod kontrolom partije... ljude suočavaju sa problemima opstanka (SLUČAJ*

142 Pozitivna strana jugoslovenskog konfederalizma (iako je na papiru bila federalna zajednica, već od 70-ih SFRJ je u suštinskom pogledu funkcionisala kao konfederacija) nalazila se u činjenici da su pojedini autori, nakon što bi bili prokaženi u vlastitoj sredini, često mogli da nastupaju i deluju u centrima koji su se nalazili u drugim republikama/pokrajinama.

143 Termin Čarlsa Rajta Milsa.

144 Isak Crnogorski, *Vujica Rešin Tucić: Na novosadsku kulturu je pao mrak*, intervju, Student, Beograd, 19. januar 1971, str. 13.

145 V. Miroslavljević, *Postoji li sukob politike i kulture?*, Dnevnik, Novi Sad, sreda, 20. januar 1971, str. 9.

146 Isak Crnogorski, *Vujica Rešin Tucić: Na novosadsku kulturu je pao mrak*, intervju, Student, Beograd, 19. januar 1971, str. 13.

147 Naknadni uvid u raskorak između socijalističkih ideala i stvarnosti nije podrazumevao odbacivanje socijalističkog programa u smislu marksističke paradigme, nego njegovu reviziju. Braneći socijalističku ideju praxis-diskurs je osporavao socijalistički karakter postojećih socijalističkih društava. Mile Savić, *Pojam građanskog društva u praxis-filozofiji*, na: http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/casopisi/fid/XI/D5/html_ser_lat.

VUJICE TUCIĆA). Bogdanović nastavlja konstatacijom kako treba raditi na RAZOTKRIVANJU mračne aktivnosti sk na reprodukovanju šizofreničarske svesti, to jest da treba pokazati da sk svojim nasilničkim delovanjem nastupa protiv svog programa, protiv slobodne i progresivne misli.¹⁴⁸

Novosadskim kulturnim birokratama u vođenju organizovane medijsko-političke hajke na Tucića od pomoći je bio i tekst *Estetika zapušenih usta*. Reč je o razgovoru koji je Tucić vodio sa akterima filmskog života Novog Sada – Želimirom Žilnikom, Ištvanom Ladijem i Ilijom Bašićem, a povodom previranja i konflikata u filmskoj kući Neoplanta: *Antisamoupravne snage u kulturi Novog Sada najduži otpor priređuju pristalicama samoupravljanja u filmskoj kući Neoplanta*.¹⁴⁹ Filmska kuća Neoplanta „energično se ogradila“ od iznetih činjenica, konstatujući kako se u Tucićevom članku *jednostrano, neistinito i tendenciozno razmatra situacija u novosadskom kulturnom životu...*,¹⁵⁰ dok se u saopštenju Kulturno-prosvetne zajednice opštine Novi Sad, naglašavajući kako se i ranije Vujica Rešin Tucić pojavljivao sa natpisima o tobožnjem mraku u novosadskoj kulturi, konstatuje kako Tucić *dezinformiše javnost i nanosi štetu kulturi grada i nastojanjima društvenih i političkih organizacija u Novom Sadu*.¹⁵¹ U sličnom tonu Milosav Eskić u *Indexu* primećuje kako je *inače vidno da Tucić kad napada građane na odgovornim funkcijama ne napada samo ličnost već napada u društvu odavno potvrđenu idejno-političku suštinu...*, sumirajući kako on očito sam sebe želi da isključi iz tokova samoupravnog društva.¹⁵² Ono što, pored horskog pevanja na ideološke teme, karakteriše atmosferu hajke pokrenute protiv Tucića jeste i činjenica da su čuvari režima na momente gubili iz vida čak i elementarnu pristojnost – ne prezajući ni od najprizemnijih ličnih

uvreda, pa tako Eskić svoj tekst započinje tobožnjom *nedovršenom dečijom pesmicom* koja glasi:

Vujica Rešin Tucić
rešio nešto da tuca
ali je pitanje
ima li za to...

Sa sličnom dozom cinizma – kao dokaz da u lovu na ideološke protivnike nema nedozvoljenih sredstava – intonirano je i pismo Milorada Crnjanina koje je objavio *Index*: *Čitao sam ono što si govorio kako je na novosadsku kulturu pao mrak. Meni nije bilo, u prvom trenutku, jasno zašto ja tebe ne vidim, a ono – mrak je u pitanju... Piši mi kako si. Uvek si mi pričao kako novine lažu, pa se plašim da su ti dodali neke reči u tvojim intervjuima. Znam, hoće oni to! Gde bi ti, kao jedan javni (radnik) ku(lturni) mogao neke psovke da izgovaraš i da pominješ govna. Ispada da su ti, ne daj bože, puna usta govana... Nazdravlje, što bi rekao jedan od mladih stvaralaca za koje se ti boriš. Volim što si na čelu! Vodi ih! Vodi ih i dalje i pazi da neko ne zaostane jer bi posle mogli da ti kažu da si sam*.¹⁵³

148 Slavko Bogdanović, *Otvoreno pismo Jaši Zlopcu* (11. decembar 1971), u: Miško Šuvaković, *Slavko Bogdanović, Politika tela (Izabrani radovi 1968–1977)*, K21K, Prometej, Novi Sad, 1997, str. 180–184.

149 Vujica Rešin Tucić, *Estetika zapušenih usta*, Telegram, Zagreb, 15. IX 1972, str. 9–10.

150 *Prosvjedi iz Novog Sada*, Telegram, br. 51, 22. rujna 1972, str. 4.

151 Ibid.

152 Milosav Eskić, *W.r.t. – ili misterije TELEGRAMA*, Index, br. 255, Novi Sad, 11. X 1972.

153 Milorad Crnjanin, *Pismo Vujici Tuciću*, Index, Novi Sad, 24. mart 1971.

GRUPA ATENTAT

Poput grupa *Januar* i *Februar* iz 1971, zajedno sa Arpadom Vickom i Milanom Milićem aprila 1972. Vujica Rešin Tucić osniva novu, takođe kratkotrajnu, povremeno-privremenu umetničku grupu *Atentat* za čiji su programski cilj proglasili *iznalaženje novog kreativnog izraza u sferi izdavaštva i vizuelne umetnosti*. Veliki premijerni nastup grupa *Atentat* imala je u beogradskom Studentskom kulturnom centru u okviru *Prvih aprilskih susreta* 1972, kada je na prostoru ispred SKC-a, u tadašnjoj ulici Maršala Tita, realizovala neoanarhističku umetničku akciju-instalaciju *Pobesnela krava*. U okviru navedene akcije Vujica Rešin Tucić je imao aktivistički nastup u kome je, govoreći o kulturnoj klimi Novog Sada, direktno prozivao novosadsku i vojvođansku birokratsko-političku vrhušku zbog gušenja slobode stvaralaštva, cenzure, kao i političkih procesa vođenih protiv umetnika.¹⁵⁴ U okviru instalacije, uz ispisane (para)političko-umetničke parole/izjave (*Sloboda narodu – a meni žvaku, Ultra mahnitost...*) bila je ostavljena mogućnost da i publika / slučajni prolaznici dopisuju vlastiti tekst. Sakriven paravanom, u okviru akcije bio je instaliran i mikrofonski sa zvučnikom preko kog je, participirajući u akciji grupe *Atentat*, „svako mogao da kaže šta god hoće”.

Po raspoloživoj dokumentaciji, sledeći (ujedno poslednji) nastup grupe *Atentat* odigrao se u Novom Sadu 20. maja 1972, kada je na Tribini mladih realizovana izložba-hepning *Vruć kupac – pojava grupe Atentat*. U dnevničkim beleškama iz tog vremena, o navedenom umetničkom događanju Rešin Tucić opisuje: *Na četiri stakla izložio sam: 1. Lična dokumentacija (telegrami Jovice Aćina, Vojislava Despotova i Ljubomira Nikolića), krštenica, razglednica iz Švajcarske od Bogdanke i Dejana Poznanovića, dopisnica za Tatjanu iz Armije od Božidara Mandića i pismo iz Armije od Miroslava Mandića (osuđenog na godinu dana zatvora za tekst „Pesma o filmu” u Uj Simpozionu), primerak „LHOQ” Slavka Bogdanovića posvećen Tanji (Slavko je osuđen na osam meseci zatvora za tekst „Pesma andergraund Tribina mladih” u „andergraund” Studentu), novogodišnja čestitka – sonet Vicka Arpada i slično.*

154 O navedenoj klimi videti i pesmu Slavka Bogdanovića, *Andergraund Tribina mladih* Novi Sad, Student, 1972.

V.R. T-a na izložbi
Vruć kupac – Pojava grupe ATENTAT
Likovni salon Tribine mladih
Novi Sad, 20. maj 1972.

V. R. T, Milan Milić i Arpad Vicko ispred plakata za izložbu *Vruć kupac*, Novi Sad, 1972.

2. Dokumentacija iz štampe o grupi „Januar–Februar“ i moj intervju „Na novosadsku kulturu je pao mrak“ iz *Studenta*, „Otvoreno pismo“ grupe Februar i tekst: 1972. OSUĐENI PISCI U NOVOM SADU. ROŽA ŠANDOR 3 GODINE ZATVORA. MIROSLAV MANDIĆ 1 GODINA ZATVORA. SLAVKO BOGDANOVIĆ 8 MESECI ZATVORA. OTO TOLNAJ USLOVNO. SVI SARADNICI I UREDNICI TRIBINE MLADIH. Tekst pisan rukom. 3. Foto-dokumentacija od detinjstva do današnjih dana. Fotos sa dodele životne nagrade Todoru Manojloviću u Zrenjaninu, fotos Karla Kolnagija, fotos Bogdanke Poznanović. 4. Tekstovi, pesme, tekst otkaza radnog odnosa i tužbe sudu. Zatim sam na magnetofonu snimio esej „Vreme fantoma“, „Otvoreno pismo jugoslovenskoj javnosti“ grupe „Februar“ i montiran splet pesama iz Narodno-oslobodilačke borbe, ubrzan kao dečji glas (taj snimak je išao uz film)... U osamnaest časova naišla je publika. Pušteno je „Vreme fantoma“, zatim slajdovi Vicka Arpada, pa moj film i ostalo...¹⁵⁵

155 Vujica Rešin Tucić, *Estetika zapušenih usta: Dnevnik 1972–1975*, odlomci, Polja, god. MMVII, br. 449, Novi Sad, januar/februar 2008, str. 30–31.

Pobesnela krava, instalacija grupe Atentat, Aprilski susreti, Plato ispred Studentskog kulturnog centra, Beograd, 1972.

Hepening grupe ATENTAT na prvim Aprilskim susretima, Plato ispred Studentskog kulturnog centra, Beograd, 1972.

ZRENJANIN JE TUGA, OČAJ UTOČIŠTA... ¹⁵⁶

Atmosfera delovanja pod pritiskom vremenom se ustalila kao konstanta umetničkog delovanja Vujice Rešina Tucića – naravno ne bez obilatih Vujićinih ličnih zasluga.¹⁵⁷ Među takve „zasluge“ svakako spada i anarhofuturistički hepening *Pokazana stvarnost*, održan 9. juna 1972. u Domu omladine u Zrenjaninu, koji je zrenjaninskom opštinskom sudiji za prekršaje Dušanu Vasiljeviću bio povod da zbog *prekršajnog dela vređanja socijalističko-patriotskih osećanja građana* Tuciću prvostepeno izrekne kaznu zatvora u trajanju od dva meseca. Tok samog hepeninga detaljno je opisan u samoj presudi:

Okrivljeni I reda Tucić – Rešin Vujica, rečene književne večeri, uz prethodni dogovor sa upravom Doma omladine, kojoj upravi je najavio i po tačkama fiksirao svoj program, izvodio je svoj program suprotno predviđenim tačkama programa, tako je u prikazu kraćeg amaterskog filma¹⁵⁸ zahtevao od kino-operatera da pri pojavi kadrova sa likovima Marksa – Engelsa i Lenjina film bude vraćan na kadar u kojem se vidi lik njegove žene gde obeđuje za stolom nad praznim tanjirom, zatim je emitovan lik jednog hipika – čupavca što je prvredno okrivljeni Tucić od kino-operatera na pojavi lika ovog hipika zahtevao da kadar vrati rečima: „Vrati onog kretena“ i „Vrati marku i Englesku“, nakon čega se u kadru ponovo pojavio lik Marksa, zatim je puštao magnetofonsku traku sa snimcima suđenja književnicima u Novom Sadu zbog počinjenih krivičnih dela za koja su suđeni u vezi svojih nacionalističkih ispada, a emitovanje ove magnetofonske trake komentarisao na književnoj večeri tako što se izjašnjavao: „Da je to suđenje ubicama“, i da odluke nadležnog suda ne odobrava.

Okrivljeni II reda Nikolić Ljubomir... i sam nastupao u okviru programa književne večeri, ali u izrazito pijanom stanju, te je u momentu kada je prvredno okrivljeni Tucić recitovao jednu pesmu o narodnim herojima, drugoredno okrivljeni Nikolić Ljuba popeo se na binu uz povike: „Dosta, dosta, dole heroji“, a zatim je besomučno počeo šutirati poređane na pozornici kartonske kutije koje su simbolično predstavljale pojedine institucije u glavnom gradu pokrajine Novom Sadu, kao što su Izvršno veće Vojvodine, Pokrajinski komitet, zgradu suda koja je bila predstavljena postavljenim običnim kuhinjskim loncem na kojoj je pisalo „sud“.¹⁵⁹

Odbijajući Tucićevu žalbu, sudija Pokrajinskog veća za prekršaje u Novom Sadu Ljiljana Šarković zaključuje kako je Tucić na navedenom suđenju *na javnom mestu komentarišući suđenje nekim piscima iznosio lažne vesti odnosno lažne tvrdnje, koje su bile usmerene na to da kod prisutnih izazovu uznemirenost odnosno osećanje nesigurnosti*. Uz konstataciju kako je Tucićevo ponašanje u suprotnosti sa socijalističkim društvenim poretom, u nave-

V. R. T. na suđenju u Zrenjaninu, 1972.

156 Za naslov ovog poglavlja iskorišćeni su stihovi iz pesme *Utočište* Milana Nenadića.

157 *Kod njega je zadrstost blistava kao borbenost kod Marksa, utisak otpora mu je prgav, ali na granici lude pesničke misli*. Jovica Aćin, *Rešin, nerasvetljeni esej*, Rok, br. 2, 1969, str. 120.

158 Reč je o Tucićevom autorskom filmu *Jedan smer*, 8 mm, Novi Sad, 1972.

159 Dušan Vasiljević, *Rešenje*, Up. broj: 658/IV-72, Skupština opštine Zrenjanin – sudija za prekršaje, Zrenjanin, 4. oktobar 1972.

denom rešenju stoji i to da je: *Okrivljeni kroz prikazivanje likova Marksa i Engelsa i upoređujući ih sa svojom porodicom iste izložio ruglu, što se posebno zaključuje iz reagovanja prisutnih na odnosnoj književnoj večeri.*¹⁶⁰

Po oprobanoj scenariju, *Pokazana stvarnost* bila je povod za nove pamflete, reakcije i saopštenja u kojima je mišljenje druge strane najčešće ignorisano. Nakon pisanja štampe o toj večeri, sto zrenjaninskih omladinaca je samoinicijativno potpisalo peticiju kojom su, kao očevici događaja, pokušali da demantuju pisanje štampe – no, u listu *Zrenjanin* i *Politici ekspres* bili su odbijeni.¹⁶¹ Uprava Društva književnika Vojvodine održala je sednicu s predvidivim ishodom: *Povodom izgređa Vujice Rešina – Tucića u Domu omladine u Zrenjaninu Društvo se od takvih postupaka ograđuje, smatrajući da samovoljna i neliterarna istupanja pojedinih članova mogu štetiti ugledu Društva.*¹⁶² Paralelno s navedenim krivičnim postupkom u Zrenjaninu, protiv Vujice Rešina Tucića je u Okružnom sudu u Novom Sadu bio pokrenut novi postupak, sada za *krivično delo neprijateljske propagande* (čl. 118, st. 1 KZ SFRJ), za koje je zakonski zaprećena kazna iznosila i do 12 godina strogog zatvora. Klimu i atmosferu državnog intervencionizma, u kojoj se u SFRJ živelo, oslikava i podatak da je od presude, odnosno izdržavanja zatvorske kazne, Tucića spasao pesnik i partijski funkcioner Oskar Davičo. Naime, nakon što je bio pokrenut postupak za dela neprijateljske propagande, Vujica je otišao u Beograd i zamolio Daviča, kao člana Centralnog komiteta SKJ, da ga uzme u zaštitu. Nakon što se upoznao sa „slučajem Tucić“, Davičo je stigao u Novi Sad i od tamošnjeg partijskog rukovodstva zahtevao obustavljanje postupka. Posle Davičove intervencije¹⁶³ kod pokrajinskog partijskog rukovodstva – nakon što ga je tužilaštvo obavestilo o odustajanju od krivičnog gonjenja za delo neprijateljske propagande – sudija Okružnog suda u Novom Sadu Predrag Matović doneo je rešenje kojim je istraga protiv Tucića obustavljena.¹⁶⁴ Ipak, Davičova intervencija nije značila kraj Tucićevih nevolja u Novom Sadu; pored toga, i njegov prisustvo u kulturi Zrenjanina – grada u kom je započeo svoje kulturno delovanje – bilo je onemogućeno još dugi niz

160 Ljiljana Šarković, *Rešenje*, br. 4801/72, Pokrajinsko veće za prekršaje u Novom Sadu, Novi Sad, 28. XII 1972.

161 Vujica Rešin Tucić, *Zahtev za sudsku zaštitu Vrhovnom sudu Vojvodine*, februar 1973.

162 G. D., *Sednica uprave Društva književnika Vojvodine – Koraci za akciju*, Dnevnik, Novi Sad, 24. VI 1972, str. 8.

163 O Davičovom angažovanju u odbrani mladih i avangardnih jugoslovenskih umetnika svojevremeno je svedočio i Subotičanin Slavko Matković.

164 Predrag Matović, *Rešenje*, *Posl. broj Kio*–525/72, Okružni sud u Novom Sadu, Novi Sad, 26. april 1973.

VRT, Goran Babić i Oskar Davičo, Beograd, krajem 1980-ih

Sa sinom Sinišom, Novi Sad, 2007.

godina. Nakon nastupa u Domu omladine Tucić je proglašen za *personu non grata*, pa tako njegov povratak u Zrenjanin nije bio moguć čak ni deset godina nakon opisanih događaja. Naime, iako je Radnički savet zrenjaninskog pozorišta u program *Zrenjaninskog leta* uvrstio Tucićeve predstavu *Struganje mašte* u izvođenju beogradskog Teatra poezije, njeno izvođenje je bilo onemogućeno sa „obrazloženjem“ da ona ne može da se održi iz tehničkih razloga. Uvrščivanje Tucićeve predstave u repertoar *Zrenjaninskog leta* bilo je povod i da se protiv Dragana Krsmanovića, operativnog rukovodioca zrenjanin-

skog Narodnog pozorišta, podnese disciplinska prijava. O tome kako je došlo do zabrane, Krsmanović opisuje: *Kad je predstava najavljena za izvođenje, upravnik i ja pozvani smo u OK SSRN, gde je jedan neformalni skup društveno-političkih i kulturnih radnika postavio pitanje kako je došlo do toga da se predstava „Struganje mašte“ uvrsti u program... Upravnik je objasnio da smo obojica videli predstavu u Beogradu i da u njoj nema idejno neprihvatljivih elemenata. Rečeno nam je da nije u pitanju predstava ili tekst, već autor teksta koji je dobro poznat ovoj sredini (?)*.

OKRUŽNI SUD U NOVOM SADU
Istražni sudija
Posl. broj Kio-525/72

Istražni sudija Okružnog suda u Novom Sadu u krivičnom predmetu protiv okruvljenog TUCIĆ-REŠIN VUJICE iz Novog Sada zbog krivičnog dela iz čl. 118 stav 1 KZ, odlučujući povodom izjave Okružnog javnog tužilaštva u Novom Sadu broj Kt-73/72 od 25. IV 1973. godine, na osnovu čl. 158 Zakona o krivičnom postupku, donosi:

REŠENJE

OBUSTAVLJA SE ISTRAGA protiv okruvljenog Tucić-Rešin Vujice iz Novog Sada za krivično delo neprijateljske propagande iz čl. 118 stav 1 Kz koja je vodjena po zahtevu tužilaštva broj Kt-73/72 od 21. XII 1972. godine.
Troškovi krivičnog postupka padaju na teret budžetskih sredstava suda.

Obrazloženje

U toku istrage Okružno javno tužilaštvo u Novom Sadu obavestilo je istražnog sudiju da odustaje od krivičnog gonjenja okruvljenog Tucić-Rešin Vujice za krivično delo iz čl. 118 stav 1 KZ pa je na osnovu čl. 158 ZKP istražni sudija doneo rešenje kao u izreci.

U NOVOM SADU, dana 26. aprila 1973. godine.

Istražni sudija,

PREDRAG MATOVIĆ

U kulturama sumnje po svemu izuzetno mesto oduvek je pripadalo onim pojavama, pokretima i pojedincima koji su se bavili kritičkim preispitivanjem i prevrednovanjem oficijelnih dogmi – tako je i umetnički slučaj Vujice Rešina Tucića jedan od upečatljivih priloga poznatoj tezi o visokoj ceni koja se u životu plaća za svaku doslednost. Čitava Tucićeva umetnička i javna aktivnost ide u prilog potvrdi poznate Močnikove teze o tome da „umetnost“ pre svega jeste delovanje – i to ono delovanje koje za svoj materijal uzima ideološki lom i na njemu „radi“.¹⁶⁵ U traženju mogućih strategija za ostvarenje vlastitih, kao i ideala svoje generacije, Rešin Tucić je bio čovek koji je retko pristajao na kompromise – pogotovo ne na one koji se čine sa samim sobom.¹⁶⁶ Više od bilo kakve estetike ili estetskog – zapravo protivno svakoj estetici i svemu estetskom – za Vujicu je umetnost, kako njegova tako i umetnost uopšte, predstavljala pitanje (vlastite) moralne identifikacije. Svoj etički i politički angažman na promeni zadate stvarnosti zato je i zasnivao na dubokoj veri u pojmove kao što su nezavisnost, sloboda, moralnost, odgovornost i solidarnost. Usled navedenog, borba za drugačiju umetnost često je prerastala u borbu za ličnu, odnosno egzistenciju vlastite porodice, kao i elementarni fizički opstanak.

Zbog odijuma koji ga je pratio, umesto unošenja u suštinu problema, novosadskoj sredini bilo je najlakše da Vujicu proglašava *konfliktnom ličnošću* – istina je, međutim, ta da se Rešin Tucić rodio i delovao u jednom krajnje kompleksnom i konfliktnom vremenu. Između njega i sveta u kom je živio isprečilo se veliko, suštinsko nerazumevanje – onakvo kakvo na ovim prostorima oduvek prati sve koji se usuđuju da tragaju za interesima koji nisu isključivo

lični i za istinama koje nisu unapred date. Uprkos brojnim razočarenjima, Rešin Tucić se čitavog života izjašnjavao kao Jugosloven i kao komunista – kao takav, čak i nakon ratnih devedesetih, u svim centrima bivše nam države bio je rado viđen gost.¹⁶⁷ Njegovo ideološko opredeljenje možda bi najbolje moglo da se sažme upravo u onim osobinama kojima je Tucić opisivao Oskara Daviča: *Opređeljujući se za ideju komunizma kao društveni, ljudski ideal, on se opredelio za promene, prevrate, slobodu nepristajanja na postojeće, slobodu prekoračenja granica*.¹⁶⁸ Kao i kod Bojsa, kao nesumnjivo najuticajnije ličnosti vremena u kom se Tucić intelektualno formirao, ideja slobode bila je ona vodilja ka kojoj se neprestano težilo – zato je i duhovna pobuna njegove generacije, čiji je Vujica bio jedan od korifeja, bila pobuna protiv onoga što je tu slobodu gušilo, cenzurisalo, ograničavalo...¹⁶⁹ Ne pristajući na zadate istine, poput jednog od konceptualnih prijatelja o kome je pisao, i Vujica Rešin Tucić je čitavog života *pokušavao da napusti zadati smisao*.¹⁷⁰ Stvaranje umetnosti otuda nije ni mogao da doživi drugačije nego kao pokušaj stvaranja upravo tog alternativnog smisla – ili makar kao neprestano traganje za njim: *Mene je u umetnost odvela želja da sopstveni život promišljam kao sveopšti esej a ne da bih unapredio umetnost*.¹⁷¹

165 Rastko Močnik, *Istok–Zapad*, na: http://www.up-underground.com/pdf/0708/0708_rastko_mocnik.pdf.

166 *Motorna snaga mog pisanja je prkos*. Vujica Rešin Tucić, *Kako pišem*, u: *Hladno čelo*, Matica srpska, Novi Sad, 1983, str. 54.

167 Kao dosledni branitelj multikulturalizma, Rešin Tucić je bio među najglasnijim vojvođanskim piscima i 1994, kada je sa sedišta Društva književnika Vojvodine na skandalozan način bila skinuta višejezična tabla i zamenjena onom ispisanom samo srpskom ćirilicom.

168 Vujica Rešin Tucić, *Demonski Davičo*, u: *Vreme fantoma*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2005, str. 72–79.

169 *U našem političkom sistemu ideja slobode ne egzistira u pravom smislu*. Joseph Beuys, u: *Dossier Beuys*, DAF, Zagreb, 2003, str. 370.

170 Vujica Rešin Tucić, *Jezička i mentalna pantomima Branka Andrića*, u: *Vreme fantoma*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2005, str.108–111.

171 Vujica Rešin Tucić, *Smrt je naša tradicija*, Beorama, Beograd, februar 1999.

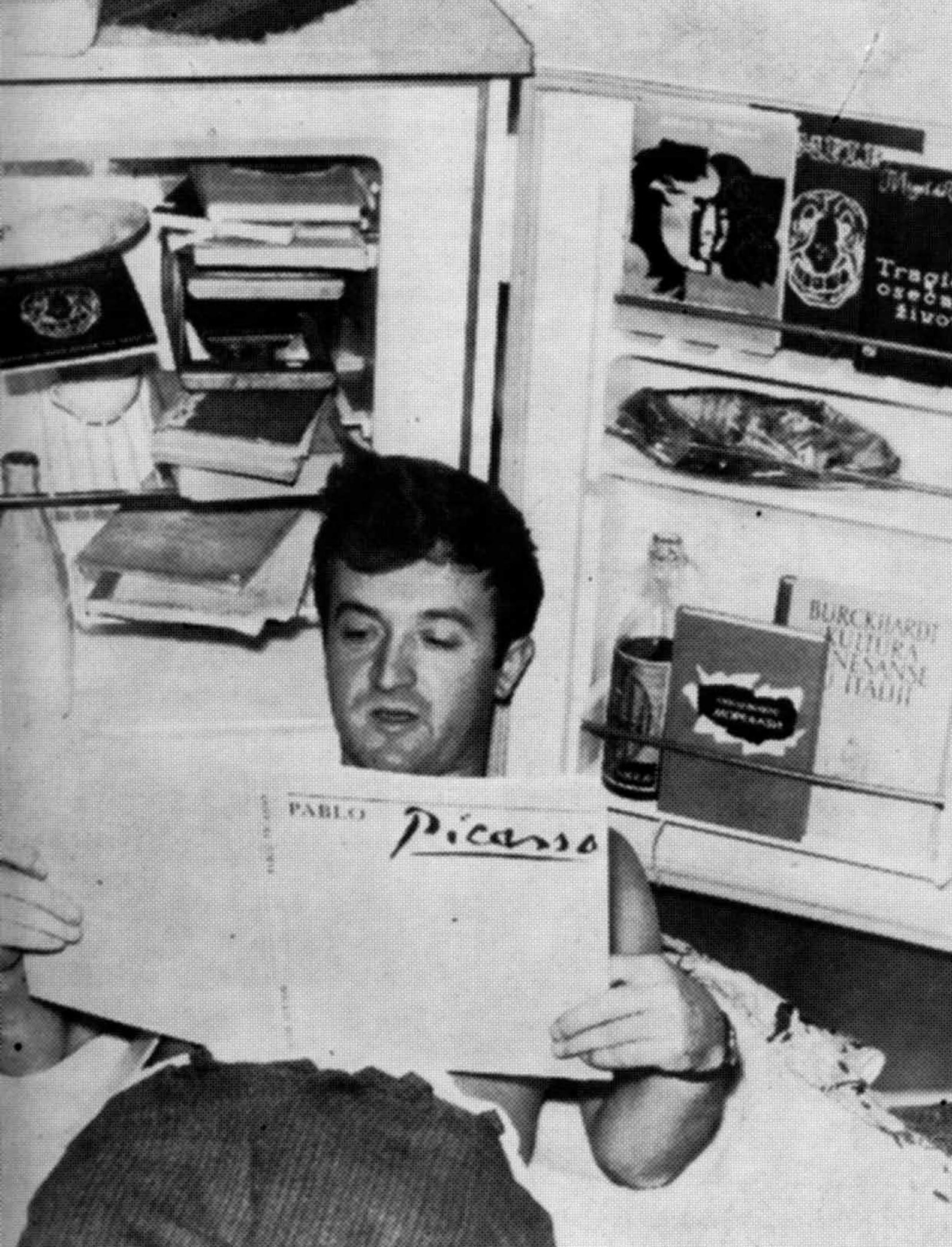

Moje menstruacije, foto performans, 8 crno-belih fotografija, Novi Sad, 1968
My Menstruations, photo-performance, 8 black & white photos, Novi Sad, 1968.

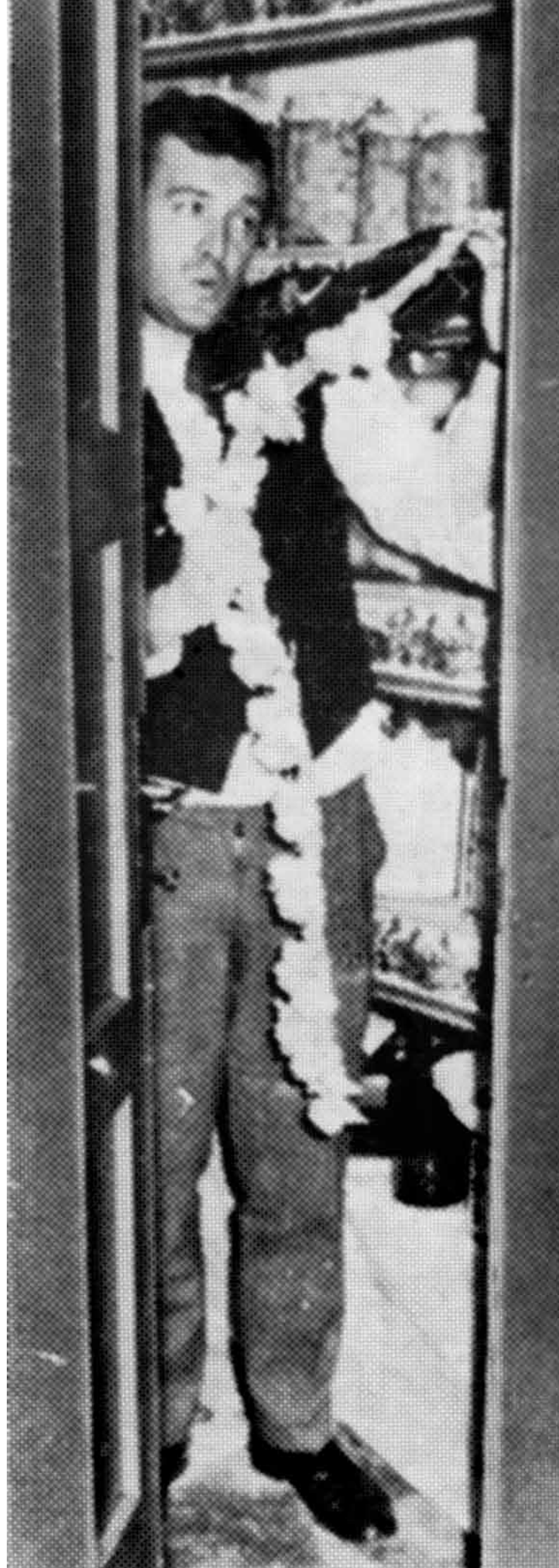

PABLO

Picasso

Struganje mašte, kolaž, 143x(cca.17x7 cm), 1970 – 1982.
Scratching Imagination, collage, 143x(cca.17x7 cm), 1970 – 1982.

Не, не. Молим вас, погледајте ме добро!

милијун људи помрли су
Врућина је и пијемо сокове.

плакала је и тресла се као прут

Молим те, молим те, удари ме!

те ноћи, под далеким звездама

Стој! Нама не иде

Ovome se nisam nadao.

Па чак и не ћутимо.

Ajde sada, ajde sada jebem ti mamu

За тај тренутак живота и мила
Кад затрепери цела моја снага
Нека те срце моје благосиља
Ал' не волим те, не волим те драга

Да, да, моји су нерви слаби!

NIKAD MI NIJE DOSTAI

Vraćaj pare pička vam materina.

Zašto

Hoću se jebati!

Gledaj, doktore! Gledaj!

Imam 21 godinu

danas

vidi pедера!

Ne dirajte tog čovjeka!

ТЕЛЕФОН

Solženjicin voli dugo da šeta

Jeste li oženjeni?

Još nisam.

Становали су у хотелу.

Пушке у руке!
Ми смо подигли главе.
Лажете! Ја имам доказа!

позив једној жени

— Не може се све имати —

Удари ме! Сада ме удари што јаче можеш!

Јуни је. Пролеће пролази.
Цветају липе у Београду.
Загрлио ју је у таксiju

RASPLAKANA ZVEZDA

Ah, ne, ne odlazite!

Idem da umrem!

У КОСМОСУ, У ПУСТИЊИ

Мали црвени језик

вал strave i užasa

ВОЛИМ ТЕ МНОГО моје је име Anna

Тачно, сасвим тачно!

znaš li mili sine narodne heroje?

privatni jezik

ni živ ni mrtav **nije mi lako**

Dnevni poslovni voz

SEN

draga uspomena

čuđenje

žestoki sukobi

da se milicionarima kupe cigarete

srđžba, bezobraznost, nasilje, podvala i izdajstvo
Zar se to od mene očekuje
sam, ali nisam mrtav
SVE VIŠE IZLETNIKA

ŠTA JE NEMOGUĆE?

Kad piškiš u gaće.

hoće li moj muž moći

GOSTI

Мрак, улица пуста

Oboje smo ispuštali krrike.

Ostani kako jesi. Ne miči se.

RANA JESEN

pa ti si maloletna

LOV NA PRIČU

Šta ti je?

Tvoja usta.

РЕВОЛУЦИЈА

Шта? Револуција?

»Nisam svršila«, kazala je
СЕНКЕ ОКО КУЋЕ

погрдно о поезији

Револуција! Револуција!
Где? где?...
У башти!
Је си ли полудео?

НАЧИН HVATANJA LUDAKA.

TRUDNOĆA I PORODAJ

Kako sam srećan!
UZMITE OLOVKU
Dobro, dobro,
u svom stanu
cela slika sveta predstavlja se
NEZAPOSLENOST
to je šala — rekoh
bilo bi ti neprijatno
— otvoren prozor u sobi
KNJIZEVNOST CVETA U RAZNIM OBLICIMA
Ja ću ti drkati kad zaželiš, dragi
Nicht öffnen bevor der Zug hält
žalost
granice
govorenja

BETAP И ГРОМ

SRIP više nego ikada
odjednom otkriti
Dobro veče, gospodine
ja nikad ne zaboravljam
ko ste vi

Ja volim da razgovaram s ljudima...

REPTIL ZABREGOM LETI

postoji jedan lek
NEBO
TAKTIKA JE SLIČNA VODI

Godina rođenja				Simbol
1931	1943	1955	1967	Ovca
1932	1944	1956	1968	Majmun
1933	1945	1957	1969	Petao
1934	1946	1958	1970	Pas
1935	1947	1959	1971	Vepar
1936	1948	1960	1972	Pacov
1937	1949	1961	1973	Bik
1938	1950	1962	1974	Tigar
1939	1951	1963	1975	Zec
1940	1952	1964	1976	Zmaj
1941	1953	1965	1977	Zmija
1942	1954	1966	1978	Konj

UNAKRST DIVLJINA PAMĆENJA
OMLADINA I REŽIM Imam 16 godina
čujem, stari prijatelju **UVEK**
Da uzmemo taksi?
POSLOVI I ZABAVE
krčevetski čaršav
sada govorim tiho

Vekovima ljudi sanjaju

do poslednjeg doša, do gačica

Ovih dana, dok pišem
Snijeg se još topio tog sumraka
Österreichische K. u. K. Freiheit
nema morala, vlada činjenica

umro je

Ха, ха, ха!

Цивилизован човек је грађанин.

1945. ubio se

Ne znaš?

O... a zašto?

Али он се не да.

Послушајте, можда ћете чути

Izašla je na prstima.

Što ti je to ispod oka? – pitam ga.

Budi miran!

Pobediće onaj ko zna.

Пароле четрдесет шесте и пароле данас.

Rimbaud (1854—1891) izvolite se skinuti
OD BAUDELAIREA DO DANAS

Тај исти глас викнуо је:
— Напред!

Moram da se smejem

kad dodem na vlast!

moja planinica ovde sama sedi, gleda me

NOTES

u njenom čudesnom biću

pivo

detalji koje poznajemo

Ravno trideset godina odležao je u grobu

Ništa nije pouzdanije od smrti

Ни данка ветра. Угинућу се.

CETVRTA PRICA
više nego ista na svetu

živi za svoju sitnu ali sigurnu korist

Umro je u tridesetpetoj Rešite svi: разумем!
Бити невеста и жртва авети

Није ми ништа. Сетно сам се нечега.
Са презривим osmehom на usnama
Свути се, — глас ми је био тих и врло.
ова земља није слатки дом како изгледа

— Није важно! — узвикнуо је.

Šta da radimo s tobom?
Da me kaznite ... — predloži tiho.

Priče za smejanje

ima ljudi koji se ne boje besposlice

Одгурио сам тањир

svim vremenima

Она је без речи пушала

Nije bilo obustave rada.

Ko?
Мој муж.

Цвокоћемо, зловољиви
Lečenje bolova pomoću golicanja
o čemu govorimo, to nemamo
bilo je sve jasnije da je lepa

IZABRANA DELA

Vrata su se zalupila.

Nekoliko minuta kasnije

Ti prljava svinjo — uzviknula je

Узео сам свој кишобран и отишао

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

MORALNI ZAKON

KIŠOBRAN

Opet kucanje. I još jedanput.

Ti si u tom smradu

Odjednom on se pojavi.

ДА ЗАСПИМ

REPTIL ZABREGOM LETI

moj način života

dobro i daleko ime

to je moj lični

Uništi ovaj papir

Gledala ga je.

A ti? Šta si ti?

led

ZABRINUTI OTAC

Dobro veče!

Седите, молим вас.

BETAP

Spavao sam.

Ja sam ruševina.

Sam sam i napušten

drug

Бежи теле са омчом око врата

Zeliš reći da nisi nikad svršila?

Šta će dalje biti s nama?

Picajzle. Oh, ne.

Никада.
Никада?

ПОЉУБАЦ

Ne ljutim se. Говорио си ми како сам лепа

ZABLUDA ILI STVARNOST
Зашто лиси дошла дамас

Не певају све бригаде химну.
Улична револуција.

**LJUDI KOJI NE VOLE
DA MISLE**

Нова питања?

Чудна је ово ноћ... мене је страх...

ЉУБАВ

u ropcu za razvrátom

SAM

Disanje
na usta.

Parasiti

Шта је теби?
Чудно питање!
Шта је теби?
Сувише просто питање

prezime		ime	
ulica (ili село); kućni broj			
naziv pošte		poštanski broj	
adresa iz lične karte		godina rođenja	
zaposlen(a) u (adresa)		izdaje kod	
broj lične karte		Datum	
		Potpis	

Деца више не верују

Но, не бој се, кажем ти!

usta

Znam, idi u krevet, draga.

ПОЕЗИЈА

sad si horizontalna zauvek
U liftu za mrtve
 Писци су непоправљиви

ne mislite kada više nemate glavu, otkuda
 je srce tako osetljivo i kada je iščupano?

STRASNO JUTRO

Da vam donesem još malo leda
 Da li je, možda, prisluškivao razgovor?

Posle rata rečeno nam je da idemo

Policija ne kažnjava SVI SU GOLI
 Imam 18 godina već godinu dana odgovorila sam tiho
 Mnogi naši ljudi uče hrvatski **SLUČAJ**

KO SE BOJI **TERETNI**
AUTOMOBILI

sve me zabavlja, hoću da oprobam sve
 moral i pravo su relativne pojave
 RASKOŠ NA SIROTIJSKI NAČIN

opasnost krije u sebi književnost
 protivnik socijalizma
 negde mora postojati

BRUSHALTER FO MERI
IZGLED OTKRIVA

Kad ste u hotelu, da li vam se događa
 Ako ste zbilja ljudi za pozorištem
 Jun i septembar znaju da budu

Ana Ahmatova gleda netremice

Мать моя родина,
Я большевние

Ulazimo u sobu.

Škola straha ПРСТИ

Иди га зови!

Pahuljice, pahuljice.
Nemoj plakati, dušo.
O, prelepa igra!

ЛЕЖИМ У ТРАВИ

ODABRANA DELA

U sobi zazvoni telefon.

Де, не бој се, ја сам!

zar ne znaš šta je put na Mesec

U Rimu se porađa mlada žena.

Ja sam u to duboko ubeđen

Zivot je veoma kratak.
Meni se čini veoma dug.

Kraj se bliži, dani se tope

Usred dana, 19. avgusta 1970

U vozu od Slavonskog
Broda prema Beogradu.

ПОКВАРЕН

Zašto idete biciklom?

Ja sam очајник!

Волео сам и науку, и цвеће, и ноћ

KRISI

Немој, сестро! Јака буди!

ЉУБАВИ

Шта је жена?

Imam 16 godina, i još nisam

Шта је жена?

Мрак је у души мојој, мрак у срцу мом.

osetim penis duboko u sebi

Na rubu smrti

Draga, ne plači, molim te.

Bio sam budala.

ХИЉАДУ ДУША

Neumjerenost
i drugi razvrat.

Ljubavi mojaj!

зашто се љубимо?

Hoću se jebati!

Lečenje moralnih bolova

Jugoslavenski gradovi

Da upalim svetlo!

Мокар пољубац

Vazno je da hodam.

Жена никада!

Хало, хало!

Дакле идите: дете ми спава.

СТАН!

kad ne može i da se vrati nazad u vreme s luž i eci se ma kojim m. stodom koji odgovara strukturi osmosa. A samo vreme je i se može učiniti ništa više nego da ostane nepomično nije montaža!

Užasno se stidim
Poljubio sam ružu
komad belog hleba

И ЧЕК

Čega da se bojim?

muškarci i žene
U ANALNOM OTVORU

udvarao mi se čovek
Hajdemo u sobu

VELIKA ZADNJICA
Oko ponoći!

DEX 88

Imao je šarma

MESEC
DANA

design

Без извора нема воде,
Ни живота без слободе

Iskreno rečeno pica mi i smrducka.

Пољубац лепих успомена

750.— dinara

900.— dinara

KREKET

Добро, пођи са мном!
Младићу, баš си brz.

Imam 20 godina

I gde je taj novac?

Pa i ja sam malo poludio.

Majko mila, kako je visoko. Ko bi rekao?

ŠTA JE TO

Ja volim novac.

Београд

DOM

ЛУДАЦИ

MOPE

Jebemo vam mater!

ZARAZE ĆE JOS BITI

Zubi, uho, grlo, nos

ЋУТИ

Крвнички пољубац познат је

Neću! NEĆU da me smirujete!

Питао сам: шта је жена?

Udri! Udri pedere majku im jebem.

Divno moje čisto kupatilo.

НЕ

Možeš samo kurac da nam pušiš

напустимо тај разговор!

**HOĆE LI ZASJATI
ČOVJEKOVO SUNCE?**

RAT

Lenjin je mrzeo krvoproliće.

U redu, majore!

**Јесмо ли још
Јујословени?**

TAJNOST ZAGARANTOVANA.

Не бој се, ја сам.

Иди тамо на језеро замрзнуто.

Kurac nam puca!

No, gospon, budemo si kaj popili?

Molim te, nastavi — rekao sam toplo.

Шта је жена?

SVET KRIMINALACA

Ne leće se bolesti, već ljudi!

Jaka glavobolja zahvata Ja nisam opasan

Ali ovi ovde hoće da me ubiju

Mi ovde nikoga ne ubijamo, gospodo

Gubi mi se s očiju, zmijo!

ZIMI

Na krevetu leži budna gola žena.

Ljuti ste, uzrujani, besni.

Ružno je lepo

Kako izbeći stres

20 dana затвора

ОКОМ ЖЕНЕ

Шта рече? Шта рече?

Одох ја у пензију!

Само је плакала.

Imam 19 godina

КО КОГА ПРИСЛУШКУЈЕ?

ЦРВЕНИ КАРАНФИЛИ

Oženjen sam.

Шта је то брак?

Ustaj bre pederu .
čekaš da prdne slon

LEŽIM TAKO MIRNO

О те очи, о те очи њене!

Sudiće ti se, po zakonu!

Треба опрати своје руке!

није светиња већ грозна женка!

О, добар дан!

Ето о чему треба да сањамо!
 Ви сте рекли да је »kasno«
 Oh, da — nasmija se žena.

karamboliran
 karamboliran
 karamboliran
 karamboliran
 karamboliran
 karamboliran
 karamboliran
 karamboliran

Ručaćeš s nama?
 Ne — rekoх — Може то бити сан.
 Опет ми се омакла та страшна реч »агент«
 Тешка времена.
 Тежак задатак.
 Тешка издаја.

С тугом вас пратимо у хладни гроб
 Јер сваки је од вас побуњени роб.
 Ви падосте жртвом и дадосте све:
 Крв, живот, младост ради слободе
 rodendan, sprovod i slične zgođe
 u malom stomaku
Nema vremena za čekanje

U stvari, rano je.

BOL

kad bi uveče legla.
 Sasvim sam se razbolio: nešto sa nervima
 Dragi, dobri čovče! — pisao mi je Gorki
 Imao je običaj da se ljubi prilikom susreta

da odemo na neko tiho mesto? Ovo. Samo to.
 играм личност кратког корака

НОВО ЗА ЧИТАОЦЕ

Svi smo bili mladi. Svi se sećamo
 Знај му је цурно с тела
 Неколико дана касније
 Optuženi — zagrmi sudija

DIVERZIJA

SAVREMENI GRAD

razgovor

nova

Ijevica

дрек се опет диже

Pazi!
 Oprez!

Ох, не још!

Zatvarajte
 vrata!

Добро, пријатељу, — рекох. — Срећан пут.

»Ja to volim«, stenjala je.
Molim te poljubi me

Ali u Kremlju, u mraku,
Jedan čovek tvrd, prek,
Zbunjen Pasternakom,
Želeo je da shvati naš vek

Ma, govno.

He, ne, господине! Laku noć, ljubavi.

Krhak i žilav

Tri godine išla sam

Nemam ama baš ništa ispod haljine

МАГНЕТ У ЖЕЛУЦУ

Treba da se obrije, opere zube, tušira se.

To mi se ne sviđa.

Vozio sam celu noć.

usamljen

san, lepršav, nejasan
Hajde, hajde.

SADA NISAM

U ratu ljudi nisu ništa

Izraz simbol je i sam simboličan.

Jedino su ljudi pravi ljudi

Oni su to

noć i smrt noć bez zvijezda

Udari me...

usne mog tela dotakle su

a mrak je osvajao

НЕДЕЉА, 3. СЕПТЕМБАР

Gde ljubav, gde je pesma?

Zbogom! — rekla je

NEKO RADI

Neposredno pred smrt, šetajući

Pusti me! — vrisnuo je i odgurnuo ga

UMOR

skinula je gaćice i bacila ih

Tako ti je to kad si mlad

Ja imam jaku volju

Smračilo se.

Застао сам збуњен!

Ja želim opet biti jebena

ВЕТАР

Kad je čovek veseo

Ko ti je казао да сам војник?

Svuda noć.

Bljesak četvrte dimenzije

ДИШЕМ

njene nabubrele bradavice

Još topla i drhtava od ljubavnog grča.

Kako i zašto biti pesnik?

Душевни сапутници?

Вече се спустило

Пече се кромпир

- Ne znam ...

Nemoj se šaliti.

Kako nestaje pesma?

Raša Popov

Он је одмахнуо главом

Čak i deca vrše svoj deo posla.

Mogu li da hodam? Mogu. Odlično.
Празно је, очајно празно!

**ПЛАЧ ЈЕ
ОПШТИ
ЈЕЗИК**

Литература!
Литература!

Šta je to ljubav?

kao kurva

Tad u sobu uđe otac

SNOŠAJ

Говори, говори!

Хајдемо у кућу!

Мени је све јасно.

Јебаћемо мајку свима

Ух, страх ме хвата... шта ли ће бити?

Полиција! Полиција!

Теку дани као позната река...

КЊИГА БЕЗ ПРЕСЕДАНА

Pevam već 17 godina
možete ući kod mene
koračam kroz sobu

u zagrljaj

По кафанам се точи пиво

bio je osumnjičen

Шта вичеш тако?

davno je jedan čovjek
nismo više deca
iako je jasno

Izašli smo iz bara oko 2.30 gpyiu
Duša je više privatna stvar

Veliki broj muškaraca piše

O, pokrij svoje blijede noge!
postoji veliko ogledalo
molim te javi mom ocu

Mreža plivarica

PODLO

ДЕТЕ НЕГДЕ ПЛАЧЕ

Неко је нешто певао

Ti si jedna jebena

skupina

Шта то гледаш? NIKAD NIJE DOSADNO
Ne znam da li je ostao još neko živ
НОВ НАЧИН МИШЉЕЊА У ПОЕЗИЈИ

Сад ће и кафа бити готова. Иди, иди!

Pravim, da je namen revolucije Шта ћемо сад?
iztrebiti masturbaciju Кућа престаје! Гледај!

Povratak otete duše

НЕ БОЈИШ СЕ?

Punjenje paprike!

Zabranjen
ulaz
prolaz
pušenje
kupaње

nestalo je i njega

како се оно зваће?

Тада сам бацио цигарету.

Ne znam.

Ispricaј mi nešto

Avangarda i mladost

autori imaju lošu naviku da jedu

ЈЕДИ ГОВНА

Да се исплачемо? Не, душо моја
прошло је много година

Okrenuo se i otišao. Јаја падају на list

Cisto nebo

СУНЦЕ

интелекција из кругова Је li on gluv?

Postala je žena.

Па шта ви најзад хоћете?

Ima nešto što nas kvari

Glas mi je nesiguran.

Čini mi se da je vreme

zagonetaka života

strah

Ne veruj prijatelju bez mana

Hoћy, c ѓpозopa

ZABORAVLJEN

Život je bolest duha

Ritopek? To beše selo

DAN

Zašto smo rođeni?

da odemo u podrum

ona voli da vodi ljubav

RAT

nakon što je dahtavo svršila

psiho-detektivi

Jo si da si, ulazi!

MAJAKOVSKI

СМРКНУТА ЛИЦА

ЧОВЕК ПОД ЗВЕЗДАМА

USPOMENE

Odspavao je puna tri sata.

Apollinaire

Prvi sumrak

љубити и миловати

Ja umirem s tobom!

Будале су у браку срећне.

Седи мирно! И размисли!

DA LI BEBE PAMTE?

Лаку ноћ!

KOTEL

Доста! Не убијај ме!

MLEČNI VENAC

Ко си ти?

ne bih puknuo od besa
ne bih se jadao drugima
ne bih zaboravljao

LEČENJE

Imam mnogo prijatelja
Imam malo prijatelja

пољубих је и истрчах на ушцу
kapsula u slušalici telefona
Te noći заспао сам спокојно
oružje je ovdje potrebno
Svemir nije za nalyne

svi u pakao.

да пијете пиво?

Ali u sobi je toplo. SLOBODA NARODU!

Тата ми је тако рекао, а он зна најбоље

НЕ

O, draga jesi li sigurna?

ТИ ДАНИ, ТЕ ГОДИНЕ

I tako januar, februar

SRCE

BUDITE

Шта је љубав?

ЉУБАВ

Бога нема, само се по себи разуме

Moram se nadati

I BEZ MESA SE MOŽE

I tada... ona izvadi pičku...

Само твоја!

Само моја, радости моја!

Jesam li ja

CENZOR

Neko je zakucao.

Јадна моја мајка!

To je strašno!

Не плачи него читај ово писмо!

СВЕСТ ВЕСТ

Jesi li bio nekad u zatvoru?

NE ZABORAVITE NA KIOSKU

LJUBAV JE TI ČINIKA

Od 1967. godine ovdje danas

Pa zašto onda pušiti?

Kafana je bila poluprazna

Grohotom se nasmejaše

ULICE

STRAH I PREDRASUDE

USPOМЕНЕ

Najzad sam jednog dana na aparatu 3. марта

ЉУДИ И СУДБИНЕ

Zašto ljudi putuju, zašto idu

АРОТНСКЕ

Taj message

sve na njoj bilo je slatki greh

DISKRETNО

neprijateljski raspoložen prema ženama

ululs i disanje Zašto si se oženio sa mnoгm

Poljaci su mudar narod.

(izlazi iza zavese, jezivo bleo)

САМО НАПРЕД

Pusti me! To su žilci.

ТРАГЕДИЈА

CONTRA

Ruke su joj bile hladne

Nemoj, molim te.

SNAŽNI BRAT

ISTINA

Апсолутну ноћ!

na penisu

Вероватно се више нећемо видети.

Ja hoću da živim — vikala je pacijentkinja.

SVET

ki ste mladi in veseli, polni poleta

Тиме ти вређаш и мене и себе!

Ja очајавам. Молим вас, очајавајте!
Наше друштво не испитује узроке
Pogledao je u oči. — Voliš li me iac?

Сад на посао, на посао
NEPRIJATELJ U ZEMLJI
Navukao je kupače gaćice

NATURE MORTE

iskustvo?

rado bih popio jednu rakiju
bila je to sjajna devojka

PUTEVI UMETNOSTI

Spokojni su u toj zemlji mrtvi

svijet je postao ogromna didaktička mašina

OBLINE

TAMO GDE JE HLADOVINA

ПРИЈАТНО ВРЕМЕ

NA MORE, NA JEZERO, U PLANINU

Ali, što je popuštanje napetosti?

Porodica polako postaje skladište

godine prohujale

tiho umro

ГАВРАН, моћан, леп и судбоносан.

Pilotima je govno prilično nepomično

МАГЛА НА ЛИВАДАМА

Ah, ne!« zastenjala je

ТАЛАС

ЖУДЊА ЗА СТРАШНОМ ВЕШЋУ

ti si tako lijepa, tako lijepa

Dok sam bio nevin, bio sam

Prvo da te povalim.

OGLEDALO ВЕТАР

МОЈЕ ЛИЦЕ

Želim biti u tebi

ИСТИНА ЈЕ УВЕК ЛЕПА

А где је он сада? У затвору.

Pisci, istraživači
spremaју za izlazak

ИНТЕРНАЦИОНАЛА ПУНА ТРИ МЕСЕЦА

Ја сам му обећала

причај ми нешто о себи.

СРЕЋА ДОЛАЗИ

Bee!

Jesu li ti sise prave?
Rekla sam ti da su prave.

Ćutao je.

veliki značaj za sve nas, književnike

govorio je Dostojevski

Тешко оном ко остане
Изван борбе те, бум!

TATA

има народа чији су онови болесни

Ključevi psihičke magije
Još kao mališan

BRZO!

rodendan

Nije to istina.

Ljudi vole strah
свако око има своју душу
сутра у девет изјутра
Да или не?

Napolju je lila kiša. Pružio sam joj kitu

Pre dve nedelje. **SUKNJA**

У помоћ!

Prestanite!
Radite brže!
Držite čisto!
Podite sa mnom! Слаби су то разговори.
ко се чешће тоциља тај и пада

OLIMP

DOLAR

Tiha komanda, kašalj, tihi razgovor
zveckanje oružja i delova opreme

Ресторан је опустео.

Ostanite ovdje!
Vratite se!
Donesite mi!
Dodajte mi!
Otvorite vrata!
Zatvorite vrata!
Pazite!

Буди храбар!

Фантом зазрачи језивим огњем.
Dakle, ogroman novac, čitav kapital!

Počnite!
Prihvatite se
posla!

570 marak
tramvaj je iščezavao

ŠTA **ZIVOT**

mladost prolazi u seljakanju
oko ponoći devojka
Retko sam u kancelariji
Jedan milicionar naiđe
sitnoburžoaske revolucionarne inteligencije

GDE SMO? **PRSLUK**

estetike pate, u većini slučajeva
kroz prijava okna autobusa

ima smeđu kosu i crne oči
Nečista savest mučila ga je
O NJEMU RAZMISLJAJU
polako povuče kraj čaršava

Ah, ne znam šta mi je danas

HOĆU DA SAM NE

Ima devojaka koje se ne zadovoljavaju lepim snovima
Neki devojke uopšte ne nose klasične noćne košulje
Po ovakvom vremenu?

ima još uvek dosta
Dobre noge, zar ne?

naša draga deca
srela sam ga

kad
53

TOG JUTRA NEBO

17

ANALNA EROTIKA
Dobro jutro — reče ona
SRAH OD NEUSPEHA
te ovako dobro

Diktatura

Шекспир је рекао
Погледај сад у море. Је ли велико?

Beograd **Stoji! Ko ide?!**

COVA

жалостан леш
Dajem otkaz
Imam 16 godina

Три године ћутим!
Страх ме је! Страх ме је!
на аеродрому
Све је неизвесност.
Nećemo buržuje!

СЕПТЕМБАР

700 m: smrtonosna radijacija
- smrt ljudi nastupa za 24 sata

Život uz aparat

Verovali ili ne
Jebeno beznađe

ROMAN

DAN

TAJNA

Nova godina u porodici

Zašto se uopšte pišu pesme?

Добро неће,
имам 23 godine
Možda i volim?

Нанустићеве град одмах
Kako da ne, gospodo!

KOJU REČ DA PESNIK KAŽE ČOVEKU

vreme

Za mene, nema ničeg ozbiljnijeg od zabave!

Mislim da shvatam šta hoćete da kažete.

Poezija je samo izrečeno

Bio je to kraj naše ljubavi.

Zar niste uzeli sobu?

coup de aznina
rbena VI
EEE! X7
A rose is rose is
BA VENS
DOVI protiv s
IEB vealno i
Alme unesa
ja: totalnost pre
azmacimava i p
Ja so uz p
i razbijanj
na pr
bolja psihol
sve što
plache, m
lost i
ri nova
revolucion
to nekad b
CHOV
Hapa
AM
godine
Izrovat će tebe rala bezobzirna
inkretna
kada
pricati
iga el lisi
vojeka
zemlja
EPO TENA RO
su izvrši, Apolli
je dolaz
vimo me i kiš
skarc
notes
ic mora
ИПЕД
alan «verl
ma u
a= umj k znaju
rev
etho
ENJI
sas
naire
ladai
obran
sred
sk ludo vole
Gde
rekoh nozno
nternacional
jezik
je vreme
URO
3
OTONE
pisavetnik
antizma
Gorkim

уста се искривиле

— Пита? —

budimo prevareni vremenom

Ustani, proroče!

za početak prestani dahtati

Да попијем нешто

Trka za život

Meni su 32 godine, a ženi 27.

Шта је са том кафом

Не бој се!

normalno

Ма што још не доноси кафу!

Da nisam trudna? — padalo joj je na um.
Спавај. Немој бринути. Брине нас убијају.

Аутор и ту остаје доследан себи

Zašto si mi prišao?

Udata. Ah, tako.

NEKO

Ovde sam rođen

danas

Опростите, — рекао је опет.

NEGATIVNE KATEGORIJE

Mallarmé je sebi ostavio vremena

Seti se, dok si bila trudna

To si ti kazala, draga, ne ja.

Ovde još nije kraj

Štip, štip.

Jedne subote popodne

NALIK SAM NA ŽENSKO!

vreme

HOGE, PYKE

ISTOK

Plakala je i tresla se od uzbuđenja i hladnoće.

Briga me — prasnuc je

Vjeruješ li ženama?

Rekoše mi: mi smo avangarda!

Pakao za 30 generacija

Tramvajska pruga

Ubiću te, bitango! Golim rukama.

CHET

Volim ova| kra|: zime su duge i hladne

LAŽ

A između toga ništavilo.

ITA+SAM
TA+SAMO
A+SAMOS
+SAMOST
SAMOSTA
VOBODA+
OBODA+D
BODA+DE
ODA+DEM
DA+DEMO
A+DEMOK
+DEMOKR
VOBODA+
OBODA+D
BODA+DE
ODA+DEM
DA+DEMO
A+DEMOK
+DEMOKR
DEMOKRA
EMOKRAC
MOKRACI
OKRACIE
KRACIE+
RACIE+S
ACIE+SU
CIE+SUV
IE+SUV
E+SUV
+SUVER
SUVEREN

Paničan strah

Лажеш, кажем ти!

покрет интелектуалаца
palica je putokaz

uvek se nađu ljudi koji razmišljaju

seksi slike, klješta za led **A to je stanje kad**

Izbacite ovog tipa napolje, slomiće mi srce
uživanje u lepom, ograničava ocenjivača

Држи ме за официра!

SVE ILI NIŠTA

La Bastille en 1789.

Но, но! Боље да не пробамо!

KRITIKA

— Zvao se Vlačo... Dušan Vlačo... Umro je nedavno! — odgovaram. — Zar niste znali? — Nisam čuo. A koliko je živio? — Šest godina... šest godina! — kaže Barnard. — I to je nešto.

HOTELI

Reklame su stvorile vlasti

Jedite više mesa
Tolstoj stoji čvrsto

Kako zamišljate tu ženu? Javni rad su gušili
za razliku je nema od olovke žena! Muškarac sam

draži zabranjenog, u senci

Nekoliko dana ležala sam, kod kuće, sama
naročito noću, žena mora
umiljato TV nasilje Pisati?
nadživela je sve kritike

U tom slučaju **NEJASAN REVOLT**
SLUŽBENICA, 22 GODINE

Kasnije
Kceri

morts

Lagati?
Važi?

Možda nećete živeti dugo

Igre

nemaju smisla

Telefonirala sam
Večernja pesnja

GUBI

Reč je o familiji (porodici)
Močvare, — kažu istraživači.

parada na Dan pobe

Tačno je osam sati.
Osam i deset.
Osam i četvrt.
Pola devet.
Četvrt do devet.
Deset do devet.

zato što ona dolazi po sve Telo se raspada

Човек сам да се пењем а ја тонем

Добро, — рекох. — Чуо сам.

TEA ROOM

NEUREDNA MENSTRUACIJA

Дрхтање. Узнемирено срце испод дојке.

Sve je dobro kad je prekomerno
brdo je jedna nemirna ravnica
koja uteruje čoveka u »podzemlje«

Tako se ta stvar i završila
crni monah u bljedo svitanje

Više se nećemo sresti.

ŠTA ĆE MI REĆI PESNIK?

Deca se rađaju u braku.

A ja sam, ipak, tu!

Šta je poezija?

O, ne, ne!

ZAPISATI SVE IDEJE

Ona sama

Zalio da čovek bude pesnik?

Je li i tebi hladno, ili je samo meni?
u čednim gimnazijskim danima

Ime i prezime _____
Tačna adresa _____
Godina starosti _____
Zanimanje _____

Сањам: моја деца гладна.

Samo su joj dojke bile žive

Шта жену гони

POBEDICE ONA I KO ZNA

Bilo je to u doba
karamboliran
karamboliran
karamboliran
karamboliran

Ми смо комунисти
људи нарочитог кова

Da, ja sam bio spreman

Морам да спавам с тобом — гушила се.
Mit je grčka reč koja znači i jeste reč
Ko sad je bez kuće, саградит је неће.

TUŽEN

Ti si ovdje spavao?

karamboliran
karamboliran
karamboliran
karamboliran
karamboliran
karamboliran

Што је ово било, несрећо стара?

Je li te bolelo, hebiće?
Ustao sam i prišao prozoru.
Мени као да је лакше!

dirinčimo za kapitalizam
tako mamu mu jebem, uđi

ZAPAD

Доста, доста!

Јеси ли видео шта је смртни страх
TAJNOST ZAGARANTOVANA.

DEMOKRACIJE+SUVERENITA+SAMOSTATNOST=SVOB

Ljubavi, ne ostavljaj

ORUŽJE

Пунило се у мени, пунило.
Telefon je zazvonio

Све је неизвесност.

Izvadi iz džepa ogledalce i češalj.

GRAD DOBA KIČA

nešto bljutavo
politički manifest, onaj upola pornografski
cveća od bronce

detalj

kolonijalna umetnost

jednog filma

О пички

umetničkog dela

Da, gubim apetit!

IMPOTENTAN U 47. GODINI

TO JE KIČ?

ШАПУТАЊЕ

elegantni časopisi u uglu poznatog salona
tobožnja objektivnost čiste istorije

umetnosti

vie

СТРИП SRBI

Добро спавате?

žena je ostala gola GRADSKA POEZIJA
Wenn er begann, lagen sie auf e, fis, gis, h, c
или у једну ствар сам ситуира

Onda zbogom. Zauvek.

Bee!

Moja najdraža haljina

Дим из локомотиве

Ništa mi nije.

Da, draga

ZUBAR NA KRVAVOM POSLU

sise u hladnoj vodi

Bolna usamljenost

ЛИЧНА

IGRA I STVARANJE

ЗА ДРУГАРИЦУ ПАРОЛУ

Moram na jug. Hoću tihe noći

★ ŠTA JE NASILJE?

Vaš odgovor napišite čitko

ŠTA JE

Idem, reče sebi. Idem.

Lepo si pocrneo

TO JE NOĆ

Не прави се луд!

Nisam to znao.

ПЉУСАК

Ja vas pratim.

jezik

Nema košave. Svanjiva. Biće lep dan.

Srce je pusto.

Već je bila sasvim pijana

Hladan poljubac stakla.

Neki muškarci celog života

A šta to znači? Ja ne razumem

СУНЦЕ

Gdje je, do đavola, ta luda pička?

provinciai, e adj. V. PROVINCE.

Niko se nije pomerio.
Lажеш! Ти се не сећаш.

Tad je bio uhapšen.

Jesam li hrkao?

Sipa morta

BRZO!

Кажи: је ли то твој живот?

Где сунце сија, потоци теку, књиге су написане

Zvonite
dvaput!
Idite
desno!
Idite
lijevo!

Тихо! Напред!

Панично је узвикнула:
оуе, се године
ЈЕР МЕ НЕ ВОЛИШ

Да nisi trudna?
Скочно сам са кревета, изишао у ходник
Осетно сам се некако испријатно.
НЕСРЕЋНА ЈЕ САМО
ЖЕНА БЕЗ УСПОМЕНА
То је била истина.

КАКО СУ ВИДЕЛИ НЕВИДЉИВОГ
То баш није много лепо.
Брига ме. Какав крестен!
Halo, ovdje Ana.
Апа?
НАПРЕД СЕ
НЕ МОЖЕ
Напоље! Напоље!

Bio sam radnik

Vrlo sam nervozan
Лекари говоре да може сутра да умре

Погледајте вашиг оца.
Уважајемо грађане!

Grčevito sam oržao
ta metafizička kola

SVET KAMERE 55

navođenje na umetnost življenja Хајде
postoje neviđeni gradovi Znam ih

GOBINA

Иди, мајко, јави роду
Да сам пао за слободу

zamарајућу sadržinu jednog sistema imaš li dece

DISTRIBUZIONE POESIA MODERNA

1.000
1.000
1.000
1.000
1.000
1.000
1.000

GR
R
SA
SC
SR
SIS
SP
TR
TOS
TOB

RANA

када су ликвидирани Мој muž понекад
БЕЛЕ ХАЉИНЕ у пријатељском

Шта знате о том Најесен се срећније
Leden vjetar zavijao je TRECA

PUT Ваши

VAŠE PISMO

gedichte

tužno lice, oči bez sjaja
pokušaj 'devojka seče
rođenje kćerke
Riba sva mokra
dok sam u snu plakala

Научили су ме да је човек материјал

— Ето, опет ни! — поникад
полиција је за моје постојање
Гледала га је право у очи
мање од десет минута
Цитавог живота сам санјала

Сад опет ништа не разумем!
Цео школски систем је забораван,
Шта има лошет у томе?
govna на главним ulicama
То је тајна.

Sekretar naglo poervene

Полиција ни

O — uskliknu mala lijepa žena

JESENJA SAMOĆA

Ho, no! Драга моја госпођо

Imam 42 godine. Penis mi je dug
Маг у два потеза
Њену меку руку на уду

PRSLUK

© 1968 Copyright Lerici Edit
via Lazio 9 Roma

Designer: Magd

Neka u borbi nužda pokosi
mlade snage,
ali da zamijenim život prazan,
spreman sam i na grob.

U INOZEMSTVO? NE!
da bi se pojebalo, treba znati

Лепо и топло.

Pričaj nam, tata, pričaj

Kao dobri marksisti, mi želimo prvo da postavimo bazu. Zato hajde da večeramo.

Meni je bilo teže.

rođendan

Nagnuo se nad njom.

ZAPAD

Borba protiv požara

Moј живот је у вашим рукама.

никада човек не спава

Ja ćutim i samo ga gledam.

УЛИЧНА РЕВОЛУЦИЈА

Али, гле, шта видим!

STRAST, NE IDEJA

OSTAVI NEPRIJATELJU NEKI IZLAZ

ПЉУШТИ КИША

КИЛОМЕТАР

Ti si velika mala kurcosisačica

Не причајте глупости — ја знам све!

ВЕТАР

Plava riba

UDpiCA

plamenim jezikom

Priča nam ovaj drug sve i svašta.

Čuda se ne događaju

OBLAK

Ako gaće ne skvasi.

Hoće li mi ovog puta uspeti?

MOŽETE LI DA SE SETITE

Sve je tu: sunce, more

ХАРТИЈА

Šta tražiš?

VELIKI LOV

Слобода? Хм.

Imaš li radio?

ЕВАКУАЦИЈА

Neki od tih muškaraca vole čipku

u mojoj mladosti

bacane su stolice, naročito na konjicu.

daleko od zaborava

licemerna društvena sredina

Idi kući, zagri medveđa

ti ne чујеш авано?

**КРИТИКА
ДВОСОБАН СТАН**

veliko je zadovoljstvo

večernjih izlazaka i avantura

Чуј кој глас, фирулирули

Спуштање заставе.

Sve se javlja kao da ima smisao

SOCIJALNA NEJEDNAKOST

NA ŠTA SI MISLILA, DRAGA

Ljudi se ili vole ili se ne vole.

stanujem tu u blizini

januar

Ovako se više ne može

Nije sve u jelu!

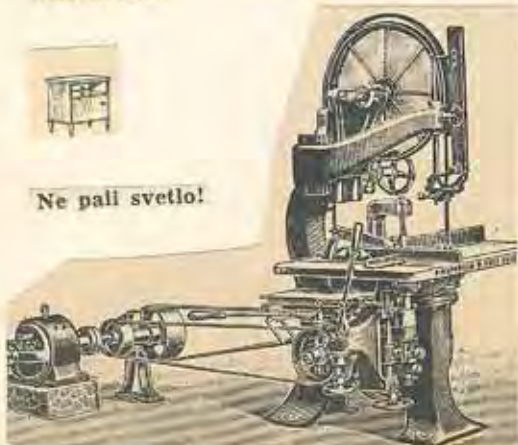
Bez brige.

Prestani da plačeš!

Sve je u redu!

Ne pali svetlo!

мисао о смрти није била онако тужна

ДОВОЉНО ВЕШТ

код публике постижу велики успех

КАКО ПРЕЖИВЕТИ РАТОВЕ, ЕПИДЕМИЈЕ

позив на заједнички ручак

једни са мном све

Ја сам... која мрзи

ПРВА ПРИКА

једну ноћ

Још увек си јста!

ЗОНА

Док сам... ноћи лежала

непозна човек

СЛУЧАЈ БРОЈ 1

кривична полиција

Ја хоћу да postanem

УВЕЋЕ АУТОБУС ЋЕ ОДВЕСТИ СВЕ ГОСТЕ

ПОЛИТИКА, субота, 22. јул 1972.

Људска судбина

Тучио главни су актери ове

НОЋНИ ЖИВОТ

УЧЕСТАЛЕ ПРЕТЊЕ СМРЋУ

ДВАДЕСЕТ ЧЕТИРИ ЧАСА

ЛИСТ **среће**

КРИТИКА

Каква је судбина

на дну

ДВА ПРОЦЕСА

Јесмо ли већ били у браку? Да.

NIKAD NEĆE BITI ZAISTA MRTAV

u provinciji

rat, nasilje, mržnja

jebeni zadatak, ništa nije kako valja

Čitali su. Tri druga u farmerkama

Vertikalna linija označava da voz prolazi tu stanicu

LEK

BEZ VOZNE ISPRAVE
Dobar dan, doktore
go i bez naočari
U AUTOBUSU

ZRENJANO

drugarice i drugovi
Cene prevoza noću

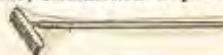

svidaju mi se haljine

Ovaj vaš oficir, turio mi je

Ona ništa ne odgovori.
jasnoća nije rješenje problema
ljudsko oko, smrznuta kap rose

smatrajmo da nisam ništa čuo

ПЉУШТИ КИША

Последњи аутобус

Glas mu je drhtao.

Stigli su na aerodrom

remorqueur n. m.

Ho šta je, devojko?

ono što sam radila u detinjstvu

Lud sam za vašim usnama.

ПОРЕД РЕКЕ

ONO ostaje u najvišoj napetosti.
Naravno da želim. Zašto da ne?

SVE OTAC

provincijalac sa značkom

u kolima za spavanje

 HOME

Купање болесника.

poslovni vozovi
ostajte ovde do kasno
Nemam dovoljno novca

ТАЛАС

DRUGOG JULA, OKO DEVET IZJUTRA

 ВЕСТ
ЈЕСЕН

putopis
ne veruješ u priču

 СУТОН

вечност је оивичена
vrlo dobro

Ljubav je optička varka

 podite s nama

Stajali smo čvrsto pripijeni
Ko su, onda, novi neprijatelji?

НАЈТЕ ТЕШКА БОЛЕСТ
da se njime igra ili da ga siše

Trideset mi je godina, radim **IN MEMORIAM**

Не видим, ништа не видим!
мила мати, да је нама знати
би ли могли мртви устајати

 Samo nije li suviše kasno za kafu?

IN MEMORIAM Vi ste tražili nešto?

ШТА ЈЕ ИДЕЈНО

U braku sam 18 godina

 А

Гле, гле!

 IN MEMORIAM
НА УЧАМА

Подигао сам главу. — Pazi ovamo!

Конобару, дај ми једну cigaretу.

ne znam šta mi je

Sa skepsom je umrla.

КИША

Било је већ касно

Prema tome, skinu mi se s leđa.

SUMRAK

Dobro veče!

uz dobro jelo i piće

O čemu to govore drugovi?

Tišina u kućama.

Započnite, započnite!

Ovaj glupi svet

Ah, sranje. A sada šta da radim?
Vrata spavaće sobe su bila zaključana

ПРОТИВ

Светлост! Апсолутну светлост, или мрак!

Била једном једна бл.

благ ехо градског жажора, у предвечерју

A beba? — upitao je šapatom.

AGENT

eseji

У ПРИСУСТВУ

MALLARMÈ

govor je jednostavan

U literaturi danas dominira mišljenje

zastave koje se lepršaju

PUT KA SLAVI

u džepu svojih farmerki
odupire se svim ideologijama

To je dobro za zdravlje!

knjiga danas ničemu više ne služi

Mnogo je ljudi samo na rečima za slobodu

Kažu: progres!

Međutim se sa spokojem

I tako ste se našli u čorsokaku to je strašno!

ТИ СИ ЛУА

neprestano varam svog muža

Ležeći tako osetila je

prilepljenim gaćicama

PREKID S TRADICIJOM

ЉУДИ СВИХ МИНУЛИХ СТОЛЕЋА

свеже исликаних курчева

OPREZNA ŽENA ZNA KAKO

GDE SE TO DOGAĐA?

a negdje visoko mjesec

Socijalno osiguranje umetnika

Bilo je mirno prepadne.

Zdravo! — uzviknu on

Nesrećan sam.

Ali u poslednje vreme odigravaju se čudne stvari

KOJU REČ DA PESNIK KAŽE ČOVEKU?

Treba da proučim taj zvuk, smeh.

Zabava za praznične dane

ŽENA

MIT KOJI NE UMIRE

Da li je pogođen?

Nisi to nikad?

Nečujna smrt

Ko ti je to rekao?

Kutak za uspomene

TERETNI
AUTOMOBILI

МУДРИ СТАРАЦ

U OVOJ IGRI nožem
živio je čudnim životom

Ne sam se da sam ikad
Ožiljei na duši!

Polako je skinula majicu

najsigurniji način

Ovo je neizdržljivo.

Možete li me povesti?
Ne dižimo grobne ploče.
Je li ovo ružno?

Politika svršenog čina
kod takve pičke
Jaka glavobolja zahvata Ja nisam opasan
Дођавола, како се овде пуши!

U dugim noćima

КОЖЊЕН

ništavan i slab i smrtan

Имате право, моје песме су рђаве.

Reći ću ti nešto: ne volim

Poljubio ju je lagano, bestrasno.
pored vode, držeći

Opasne navike

Je li to ljubav?

karijeru počinje time što je siluje medved

четири године

6

Oye, hiyo mio, el silencio

Pisac je bio radoznao. imati svoju pisaću mašinu

PROŠLO VREME **POTRES KOJI SOBOM**

Tajnost je sačuvana **DONOSI SAZREVANJE**

Pisac ju je posmatrao. Wirst du mich hören

NESIGURNO

Moral, dakle, dolazi od Boga kao svetlost

Hoћ дугих ножева

ЈЕДАН ПРЕКРШАЈ

без дозволе

CRVEN

misle građani

или

ИЗЛАЗ

Marš napolje, jebem vam boga

Скувао сам кифу.

Било је већ касно

prozor

Svidaš mi se.

Umivam se.

U SOBI S VUKOM

у лаким свиленим гаћицама

Нека сиротињска грађанска будућност

Изађи на балкон. Умиј се.

Нисмо сви несрећни.

Нађите Hitlera:

живог или мртвог

НА ОСМАТРАЧНИЦУ

Може се и без лудила, — рекох нервозно.

To još nije muzej. Idite dalje.

Помнијал... Помнијал...
 imao sam sreću da budem

Чињенице су тврдоглава ствар.
 Došao sam go i otići ću go.
 A vijekovi će se otegnuti,
 nas više neće biti
 i život malograđanina će isti
 isti, isti biti.

„А пушка?“ питао сам

Мoj otac болује

radnik juri kući na ručak

dobro

Што имам, то вео далека ми скрива
 а што изгубих, то ми стварност бива.

Есеј о Валеријевој тератици под насловом «Она
 која спава» (или «Spavačica» («La Dormeuse»)),
 узет је из књиге: «Од опsesивних метафора до
 особног мита» (Des Métaphores obsédantes au
 mythe personnel).

NIKOGA NEĆE V. LETI Jesi li gladan?

staromodne haljinice koje ne dopiru dalje od pupka

Ugrizao sam je za butinu

UVEK KAD TO POŽELI

MOZE LI SE PENIS POVEĆATI?

Tako sam srećan

NEVIN U TRIDESETOJ

samoodgovornosti i slobode

da svratimo u moj novi stan da silom stignu do
 sutradan po odlasku **HAHOPI ALEHATA**

Ne vidim razlog

Бити слободан

Svaki put sanjam

pripali cigaretu

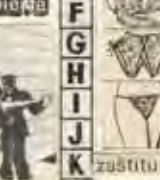

Gledao je u reku

posle hepica

ispovest

Ali i ovdje nam je lepo

vetar duva

zaštiti građana od sileđija

Da odemo u bioskop?

Tek ti je 17. godina

Mladiće vredi i zbunjuje

ви сте несумњиво

♂ ♂ H ♀

Celo leto smo proveli

te noći sa zvezdama

ПРЕ

SOUTH SLAV

кров над glavom

i nije se pomicao

A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
U
V
W
X
Y
Z

a ne bezпомоган

pribvatim i uživam

Ona se prvi uz njega

Stajali su bez reči

čitavu godinu

Bla je san

Venčanje!

Bogati i siromašni

Мила лепојко! Иди од мене!

Mama, boli me glava

И, он иде, иде, иде.

Ако до сад умро није,
Тај још и сад декламује.

CENZOR

Пољубац последње почаст

Очајавај!

Да бежимо?

МОЛ

**ПОРУКЕ ИЗ
СВЕМИРА**

Mного, mnogo godina kasnije

Začudio me takav doček.

Nemoj podjebavati

Mi tražimo rešenje situacije

Neće ići, nemam erekciju!

tu smrdi

Nije usamljena pojava

NEŠTO SE DOGAĐA

**ИДЕМО У
ПЛАНИНЕ**

Da li je ikada voleo?

ПАРОЛА

ЈА ЋУ БИТИ

Поздрављам вас, мртваци моји

Кука!

НОВО

Срце ће ми препући, сине!

Ја не разумем!

Na udaru Frakcije

ZVEZDA

Da! — vikala je. — Da!
Idi, idi! Ostavi me samu.

Zovem se ..., dolazim
iz Jugoslavije.

Ko je u bašti?

NE SPAVAJ

puknuo bih od besa

Koje državljanstvo
imate?

Čovek koga su svi videli

Novca nema.

prema prelaznom prostoru i prozoru

Čitao sam Marxa

nisu svi shvaćali stvarnost baš tako naivno

Reći ću ti iskreno. SAM S JEZIKOM
Oj naša sjajna zvезде што тако дивно сјаш

Мајка, да ли је жива?

Шта би ти хтео?

Ни ти мени ниси прва, што ћу криви?
И ко зна шта још може бити.
Ја жену тражим снаге и полета!
Моја је љубав од овога света.

сви ми презиремо
Патриотски пољубац
Šta se dogodilo

Сине! Зар те нисам изгубио?

BUKTIJA

ЛЕД

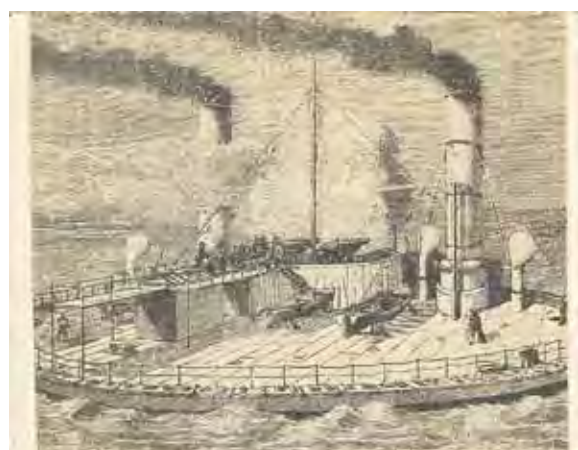

Говори, само, говори!

JUGOSLOVENI u inostranstvu – štedite

Žene su najveći protivnici

Vremena se menjaju, — reče nekako odsutno
dok smo živi — smrti nema

Allegorije (In Mort).

VELIKA VEST

Мени је пало у део да видим
ПОСМАТРАЧ ИЗЛАЗИ

Socijalistički poredak nije samo fantazija
Meђутим, то данас не можете
Остао сам на месту, глуп и бесан, упорно
Бее!

Smatrate li to za moguće?

imam 25 godina

СУДБИНА ЛОНДОНА
kad umrem i odem

Ne smeš, sine, nikad

KRIMINALAC

БЕТАР

Otvori vrata da te vidim.

НИЈЕ ВИШЕ СВЕ У РЕДУ

Kao divlji pas

ЈА СЕКАМ.

Noć je već prošla?

НЕПОЗНАТИ ЖИВОТ

Ne, ne mislim!

Увече кренеш по кафанама

Dobro — kazao je

НЕКО ПРИЧА

Dobio sam bolovanje.

ВОЛИМ ТЕ МНОГО

целу ноћ нису спавали

То је он?! — прошапће.

ВЕТАР И СУНЦЕ

Zapitao sam se, nekoliko puta

Kakvi su oni na kraju postali

власници станова

ХЛАДНЕ ЗИМЕ

Ми смо, дакле, изабрали позитиван живот.

treba da se gradi na povredi moralne ravnoteže
ŠTA SE DOGODILO U NOVOM BEOGRADU

Svucite donji veš i ležite — reče.

UMETNICI PODSTIČU KULTURNI ŽIVOT

Ako ti je potrebna

ДОГМАТИ ПОРЕД ПРОЗОРА

KRIK

žene mojih godina i mlade
Ukradeno mi je detinjstvo
Da, da. To me je koćilo

OBEZBEDITI HRANU
Stao je iza nje drhteći

SAVEST

Kako to godi muškarcu. Imam triper
da se bori za svoj život kao pobesneta ženka
Pridrđavajući joj rukama bokove sused
svesna da je njegova telesina
među njenim nogama
Ona zahteva da se svuće
Kad je najzad sunce počelo
oborio je devojkicu na sto
uprkos našoj prostodušnosti
drveće se njihalo na vjetru
želi da je ponižavate, udarate
rođak, prijatelj
biću je svoju ženu korbaćem

Lupa i buka, kríci i vrisci

Otkud u provinciji, тамо
utopijske monstruožnosti
Ofanziva je najzad okovčana

PLAŠIM SE

Dajte, ljudi, vodu hladnu, ako boga znate.

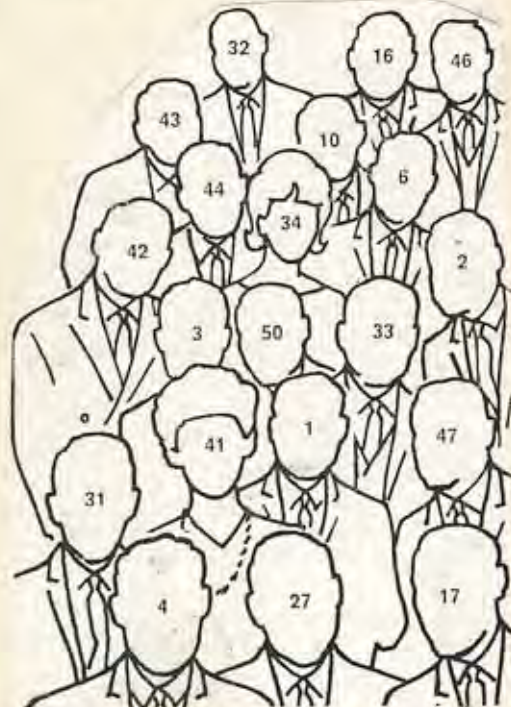

Mama, pogledaj mene!

NAJVEĆA TAJNA: VREME

Da li će 2000. godine biti nade?

Čovek je sam sa svim onim što voli.

jedna lepa, vitka plavuša
moja večnost, moje slike
Oni su navikli na red

Niste spavali cele noći

Jelovnik za kosu i nokte

Ako vam nije do igre, u redu! I to je sve.

umro je

Данас је недеља.
Па онда?
Недељом канцеларија не ради.

А ја хоћу тебе одмах — викнуо је
На траци Братства-Јединства

ODABRANA DELA

Sada se malo domori

Слушај ме — рекао је

ODABRANA DELA

Otkriće u krevetu

Nastavnik književnosti govori.

KRV SE PRODAJE U BESCENJE

Nisam ništa čuo, ništa mi niste pročitali

Pa, kako je bilo na moru?

Smrt, zagonetna i bez lica

Ime i prezime .....

Ulica i broj .....

ROBIJASKA PESMA убићу вас, убићу вас!
 Не бој се ништа — чуо сам
 Блаžени siromašni!

ZAO

Nema, zapamtite, nema!
 Nije to posao za nas.
 Напред, другови! **Volim da gledam**

Шта радиш, несрећниче?
Zapad se ponaša
kao stari Rimljani
Dolaze li lude godine?
 Зашто? — побунно сам се јер нисам

O.K.!
 Strah ipak postoji

Ne znam šta da ti kažem.
 Profesori su profesori.

ONI KOJI LEĆE

Шта треба да учиним? — уштао сам.
 Голи и боси стари Словени

ГЛЕДАЈ
И ПАМТИ!
 Како нас је време
 nema gačica

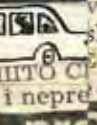
godine

Svejedno mi je.
 Hranu, cigrev, odjeću
 Svу noć, prozor je ostao otvoren.

gipriti sixkom ačai KOZU II
 Osuvidčino očsto ev
 niat n a dālvā k ureze
 ИВ A viis s toutanou, OT
 zloba, zāvist, str
 a s vār. tvomin
 zahvala n onimacima
 al uz pol
 gnutno i spu gusto, ad sa dnelo, n
 olez ohl
 chion pots U bilo to vres uve
 sa rž nov usiva ih pla i pr
 pe ne s stano amo pđci ve
 e i k ce i (rijemot) ne
 tal AMBIJENT
 BI BE BE UARUJE AL
 AB
 zahvalno spusivu ano
 ETO ŠTO EMI olak CE MŠ ITI O
 glasom oc koji j orila je A
 e razP Jdgov zliku Eli sōc
 i cspun la la opet je ži
 a I k rem ao celadents
 И E РАДИ РАД IO, OHO TIŠTO CI
 dvidene vrata novosucaše i nepre na
 dstoi OHO budno ječizk prežl
 i čovjek na gledaj, pot je jedar puno
 s jednom rekao n zavra anda je je om
 lačke vati mislrak stvar se
 ИМА uše TIHAT
 i am grat en Mee en Stran

Dokumenti / Documents

DOM OMLADINE — ZRENJANIN

— CIKLUS SUSRETA „MLADI IZUZETNI“ —

VUJICA REŠIN TUCIĆ

POKAZANA STVARNOST

- kratkometražni filmovi
- vizuelni materijal
- pokazana poezija
- magnetofonski snimci okoline
- ubrzani eseji

Petak 9. juni 1972. DISKO
Početak u 21. čas. KLUB

ULAZ SLOBODAN

RADNIČKI UNIVERZITET „DURO ĐAKOVIĆ“

Gradska predavačka tribina
Kulturno-informativni centar
Titova 56-II

**PUTEVI JUGOSLOVENSKE
PJESNIČKE AVANGARDE**

VUJICA REŠIN TUCIĆ

**JURIŠ
NA
SIROTIJSKI
KREDENAC**

O pjesniku govori:
STEVAN TONTIĆ

Stihove govori:
VUJICA REŠIN TUCIĆ

ČETVRTAK, 11. I. 1979.

18,30 sati

**Gradska predavačka tribina
Titova 56-II**

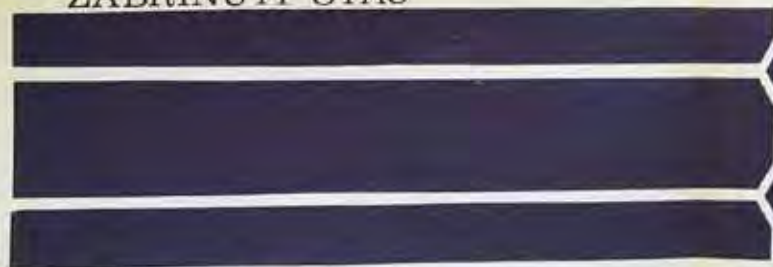

PROMOCIJA&PRODAJA KNJIGE
'HLADNO ČELO'

gost:

PESNIČKI BARD KOJI IMA GARD
VUJICA REŠIN TUCIĆ

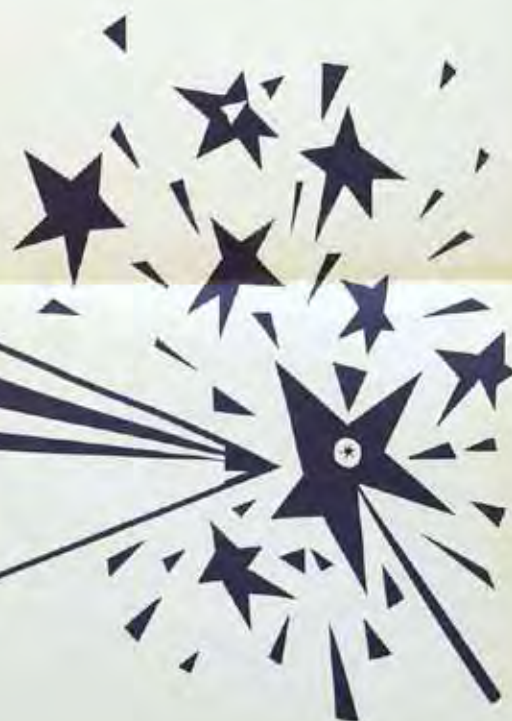
ZABRINUTI OTAC

dobro veče!

SKC

14.4.1986. u 20h
disko klub jazz kluba
'NAISSUS'

Tucićevo
Struganje
domišljije

Smjenjuju se dobra i loša vremena

VUJICA TUCIĆ

nije se govorilo o
praktičnim problemima

**NA
NOVO-
SADSKU
KULTURU
JE PAO
MRAK**

Rode
enci.
Vršcu.
Obja
dniku.

Studenta, znanu, iu, fctvociu na
mađarski i rumunski.

Radio u Udruženju automobila-
čara i šofera u Zrenjaninu.

Sada radi kao urednik novosadskog časopisa za kulturu i umetnost »POLJA«.

Zajedno sa još nekoćinom pisaca objavio u Zrenjaninu knjigu pamfleta.

Knjigu JAJE U CELI
SCI objavio u ediciji
Tribine mlad h

ea rešin tucić

REME NTOMA

...u celicnoj
ga pesama. To su
postojećeg u "

ruganje

enda, knjiga za

alkako! Mrzim na-
proletere. Izgubio
ei može menjati.
an. Nepokretan u
licemeran, nena-
jedince iz naroda
u i ugičko manipulanti

adaska glupost

Isn't it?

itka se ose
je loš naj-

Vujica Rešin Tucić, pjesnik koji je punio dvorane

nili su se cinkaroši

niji nego u vrijeme kad su me proglasili za državnog neprijatelja • U Sarajevo me, kad su još uvijek ljudi hodali zemljom, zvao moj brat Abdulah Sidran

ći će novi bunt

Može vrlo brzo doći vreme da i novi pesnici
nastradaju, iako ja ne bih voleo da se to
desi. Ali, neki bunt će doći, ne od mene,

Solventzugabe

Tuđe ovce neću čuvati

VUJICA REŠIN TUCIĆ

Legenda, po novosadski

2007.

KULTUR

NOVOG SADA — "Februarskim" telenovela-imaćemo tako "dudu" februaru kao i prošle godine. U toku su snimanje i montaža prvih epizoda. Iste se mogu gledati na ekranima od 1. februara.

BEOGRADSKA TRIBUNA MLADIH NA STRANIČNINI

"Štedišhte anarhiје i vulgornosti"

Naslov nastupa u Beogradskoj tribini mladih u gradu — izrazak komunističke bde argumetne stavove... — Vukobrat Stanić i Svetlana Petrović, koji su bili na sceni.

3. AKCIJA

KULturna ХРОНИКА

CRNO NОВЕЛ

БЕЛ

ГЛАСНИЦИ БЕЗОБРАЗЛУКА

IMA LI SAMOUPRAVLJANJA za Tribinu mladih

Vujica Rešin Tucić (1941, Melenci – 2009, Novi Sad), bio je jedan je od istaknutijih pripadnika i protagonista jugoslovenske neoavangarde šezdesetih i sedamdesetih godina XX veka. Rešin Tucić delovao je kao književnik, vizuelni umetnik, pesnik, polemičar, esejista i urednik. Objavio 12 autorskih knjiga i realizovao niz subverzivnih i provokativnih umetničkih poduhvata na čitavom bivšejugoslovenskom kulturnom prostoru. Bio je jedan od članova–osnivača novosadskih umetničkih grupa *Januar* i *Februar* (1971) i *Atentat* (1972).

Privatni časopis *Adresa*, čiji je Tucić pokretač i izdavač (1977), bio je jedno od najznačajnijih neoavangardnih glasila na bivšejugoslovenskom prostoru, takođe uređivao je i časopise *Polja* (Novi Sad), *Ulaznica* (Zrenjanin), *Dalje* (Sarajevo) i *Tisa* (Bečej). Bio je pokretač i autor književne škole *Tradicija avangarde* (Fond za otvoreno društvo, Beograd, 1993–95), jedan od članova–osnivača alternativnog književnog društva *K21K* (Novi Sad, 1994/95) kao i organizator višejezičnog književnog anti-ratnog karavana *Pod granom oraha* (Fond za otvoreno društvo, Novi Sad, 1994).

Kao književnik i vizuelni umetnik Vujica Rešin Tucić zastupljen je u više desetina umetničkih i književnih almanaha, pregleda, izbora i antologija (videti bibliografiju u ovoj knjizi). Za svoj književni rad dobitnik je nagrada: *Vasko Popa*, *Pečata varoši sremskokarlovačke* i Nagrade *Paja Marković Adamov*.

Samostalne izložbe, projekti, hepeninzi i performansi

Moje menstruacije, foto-performans, Časopis Rok, Beograd, 1969.

Književni hepening, Centralna katedra Radničkog univerziteta, Novi Sad, 21. januar 1969.

Moje menstruacije, književni hepening, Tribina mladih, Novi Sad, (datum nepoznat) 1970.

Projekat MART, (sa suprugom Nadom Tucić), L.H.O.O.Q – underground list za razvijanje međuljudskih odnosa, No.11, Bosut, 11 12 71, kasno uveče

Struganje mašte, umetnički projekat, 1971 – 1991.

Pokazana stvarnost, izložba i književni hepening, Dom omladine, Zrenjanin, 9. juni 1972.

Struganje mašte, Separat časopisa Pitanja, br.1-2, Zagreb, 1982.

Struganje mašte, izložba, Likovni salon Kulturnog centra Novog Sada, Novi Sad, 1996.

Izabrane grupne izložbe i hepeninzi

Mladi književnici iz Novog Sada, Narodno sveučilište grada Zagreba, Zagreb, 21.februar 1969.

Hoće li sloboda umeti da peva kao što su sužnji pevali o njoj, pesnički hepening, Bašta KAB-a, Novi Sad, 15.avgust 1969.

Radni dan grupe Januar, hepening, (Vladimir Kopić, Mirko Radojičić, Slobodan Tišma, Janez Kocijančič, Čeda Drča, Božidar Mandić, Miroslav Mandić, Branko Andrić, Slavko Bogdanović, Ana Raković, Dušan Sabo, Peđa Vranešević, Vujica Rešin Tucić i Milan Živanović), Tribina mladih, Novi Sad, 21.januar 1971, (12 – 21 čas.)

Zakuska novih umetnosti, hepening, (Vujica Rešin Tucić, Branko Andrić – Andrić, Slavko Bogdanović, Čedomir Drča, Janez Kocijančič, Vladimir Kopić, Božidar Mandić, Miroslav Mandić, Mirko Radojičić, Ana Raković, Dušan Sabo, Slobodan Tišma, Peđa Vranešević i Miša Živanović),

Dom omladine, Beograd, 9.februar 1971.

Pobesneta krava, ulična instalacija i akcija Grupe Atentat (Vujica Rešin Tucić, Arpad Vicko, Milan Milić), Aprilski susreti, Studentski kulturni centar, Beograd, 1971.

Vruć kupac – pojava grupe Atentat, izložba/hepening, (Vujica Rešin Tucić, Arpad Vicko, Milan Milić), Tribina mladih, Novi Sad, subota, 20.maj 1972.

Nova umjetnička praksa 1966 – 1978, Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1978.

Striplinzi i projekti (Mali fest), Galerija Upidiva, Novi Sad, 1979.

Verbo-voko-vizuel u Jugoslaviji 1950–1980, Muzej savremene umetnosti, Beograd, 1982.

Centralnoevropski aspekti vojvodjanskih avangardi 1920-2000, Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 2002, Muzej savremene umetnosti, Beograd, 2003.

Remek dela savremene umetnosti u Srbiji od 1968.do danas, Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 2005.

Autorski filmovi

Jedan smer, 8mm, 1970.

Bez naziva, 8mm, 1971.

Struganje mašte, 8 mm, 1972.

Pozorište

Jaje u čeličnoj ljusci, proleteri teatar, predstava po tekstu Vujice Rešina Tucića, Izvode: Zijah Sokolović i Josip Pejaković, Tribina mladih, Novi Sad, ponedeljak 25.maj 1970, 18h

Struganje mašte, predstava po tekstu Vujice Rešina Tucića, Režija: Miša Martinov, Uloge: Mirjana Karanović, Olivera Viktorovića i Koviljka Milić, Teatar poezije, Radnički univerzitet Đuro Salaj, Beograd, 1981/82. (premijera 9. januara 1981)

Igrač u svim pravcima, pozorisno petski performans po tekstu Vujice Rešina Tucića, Režija: Aleksandar Davić, Glume: Jadranka Nanić i Miloš Stanković, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 1996.

TV emisije o V. R. Tuciću

Vesna Janković, Nezaboravljeni, Studio B, Beograd, decembar 2008.

Nenad Milošević, Igrač u svim pravcima, Radio televizija Vojvodine, Novi Sad, 2009.

Nebojša Milenković (1971, Niš) je diplomirao 2000. na Odeljenju za istoriju umetnosti Filozofskog fakulteta u Beogradu. Radio kao kustos-urednik Galerije Kulturnog centra Laza Kostić u Somboru (2001). Od 2002. zaposlen kao rukovalac Zbirke konceptualne umetnosti i dela novih medija u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine u Novom Sadu. Muzejsko (stručno) zvanje viši kustos stekao 2010. Autor je više problemskih i monografskih izložbi.

Objavio umetničke monografije: *Ich bin Künstler Slavko Matković*, MSLU, Novi Sad, 2005; *Szombathy art*, MSLU, Novi Sad, 2005; *Zvezda i njena senka – Ikonografske predstave zvezde petokrake u umetnosti socijalističkog i postsocijalističkog društva (Ideologije, utopije simulakrumi slobode 1945-2005)*, MSLU, Novi Sad, 2006 i *Vladimir Kopicl. Ništa još nije ovde ali neki oblik već može da mu odgovara...*, MSUV, Novi Sad, 2007. Autor je šest knjiga tzv. lepe literature (uglavnom poezije), bavi se istorijom i teorijom umetnosti, književnošću, novinarstvom i društvenim aktivizmom. Uređivao Časopis za kritiku, istoriju i teoriju umetnosti *Anomalija*.

Dobitnik je *Nagrade Društva istoričara umetnosti Srbije za najbolju autorsku izložbu u SCG* za 2006.godinu za izložbeni projekat *Szombathy art*. Za svoj književno/pesnički rad dobio više nagrada (od kojih neke i međunarodnog značaja).

Član Međunarodnog udruženja likovnih kritičara – AICA. Od februara 2009. predsednik je Tribine – Instituta za normalnost i kulturu promene.

Živi u Novom Sadu.

Selektivna bibliografija Vujice Rešina Tucića¹

Knjige

1. Jaje u čeličnoj ljusti. – Novi Sad : Tribina mladih, 1970. – 76 str. ; 17 cm + kartice sa stihovima ([5] listova). – (Serija AG 70)
2. San i kritika : [pesme] / Vujica Rešin Tucić. – Novi Sad : „Radivoj Čirpanov“, 1977 (Novi Sad : Budućnost). – 50 str. ; 19 cm. – (Kairos) Podaci o autoru: str. 49.
3. Slovo je puklo / Vujica Rešin Tucić. – Novi Sad ; Irig : Srpska čitaonica i knjižnica, 1978 (Zrenjanin : Budućnost). – 126 str. ; 21 cm. – (Edicija Stražilovo ; knj. 63) Slika autora i beleška o autoru na presavitku korica.
4. Prostak u noći = (Rock around the clock). – Novi Sad : Književna zajednica Novog Sada, 1979. – [48] str. : ilustr. ; 21 cm. – (Edicija Novi Sad. Poezija ; knj. 3)
5. Хладно чело : поетски митови осме деценије. – Нови Сад : Матица српска, 1983 (Нови Сад : Будућност). – 229 стр. : илустр. ; 21 cm. – (Библиотека Данас)
6. Reform grotesk : pesme / Vujica Rešin Tucić. – Beograd : Nolit, 1983 (Subotica : Birografika). – 77 str. ; 20 cm
7. Sneg veje, ljubav je večna / Vujica Rešin Tucić ; [izložba u knjizi Petar Čurčić : crteži ispod naslova u pesmama Duško Kirčanski ; dizajn poetskih slogana Bogdanka Poznanović]. – Novi Sad : Dnevnik, 1990 (Bački Petrovac : Kultura). – 78 str. : ilustr. ; 20 cm. – (Detinjstvo ; 106) Predgovor / Vladimir Milarić: str. 5.
8. Strahote podzemlja : roman-menipeja / Vujica Rešin Tucić. – Sremski Karlovci : Krovovi, 1991 (Sremski Karlovci : Artprint). – 100 str. ; 20 cm. – (Edicija Krovovi) Tiraž 500.
9. Struganje mašte / Vujica Rešin Tucić ; priredio i predgovor napisao Ostoja Kisić ; [crteži Duško Kirčanski]. – Novi Sad : Dnevnik, 1991 (Bački Petrovac : Kultura). – LXXX, 407 str. : ilustr. ; 21 cm. – (Kairos) Beleška o autoru na presavitku omota. – Vujica Rešin Tucić lirske pesnik iz vremena procvata samoupravljanja: str. VII-LXXX. – Registar: str. 397-402. ISBN 86-7011-146-2
10. Играч у свим правцима : изабране и нове песме / Вујица Решин Туцић ; [цртежи Душко Кирћански]. – 1. изд. – Нови Сад : Орфеус, 2001 (Сремска Каменица : Графофсет). – XIX, 224 стр. : илустр. ; 17 cm. – (Панонска светла) Ауторова слика на корицама. – Тираж 500. – Стр. V-XIX: Нихилистичко варварство српске неоавангарде: (о поезији Вујице Решина Туцића) / Иван Негришорац. – О аутору: стр. 223-224. – Стр. 199-221: Селеktivна библиографија [В. Решина Туцића] / саставила Гордана Ђилас.
11. Vreme fantoma : o piscima i knjigama / Vujica Rešin Tucić. – Novi Sad : Kulturni centar Novog Sada, 2005 (Petrovaradin : Futura). – 209 str. : autorova slika ; 20 cm. – (Biblioteka Anagram) Tiraž 500. – ISBN 86-7931-035-2
12. Gnezdo paranoje : pesme / Vujica Rešin Tucić. – Sremski Karlovci : Kairos, 2006 (Novi Sad : Budućnost). – 83 str. : ilustr. ; 20 cm. – (Biblioteka Belilo ; knj. 2) Tiraž 700. – О аутору: стр. 83. – На корикама beleška o delu s autorovom slikom. ISBN 86-7128-097-7

Priredio

13. Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перца Зубац, Вујица Туцић; [за штампу припремио Вујица Туцић]. – Зрењанин : Клуб младих писаца,

14. 1964 (Зрењанин : Будућност). – 70 стр ; 17 cm. – (Библиотека Поезија) Тираж 2.000. – Садржи белешке о ауторима.
15. Pamfleti / uredili Jovica Aćin, Vujica Rešin Tucić. – Zrenjanin : Klub pisaca, 1968. – 48 str.; 20 cm. – (Edicija Ful Max 68)
16. Сучасна поезија у САП Войводини : каталог – антологија / приредио Вујица Решин Туцић. – Заступљен аутор : Павле Поповић. У: Руске слово. – ISSN 0350-4603. – Год. 32, бр. 33 (1618) (13. август 1976), Литературне слово, 8, стр. 4.
17. Сучасна поезија у САП Войводини : каталог – антологија / приредио Вујица Решин Туцић. – Заступљен аутор : Александар Нејребауер. У: Руске слово. – ISSN 0350-4603. – Год. 32, бр. 37 (1622) (10. септембар 1976), Литературне слово, 9, стр. 4.
18. Сучасна поезија у САП Войводини : каталог – антологија / приредио Вујица Решин Туцић. – Заступљени аутори : Раде Томић, Зоран Мирковић. У: Руске слово. – ISSN 0350-4603. – Год. 32, бр. 45 (1230) (5. новембар 1976), Литературне слово, 11, стр. 4.
19. Сучасна поезија у САП Войводини : каталог – антологија / приредио Вујица Решин Туцић. – Заступљени аутори : Иштван Домонкош, Драгољуб Павлов. У: Руске слово. – ISSN 0350-4603. – Год. 32, бр. 49 (1234) (3. децембар 1976), Литературне слово, 12, стр. 4.
20. Баук поезије: другарска критика / организатор текста Вујица Решин Туцић. У: Књижевна реч. – ISSN 0350-4115. – Год. 8, бр. 116 (10. фебруар 1979), стр. 11-14.
21. Deca polaroida: pregled nepoznatog/novog pesništva u SAP Vojvodini. У: Далје. – ISSN 0351-9376. – Јесен/зима 1986/87, стр. 154-161.
22. Нови прилози савременој поезији Југославије: карловачки песнички круг / избор Вујица Р. Тучић. – Сремски Карловци : ОК SSOV : Билтен за омладинску културу и уметност Кровови, 1988. – 46 стр. ; 20 cm. – (Edicija Vito rebro)
23. Он је певао, док је по свету išao. У: Skele su visoko i niko se nije vratio : izabrane pesme / Miodrag Petrović ; izbor i pogovor Vujica Rešin Tucić. – Novi Sad : Prometej : „Stojkov“, 1997. – Str. 149-153.

Predgovori, pogovori, recenzije, tekstovi u knjigama

24. [To što postoji dečja poezija...]. – Tucićev tekst u antologiji. У: Нови дејчи песници : panorama / [priredio] Vladimir Milarić. – Irig : Srpska čitaonica i knjižnica Irig, 1972. – List [23].
25. [Tada, u dobu prvih iskustava...]. – Odgovor V. Rešina Tucića na pitanje šta je detinjstvo. У: Detinjstvo/Poezija / priredio Vladimir Milarić. – Novi Sad ; Irig : Srpska čitaonica i knjižnica, 1975. – Str. 122-123.
26. [Kako se naše društvo, poniklo revolucionarnim činom masa...]/ Vujica Rešin Tucić. У: Privremeni ljudi : izabrani aforizmi / Nedeljko Radlović ; izbor i predgovor Dragomir Brajković. – Novi Sad : Književna zajednica Novog Sada, 1984. – Zadnje korice.
27. [Kako se naše društvo, poniklo revolucionarnim činom masa ...]/ Vujica Rešin Tucić. У: Privremeni ljudi : izabrani aforizmi / Nedeljko Radlović ;

1 Bibliografske jedinice složene su hronološki, po vrstama priloga, a u okviru hronologije azbučnim redosledom.

28. [priređio Dragomir Brajković]. - 2. izd. - Novi Sad : Književna zajednica Novog Sada, 1985. – Zadnje korice.
  29. Izvod iz recenzije.
U: reči je malo stalo / Pera Jančić. - [3. izd.]. – Novi Sad : Književno-umetnička zadruga Slavija, 1991. - [27] listova ; 20 cm. – (Edicija „Slavija”)
  30. [Kao književnik iz Voјводине...] / Vuјica Rešin Tućiћ.
U: Okrugli sto Voјводина у антифашистичкој народноослободилачкој борби 1941-1945 : 50 година после / [одговорни уредник Живко Благојевић]. – Нови Сад : Друштво за истину о антифашистичкој народно-ослободилачкој борби 1941-1945, Подружница Нови Сад : Војвођански клуб, 1996. – Стр. 49-51.
  31. Legenda sa Detelinare / Vujica Rešin Tucić.
U: Priče iz Drezveja 2, a o BB da i ne govorimo / Đorđe Sudarski Red. - Novi Sad : Tri M, 1997. - Str. 61-63.
  32. On je pevao, dok je po svetu išao / Vujica Rešin Tucić.
U: Skele su visoko i niko se nije vratio : izabrane pesme / Miodrag Petrović ; izbor i pogovor Vujica Rešin Tucić. - Novi Sad : Prometej : „Stojkov”, 1997. – Str. 149-153.
  33. Повест о малом гладнику / Vuјица Решин Тућић.
U: Песник ноктурна : (о песништву Селимира Радуловића) / [уредник Зоран Ћерић ; ликовни прилози Драган Стојков]. - Нови Сад : Културно-просветна заједница Новог Сада, 1997. – Стр. 53-56.
  34. [У царској намигуши...] / Vuјица Решин Тућић.
U: Чистац : изабране песме / Ненад Грујићић. – Београд : Просвета, 1997. –. – (Савремена поезија '97). – Стр. 365-366.
  35. Približiti se udaljavanjem / Vujica Rešin Tucić.
U: Dobitashi : alterum tantum, allons enfants de la patrie, ločar devla / Dragan Lalić ; [ilustracije Ivan Lalić, Nikola Pajčić]. - Zrenjanin : „Beograd”, 1999. - Str. 105-110.
  36. Bauk poezije / Vujica Rešin Tucić.
U: Vojislav Despotov : uspomena na dugo sećanje : (zbornik) / priredio Mihajlo Pantić. - Novi Sad : Centar za političko obrazovanje, 2000. - (Biblioteka Pod začaranim zvezdama ; knj. 1). - ISBN 86-83351-01-7. – Str. 215-255.
  37. In memoriam : Vojislav Despotov / Vujica Rešin Tucić.
U: Vojislav Despotov : uspomena na dugo sećanje : (zbornik) / priredio Mihajlo Pantić. - Novi Sad : Centar za političko obrazovanje, 2000. - (Biblioteka Pod začaranim zvezdama ; knj. 1). - ISBN 86-83351-01-7. – Str. 191-193.
  38. Како пишем / Vuјица Решин Тућић.
U: Орфејеве двојнице : самоизабрани цветник савремене српске поезије / приредио и поговор написао Павле Живанов ; [цртежи Милан Петров]. - Нови Сад : Прометеј : Градска библиотека, 2001. – Стр. 251.
  39. Убиј и ти, док можеш / Vuјица Решин Тућић.
U: Споменница Новосађана : 78 дана рата и страдања / [приредио] Ђорђе Рандељ ; [фотографије Бранислав Лучић]. - Нови Сад : SAN, 2001. – Стр. 226-228.
  40. Prozori (prizori) zanjihani još od pre / Vujica Rešin Tucić.
U: Letnjim putem : istrgnuto iz kalendara preko reda / Bora Vitorac. - Novi Sad : B. Vitorac, 2001. - Str. 97-100.
  41. О песмама Мирјане Божин : Vuјица Решин Тућић, Ненад Грујићић.
U: Капитал туге : изабране и нове песме / Мирјана Божин. - Сремски Карловци : Бранково коло, 2002. - (Едисија Савремена поезија / Бранково коло). - Стр. 114-120.
  42. Мождане визије Раше Попова / Vuјица Решин Тућић.
U: Пета визија : изабране и нове песме / Раша Попов. - 1. изд. - Нови Сад : Orpheus, 2003. - (Панонска светла). - Стр. V-XIII.
  43. Метафизички свет Драгољуба Павлова / Vuјица Решин Тућић.
U: Окретаљка за танго / Драгољуб Павлов. - Сремски Карловци : Каирос, 2005. - (Библиотека Белило ; књ. 1). - Стр. 101-104.
  44. Recenzije / Vujica Rešin Tucić, Pop D. Đurđev.
U: Patuljak i sedam Snežana / Slobodan Bilkić ; [ilustracije Sašenjka Meljnikov Ivanović]. - Novi Sad : Media Art Service International : Zmajevе dečје igre, 2005. - (Biblioteka Zagonetni znak). - ISBN 86-904815-4-0. – Str. 83-84.
  45. Gotska melanholija / Vujica Rešin Tucić.
U: Gotska melanholija : o prozi i poeziji Vladimira Bogdanovića : izabrani tekstovi : 1966-2004 / [urednik Novak Vukotić]. - Novi Sad : Budućnost, 2007. - ISBN 978-86-7780-033-8. – Str. 193-200.
  46. Despotov u četiri slike / Vujica Rešin Tucić.
U: Književnost Vojislava Despotova : zbornik radova / [urednik Gojko Božović]. - Zrenjanin : Gradska narodna biblioteka „Žarko Zrenjanin”, 2005. - (Biblioteka „Posebna izdanja” / Gradska narodna biblioteka „Žarko Zrenjanin”; knj. br. 29). - ISBN 86-7284-085-2. – Str. 115-120.
  47. Smrt je negde drugde - Judita naše mladosti / Vujica Rešin Tucić.
U: Hronika / Judita Šalgo ; [priređio Zoran Mirković]. - Novi Sad : Studentski kulturni centar, 2007. - (Edicija Dirty books). - ISBN 978-86-85983-23-8. – Str. 143-144.
- ## Prevodi
48. **ARGEZI, Tudor**
Mesec / Tudor Argezi ; preveli Niku Čobanu i Vujica Rešin Tucić. - Beleška o autoru.
U: Свети Дунав. - ISSN 0354-5377. - Br. 4 (1998), str. 107-108.
  49. **DURACOVSKI, Dimitrije**
Мебијусова трака / Димитрије Дурацовски ; с македонског Vuјица Решин Тућић.
U: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 160, књ. 433 [тј. 434], св. 6 (децембар 1984), стр. 691-693.
  50. Несаница = (Insomnia) / Димитрије Дурацовски ; са македонског превео Vuјица Решин Тућић. - Одломак из истоименог романа.
U: Натрон. - ISSN 1451-2009. - Год. 2, бр. 5 (септембар 2003), стр. 21-22.
  51. (Несаница) = Insomnia / Димитрије Дурацовски ; превео с македонског Vuјица Решин Тућић. - Одломак из истоименог романа.
U: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 181, књ. 475, св. 6 (јун 2005), стр. 939-978.
  52. Insomnia : (одломак из романа) / Димитрије Дурацовски ; са македонског превео Vuјица Решин Тућић.
U: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 1, br. 1 (proleće 2008), str. 98-103.
  53. **ELIJADE, Mirča**
Dvanaest hiljada govedih glava / Mirča Elijade ; preveli Niku Čobanu i Vujica Rešin Tucić. - Beleška o autoru.
U: Свети Дунав. - ISSN 0354-5377. - Br. 4 (1998), str. 100-104.
  54. **PREDA, Marin**
Konj / Martin [i. e. Marin] Preda ; preveli Niku Čobanu i Vujica Rešin Tucić. - Beleška o autoru.
U: Свети Дунав. - ISSN 0354-5377. - Br. 4 (1998), str. 105-106.
  55. **ČOBANU, NIKU**
Велики догађај, светлост / с румунског Нику Чобану, Vuјица Решин Тућић.
U: Летопис Матице српске, год. 167, књ. 447, св. 1 (јануар 1991), стр. 38-47.
  56. Раскомадани сјај / Нику Чобану ; с румунског Н. Чобану и В. Р. Тућић.
U: Дневник. – ISSN 0350-7556, год. 48, бр. 15654 (30. мај 1990), стр. 7.
- ## Prilozi
57. Rastu neobične trave / Vujica Rešin Tucić.
Index. – ISSN 0353-717X. - God. 7, br. 89 (28. novembar 1964), str. 6.

58. „Пер ту“ са ложацем воза / Вујица Решин Туцић.
У: Зрењанин. - ISSN 0514-0552. - Год. 12, бр. 639 (26. децембар 1964), стр. 7.
59. Stričev nož / Vujica Rešin Tucić.
U: Index. - ISSN 0353-717X. - God. 7, br. 90 (7. decembar 1964).
60. Mesta, malograđanin se zabavlja / Vujica Tucić. - Prikaz knjige: Brana Crnčević: „Govori kao što čutiš“, Beograd, 1966.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 1, br. 4 (1967), str. 48-49.
61. Prvi čas violine, iznenadna jesenja kiša / Vujica Rešin Tucić.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 1, br. 3 (jul 1967), str. 30-31.
62. Ah, ja sam takav budav / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Kupanje belih miševa.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 121 (oktobar 1968), str. 18.
63. Budžak uspomena / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 117/118 (jun-jul 1968), str. 43.
64. Vampiri jedu sveže voće / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Kupanje belih miševa.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 121 (oktobar 1968), str. 18.
65. Goli zagrljeni noćni portiri / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Kupanje belih miševa.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 121 (oktobar 1968), str. 18.
66. Evo došli / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Kupanje belih miševa.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 121 (oktobar 1968), str. 18.
67. Zakasneli razgovori o slobodi / Vujica Rešin-Tucić. - Prikaz knjige: Rajko Petrov Nogo: „Zimomora“, Sarajevo, 1967.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 2, br. 5 (1968), str. 47-50.
68. Zalud se meni nebo plavi! / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 123 (decembar 1968), str. 32.
69. Kad čoveku dođe teško ko olovo / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 117/118 (jun-jul 1968), str. 43.
70. Kupanje belih miševa / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Kupanje belih miševa.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 121 (oktobar 1968), str. 18.
71. Kupiću ti malog magarca / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 123 (decembar 1968), str. 32.
72. Long size! Zima! Zima! / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 123 (decembar 1968), str. 32.
73. Muf pazite, pištolj je u mufu! / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Kupanje belih miševa.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 121 (oktobar 1968), str. 18.
74. Ne budi grub, nauči da ljubi! / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 117/118 (jun-jul 1968), str. 43.
75. Nije se govorilo o praktičnim problemima / Vujica Tucić. - Nadređeni stv. nasl.: Aktuelni problemi kulture u Jugoslaviji. - Diskusija na IV stražilovskom susretu održanom u Novom Sadu, 1968.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 115/116 (mart-april 1968), str. 41.
76. Одисеја свести.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 27, бр. 7962 (31. децембар 1968. и 1. и 2. јануар 1969), стр. 10.
77. Pošo Goethe da se šethe / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Kupanje belih miševa.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 14, br. 121 (oktobar 1968), str. 18.
78. Alan Po / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Evo me opet, dragi krokodili. - Prilog Polja.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 15, br. 133/135 (1969), str. [20č].
79. Blagom licu prijatelja / Vujica Rešin Tucić.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 3, br. 9 (1969), str. 9-10.
80. Dojilje smrti / Vujica Rešin Tucić.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 3, br. 10-11 (1969), str. 33.
81. Duša duši luftbalon probuši / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Evo me opet, dragi krokodili. - Prilog Polja.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 15, br. 133/135 (1969), str. [20č].
82. Izašao je novi „Čik“ / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Evo me opet, dragi krokodili. - Prilog Polja.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 15, br. 133/135 (1969), str. [20č].
83. Neko viče / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Evo me opet, dragi krokodili. - Prilog Polja.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 15, br. 133/135 (1969), str. [20č].
84. Ovi pesnici iz Novog Sada / Vujica Rešin Tucić.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 3, br. 10-11 (1969), str. 16.
85. O kako lepo bicikl teram ja / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Evo me opet, dragi krokodili. - Prilog Polja.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 15, br. 133/135 (1969), str. [20č].
86. Okrenimo se kredencu sirotinjskom / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 15, br. 127 (april 1969), str. 16.
87. Poslao sam te da ne dođeš / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Evo me opet, dragi krokodili. - Prilog Polja.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 15, br. 133/135 (1969), str. [20č].
88. Pošo Goethe da se šethe / Vujica Rešin Tucić.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 3, br. 10-11 (1969), str. 35.
89. Restoranska jesen / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Evo me opet, dragi krokodili. - Prilog Polja.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 15, br. 133/135 (1969), str. [20č].
90. Trotinet / Vujica Rešin Tucić.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 3, br. 10-11 (1969), str. 34.
91. Велика књижевна мућка / Вујица Решин Туцић.
У: Студент. - ISSN 0039-2693. - Год. 34, бр. 3 (7. април 1970), стр. 8.
92. Vujica Rešin Tucić njim samim / Вујица Решин Туцић.
У: Студент. - ISSN 0039-2693. - Год. 34, бр. 9 (19. мај 1970), стр. 10.
93. Glavu sam udario često u neke tvrde stvari / Vujica Rešin Tucić.
У: Стражилово. - ISSN 0562-1674. - Бр. 1 (новембар 1970), стр. [10].
94. Jaje u čeličnoj ljusci, cvokoće belance / Vujica Rešin Tucić. - Nadređeni stv. nasl.: Goranovo proleće 70. - Prilog Polja.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 16, br. 139 (april 1970), str. [27b].
95. Slobodan Tišma / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 16, br. 136 (januar 1970), str. 20.
96. Kraljica peći - sedmi avgust / Vujica Rešin Tucić. - Nadređeni stv. nasl.: Goranovo proleće 70. - Prilog Polja.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 16, br. 139 (april 1970), str. [27b].
97. Mašino marke Optima nemoj drekati / Вујица Решин Туцић.
У: Студент. - ISSN 0039-2693. - Год. 34, бр. 6/7 (26. април-5. мај 1970), стр. 12.
98. Moj stari špajz, ti si duši šlajz / Vujica Rešin Tucić. - Nadređeni stv. nasl.: Goranovo proleće 70. - Prilog Polja.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 16, br. 139 (april 1970), str. [27b].
99. Pesma rastanka / Vujica Rešin Tucić.
У: Стражилово. - ISSN 0562-1674. - Бр. 1 (новембар 1970), стр. [10].
100. Restoranska jesen / Vujica Rešin Tucić
У: Стражилово. - ISSN 0562-1674. - Бр. 1 (новембар 1970), стр. [10].
101. Reform grotesk / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 16, br. 143 (avgust-septembar 1970), str. 28-29.

102. [Crvenka Coral Црвенка] / Вујица Решин Туцић.
У: Студент. – ISSN 0039-2693. – Год. 34, бр. 17 (17. новембар 1970), стр. 7.
103. Vreme fantoma / Vujica Rešin Tucić.
U: Index. – ISSN 0353-717X. – God. 14, br. 234-5 (25. novembar 1971).
104. Gruzinski konjak / Вујица Решин Туцић.
У: Студент. – ISSN 0039-2693. – Год. 35, бр. 19 (2. новембар 1971), стр. 9.
105. Душа души луфтбалон пробуши / Вујица Решин Туцић.
У: Октобар. – ISSN 0030-1949. – Год. 6, бр. 57-58 (јануар 1971), стр. 15.
106. Моје менструације : (struganje mašte IV) / Вујица Решин Туцић.
У: Студент. – ISSN 0039-2693. – Год. 35, (16. децембар 1971), посебно изд., стр. [29].
107. Svakodnevna večnost : nevidljiva kritika. – Tekst potpisan pseudonimom Sondya Keshya.
У: Студент. – ISSN 0039-2693. – Год. 35, бр. 12 (20. април 1971), стр. 3.
108. Strahote podzemlja : (roman) / Вујица Решин Туцић.
У: Студент. – ISSN 0039-2693. – Год. 35, бр. 23 (3. децембар 1971), стр. 8.
109. Strahote podzemlja / Вујица Решин Туцић.
У: Студент. – ISSN 0039-2693. – Год. 35, бр. 24 (14. децембар 1971), стр. 7.
110. Struganje mašte / Вујица Решин Туцић.
У: Студент. – ISSN 0039-2693. – Год. 35, бр. 5 (2. март 1971), стр. 9.
111. Struganje mašte / Вујица Решин Туцић.
У: Студент. – ISSN 0039-2693. – Год. 35, бр. 16-17 (18. мај 1971), стр. 11.
112. Struganje mašte / Vujica Rešin Tucić.
U: Ulaznica. – ISSN 0503-1362. – God. 5, br. 21 (1971), str. 50-58.
Quo vadis Polja? / Vujica Rešin Tucić
U: Student. – ISSN 0039-2693. – God. 35, br. 8 (23. mart 1971), str. 8.
113. Esej / Vujica Rešin Tucić.
U: Vidik. – ISSN 0506-8800. – God. 19, ser. 3, br. 1 (svibanj 1972), str. 13.
114. Zašto proganjati umetnike / Vujica Rešin Tucić.
U: Vidik. – ISSN 0506-8800. – God. 19, ser. 3, br. 1 (svibanj 1972), str. 11.
115. Kratka priča / Vujica Rešin Tucić.
U: Vidik. – ISSN 0506-8800. – God. 19, ser. 3, br. 1 (svibanj 1972), str. 12.
116. Nova mađarska avangarda / Vujica Rešin Tucić. – Prikaz izložbe sedamnaestoro autora Nove mađarske avangarde, Novi Sad, 1972.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 18, br. 166 (decembar 1972), str. 27.
117. O kako lepo bicikl teram ja / Vujica Rešin Tucić.
У: Стражилово. – ISSN 0562-1674. – Бр. 18 (април 1972), стр. [26].
118. Petefijeva 4 / Rešin Tucić Vujica.
U: Ulaznica. – ISSN 0503-1362. – God. 5, br. 24-25 (1972), str. 109-112.
119. Prvi ropovluk u životu i smrti / Vujica Rešin Tucić.
У: Стражилово. – ISSN 0562-1674. – Бр. 18 (април 1972), стр. [26].
120. Spavanje u kauču / Vujica Rešin Tucić.
У: Стражилово. – ISSN 0562-1674. – Бр. 18 (април 1972), стр. [26].
121. Estetika zapušениh уста / Vujica Rešin Tucić.
122. U: Telegram. – ISSN 0040-2559. – God. 2(12), br. 50 (15. septembar 1972), str. 9-10.
123. Vičazoslav Hronjec: „So, ali pesak“, RU „Radivoj Ćirpanov“, Novi Sad, 1972. / Vujica Rešin Tucić. – Prikaz knjige.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 177 (novembar 1973), str. 26-27.
124. Generacija u sopstvenoj senci / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 170 (april 1973), str. 26-27.
125. Gde smo, o naša sjajna zvezdo / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Otvaranje sintakse.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 177 (novembar 1973), str. 21.
126. Glad kasni, srce peva / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Glad kasni srce peva.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 168 (februar 1973), str. 11.
127. Gubimo se u tekstovima / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Otvaranje sintakse.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 177 (novembar 1973), str. 21.
128. Daska proliv, udarac san / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Glad kasni srce peva.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 168 (februar 1973), str. 11.
129. Zapis o pisanju i čitanju / Vujica Rešin Tucić.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 172 (jun 1973), str. 8.
130. Zeleno lupiti, pisano klonuti / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Glad kasni srce peva.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 168 (februar 1973), str. 11.
131. Kašika je puna, orman je prazan / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Glad kasni srce peva.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 168 (februar 1973), str. 11.
132. Krevet ispečen, lonče savijen / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Glad kasni srce peva.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 168 (februar 1973), str. 11.
133. Milan Dunderski: „Okovan rebrima“, Matica srpska, Novi Sad, 1973. / Vujica Rešin Tucić. – Prikaz knjige.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 178 (decembar 1973), str. 27-28.
134. O zamenice i prilozi, o usklici / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Otvaranje sintakse.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 177 (novembar 1973), str. 21.
135. Ono li, te uz / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Glad kasni srce peva.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 168 (februar 1973), str. 11.
136. Otvaram sklopljenu sintaksu / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Otvaranje sintakse.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 177 (novembar 1973), str. 21.
137. Pavle Popović: „Zamke“, Matica srpska, 1973. / Vujica Rešin Tucić. – Prikaz knjige.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 173/174 (jul-avgust 1973), str. 20-21.
138. Poljubio sam ružu i komad belog hleba / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Otvaranje sintakse.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 177 (novembar 1973), str. 21.
139. Posao cveta, brda su daleka / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Glad kasni srce peva.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 168 (februar 1973), str. 11.
140. Prati me pesma, bleđa kao smrt / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Otvaranje sintakse.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 177 (novembar 1973), str. 21.
141. Prokleti pesnici, Verlaineov termin / Vujica Rešin Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Otvaranje sintakse.
U: Polja. – ISSN 0032-3578. – God. 19, br. 177 (novembar 1973), str. 21.

142. Rasečen klupko, njuškao sleđen / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Glad kasni srce peva. U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 19, br. 168 (februar 1973), str. 11.
143. Sad nismo nevini pa nam odelo treba / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Otvaranje sintakse. U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 19, br. 177 (novembar 1973), str. 21.
144. Svi smo bili mladi, svi se sećamo / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Otvaranje sintakse. U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 19, br. 177 (novembar 1973), str. 21.
145. Ubica sam, zanos modar / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Glad kasni srce peva. U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 19, br. 168 (februar 1973), str. 11.
146. Mene niko--- / Vujica Rešin Tucić. - Nadređeni stv. nasl.: Detinjstvo - poezija. Sadrži i odgovore V. Rešin Tucića na anketu Vladimira Milarića o detinjstvu. U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 20, br. 180 (februar 1974), str. 20.
147. Pejsaž kao testament / Vujica Rešin Tucić. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 8, br. 41-42 (1974), str. 89.
148. Ranko Risojević: „Umjetnost Marije Teoflove“, „Svjetlost“, Sarajevo, 1973. / Vujica Rešin Tucić. - Prikaz knjige. U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 20, br. 181 (mart 1974), str. 26-27.
149. Слово је пукло : Борбен Владовић: 3 X 7 = 21: (Пјесме), „Марко Марулић“, Сплит, 1973. / Вујица Решин Туцић. У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - 150, 414, 4 (октобар 1974), стр. 427-430.
150. [Mene niko nikad nije voleo...]. U: Detinjstvo/Poezija / priredio Vladimir Milarić. - Novi Sad ; Irig : Srpska čitaonica i knjižnica, 1975. - Str. 124.
151. Struganje mašte / Vujica Rešin Tucić. U: Delo. - ISSN 0011-7935. - God. 21, knj. 21, br. 3 (mart 1975), str. 634.
152. Викенд у киселој паприци / Вујица Решин Туцић. У: Песничка улица '76 : годишњак Књижевне општине Вршац. - Вршац : Књижевна општина Вршац, 1977. - Стр. 84.
153. Где смо, о наша сјајна звездо / Вујица Решин Туцић. У: Песничка улица '76 : годишњак Књижевне општине Вршац. - Вршац : Књижевна општина Вршац, 1977. - Стр. 85.
154. Govori brzo, putuj oprezno / Vujica Rešin Tucić. U: Oko. - ISSN 0353-457X. - God. 5, br. 141 (11-25. avgust 1977), str. 3.
155. Igrač u svim pravcima / Vujica Rešin Tucić. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 11, br. 59 (1977), str. 89.
156. Како пишем / Вујица Решин Туцић. У: Песничка улица '76 : годишњак Књижевне општине Вршац. - Вршац : Књижевна општина Вршац, 1977. - Стр. 142.
157. Na autobuskoj stanici u Beogradu / Vujica Rešin Tucić. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 11, br. 59 (1977), str. 88.
158. Na radnoj akciji u Makedoniji / Vujica Rešin Tucić. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 11, br. 59 (1977), str. 88.
159. Опојне, полетне су пароле / Вујица Решин Туцић. У: Песничка улица '76 : годишњак Књижевне општине Вршац. - Вршац : Књижевна општина Вршац, 1977. - Стр. 86.
160. Tiho se cerim / Vujica Rešin Tucić. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 11, br. 59 (jul 1977), str. 89.
161. У давно време један је генерал / Вујица Решин Туцић. У: Песничка улица '76 : годишњак Књижевне општине Вршац. - Вршац : Књижевна општина Вршац, 1977. - Стр. 87.
162. Ašov na Kopaoniku / Vujica Rešin Tucić. U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 24, br. 229 (mart 1978), str. 1.
163. Bio sam u Čele-kuli / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 76.
164. Dok je sipila jesenja kiša / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 75-75.
165. Zaletim se i skočim / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 75.
166. Javim se na konkurs / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 75.
167. Jedne noći, kraj hotela „Jugoslavija“ / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 75.
168. Kao dete, plašio sam se / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 75.
169. Ležim noću u sobi na Dušanovcu / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 76.
170. U vozu Trst-Venecija / Vujica Rešin Tucić. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 75.
171. U ponoć, kroz zavezani Šabac / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 76.
172. U radnoj sobi pesnika Vaska Pope / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 76.
173. U studentskoj menzi / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 75.
174. U trinaestoj godini / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: U vozu Trst-Venecija. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 3, br. 9 (1978), str. 75.
175. Човек здравље срце / превод и препев од српскохрватски Санде Стојчевски. У: Современост. - ISSN 0038-5972. - Год. 29, бр. 1-2 (јануар-фебруар 1979), стр. 104.
176. Јаве у челичној лјусци / Vujica Rešin Tucić. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 14, br. 75 (1980), str. 55-56.
177. Jednog leta u ponoć / Vujica Rešin Tucić. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 14, br. 75 (1980), str. 56.
178. Kao dete plašio sam se / Vujica Rešin Tucić. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 14, br. 75 (1980), str. 56.
179. Kupiću ti malog magarca / Vujica Rešin Tucić. - Iz knjige „Jaje u čeličnoj lјusci“. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 14, br. 75 (1980), str. 55-56.
180. Prolog / Vujica Rešin Tucić. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 14, br. 75 (1980), str. 57.
181. Prostack u noći / Vujica Rešin Tucić. U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 14, br. 75 (1980), str. 57.
182. Prostack u noći / Vujica Rešin Tucić. U: Delo. - ISSN 0011-7935. - God. 27, knj. 27, br. 10 (oktobar 1981), str. 137.
183. Господин Тодор Манојловић / Вујица Решин Туцић. - Зајед. ств. насл.: Шест летимичних погледа на Тодора Манојловића, ракурс зрењанински : уз стогодишњицу песниковог рођења. У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 159, књ. 432, св. 6 (децембар 1983), стр. 711-714.
184. Književnost, politika i tzv. slučajevi / Vujica Rešin Tucić. U: Stav. - ISSN 0351-3629. - God. 10, br. 31 (1985), str. 10-11.

185. Osmeh divlje staze / Vujica Rešin Tucić.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 27, br. 136/137 (1993), str. 43-44.
186. Створити нове облике организовања / Вујица Решин Туцић.
У: Домети. - ISSN 0351-0425. - Год. 10, бр. 32 (пролеће 1983), стр. 68-69.
187. Könyv nyitott, ember zárt / Ször paradicsomegér, hegy tűz köd / Beszélj gyorsan, utazz óvatosan / Üzlet virágzik, hegyek távoliak / Köröm ha köröm, szakma ha szakma / Gyilkos magános, rajongás mogorvakék (versek) / Vujica Rešin Tucić.
U: Új Symposion (Újvidék). - ISSN 0503-0935. - God. 20, br. 221-222 (1984), str. 22-23.
188. Ne znam da li ste vi za N. U. P.: povodom teksta M. Radovića „Topla anatomija – Hladnog čela“, Polja broj 308 / Vujica Rešin Tucić. - Polemika.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 30, br. 309 (novembar 1984), str. 452-453.
189. Песник Мирон Ђалашевски.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 160, књ. 433, св. 1 (јануар 1984), стр. 74-81.
190. Petao iz levog u desni ugao : (povodom „Interpretacija i interpelacija“ Miodraga Radovića, Polja br. 310) / Vujica Rešin Tucić. - Polemika.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 31, br. 311 (januar 1985), str. 39-40.
191. Вы, которые молоды / Вујица Решин Туцић ; перевод Алексей Арсеньев.
U: Rays : bulletin of the Writers Association of Vojvodina = Strahlen : Informationsblatt des Schriftstellerverbandes der Woivodina. - ISSN 0353-023X. - Autumn 1986, str. 38.
192. Вскрываю свернутый синтаксис / Вујица Решин Туцић ; перевод Алексей Арсеньев.
U: Rays : bulletin of the Writers Association of Vojvodina = Strahlen : Informationsblatt des Schriftstellerverbandes der Woivodina. - ISSN 0353-023X. - Autumn 1986, str. 37.
193. Дан је ударац / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 182.
194. Живот је посао / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 182.
195. Закрой окно и перестань плакать / Вујица Решин Туцић ; перевод Алексей Арсеньев.
U: Rays : bulletin of the Writers Association of Vojvodina = Strahlen : Informationsblatt des Schriftstellerverbandes der Woivodina. - ISSN 0353-023X. - Autumn 1986, str. 36.
196. Изађи, скривена болести / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 179-180.
197. Морам да се смејем / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 180.
198. Не буди зао друг / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 179.
199. Нечујни уд света / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 182.
200. Онај који иде, а не стиже / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 183.
201. О слеза и, и мука о / Вујица Решин Туцић ; перевод Алексей Арсеньев.
U: Rays : bulletin of the Writers Association of Vojvodina = Strahlen : Informationsblatt des Schriftstellerverbandes der Woivodina. - ISSN 0353-023X. - Autumn 1986, str. 36.
202. Прошла су добра времена / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 180.
203. Руско небо / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 183.
204. Смотри, и помни / Вујица Решин Туцић ; перевод Алексей Арсеньев.
U: Rays : bulletin of the Writers Association of Vojvodina = Strahlen : Informationsblatt des Schriftstellerverbandes der Woivodina. - ISSN 0353-023X. - Autumn 1986, str. 37.
205. Убиство / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 181.
206. У нека рана времена / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 183.
207. Утрнене яйце / Вујица Решин Туцић ; перевод Алексей Арсеньев.
U: Rays : bulletin of the Writers Association of Vojvodina = Strahlen : Informationsblatt des Schriftstellerverbandes der Woivodina. - ISSN 0353-023X. - Autumn 1986, str. 38.
208. Хладно стопало ноћи / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 181.
209. Чиста хартија, из даљине / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 181-182.
210. Wirst du mich hören? / Вујица Решин Туцић. – Зајед. ств. насл.: Живот је посао.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 162, књ. 437, св. 2 (фебруар 1986), стр. 181.
211. Zajednička!!! / V. R. [Vujica Rešin] Tucić, Ž. [Žarko] Dimić, V. [Vojislav] Despotov.
U: Krovovi. - ISSN 0353-6351. - God. 3, br. 11 (1988), str. 19.
212. Čele-kula / Vujica R. [Rešin] Tucić.
U: Krovovi. - ISSN 0353-6351. - God. 3, br. 13/14 (1988), str. 19.
213. U Karlovcima / Vujica R. [Rešin] Tucić.
U: Krovovi. - ISSN 0353-6351. - God. 3, br. 11 (1988), str. 19.
214. Ono još samo gleda / Vujica Rešin Tucić.
U: Krovovi. - ISSN 0353-6351. - God. 4, br. 15 (1989), str. 8.
215. Oskar Davičo : (1909-1989) / Vujica Rešin Tucić. - In memoriam.
U: Krovovi. - ISSN 0353-6351. - God. 4, br. 17/18 (1989), str. 2.
216. Demonski Davičo / Vujica Rešin Tucić.
U: Dalje. - ISSN 0351-9376. - God. 9, br. 29-30 (1990), str. 5-6.
217. Дуга је атамирска ноћ / Вујица Решин Туцић. – Приказ књиге: Благоје Баковић: „Копно“, Вршац, 1990.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556, год. 48, бр. 15672 (17. јун 1990), стр. 19.
218. Безмерно и сићушно : кварење прославе / Вујица Решин Туцић.

- У: У спомен на Лазу Костића о стопедесетогодишњици његова рођења. – Нови Сад : Матица српска, 1991. – (Посебне свеске Летописа Матице српске ; 8). – Стр. 28-35.
219. Безмерно и сићушно: кварење прославе / Вујица Решин Туцић. – Ств. насл. над текстом: У спомен на Лазу Костића о стопедесетогодишњици његова рођења. У: Летопис Матице српске. – ISSN 0025-5939. – Год. 167, књ. 447, св. 2 (фебруар 1991), стр. 225-232.
  220. Демонски Давичо / Вујица Решин Туцић. У: Летопис Матице српске. – ISSN 0025-5939. – Год. 167, књ. 448, св. 6 (децембар 1991), стр. 818-825.
  221. Страхоте подземља : роман-манипеја / Вујица Решин Туцић. – Одломак. У: Krovovi. – ISSN 0353-6351. – Год. 6, бр. 24/26 (1991), стр. 72-75.
  222. Паника у свету сенки / Вујица Решин Туцић. – Приказ књиге: Новица Тадић: „Крај године“, Нови Сад, 1993. У: Дневник. – ISSN 0350-7556. – Год. 52, бр. 16688 (14. април 1993), стр. 18.
  223. Омнибус – свима, за све / Вујица Решин Туцић. – Приказ књиге: Љиљана Јокић Каспар: „Лилипутанци путују у XXI век“, Нови Сад, 1993. У: Дневник. – ISSN 0350-7556. – Год. 53, бр. 17053 (18. јули 1994), стр. 7.
  224. Пољубац у сопствена уста / Вујица Решин Туцић. У: Овдје. – ISSN 0475-1159. – Год. 25, бр. 303-304 (март-април 1994), стр. 24.
  225. Створење / Вујица Решин Туцић. У: Овдје. – ISSN 0475-1159. – Год. 25, бр. 303-304 (март-април 1994), стр. 25.
  226. Ујед из сопствене колевке / Вујица Решин Туцић. У: Овдје. – ISSN 0475-1159. – Год. 25, бр. 303-304 (март-април 1994), стр. 25.
  227. Човеково тело, медиј есејизирања света / Вујица Решин Туцић. У: Овдје. – ISSN 0475-1159. – Год. 25, бр. 303-304 (март-април 1994), стр. 24.
  228. A dancer in all directions (Igrač u svim pravcima) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 14.
  229. An important comrade came to see my father (Dođe kod oca jedan važan drug) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997) 15.
  230. At the age of twelve, on a bike (U trinaestoj godini, vozim biciklom) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 17.
  231. A the Belgrade bus station (Na autobuskoj stanici, u Beogradu) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 13.
  232. At the „Evropa“ hotel in Sarajevo (U sarajevskom hotelu Evropa) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 17.
  233. Vrebajte oči svojih očeva / Vujica Rešin Tucić. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 24-25.
  234. Gledaj, i pamti / Vujica Rešin Tucić. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 22.
  235. Das Fräulein / Vujica Rešin Tucić ; übersetzung Peter Urban. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 20.
  236. Die fahnen sind Gebügelt / Vujica Rešin Tucić ; übersetzung Peter Urban. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 19.
  237. I've had my picture taken (Slikao sam se) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 17-18.
  238. I knelt beside a dog (Čučnem jedanput pored nekog psa) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 17.
  239. I know how to cook potatoes (Znam da pečem krompir) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 16.
  240. I read in a book that (Pročitao sam u jednoj knjizi) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 13.
  241. In the bathroom doorway (Na vratima kupatila) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 16.
  242. In the faculty of philosophy men's room (U klozetu Filozofskog fakulteta) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 15.
  243. In 1948 i took a running jump (1948. godine, zaletim se i skočim) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 18.
  244. I went to see the writer Bora Ćosić (Odem kod književnika Bore Ćosića) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 16.
  245. Mach das Fenster zu und hör auf zu weinen / Vujica Rešin Tucić ; übersetzung Peter Urban. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 20-21.
  246. Odgurnuo sam tanjir, svim vremenima / Vujica Rešin Tucić. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 23-24.
  247. On a bus to Belgrade (U autobusu za Beograd) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 18.
  248. Opojne, poletne su parole / Vujica Rešin Tucić. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 25.
  249. Peva mi se, do smrti / Vujica Rešin Tucić. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 26-27.
  250. Prokleti pesnici, Verlenov termin / Vujica Rešin Tucić. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 23.
  251. U kosmosu, u pustinji / Vujica Rešin Tucić. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 26.
  252. Umsonst blaut mir der Himmel / Vujica Rešin Tucić ; übersetzung Peter Urban. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 21-22.
  253. Und, und / Vujica Rešin Tucić ; übersetzung Peter Urban. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 19.
  254. Under four (U četvrtoj godini) / Vujica Rešin Tucić ; translated from Serbo-Croatian by Aleksandar Nejgebauer. U: Impuls. – ISSN 1450-541X. – God. 1, br. 1 (1997), str. 15.
  255. Гнездо параноје (непознати човек) / Вујица Решин Туцић. У: Поезија. – ISSN 0354-8562. – Год. 3, бр. 9 (1998), стр. 42-44.
  256. Нико се више не смеје, али и не плаче / Вујица Решин Туцић. – Приказ књиге: Анђелко Ердџанин: „Бездушна опасност“, Нови Сад, 1999. У: Ulaznica. – ISSN 0503-1362. – Год. 34, бр. 171 (2000), стр. 87-88.
  257. Novosadska glupost je večna / Vujica Rešin Tucić. U: Vojvodina, Novi Sad, 21. januar 2000.
  258. [Поезија не припада...] / Вујица Решин Туцић. – Одговори на

- Анкету Редакције Златне греде о савременој поезији.
У: Златна греда. - ISSN 1451-0715. - Год. 1, бр. 1 (новембар 2001), стр. 32.
259. Novosadska triologija Vladislava Hajdvogela [!] / Vujica Rešin Tucić.
У: Novosadska triologija : roman. Knj. 1 / Vladislav Haidvogel. - Novi Sad : Mala velika knjiga, 2002. - Str. 305-310.
260. Јудита Шалго - девојчица поступака : о књижи прича писаних по туђим насловима / Вујица Решин Туцић. - слика Ј. Шалго.
У: Натрон. - ISSN 1451-2009. - Год. 2, бр. 3 (2003), стр. 6.
261. Приче за исплакване очи / Вујица Решин Туцић. - Приказ књиге: Ђорђе Бранков: „Причања“, Београд, 2001.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 61, бр. 20138 (5. март 2003), стр. 21.
262. Viața-i o afacere : Aș da totul să-ți vâd fața / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Medalion literar. - Beleška o autoru.
У: Libertatea. - ISSN 0350-4166. - An. 62, nr. 27 (iul. 2007), str. 9.
263. Însemnări despre Vasko Popa / Vujica Rešin Tucić ; traducere de S. [Simeon] Lăzăreanu.
У: Libertatea. - ISSN 0350-4166. - An 62, nr. 31 (aug. 2007), str. 9.
264. Beloglavi sup / Vujica Rešin Tucić.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 1, br. 1 (proleće 2008), str. 30-31.
265. Da ti obrišem usta / Vujica Rešin Tucić.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 1, br. 1 (proleće 2008), str. 30.
266. Estetika zapuštenih usta : dnevnik : 1972-1975 : (odlomci) / Vujica Rešin Tucić.
У: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 53, br. 449 (januar-februar 2008), str. 29-52.
267. Još plavlje, još nežnije / Vujica Rešin Tucić.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 1, br. 1 (proleće 2008), str. 29-30.
268. Jugoslavija / Vujica Rešin Tucić.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 1, br. 1 (proleće 2008), str. 31-32.
269. Kako su znale / Vujica Rešin Tucić.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 1, br. 1 (proleće 2008), str. 28-29.
270. Ko je / Vujica Rešin Tucić.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 1, br. 1 (proleće 2008), str. 28.
271. Петар Ђурчић / Вујица Решин Туцић.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 1, br. 1 (proleće 2008), str. 200.
272. Седиментно сликарство Петра Ђурчића / Вујица Решин Туцић.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 1, br. 1 (proleće 2008), 199-200.
273. Čime se gospodin bavi / Vujica Rešin Tucić.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 1, br. 1 (proleće 2008), str. 32.
274. Oul cu coajă de oțel / Vujica Rešin Tucić ; în românește de Ioan Flora. - fotogr. - Zajed. stv. nasl.: Medalion literar.
У: Libertatea. - ISSN 0350-4166. - An 63, nr. 48 (decembar 2009), str. 9.
275. Budžak uspomena / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 11-13.
276. Gnezdo paranoje / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 28-32.
277. Dojilje smrti / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 10-11.
278. Zalud se meni nebo plavi / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 18.
279. Kad čoveku dođe teško ko olovo / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 9-10.
280. Mene niko nikad nije voleo jer sam jako nezgodan za voljenje / Vujica Rešin Tucić.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 6.
281. Ne budi grub, nauči da ljub / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 18-20.
282. Nepomični čovek / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 22-23.
283. Odgurnuo sam tanjir, svim vremenima / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 20-21.
284. Okrenimo se kredencu sirotinjskom / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 14-17.
285. Sva su vrata zaključana / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 20.
286. Šripi đeram, ko je u bunaru / Vujica Rešin Tucić. - Zajed. stv. nasl.: Struganje mašte.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 24-27.

Zastupljen u antologijama, izborima

287. Маслачков венац / Вујица Решин Туцић.
У: Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перица Зубац, Вујица Туцић; [за штампу припремио Вујица Туцић]. - Зрењанин : Клуб младих писаца, 1964. - (Библиотека Поезија). - Стр. 66-69.
288. Непредвиђена опсесија речи / Вујица Решин Туцић.
У: Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перица Зубац, Вујица Туцић; [за штампу припремио Вујица Туцић]. - Зрењанин : Клуб младих писаца, 1964. - (Библиотека Поезија). - Стр. 65.
289. Обновљање трагедије / Вујица Решин Туцић.
У: Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перица Зубац, Вујица Туцић; [за штампу припремио Вујица Туцић]. - Зрењанин : Клуб младих писаца, 1964. - (Библиотека Поезија). - Стр. 58-59.
290. Осећање времена / Вујица Решин Туцић.
У: Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перица Зубац, Вујица Туцић; [за штампу припремио Вујица Туцић]. - Зрењанин : Клуб младих писаца, 1964. - (Библиотека Поезија). - Стр. 57.
291. Очеви / Вујица Решин Туцић.
У: Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перица Зубац, Вујица Туцић; [за штампу припремио Вујица Туцић]. - Зрењанин : Клуб младих писаца, 1964. - (Библиотека Поезија). - Стр. 64.
292. Пејзаж као тестамент / Вујица Решин Туцић.
У: Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перица Зубац, Вујица Туцић; [за штампу припремио Вујица Туцић]. - Зрењанин : Клуб младих писаца, 1964. - (Библиотека Поезија). - Стр. 61-62.
293. [Поетичне руже у подрумима мозгава чаме] / Вујица Решин Туцић.
У: Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перица Зубац, Вујица Туцић; [за

- штампу припремио Вујица Туцић. - Зрењанин : Клуб младих писаца, 1964. - (Библиотека Поезија). - Стр. 55.
294. Пролог / Вујица Решин Туцић.
У: Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перица Зубац, Вујица Туцић; [за штампу припремио Вујица Туцић]. - Зрењанин : Клуб младих писаца, 1964. - (Библиотека Поезија). - Стр. 56.
295. Расту необичне траве / Вујица Решин Туцић.
У: Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перица Зубац, Вујица Туцић; [за штампу припремио Вујица Туцић]. - Зрењанин : Клуб младих писаца, 1964. - (Библиотека Поезија). - Стр. 63.
296. Ah, poduzmimo najzad to putovanje drsko / Vujica Rešin Tucić.
У: Pamfleti / [uredili Jovica Aćin, Vujica Rešin Tucić]. - Zrenjanin : Klub pisaca, 1968. - Str. 18-19.
297. Budžak uspomena / Vujica Rešin Tucić.
У: Pamfleti / [uredili Jovica Aćin, Vujica Rešin Tucić]. - Zrenjanin : Klub pisaca, 1968. - Str. 20-21.
298. Duša duši luftbalon probuši / Vujica Rešin Tucić.
У: Pamfleti / [uredili Jovica Aćin, Vujica Rešin Tucić]. - Zrenjanin : Klub pisaca, 1968. - Str. 22-23.
299. Ja vas cenim, ne cenjam se / Vujica Rešin Tucić.
У: Pamfleti / [uredili Jovica Aćin, Vujica Rešin Tucić]. - Zrenjanin : Klub pisaca, 1968. - Str. 46.
300. Kad čoveku dođe teško ko olovo / Vujica Rešin Tucić.
У: Pamfleti / [uredili Jovica Aćin, Vujica Rešin Tucić]. - Zrenjanin : Klub pisaca, 1968. - Str. 45.
301. Јутро / Вујица Решин Туцић.
У: Мали поетски зборник. - Прокупље : Књижевно друштво „Раде Драинац“, 1969. - Стр. 66.
302. Кад човеку дође тешко ко олово / Вујица Решин Туцић.
У: Поезија младих '69 / Први фестивал југословенске поезије младих ; [уредник Бранислав Милошевић]. - Врбас : Дом културе, 1969. - Стр. 75-76.
303. Ноћиште крај воде / Вујица Решин Туцић.
У: Мали поетски зборник. - Прокупље : Књижевно друштво „Раде Драинац“, 1969. - Стр. 65.
304. Окренимо се креденцу сиротињском / Вујица Решин Туцић.
У: Поезија младих '69 / Први фестивал југословенске поезије младих ; [уредник Бранислав Милошевић]. - Врбас : Дом културе, 1969. - Стр. 74-75.
305. Старац одлази у шуму / Вујица Решин Туцић.
У: Мали поетски зборник. - Прокупље : Књижевно друштво „Раде Драинац“, 1969. - Стр. 65.
306. Кад човеку дође тешко као олово / Вујица Решин Туцић
У: Светла нарав речи : „Покретова“ антологија поезије / [приредио] Бошко Ивков. - Сомбор : Покрет, 1970. - Стр. 114-115.
307. Ја вас ценим не цењкам се! / Вујица Решин Туцић.
У: Један век српске поезије / [приредио] Остоја Кисић. - Београд : Хронометар, 1971. - (Антологијска издања). - Стр. 194.
308. О како лепо bicikl терам ја / Vujica Rešin Tucić.
У: Нови деčји песници : panorama / [priredio] Vladimir Milarić. - Irig : Srpska čitaonica i knjižnica Irig, 1972. - List [23].
309. Prvi lopovluk u životu i smrti / Vujica Rešin Tucić.
У: Нови деčји песници : panorama / [priredio] Vladimir Milarić. - Irig : Srpska čitaonica i knjižnica Irig, 1972. - List [23].
310. Spavanje u kauču / Vujica Rešin Tucić.
У: Нови деčји песници : panorama / [priredio] Vladimir Milarić. - Irig : Srpska čitaonica i knjižnica Irig, 1972. - List [23].
311. Zalud se meni nebo plavi! / Vujica Rešin Tucić. - Poezija jugoslovenskih naroda : 1945-1975 / izbor i predgovor Aleksandar Petrov.
У: Delo. - ISSN 0011-7935. - God. 21, br. 1 (januar 1975), str. 246-247.
312. Stanovao sam u Beogradu / Vujica Rešin Tucić. - Poezija jugoslovenskih naroda : 1945-1975 / izbor i predgovor Aleksandar Petrov.
У: Delo. - ISSN 0011-7935. - God. 21, br. 1 (januar 1975), str. 246.
313. Ресторанска јесен / Вујица Решин Туцић. - Зајед. ств. насл.: Песници из Војводине / избор М. Мишовић.
У: Омладински покрет. - ISSN 0351-8930. - Год. 3, бр. 23 (октобар 1977), стр. 8.
314. Залуд се мени небо плави! / Вујица Решин Туцић.
У: Књига песама млађих југословенских песника / избор поговор и белешке о песницима А. [Александар] Петров. - Београд : Нолит: Просвета : Завод за уџбенике и наставна средства, 1978. - Стр. 87.
Исто изд. 1980, 1981, 1983, 1984, 1985.
315. Играч у свим правцима / Вујица Решин Туцић.
У: Песништво разлике : (избор из поезије у Војводини) / [приредио] Јован Зивлак. - Панчево : Не, лист ученика Гимназије „Урош Предић“, 1978. - Стр. 46.
316. О суза и, и брашно о / Вујица Решин Туцић.
У: Песништво разлике : (избор из поезије у Војводини) / [приредио] Јован Зивлак. - Панчево : Не, лист ученика Гимназије „Урош Предић“, 1978. - Стр. 46.
317. Становао сам у Београду / Вујица Решин Туцић.
У: Књига песама млађих југословенских песника / избор поговор и белешке о песницима А. [Александар] Петров. - Београд : Нолит: Просвета : Завод за уџбенике и наставна средства, 1978. - Стр. 87.
Исто изд. 1980, 1981, 1983, 1985.
318. Становао сам у Београду / Вујица Решин Туцић.
У: Песништво разлике : (избор из поезије у Војводини) / [приредио] Јован Зивлак. - Панчево : Не, лист ученика Гимназије „Урош Предић“, 1978. - Стр. 45.
319. Bačeni pogled (kocka) neće ukinuti oko (slučaj) / Vujica Rešin Tucić.
У: Grad tišine / [urednik] Đula Fuderer. - Novi Sad : Forum : Društvo književnika Vojvodine; Kanjiža : Kulturni i obrazovni centar, 1982. - Str. 113-114.
320. Blagom licu prijatelja / Vujica Rešin Tucić.
У: Književna reč u Zrenjaninu : 1944-1984 / [priređivači Božo Bobot, Luka Hajduković, Milan Livada]. - Zrenjanin : Gradska narodna biblioteka „Žarko Zrenjanin“, 1984. - Str. 74.
321. Dojilje smrti / Vujica Rešin Tucić.
У: Savremena poezija Vojvodine / Ratkovićeve večeri poezije, Bijelo Polje, 1984. - Bijelo Polje : Organizacioni odbor Ratkovićevih večeri : Centar za kulturu ; Titograd : Univerzitetska riječ, 1984. - (Biblioteka Poezija). - Str. 101-102.
322. Jaje u čeličnoj ljusci / Vujica Rešin Tucić.
У: Savremena poezija Vojvodine / Ratkovićeve večeri poezije, Bijelo Polje, 1984. - Bijelo Polje : Organizacioni odbor Ratkovićevih večeri : Centar za kulturu ; Titograd : Univerzitetska riječ, 1984. - (Biblioteka Poezija). - Str. 101.
323. Kod okružnog javnog tužilaštva desilo mi se / Vujica Rešin Tucić.
У: Savremena poezija Vojvodine / Ratkovićeve večeri poezije, Bijelo Polje, 1984. - Bijelo Polje : Organizacioni odbor Ratkovićevih večeri : Centar za kulturu ; Titograd : Univerzitetska riječ, 1984. - (Biblioteka Poezija). - Str. 100.
324. Kupiću ti malog magarca / Vujica Rešin Tucić.
У: Književna reč u Zrenjaninu : 1944-1984 / [priređivači Božo Bobot, Luka Hajduković, Milan Livada]. - Zrenjanin : Gradska narodna biblioteka „Žarko Zrenjanin“, 1984. - Str. 75.
325. Osećanje vremena / Vujica Rešin Tucić.
У: Književna reč u Zrenjaninu : 1944-1984 / [priređivači Božo Bobot, Luka Hajduković, Milan Livada]. - Zrenjanin : Gradska narodna biblioteka „Žarko Zrenjanin“, 1984. - Str. 74.

326. Играч у свим правцима / Вујица Решин Туцић.
У: Савремена поезија Војводине / избор Ото Толнаи. - [Смедерево] : Савет XVI фестивала југословенске поезије „Смедеревска песничка јесен“, [1985]. - (Библиотека „Панорама“; 1). - Стр. 76.
327. Тихо се церим / Вујица Решин Туцић.
У: Савремена поезија Војводине / избор Ото Толнаи. - [Смедерево] : Савет XVI фестивала југословенске поезије „Смедеревска песничка јесен“, [1985]. - (Библиотека „Панорама“; 1). - Стр. 75.
328. У радној соби песника Васка Попе / Вујица Решин Туцић.
У: Савремена поезија Војводине / избор Ото Толнаи. - [Смедерево] : Савет XVI фестивала југословенске поезије „Смедеревска песничка јесен“, [1985]. - Стр. 74.
329. Izadi, skrivena bolesti / Vujica Rešin Tucić.
У: Susreti. - Novi Sad : Konferencija osnovnih organizacija Saveza Sindikata pokrajinskih organa uprave, Izvršnog veća, Skupštine SAP Vojvodine, Predsedništva SAP Vojvodine, 1986. - Стр. 36.
330. Peva mi se, do smrti / Vujica Rešin Tucić.
У: Susreti. - Novi Sad : Konferencija osnovnih organizacija Saveza Sindikata pokrajinskih organa uprave, Izvršnog veća, Skupštine i Predsedništva SAP Vojvodine, 1987. - Стр. 30.
331. Moram da se smejem / Vujica Rešin Tucić.
У: Trg pjesnika '87. - Nikšić : Univerzitetska riječ ; Budva : Kulturno-informativni centar ; Titograd : Udruženje književnika Crne Gore, 1988. - Стр. 118-120.
332. Izadi, skrivena bolesti / Vujica Rešin Tucić.
У: Svetu u srži / priredio Julijan Tamaš. - Titov Vrbas : Dom kulture, 1988. - Стр. 54.
333. Jednog leta, u ponoć / Vujica Rešin Tucić.
У: Svetu u srži / priredio Julijan Tamaš. - Titov Vrbas : Dom kulture, 1988. - Стр. 53.
334. Odgurnuo sam tanjir svim vremenima / Vujica Rešin Tucić.
У: Svetu u srži / priredio Julijan Tamaš. - Titov Vrbas : Dom kulture, 1988. - Стр. 52.
335. Онај који иде, а не стиже / Вујица Решин Туцић.
У: Сусрети. - Нови Сад : Конференција основних организација Савеза синдиката покрајинских органа управе, Извршног већа Скупштине и Председништва САП Војводине, 1989. - Стр. 36.
336. О како лепо бицикл терам ја / Вујица Решин Туцић.
У: Аух, што живот ушима стриже! : алманах стихова : Стражилово 1970-1990 / [приредио] Ненад Грујичић. - Ириг ; Нови Сад : Српска читаоница и књијница, 1990. - (Едиција Стражилово ; књ. 169). - ISBN 86-7175-031-0. - Стр. 93.
337. Izadi skrivena bolesti / Vujica Rešin Tucić.
У: Antologija : savremeno pesništvo u Vojvodini : 1945-1990. / [priredio] Selimir Radulović. - Novi Sad : Književna zajednica Novog Sada, 1990. - (Edicija Novi Sad ; knj. 187). - ISBN 86-7331-193-4. - Стр. 141-142.
338. Ја вас ценим, не цењкам се! / Вујица Решин Туцић.
У: Избор песама за средњи узраст : „Ал’ је леп овај свет“ / [изабрао Владислав Матић]. - Нови Сад : Савез аматерских позоришних друштава Војводине, 1990. - Стр. 75.
339. Muf! Pazite, pištolj je u mufu / Vujica Rešin Tucić.
У: Antologija : savremeno pesništvo u Vojvodini : 1945-1990. / [priredio] Selimir Radulović. - Novi Sad : Književna zajednica Novog Sada, 1990. - (Edicija Novi Sad ; knj. 187). - ISBN 86-7331-193-4. - Стр. 140.
340. О како лепо бицикл терам ја / Вујица Решин Туцић.
У: Избор песама за млађи узраст : „Ал’ је леп овај свет“ / [изабрао Владислав Матић]. - Нови Сад : Савез аматерских позоришних друштава Војводине, 1990. - Стр. 66.
341. Otvaram sklopљenu sintaksu / Vujica Rešin Tucić.
У: Antologija : savremeno pesništvo u Vojvodini : 1945-1990 / [priredio] Selimir Radulović. - Novi Sad : Književna zajednica Novog Sada, 1990. - (Edicija Novi Sad ; knj. 187). - Стр. 141.
342. U vozu Trst-Venecija / Vujica Rešin Tucić.
У: Antologija : savremeno pesništvo u Vojvodini : 1945-1990 / [priredio] Selimir Radulović. - Novi Sad : Književna zajednica Novog Sada, 1990. - Стр. 141. - (Edicija Novi Sad ; knj. 187). - Стр. 141.
343. Залуд се мени небо плави / Вујица Решин Туцић.
У: Модерно српско пјесништво : велика књига модерне српске поезије – од Костића и Илића до данас / [приредио] Стеван Тонтић. - Сарајево : Свјетлост, 1991. - Стр. 790.
344. Кад човеку дође тешко ко олово / Вујица Решин Туцић.
У: Модерно српско пјесништво : велика књига модерне српске поезије – од Костића и Илића до данас / [приредио] Стеван Тонтић. - Сарајево : Свјетлост, 1991. - Стр. 787-788.
345. Код окружног јавног тужилаштва десило ми се / Вујица Решин Туцић.
У: Модерно српско пјесништво : велика књига модерне српске поезије – од Костића и Илића до данас / [приредио] Стеван Тонтић. - Сарајево : Свјетлост, 1991. - Стр. 789.
346. Одгурнуо сам тањир, свим временима / Вујица Решин Туцић.
У: Модерно српско пјесништво : велика књига модерне српске поезије – од Костића и Илића до данас / [приредио] Стеван Тонтић. - Сарајево : Свјетлост, 1991. - Стр. 791-792.
347. Сам и леп, посут младежима / Вујица Решин Туцић.
У: Модерно српско пјесништво : велика књига модерне српске поезије – од Костића и Илића до данас / [приредио] Стеван Тонтић. - Сарајево : Свјетлост, 1991. - Стр. 793.
348. Jag bodde i Belgrad / Vujica Rešin Tucić.
У: Mellan dröm och vaka : samtida serbisk poesi i urval och översättning av Jon Milos. - Kristianstad : Monitor, 1994. - Стр. 120.
349. Миксер воћњак, грејалица сан / Вујица Решин Туцић.
У: Питање живота : екологија у поезији савремених новосадских песника : антологија / [приредили] Андреј Живор, Драган Матовић. - Нови Сад : Градска библиотека, 1994. - Стр. 30.
350. Посао цвета, брда су далека / Вујица Решин Туцић.
У: Питање живота : екологија у поезији савремених новосадских песника : антологија / [приредили] Андреј Живор, Драган Матовић. - Нови Сад : Градска библиотека, 1994. - Стр. 30.
351. Förgäves gör sig himeln blå för mig / Vujica Rešin Tucić.
У: Mellan dröm och vaka : samtida serbisk poesi i urval och översättning av Jon Milos. - Kristianstad : Monitor, 1994. - Стр. 120-121.
352. Купићу ти малог магарца / Вујица Решин Туцић.
У: Похвала љубави : од Бранка Миљковића до Драгомира Брајковића / [приредио] Перо Зубац. - Београд : БМГ, 1997. - (Библиотека БМГ). - Стр. 274.
353. Непредвиђена опсесија речи / Вујица Решин Туцић.
У: Похвала љубави : од Бранка Миљковића до Драгомира Брајковића / [приредио] Перо Зубац. - Београд : БМГ, 1997. - (Библиотека БМГ). - Стр. 273.
354. Осећање времена / Вујица Решин Туцић.
У: Похвала љубави : од Бранка Миљковића до Драгомира Брајковића / [приредио] Перо Зубац. - Београд : БМГ, 1997. - (Библиотека БМГ). - Стр. 272.
355. Отварам склопљену синтаксу / Вујица Решин Туцић.
У: Почетак песме : избор из савремене југословенске поезије / приредио Ласло Блашковић. - Нови Сад : ИНГ комерц, 1997. - (Едиција Ризница лепих речи ; коло 8). - Стр. 58.
356. Кад човеку дође тешко ко олово / Вујица Решин Туцић.
У: Колико срце памти : фестивал југословенске поезије младих Врбас : 1968-1998 / [уредник Ђорђе Сладоје]. - Врбас : Дом културе, 1998. - Стр. 78-79.
357. Во возот Трст-Венеција / Вујица Решин Туцић ; [препев] Милош Линдро.
У: Српската поезија во XIX и XX век / составиле Гане

- Тодоровски, Паскал Гилевски ; [автори на препевите Гане Тодоровски ... и др.]. - Скопје : Матица македонска, 2000. - ISBN 9989-48-299-3. - Стр. 394.
358. Муф. Внимавајте, во муфот има пиштол / Вујица Решин Туциќ ; [препев] Милош Линдро.
У: Српската поезија во XIX и XX век / составиле Гане Тодоровски, Паскал Гилевски ; [автори на препевите Гане Тодоровски ... и др.]. - Скопје : Матица македонска, 2000 ISBN 9989-48-299-3. - Стр. 393.
359. Tri dana i tri noći, prepuni slasti / Vujica Rešin Tucić.
У: Antologija savremene novosadske priče / priredio i pogovor napisao Nenad Šaponja. - [1. izd.]. - Novi Sad : Stylos, 2000. - Стр. 92-101.
360. Отварам склоплену синтаксу / Вујица Решин Туцић.
У: Почетак песме : избор из савремене југословенске поезије / приредио Ласло Блашковић. - Нови Сад : Ризница лепих речи, 2002. - ([Едиција Ризница лепих речи. коло 8]). - Стр. 50.
361. Duša duši luft balon probuši / Vujica Rešin Tucić.
У: Sto godina, sto pesnika : Vojvodina XX vek : [antologija] / priredio Milan Živanović. - Novi Sad : Aurora, 2001. - ISBN 86-7538-008-9. - Стр. 230-233.
362. Kad čoveku dođe teško ko olovo / Vujica Rešin Tucić.
У: Sto godina, sto pesnika : Vojvodina XX vek : [antologija] / priredio Milan Živanović. - Novi Sad : Aurora, 2001. - ISBN 86-7538-008-9. - Стр. 227-229.
363. Kako pišem / Vujica Rešin Tucić.
У: Sto godina, sto pesnika : Vojvodina XX vek : [antologija] / priredio Milan Živanović. - Novi Sad : Aurora, 2001. - ISBN 86-7538-008-9. - Стр. 235.
364. Не буди груб, научи да љуб / Вујица Решин Туцић.
У: Орфејеве двојнице : самоизабрани цветник савремене српске поезије / приредио и поговор написао Павле Живанов ; [цртежи Милан Петров]. - Нови Сад : Прометеј : Градска библиотека, 2001. - Стр. 253.
365. Nokti rastu, kosa opada / Vujica Rešin Tucić.
У: Sto godina, sto pesnika : Vojvodina XX vek : [antologija] / priredio Milan Živanović. - Novi Sad : Aurora, 2001. - ISBN 86-7538-008-9. - Стр. 234.
366. Одгурнуо сам тањир свим временима / Вујица Решин Туцић.
У: Орфејеве двојнице : самоизабрани цветник савремене српске поезије / приредио и поговор написао Павле Живанов ; [цртежи Милан Петров]. - Нови Сад : Прометеј : Градска библиотека, 2001. - Стр. 252.
367. Pošo Goethe da se šetše / Vujica Rešin Tucić.
У: Sto godina, sto pesnika : Vojvodina XX vek : [antologija] / priredio Milan Živanović. - Novi Sad : Aurora, 2001. - ISBN 86-7538-008-9. - Стр. 226-227.
368. О звезде, распоређене у вечности / Вујица Решин-Туцић.
У: Космички цвет : антологија песама о космосу / [приредио] Милан С. Димитријевић. - Београд : Просвета, 2003. - ISBN 86-07-01456-0. - Стр. 95.
369. Отварам склоплену синтаксу / Вујица Решин Туцић.
У: Док будеш певао : избор из савремене домаће поезије / [приредила Нада Јанковић]. - 1. изд. - Ваљево : Merlin company, 2003. - ISBN 86-7700-036-4. - Стр. 47.
370. Кад човеку дође тешко ко олово / Вујица Решин Туцић.
У: Српске антејске песме / изабрао Петар Жебељан. - Београд : Графички атеље Богдановић, 2005. - (Библиотека Антологије / Графички атеље Богдановић. коло 1 ; књ. 1). - ISBN 86-85125-07-3. - Стр. 226-227.
371. Буцак успомена / Вујица Решин Туцић.
У: Тамно срце : српске елегije / [приредио] Часлав Ђорђевић. - Нови Сад : Венцловић, 2006. - 406 стр. ; 24 см. - (Библиотека Велике синтезе ; књ. 2). - ISBN 86-86453-06-6. - Стр. 295.
372. Изашао је нови Чик! / Вујица Решин Туцић.
У: Бунтовници и апостоли : српска боемска поезија / [приредио] Часлав Ђорђевић. - 2. прерађено и допуњено изд. - Нови Сад : Венцловић, 2006. - (Библиотека Велике синтезе ; књ. 1). - ISBN 86-86453-05-8. - Стр. 263-264.
373. Кад човеку дође тешко ко олово / Вујица Решин Туцић.
У: Тамно срце : српске елегije / [приредио] Часлав Ђорђевић. - Нови Сад : Венцловић, 2006. - 406 стр. ; 24 см. - (Библиотека Велике синтезе ; књ. 2). - ISBN 86-86453-06-6. - Стр. 293-294.
374. Келнери моје душе / Вујица Решин Туцић.
У: Бунтовници и апостоли : српска боемска поезија / [приредио] Часлав Ђорђевић. - 2. прерађено и допуњено изд. - Нови Сад : Венцловић, 2006. - (Библиотека Велике синтезе ; књ. 1). - ISBN 86-86453-05-8. - Стр. 261.
375. Ресторанска јесен / Вујица Решин Туцић.
У: Бунтовници и апостоли : српска боемска поезија / [приредио] Часлав Ђорђевић. - 2. прерађено и допуњено изд. - Нови Сад : Венцловић, 2006. - (Библиотека Велике синтезе ; књ. 1). - ISBN 86-86453-05-8. - Стр. 262.
376. Осећање времена / Vujica Rešin Tucić.
У: Sanjaš li : ljubavna poezija za laku noć / priredio Nenad Novaković. - (2. dopunjeno i izmijenjeno izd.). - Banja Luka : Besjeda ; Beograd : Ars libri, 2008. - Str. 383.

Literatura:

A) Knjige:

377. KISIĆ, Ostoja
Vujica Rešin Tucić, lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja / Ostoja Kisić. - Novi Sad : Dnevnik, 1991 (Bački Petrovac : Kultura). - 79 str. ; 20 cm. - (Kairos)

B) Prilozi:

378. ALEKSIĆ, Miroslav
Етничко чишћење у тоалету : прилог полемици поводом постављања ћириличне табле на згради ДКВ / Мирослав Алексић.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 53, бр. 17043 (8. јули 1994), стр. 13.
379. Етничко чишћење у тоалету / Мирослав Алексић.
У: Борба. - ISSN 0350-7440. - Год. 72, бр. 186 (8. јули 1994), стр. 14.
380. ANDRIĆ, Branko
„Februar” je prestao da postoji još u januaru / Branko Andrić.
У: Index. - ISSN 0353-717X. - God. 14, br. 214 (24. februar 1971), стр. 6.
381. ANTIĆ, Miroslav
Баш ме брига / Мирослав Антић.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 30, бр. 8716 (7. фебруар 1971), стр. 11.
382. Неки фелер у младима / Мирослав Антић. - Зајед. ств. насл.: Журнал Мирослава Антића.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 30, бр. 8732 (23. фебруар 1971), стр. 14.
383. AROK DIVJAK, Gordana
Кораци за акцију : седница управе Друштва књижевника Војводине / Гордана Арок Дивјак.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 30, бр. 9211 (24. јун 1972), стр. 8.
384. AČIN, Jovica
Rešin, nerasvetljeni esej / Jovica Ačin.
У: Rok. - God. 1, br. 2 (1969), str. 119-120.
385. Revolt kao umetnička aktivnost – povodom zbivanja oko Tribine mladih u Novom Sadu / Jovica Ačin.
У: Student. - ISSN 0039-2693. - God. 35, br. 4 (23. februar 1971), str. 10.

- 386. BABIĆ, Goran**
Споредни главни људи : слово у поводу „Гнезда параноје“ / Горан Бабић. - Реч поводом додељивања награде „Васко Попа“ Вујици Решину Туцићу за збирку „Гнездо параноје“. У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 183, књ. 480, св. 6 (децембар 2007), стр. 1059-1062.
- 387. Odlazak prvog imena / Goran Babić.** - Реч на комеморативном скупу у Студију „М“ Радио Новог Сада, 1. децембра 2009. У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 44-46.
- 388. BAKOVIĆ, Blagoje**
Нови ултиматум Србима : поводом збивања у Друштву књижевника Војводине / Благоје Баковић. У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 53, бр. 17040 (5. јул 1994), стр. 13.
- 389. BARZUT, Dragoslava**
V.R.T.larstvo u jeziku / (razgovarala Dragoslava Barzut). - Intervju sa Vujicom Rešinom Tucićem. У: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 53, br. 449 (januar-februar 2008), str. 68-74.
- 390. BJELIĆ, Dušan**
Мемоарска дренавина / Душан Бјелић. - Приказ књиге: „Простак у ноћи“. У: Књижевна реч. - ISSN 0350-4115. - Год. 9, бр. 136 (10. јануар 1980), стр. 14.
- 391. BOGDANOVIĆ, Slavko**
Јаве у челичној лјусци : Vujica Rešin Tucić. У: Politika tela : izabrani radovi : 1968-1997 / Slavko Bogdanović. Eseji o Slavku Bogdanoviću / Miško Šuvaković ; [prevod na engleski Branka Nikolić]. - Novi Sad : Književni novosadski krug K21K : Prometej, 1997. - (Biblioteka Projekart). - ISBN 86-7639-284-6. - Str. 101.
- 392. Hladno čelo Vujice Rešina Tucića.**
У: Politika tela : izabrani radovi : 1968-1997 / Slavko Bogdanović. Eseji o Slavku Bogdanoviću / Miško Šuvaković ; [prevod na engleski Branka Nikolić]. - Novi Sad : Književni novosadski krug K21K : Prometej, 1997. - (Biblioteka Projekart). - ISBN 86-7639-284-6. - Str. 114.
- 393. BRANKOV, Đorđe**
Tri puta Vujica / Đorđe Brankov. - Zajed. stv. nasl.: Sećanja na Vujicu. У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 60-64.
- 394. VEGEL, Laslo**
A suta komolytalanságtól az angyal konokságig = Od nespretné neozbiljnosti do andeoske upornosti / László Végel. У: Új symposion. - ISSN 0503-0935. - Br. 51-52 (1969), str. 19.
- 395. VITEZOVIĆ, Milovan**
„Сан и критика“ : песме Вујице Решина Туцића / Милован Витезовић. У: Јез. - ISSN 0021-6917. - Бр. 2000 (28. октобар 1977), стр. 17.
- 396. VICKO, Arpad**
Време добро, библиотеке лоше / [разговор водио] Арпад Вицко. У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 37, бр. 8216 (15. септембар 1969), стр. 9.
- 397. VLAJČIĆ, Milan**
Вујица Решин Туцић : „Сан и критика“. У: Политика. - ISSN 0350-4395. - Год. 74, бр. 22850 (19. мај 1977), стр. 10.
- 398. VOJNIĆ PURČAR, Petko**
Vujica Rešin Tucić. У: Otvoreni atelje : eseji, članci, zapisi / Petko Vojnić Purčar. - Novi Sad : Petko studio : Orpheus ; Beograd : Apostrof ; Zagreb : „Dora Krupičeva“, 2004. - (Biblioteka Savremenici). - ISBN 86-904563-2-5. - Str. 45.
- 399. ВУЈИЦА Туцић : [биографија].**
У: Тишина говори о људима / Милорад Миленковић, Милутин Ж. Павлов, Спира Митић, Перица Зубац, Вујица Туцић; [за штампу припремио Вујица Туцић]. - Зрењанин : Клуб младих писаца, 1964. - (Библиотека Поезија). - Стр. 70.
- 400. VUJČIĆ, Nikola**
Vujica Rešin Tucić : „Prostak u noći“ / Nikola Vujčić. У: Dometi. - ISSN 0419-6252. - God. 14, br. 3 (1981), str. 88-89.
- 401. ВУЈИЦА Решин Туцић : „Сан и критика“.**
У: Борба. - ISSN 0350-7440. - Год. 55, бр. 123 (7. мај 1977), стр. 12.
- 402. VUJICA Rešin Tucić.**
У: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 14, br. 75 (1980), str. 55.
- 403. VUJICA Rešin Tucić laureat priznanja „Vasko Popa“.**
У: Građanski list. - ISSN 1450-9725. - God. 7, br. 2365 (7. jun 2007), str. 11.
- 404. VUKELIĆ, Milan**
Vujica Rešin Tucić: Doći će novi bunt / [razgovor vodio] Milan Vukelić. У: Blic. - ISSN 0354-9283. - God. 13 (30. jun 2007), str. 16-17.
- 405. GRGURIĆ, Ivana**
Lirske slike epohe koja se obrušava i ruši / I. G. [Ivana Grgurić]. - Prikaz knjige: Vujica Rešin Tucić: „Gnezdo paranoje“, Sremski Karlovci, 2006. У: Građanski list. - ISSN 1450-9725. - God. 7, br. 2233 (26. decembar 2006), str. 11.
- 406. GRUJIČIĆ, Nenad**
Skice o knjigama / Nenad Grujičić. - Prikaz knjiga: 1. Radmila Gikić: „Otvorite Jelenine prozore“, Novi Sad, 1978. 2. Duško Novaković: „Poderotine na vreći“, Beograd, 1979. 3. Vujica Rešin Tucić: „Slovo je puklo“, Novi Sad, 1978. У: To jest. - ISSN 0352-009. - Br. 8 (oktobar 1979), str. [15].
- 407. Главом кроз закон / Ненад Грујичић.**
У: Политика. - ISSN 0350-4395. - Год. 91, бр. 28989 (2. јул 1994), стр. 16.
- 408. Поштујемо све језике : још једно реаговање Ненада Грујичића, председника Друштва књижевника Војводине / Ненад Грујичић.**
У: Борба. - ISSN 0350-7440. - Год. 72, бр. 185 (7. јул 1994), стр. 15.
- 409. Табла према закону / Ненад Грујичић. - Реаговање Ненада Грујичића, председника Друштва књижевника Војводине на оптужбе Вујице Решина Туцића**
У: Борба. - ISSN 0350-7440. - Год. 72, бр. 173-174 (25-26. јун 1994), стр. 11.
- 410. Вујица Решин Туцић.**
У: Чистац : изабране песме / Ненад Грујичић. - Београд : Просвета, 1997. - 429 стр. ; 21 см. - (Савремена поезија '97). - Стр. 365-366.
- 411. Хонорар и лимузина В. Р. Туцића.**
У: Полемике и одушци / Ненад Грујичић. - Бања Лука : Ослобођење, 2004. - (Библиотека Полемос ; 1). - ISBN 86-331-1062-10. - Стр. 248-249.
- 412. DAMJANOV, Sava**
Антипатетични роман / Сава Дамјанов. - Приказ књиге: Вујица Решин Туцић: „Страхоте подземља“, Сремски Карловци, 1991. - Текст објављен у часопису „Став“. - Подлистак Поља. У: Polja. - ISSN 0032-3578. - Год. 37, бр. 394 (децембар 1991) = Гласник ДКВ. - ISSN 1452-2195. - Год. 1, бр. 5 (1991), стр. 4-5.
- 413. DAMNJANOVIĆ, Jevrem**
Уредник „Поља“ о новим групама младих уметника - Шта „Јануарци“ очекују у фебруару / Јеврем Дамјановић. У: Политика-експрес. - ISSN 0032-3381. - Год. 9 (5. фебруар 1971).
- 414. DA se smeni Vujica Rešin Tucić sa dužnosti predsednika Književne omladine Vojvodine.**
У: Index. - ISSN 0353-717X. - God. 14, br. 211 (14. januar 1971), str. 13.

- 415. DAUTOVIĆ, Sava**
„Zakuska“ političkih uvreda - Od „nove umjetnosti“ do političke demonstracije u beogradskom Domu omladine / Sava Dautović
U: Vjesnik. - ISSN 0350-3305. - God. XXXII, br. 8633 (2. mart 1971), str. 8.
- 416.** Polemike - Martovski odgovor na februarske meditacije Zvonka Makovića / Sava Dautović.
U: Tlo. - God. 3, br. 48 (30. mart 1971), str. 23.
- 417. DESPOTOV, Vojislav**
Društveni smisao avangarde / Vojislav Despotov.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 11, br. 59 (jul 1977), str. 111-115.
- 418.** Pesme neosvešćenja / Vojislav Despotov. - Prikaz knjige: Vujica Rešin Tucić: „Jaje u čeličnoj ljusci“, Novi Sad 1970.
U: Ulaznica. - ISSN 0503-1362. - God. 4, br. 18 (1970), str. 52-54.
- 419.** Ko su momci „Februara“ / Vojislav Despotov, Dušan Bjelečić.
U: Нин. - ISSN 0027-6685. - Бр. 1051 (28. фебруар 1971), стр. 2.
- 420. DIMIĆ, Žarko**
Алхемичар поетског (не)времена / Жарко Димић. - Приказ књиге: „Снег веје, љубав је вечна“.
У: Дневник. - ISSN 0354-3234. - Год. 50, бр. 15873 (6. јануар 1991), стр. 16.
- 421. DRAGANIĆ-NONIN, Gordana**
I doktor Džekil i mister Hajd / [razgovor vodila] Gordana Draganić.
U: Nezavisni. - ISSN 0354-3234. - Br. 183 (2. avgust 1996), str. 36-39.
- 422.** Vujica Rešin Tucić : biće poreklom od ljudi / [razgovor vodila] Gordana Draganić-Nonin.
U: Ljudi od reči : intervjui, članci i jedno zatvoreno pismo / [razgovore vodila] Gordana Draganić-Nonin. - 1. izd. - Zrenjanin : Agora, 2010. - ISBN 978-86-6053-053-2. - Str. 79-86.
- 423. DRAŽIĆ, Vitomir**
Хоће да склоне ћирилицу / В. Дражић.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 53, бр. 17019 (14. јун 1994), стр. 15.
- 424. DRAŠKOVIĆ, Dragiša**
Вујица Решин Туцић : на бирократском индексу : грађани чувајте се књижевника / Драгиша Драшковић.
У: Омладинске новине. - ISSN 0351-7470. - Бр. 362 (22. мај 1981), стр. 16.
- 425. DUGALIĆ, Božo**
Ко су момци фебруара / Божо Дугалић.
У: Нин. - ISSN 0027-6685. - Бр. 1053 (14. март 1971), стр. 2.
- 426. ĐERIĆ, Zoran**
Vujica Rešin Tucić: Sneg veje, ljubav je večna, „Dnevnik“, Novi Sad / Zoran Đerić. - Zajed. stv. nasl.: Pesnička re/prezen tacija '90. - Prikaz knjige.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 37, br. 392/393 (oktobar-novembar 1991), str. 433.
- 427.** Ja vas cenim, ne cenjam se / Zoran Đerić. - Prikaz knjige: Vujica Rešin Tucić: Struganje mašte, Novi Sad, 1991.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 38, br. 395/396 (januar-februar 1992), str. 52-53.
- 428.** Mali literarni bedeker: Milosav Tešić: Ključ od kuće, „Matica srpska“, Novi Sad, 1991; Vujica Rešin Tucić: Struganje mašte, „Dnevnik“, Novi Sad, 1991; Jovan Zivlak: Čegrtuša, „Krovovi“, Sremski Karlovci, 1991. / Zoran Đerić.
U: Index. - Br. 2 (329) (1992), str. 20.
- 429.** „Стругање маште“ Вујице Решина Туцића.
У: Песник и његова сенка : есеји о српском песништву XX века / Зоран Ђерић. - Бања Лука : Бесједа : Народна и универзитетска библиотека Републике Српске, 2005. - ISBN 99938-35-87-0. - Стр. 127-136.
- 430.** Обновљена библиотека АНАГРАМ / Зоран Ђерић. - Приказ књига: Миленко Фржовић: „Бесплатно буђење“; Борис Куленовић: „Учитель бегунац“; Вујица Решин Туцић: „Време фантома“, Нови Сад, 2005.
У: Траг. - ISSN 1451-9437. - Год. 2, књ. 2, св. 6 (мај 2006), стр. 145-147.
- 431.** Поезија је живот : Вујица Решин Туцић (1941-2009) / Зоран Ђерић.
У: Златна греда. - ISSN 1451-0715. - Год. 9, бр. 97 (новембар 2009), стр. 78.
- 432. ĐILAS, Gordana**
Селективна библиографија [В. Решина Туцића] / саставила Гордана Ђилас.
У: Играч у свим правцима : изабране и нове песме / Вујица Решин Туцић. - 1. изд. - Нови Сад : Orpheus, 2001. - (Панонска светла). - Стр. 199-221.
- 433. ERDELJANIN, Anđelko**
Непознати човек / Анђелко Ердељанин. - Приказ књиге: „Гнездо параноје“.
У: Траг. - ISSN 1451-9437. - Год. 3, књ. 3, св. 11 (септембар 2007), стр. 136-137.
- 434.** Силан песник / Анђелко Ердељанин. - Реч на комеморативном скупу у Студију „М“ Радио Новог Сада, 1. децембра 2009.
U: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 38-39.
- 435. ESKIĆ, Milosav**
W.r.t. - ili misterije „Telegrama“ / Milosav Eskić.
U: Index. - ISSN 0353-717X. - God. 15, br. 255 (11. oktobar 1972), str. 11.
- 436.** Detinjasta sećanja - Na livadi kod ovaca / Milosav Eskić
U: Index. - ISSN 0353-717X. - God. 14, br. 213 (17. februar 1971) str. 10.
- 437. ŽIVANOVIĆ, Milan**
Верна је рерна, прозори су сат / Милан Живановић.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 68 (10. октобар 2001), стр. 17.
- 438. ŽILNIK, Želimir**
Жилник демантује / Желимир Жилник. - Поводом натписа: „Неки фелер у младима“ М. Антића.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 30, бр. 8734 (25. фебруар 1971), стр. 10.
- 439. ZIVLAK, Jovan**
Avan-garda / Jovan Zivlak
U: Index. - ISSN 0353-717X. - God. 14, br. 211 (14. januar 1971), str. 13.
- 440.** Ko je inkvizitor? / Jovan Zivlak.
U: Index. - ISSN 0353-717X. - God. 14, br. 220 (7. april 1971), str. 11.
- 441.** Играч у погрешном правцу / Јован Зивлак. - Приказ књиге: „Простак у ноћи“.
У: Књижевна реч. - ISSN 0350-4115. - Год. 9, бр. 149 (25. јули 1980), стр. 18.
- 442. ZUBAC, Pero**
Kako se može napisati pesma / Pero Zubac. - O Vujici Rešinu Tuciću.
U: Student. - ISSN 0039-2693. - God. 34, br. 9 (19. maj 1970), str. 10.
- 443.** Posle Tucića i Zubac o istoj temi. - Odgovor na tekst V. Rešina Tucića „Quo vadis Polja?“ / Pero Zubac.
U: Student. - ISSN 0039-2693. - God. 35, br. 9 (30. mart 1971), str. 8.
- 444.** Vujica Rešin Tucić njim samim.
U: Ti dani : [eseji] / Pero Zubac. - Irig : Novi Sad : Srpska čitaonica i knjižnica, 1976. - (Edicija Stražilovo ; knj. 40). - Str. 48-51.
- 445. IVKOV, Boško**
UJICA je V EŠIN je R UCIC je T / Boško Ivkov.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 15, br. 125/126 (februar-mart 1969), str. 20-21.
- 446.** Vujica Rešin Tucić : bibliografija / Boško Ivkov.
U: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 75-86.

447. То је био крик / Бошко Ивков. - Реч на комеморативном скупу у Студију „М“ Радио Новог Сада, 1. децембра 2009.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 46-47.
448. **IGNJATOVIĆ, Srba**
Игра опозитности – Вујица Решин Туцић : Сан и критика / Срба Игњатовић
У: Књижевна реч. - ISSN 0350-4115. - Год. 6, бр. 76 (10. април 1977), стр. 17.
449. **ИЗ нашег угла** - Непристојни гости.
У: Политика. - ISSN 0350-4395. - Год. 68, бр. 20603 (13. фебруар 1971), стр. 13.
450. **ИСПАДИ: четрдесетогодишњи омладинци.**
У: Комунист. - Год. 29, бр. 725 (11. фебруар 1971), стр. 4-5.
451. **JOVANOVIĆ, R. B.**
Поетске визије / Р. В. Јовановић.
У: Политика-експрес. - ISSN 0032-3381. - Год. 33 (8. октобар 1996), стр. 23.
452. **JOKIĆ KASPAR, Ljiljana**
Život je posao / Ljiljana Jokić Kaspar. – Zajed. stv. nasl.: Sećanja na Vujicu.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 64-67.
453. **KATANIĆ, Ksenija**
Песник егзистенције / Ксенија Катанић. - Приказ књиге: Вујица Решин Туцић: „Гнездо параноје“, Сремски Карловци, 2006.
У: Krovovi. - ISSN 0353-6351. - Год. 22/23, бр. 71/74 (2008/2009), стр. 283.
454. Песник egzistencije / Ksenija Katanić. - Prikaz knjige: Vujica Rešin Tucić: „Gnezdo paranoje“, Sremski Karlovci, 2006.
У: Zapisi / Ksenija Katanić. – 1. izd. - Novi Sad : Stylos art, 2010. – ISBN 978-86-7473-515-2. – Str. 77-79.
455. **KISIĆ, Ostoja**
Vujica Rešin Tucić.
У: Nezvana avangarda / Ostoja Kisić. – Beograd : Novo delo, 1986. – ISBN 86-7353-017-2. – Str. 127-130.
456. Vujica Rešin Tucić lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja.
У: Struganje mašte / Vujica Rešin Tucić ; priredio i predgovor napisao Ostoja Kisić. - Novi Sad : Dnevnik, 1991. - (Kairos). - ISBN 86-7011-146-2. – Str. VII-LXXX.
457. Sve teče, sve se menja! / Ostoja Kisić. - Реч на комеморативном скупу у Студију „М“ Радио Новог Сада, 1. децембра 2009.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 39-41.
458. **KITANOVIĆ, Nikola**
Vujica Rešin Tucić : „Prostak u noći“, Književna zajednica Novog Sada, Novi Sad, 1979 / Nikola Kitanović. – Zajed. stv. nasl.: Skice o knjigama.
У: To jest. - ISSN 0352-009. - Br. 12 (novembar 1980), str. [14].
459. Одрицање од прошлости / Никола Китановић. - Приказ књиге: Вујица Решин Туцић: „Простак у ноћи“, Нови Сад, 1979.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 157, књ. 427, св. 2 (феб. 1981), стр. 338-340.
460. Пуцање речи / Никола Китановић. - Приказ књиге: Вујица Решин Туцић: „Реформ гротеск“, Нови Сад, 1982.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 158, књ. 430, св. 3 (септембар 1982), стр. 343-346.
461. Antimythos kao građa novelističkog mytosa. – О књизи „Struganje mašte“ Vujice Rešina Tucića / Nikola Kitanović.
У: Republika. - ISSN 0350-1337. - God. 39, br. 9 (1983), str. 145-147.
462. **KLAJČ, Dragan**
Tribina mladih - drugi program / Dragan Klaić.
У: Vidici. - ISSN 0506-8797. – God. 19, br. 145 (10. mart 1971).
463. **KOVAČEVIĆ, R.**
Култура барометар напретка привреде : јавни дијалог комуниста о културном животу Новог Сада / Р. Ковачевић.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 30, бр. 9364 (24. новембар 1972), стр. 10.
464. **KOPICL, Vladimir**
Vujica Rešin Tucić: „San i kritika“, „Kairos“, Novi Sad 1977 / Vladimir Kopicl. - Prikaz knjige.
У: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 23, br. 224 (oktobar 1977), str. 27.
465. Аура непристајања / Владимир Копицл. - Надређени ств. насл.: Вујица Решин Туцић. - In memoriam.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 186, књ. 485, св. 1/2 (јануар-фебруар 2010), стр. 209-210.
466. Igrač na ostrici epohe / Vladimir Kopicl. - Реч на комеморативном скупу у Студију „М“ Радио Новог Сада, 1. децембра 2009.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 41-42.
467. **KOCIJANČIĆ, J.**
Инвенција даде у фолклорном издању : Вујица Решин-Туцић : Јаје у челичној љусци, серија АГ 70, Трибина младих, Нови Сад, 1970. / Ј. Коцијанчић.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 148, књ. 409, св. 2 (фебруар 1972), стр. 215-217.
468. **KUJUNDŽIĆ, MIODRAG**
Стубац дежурног новинара: Трибина младих / М. К.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 29, бр. 8712 (3. фебруар 1971), стр. 1.
469. Црно на бело – Гласници безобразлука / М. К.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 29, бр. 8720 (11. фебруар 1971), стр. 10.
470. Црно на бело – Самозванци / М. К.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 29, бр. 8725 (16. фебруар 1971), стр. 15.
471. Естетике није ни било : поводом написа Вујице Решина Туцића у „Телеграму“ / М. К.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 30, бр. 9298 (19. септембар 1972), стр. 8.
472. **LAZAREANU, Simeon**
Săptămâna neagră a literaturii sârbe / S. L. [Simeon Lăzăreanu]. - fotogr. - In memoriam.
У: Libertatea. - ISSN 0350-4166. - An 63, nr. 48 (decembar 2009), str. 9.
473. **LIVADA, Milan**
Осуда изгреда у Дому омладине : инциденти на књижевној вечери у Зрењанину / Милан Ливада
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 30, бр. 9200 (13. јун 1972), стр. 8.
474. Млади игнорисали неукусне импровизације : саопштење Савета Дома омладине у Зрењанину поводом инцидента на књижевној вечери / М. Л.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 30, бр. 9201 (14. јун 1972), стр. 9.
475. Кажњени руководиоци Дома омладине / М. Л.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 30, бр. 9202 (15. јун 1972), стр. 8.
476. **LOGGER, Srečko**
Smenjuju se dobra i loša vremena / [razgovor vodio] Srečko Loger.
У: Svijet. - ISSN 0353-8885 - 26. jul 1985, str. 16-18.
477. Tuđe ovce neću čuvati / [razgovor vodio] Srečko Loger. - Riječ na simpoziju „Bratstvo i jedinstvo – Jugoslavija“ u Ivangradu.
У: Nedjeljna Dalmacija. - ISSN 0351-6792. - Br. 751 (20. septembar 1985), str. 21.
478. **LOTINA, Radmila**
Зашто сам постао пећарош / [разговор водила] Радмила Лотина. - Интервју са Вујицом Решиним Туцићем.

479. У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 65, бр. 21538 (27. јануар 2007), стр. 12.
480. **MAKOVIĆ, Zvonko**
Kad li će procvetati tikve – Savi Dautoviću, sasvim travanjski, o »Februaru« neobavezno / Zvonko Maković.
У: Тло. – Год. 3, бр. 49 (8. март 1971), стр. 26.
481. „Februar“ i oko njega / Zvonko Maković.
У: Тло. – Год. 3, бр. 47 (12. март 1971), стр. 30.
482. **MARINKOVIĆ, D.**
„Закуска нових уметности“ / Д. Маринковић.
У: Политика. - ISSN 0350-4395. – Год. 68, бр. 20600 (10. фебруар 1971), стр. 8.
483. **MARKOVIĆ, B.**
Struganje mašte / B. Marković.
У: Duga. – ISSN 0350-6215. - God. 7(33), br. 181 (31. јануар 1981), str. 64.
484. **MILARIĆ, Vladimir**
Predgovor / Vladimir Milarić.
У: Sneg veje, ljubav je večna / Vujica Rešin Tucić ; [izložba u knjizi Petar Curčić ; crteži ispod naslova u pesmama Duško Kirčanski ; dizajn poetskih slogana Bogdanka Poznanović]. - Novi Sad : Dnevnik, 1990. - (Detinjstvo ; 106). - ISBN 86-7011-139-X. – Str. 5.
485. **MILOVANOVIĆ, Slobodan**
Ima li samoupravljanja za Tribinu mladih / Slobodan Milovanović.
У: Student. – ISSN 0039-2693. – Год. 35, бр. 4 (23. фебруар 1971), стр. 10.
486. **MILOŠEVIĆ, Nenad**
Moram, moram da se smejem : refleksije o poeziji Vujice Rešin Tucića / Nenad Milošević. – Reč na komemorativnom skupu u Srpskom književnom društvu, 5. marta 2010.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 51-59.
487. **MICUNOVIĆ, Vlada**
Протестна окупљања писаца : бура у Друштву књижевника Војводине достиже кулминацију / В. Мићуновић.
У: Политика. - ISSN 0350-4395. – Год. 91, бр. 28987 (30. јун 1994), стр. 16.
488. Спорење око писма : бура у Друштву књижевника Војводине / В. Мићуновић.
У: Политика. - ISSN 0350-4395. – Год. 91, бр. 28968 (11. јун 1994), стр. 14.
489. **MUNČAN, Radomir**
Prestigioasa recunoștință a revenit lui Vujica Rešin-Tucić : la Vârșet a fost decernat premiul pentru poezie «Vasko Popa» / Radomir Munčan.
У: Libertatea. - ISSN 0350-4166. - An. 62, nr. 27 (ul. 2007), str. 9.
490. **NEGRIŠORAC, Ivan**
Отпаци епског света и митологија знаковности / Иван Негришорац. - Приказ књиге: „Стругање маште“.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 159, књ. 432, св. 4 (октобар 1983), стр. 455-467.
491. Монокл Вујице Решина Туцића / Иван Негришорац.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 160, књ. 433 [тј. 434], св. 5 (новембар 1984), стр. 545-563.
492. Случај провоцирања празнине / Иван Негришорац.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - 168, 449, 3 (март 1992), стр. 400-408.
493. Монокл Вујице Решина Туцића.
У: Легитимација за бескућнике : српска неоавангардна поезија : поетички идентитет и разлике / Иван Негришорац. - Нови Сад : Културни центар Новог Сада, 1996. – (Анаграм). – Стр. 147-192.
494. Нихилистичко варварство српске неоавангарде: (о поезији Вујице Решина Туцића) / Иван Негришорац.
У: Играч у свим правцима : изабране и нове песме / Вујица Решин Туцић. - 1. изд. - Нови Сад : Orpheus, 2001. - (Панонска светла). – Стр. V-XIX.
495. Авангарда је већ постала традиција / Иван Негришорац. - Реч поводом додељивања награде „Васко Попа“ Вујици Решину Туцићу за збирку „Гнездо параноје“.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 183, књ. 480, св. 6 (децембар 2007), стр. 1054-1059.
496. Нihilistički diskurs u poeziji Vujice Rešina Tucića / Ivan Negrišorac.
У: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 53, br. 449 (januar-februar 2008), str. 53-55.
497. **NEJGEBAUER, Aleksandar**
Песма сан, антипесма критика : Вујица Решин Туцић: Сан и критика, „Тирпанов“, Нови Сад, 1977 / Александар Нејгебауер.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. – Год. 154, књ. 422, св. 4 (октобар 1978), стр. 676-683.
498. **NENIN, Milivoj**
Анахронизам приступа / Миљивој Ненин. - Приказ књиге: Вујица Решин Туцић: Хладно чело, Нови Сад, 1983.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 160, књ. 433, св. 6 (јун 1984), стр. 961-963.
499. **OLUJIĆ, Ivan**
Ко су момци „Фебруара“ / Иван Ољујић
У: Нин. - ISSN 0027-6685. – Бр. 1051 (28. фебруар 1971), стр. 2.
500. **OPRANOVIĆ, Branka**
Vojvodanski pisci pred deobom? - Etničko čišćenje u Društvu književnika / Branka Opranović.
У: Nezavisni. - ISSN 0354-3234. - Br. 18 (11. јун 1994), str. 3
501. Žarki dani u Društvu književnika Vojvodine - Kelner tuče goste / Branka Opranović.
У: Nezavisni. - ISSN 0354-3234. – Br. 77 (15. јул 1994), str. 25.
502. **OSTOJIĆ, Stevo**
Уредништво „Телеграма“ не дели мишљење о „мраку“ у Новом Саду / С. Остојић.
У: Политика. - ISSN 0350-4395. – Год. 69, бр. 21182 (23. септембар 1972), стр. 6.
503. **PAVKOVIĆ, Vasa**
U središtu ništavila / Vasa Pavković. – Reč na komemorativnom skupu u Srpskom književnom društvu, 5. marta 2010.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 48-51.
504. **PANTIĆ, Mihajlo**
Sećanje na poeziju ili Jedna pesma Vujice Rešina Tucića / Mihajlo Pantić Sadržaj i pesmu Vujice Rešina Tucića „Kad čoveku dođe teško ko olovo“.
У: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 53, br. 449 (januar-februar 2008), str. 56-59.
505. **PARIPOVIĆ, Jova**
До плоче демократски : шта Вујица Решин Туцић, књижевник замера Управи Друштва књижевника Војводине / Јова Париповић.
У: Борба. – ISSN 0350-7440. – Год. 72, бр. 172 (24. јун 1994), стр. 16.
506. **PAŠIĆ, Slobodan**
Ко је непожељан / Сlobодан Пашић
У: Борба. – ISSN 0350-7440. – Год. 60, бр. 135 (21. мај 1982), стр. 11.
507. **ПОВОДОМ затварања Редакције „Поља“** – Одбрана угледа часописа.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. – Год. 30, бр. 8712 (3. фебруар 1971), стр. 9.
508. **ПОЛИТИЧКИ штетан памфлет** - Приговори и одговори В. Р. Т. о културном животу Новог Сада.
У: Политика-експрес. – ISSN 0032-3381. – Год. 10 (19. септембар 1972), стр. 8.
509. **POPNOVAKOV, Dragomir**
Смехотворац тужног лика : Вујица Решин Туцић, Играч у свим правцима, „Орфеус“, Нови Сад 2001 / Драгомир Попноваков.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 179, књ. 472, св. 5 (новембар 2003), стр. 831-834.

- 510. POPOVIĆ, Nune**
Vujica Rešin Tucić : da li postoji život? / Nune Popović. – Zajed. stv. nasl.: Sećanja na Vujicu.
U: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 68-70.
- 511. POPOVIĆ, Radovan**
Новосадска Трибина младих на странпутици – Стециште анархије и вулгарности / Р. П.²
У: Политика. - ISSN 0350-4395. - Год. 68, бр. 20591 (1. фебруар 1971), стр. 6.
512. Шта се дешава под окриљем Трибине младих - Чанадановић : Лажни интелектуални и политички авангардизам / [Радован Поповић].
У: Политика. - ISSN 0350-4395. - Год. 68, бр. 20593 (3. фебруар 1971), стр. 6.
513. „Естетика запушених уста” - Да ли су филмска ситуација и клима у Новом Саду заиста тако црне као што их „Телеграм” представља / Р. Поповић.
У: Политика. - ISSN 0350-4395. - Год. 69, бр. 21178 (19. септембар 1972), стр. 6.
514. Још један протест због писања „Телеграма” / Р. П.
У: Политика. - ISSN 0350-4395. - Год. 69, бр. 21181 (22. септембар 1972), стр. 5.
515. Вујица Решин Туцић / Радован Поповић.
У: Српски писци сликари / Радован Поповић ; уредник Гојко Тешић. - Београд : Службени гласник, 2008. - (Библиотека Књижевне науке, уметност, култура. Колекција Слика и реч). - ISBN 978-86-7549-869-8. - Стр. 190-193.
- 516. PRAŽIĆ, Milan**
Живот као бесконачан низ стања : Вујица Решин Туцић: „Сан и критика”, издање Радничког универзитета / Милан Пражић.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 36, бр. 10913 (20. март 1977), стр. 19.
517. Књига храбре полемичности : Вујица Решин Туцић: „Слово је пукло” (књижевне критике и огледи), Нови Сад, 1978. / Милан Пражић.
У: Летопис Матице српске. - ISSN 0025-5939. - Год. 155, књ. 424, св. 1-2 (јул-август 1979), стр. 480-485.
- 518. PRAVDIĆ, Ivan**
Teze za fenomenologiju VRT-a / Ivan Pravdić.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 53, br. 449 (januar-februar 2008), str. 60-62.
- 519. PROSVJEDI iz Novog Sada.**
U: Telegram. - ISSN 0040-2559. - God. 2(12), br. 51 (22. septembar 1972), str. 4.
- 520. PUSLOJIĆ, Adam**
Стругање маштом / Адам Пуслојић.
У: Омладинске новине. - ISSN 0351-7470. - Бр. 277 (17. јануар 1981), стр. 15.
- 521. PUŠIĆ, Miroslav**
Политичка диверзија на културној сцени - Где су песме, а где критерији / Мирослав Пушић.
У: Зрењанин. - ISSN 0514-0552. - Год. 20 (24. јун 1972), стр. 5.
- 522. RADOVIĆ, Miodrag**
Topla anatomija „Hladnog čela” / Miodrag Radović. - Prikaz knjige: Vujica Rešin Tucić: „Hladno čelo”, Novi Sad, 1983.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 30, br. 308 (oktobar 1984), str. 410-414.
523. Interpretacija i interpelacija / Miodrag Radović.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 30, br. 310 (decembar 1984), str. 506-507.
- 524. RADONJIĆ, Miroslav**
Prazni egzibicionizam : Ko si ti? Vujice Rešina Tucića, Intelktualci Milorada Grujića i Poslednji klovnovi Radeta Pavelkića (Scena 13 Radio-Novog Sada).
U: Opredmečeni zvuk / Miroslav Radonjić. - Irig ; Novi Sad : Srpska čitaonica i knjižnica ; Novi Sad : Radio Novi Sad : Zmajevе dečје igre, 1988. - ([Edicija] Stražilovo ; knj. 153). - Str. 179-181.
- 525. RADOJIČIĆ, Mirko**
Umetnički rad van grupa u Novom Sadu / Mirko Radojičić.
U: Nova umjetnička praksa 1966 – 1978. – Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti, 1978. - Str. 45-47.
- 526. RADULOVIĆ, Selimir**
Лирски украс, звучни прасак / Селимир Радуловић. - Приказ књиге: „Вујица Решин Туцић”, Београд, 1983.
У: Књижевне новине. - ISSN 0023-2416. - Год. 35, бр. 671 (2. јун 1983), стр. 32.
527. Књижевни колаж / Селимир Радуловић.
У: Повој и чланци : књижевне критике / Селимир Радуловић. – Вршац : Књижевна општина, 1987. - Стр. 97-101.
- 528. RELJIN, Živojin**
Је ли „Реформ гротеск” авангардизам / Живојин Рељин.
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 28, бр. 8618 (28. октобар 1970), стр. 6.
- 529. САОПШТЕЊЕ Председништва КПЗ Нови Сад.**
У: Дневник. - ISSN 0350-7556. - Год. 30, бр. 9301 (22. септембар 1972), стр. 9.
- 530. SEKELJ, Vojislav**
Vujica Rešin Tucić: „Reform grotesk”, Nolit, Beograd, 1983 / Vojislav Sekelj. - Prikaz knjige.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 30, br. 299 (januar 1984), str. 52-53.
531. Vujica Rešin Tucić: „Hladno čelo”, Matica srpska, Novi Sad, 1983. / Vojislav Sekelj. - Prikaz knjige.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 30, br. 300 (februar 1984), str. 111-112.
- 532. SIDRAN, Abdulah**
О Вујици, потом / Abdulah Sidran.
U: Tisa. - ISSN 1820-791X. - God. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 33-37.
- 533. SLAVIĆ, Zoran**
Čelična ljuska strugane mašte : koncept je svet: Vujica Rešin Tucić. U: Pisanje zaborava : bečkerečke, petrovgradske, zrenjaninske vedute / Zoran Slavić. - 1. izd. - Zrenjanin : Agora, 2004. - (Biblioteka Zrenjanin ; knj. 1). - ISBN 86-84599-08-X. - Str. 138-140.
- 534. SOMBATI, Balint**
Elfogultan, de tárgylagosan / Balint Sombati. - Prikaz knjige: „Hladno čelo”.
U: Hid. - ISSN 0350-9079. - God. 48 (april 1984), str. 503-505.
- 535. SOLAR, Maja**
Tradicija je otvorena, tradicija je u zatvoru / Maja Solar.
U: Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 53, br. 449 (januar-februar 2008), str. 63-67.
- 536. SRDIĆ, Branka**
Vujica Rešin Tucić: „Slovo je puklo”, „Stražilovo”, Novi Sad 1978. / Branka Srdić. - Prikaz.
U: : Polja. - ISSN 0032-3578. - God. 25, br. 239 (januar 1979), str. 31.
- 537. STANKOVIĆ, Dragoljub**
Zalud preti ponor pakla, imamo cigare / Poezija bunta i otpora (8): Vujica Rešin Tucić
Na: <http://www.e-novine.com/kultura/kultura-tema/23856-Zalud-preti-ponor-pakla-imamo-cigare.html>

- 538. СТРУГАЊЕ маше**
У: Нин. - ISSN 0027-6685. – Бр. 1570
(1. фебруар 1981).
- 539. TIRNANIĆ, Bogdan**
Инциденти - Ко су момци „Фебруара“ / Богдан Тирнанић.
У: Нин. - ISSN 0027-6685. – Бр. 1050 (21. фебруар 1971)
стр. 18-19.
- 540. ТОБОЖЊИ мрак у новосадској култури** : саопштење
општинске КПЗ.
У: Дневник. – ISSN 0350-7556. – Год. 30, бр. 9298 (19. septembar 1972), стр. 8.
- 541. TOMAŠEVIĆ, Boško**
Romaneski rez poetskih mitologema / Boško Tomašević. – Prikaz knjige: „Hladno čelo“, Novi Sad, 1983.
У: Delo. - ISSN 0011-7935. – Год. 31, knj. 31, br. 1-2 (januar-februar 1985), str. 237-239.
542. Polje pratruga / Boško Tomašević. – Prikaz knjige: „Reform grotesk“, Beograd, 1983.
У: Delo. - ISSN 0011-7935. – Год. 30, knj. 30, br. 8-9 (avgust-septembar 1984), str. 198-199.
- 543. TONTIĆ, Stevan**
Poeta ludens / Stevan Tontić. – Реч на комеморативном скупу у Студију „М“ Радио Новог Сада, 1. децембра 2009.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - Год. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 43-44.
- 544. TRAVICA, Svetislav**
U spomen na Vujicu Rešina Tucića / Svetislav Travica.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - Год. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 7.
- 545. TURKOVIĆ, Hrvoje**
Farsa oko novosadske Tribine mladih / Hrvoje Turković.
У: Studentski list. - ISSN 0039-288X. - 16. februar 1971, str. 5.
- 546. TUCIĆ, Ilija**
Апел за повратак толеранцији : драма у Друштву књижевника Војводине / Илија Туцић.
У: Дневник. – ISSN 0350-7556. – Год. 53, бр. 17037 (2. јули 1994), стр. 9.
547. Језик спаја - али и дели : седница Управног одбора ДКВ / Илија Туцић
У: Дневник. – ISSN 0350-7556. – Год. 53, бр. 17014 (9. јун 1994), стр. 13.
548. Поступили смо по закону / разговор водио Илија Туцић. – Разговор са Ненадом Грујићићем о Друштву књижевника Војводине.
У: Дневник. – ISSN 0350-7556. – Год. 53, бр. 17022 (17. јун 1994), стр. 9.
- 549. TUCIĆ, Tatjana**
Prkos i goruća ljubav / Tatjana Tucić. – Zajed. stv. nasl.: Sećanja na Vujicu.
У: Tisa. - ISSN 1820-791X. - Год. 3, br. 6/7 (leto, jesen 2010), str. 71-74.
- 550. ĆUK, Dušan**
Друштвена хроника - Ко је ту, заправо, луд? / Душан Ћук.
У: Зрењанин. - ISSN 0514-0552. - Год. 20 (24. јун 1964), стр. 1.
- 551. UMRO Vujica Rešin Tucić**
Elektronske Novine
Na: <http://www.e-novine.com/kultura/kultura-vesti/32668-Umro-Vujica-Rein-Tuci.html>
- 552. Umro je Vujica Rešin Tucić**: Da li postoji život?
Blog B92, 28.11.2009. u 21:41. Na: <http://blog.b92.net/text/13524/Umro-je-Vujica-Resin-Tucic%3A-Da-li-postoji-zivot/>
- 553. FEBRUARSKO stanje Tribine mladih.**
У: Index. – ISSN 0353-717X. – Год. 14, br. 213 (17. februar 1971), str. 10.
- 554. FRATUCAN, Marina**
S mrvom mozga zlo se moglo izbeći / Marina Fratucan
У: Odgovor. – Год. 4, br. 77-78 (20. februar 1996), str. 5.
- 555. CRNOGORSKI, Isak**
Na novosadsku kulturu je pao mrak / [razgovor vodio] Isak Crnogorski.
У: Student. – ISSN 0039-2693. - Год. 35, br. 2-3 (19. januar - 16. februar 1971), str. 13.
- 556. CRNJANIN, Milorad**
Samo novina / Milorad Crnjanin. – Prikaz knjige: „Jaje u čeličnoj ljusci“.
У: Стражилово. - ISSN 0562-1674. – Бр. 1 (новембар 1970), стр. [10].
557. Pismo Vujici Tuciću / Milorad Crnjanin.
У: Index. – ISSN 0353-717X. - Год. 14, br. 218 (24. mart 1971), str. 9.
- 558. ŠALGO, Judita**
Da li postoji život.
У: Da li postoji život / Judita Šalgo. – Beograd : Vreme knjige, 1995. - (Biblioteka „Minut“; knj. 22). – Str. 116-133.
- 559. ŠINDIK, Nikola**
V.R.Tucić: Smrt je naša tradicija / Razgovarao: Nikola Šindik.
У: Beorama, Beograd, februar 1999
- 560. ŠTEFAN, Florika**
Рушење и пародирање старе поетике / Флорика Штефан.
У: Дневник. – ISSN 0350-7556. - Год. 36, бр. 10948 (24. април 1977), стр. 16.
- 561. ŠTRBAC, Danilo**
Концерт за вибратор и сигнерицу - тренутак стваралаштва неких чланова Удружења књижевника Војводине / Данило Штрбац.
У: Радио ТВ ревија. - ISSN 0350-7432. – Год. 6 (15. септембар 1972), стр. 30-31.
562. Шта је прислушкивао Вујица / Данило Штрбац.
У: Радио ТВ ревија. – ISSN 0350-7432. - Год. 6, бр. 294 (13. октобар 1972), стр. 26-27.
- 563. ŠUVAKOVIĆ, Miško**
Grupe JANUAR i FEBRUAR & eksperimentalni slučaj Vujice Rešina Tucića / Miško Šuvaković.
У: Evropski konteksti umetnosti XX veka u Vojvodini. – Novi Sad : Muzej savremene umetnosti Vojvodine, 2008. - ISBN 978-86-84773-46-5. - Str. 252–260.

Sastavila
Gordana Đilas

VUJICA REŠIN TUCIĆ: THE TRADITION OF THE AVANT-GARDE

HISTORICAL AVANT-GARDE, AVANT-GARDE, NEO-AVANT-GARDE, POST-AVANT-GARDE, RETRO-GARDE, OR – THEORETICAL CONFUSION AS A SOURCE OF POSSIBLE INTERPRETATIONS ...

In the 20th-century history of literature, art, culture and society there has not existed a term more per-meant and more frequent, and yet, at the same time, one which caused a greater number of theoretical/practical quandaries, polemics and controversies – than the term ‘the avant-garde’. Or: Avant-garde.

Anything and everything used to be claimed to be (proclaimed as) the avant-garde. Such claims/proclamations concerned a variety of (often mutually confronted and contradictory) fields of human/intellectual activity: beginning with art and literature, via (experimental) music/theatre/film, to philosophy, sociology, ethics, aesthetics or politics. The term itself would be given a variety of meanings and degrees of importance, which depended on the place, that is, context within which the term-related epithet ‘avant-garde’ was used. In Western Europe and the U.S.A., the attribute ‘avant-garde’ was mostly earned by the works/phenomena which by way of their innovatory potentials referred to the worn-out categories of Modernism(s); as a rule, there was always an aura of mystique and esotery enveloping the avant-gardes and the avant-gardists. In the eastern (read: Communist) parts of the world, the term ‘avant-garde’ prevailingly bore pejorative connotations. To proclaim someone as an *avant-gardist* in Odessa, Bratislava, Szeged, Zrenjanin or Novi Sad used to impose a plethora of problems to the ‘someone’: surveillance, maltreatment, joblessness, even – and not so seldom – imprisonment. Isolated and persecuted, the avant-gardists in Communist countries or those under totalitarian regimes in Latin America simply reckoned with such response of the society to their creative output. A work itself was in

most cases produced as a *slap to the societal taste*¹, for it accomplished self-assertion in nothing else but such very reactions of the society that were *organized by the champions of middle-class ideals brought up on obsolete values, guardians of the form-related morals. Their fear from the avant-garde identifies them*.² In Eastern Europe, especially in the 20th century, to proclaim someone an ‘avant-gardist’ meant to stigmatize the person for ever as an ‘element’ that hinders the bureaucratically proclaimed *general advancement and progress*. With the purpose to add clarity and make an issue *transparent* at first glance, the term ‘avant-garde’ would as a rule be given the epithet ‘false’. Yet expectedly, the ‘false avant-garde’ was mostly innovative, revealing, investigative, emancipative, excessive...

Moreover, the meaning of the term used to change depending on the identity of the one who launched the label, whether referring thereby to some innovative and by default progressive phenomena/movements, or (dis)qualifying these; the latter reference would habitually be enriched with an epithet denoting something of a *reactionary* character. Shortly, within the social context they belonged to, the avant-garde and avant-gardists have never and nowhere been taken with indifference. Whenever the avant-garde emerged as a subject of consideration, one spoke about passion, the polemical, uncertainty, incident, threat, the innovative, subversiveness... Therefore, the common trait – if one cares to detect one – was that the main goal of the avant-garde was change and/or radical re-evaluation of the ruling/existing patterns and conventions, of various traditionalisms or modernisms. Whichever the case, the avant-garde has always been the *blind spot*, the point of subversion, an area of polemics and a symptom of change.

1 *My art has the role of shitting all around me* (Miroslav Mandić).

2 Vojislav Despotov, „Društveni smisao avangarde” [“The Social Sense of Avant-Garde”], *Ulaznica*, No. 59, Zrenjanin, 1977, pp.111–116.

It is also noteworthy that, when speaking of the avant-garde (again, depending on the angle and context of perception) we usually move inside a circle of the following terminology: historical avant-gardes, neo-avant-garde, post-avant-garde or retro-garde. Without delving into theoretical aspects and traits of, or similarities and dissimilarities between, these³ – the text which follows below should be taken as an attempt to affirm one particular term/approach which by its comprehensiveness and broadness fosters an ambition to systematize the efforts, objectives and results of the said avant-gardes. The term in question is **the tradition of the avant-garde**, and its author in focus here is Vujica Rešin Tucić, an artist, poet and writer (born in Melenci, Vojvodina/Serbia, on July 17, 1941; died in Novi Sad, on November 28, 2009). The place he occupied, the role he played and the significance of his opus on the alternative cultural scene of Zrenjanin/Novi Sad/Vojvodina/Yugoslavia toward the end of 1960's and in early 1970's have not yet been spotlighted from art-historical aspect to the extent the author actually deserves.⁴

SOFT TOTALITARIANISM AND FLOURISHING AVANT-GARDISM

*First of all, we think the world
must be changed. Guy Debord⁵*

Like most of the adherents, protagonists and practitioners of the New Art Practice, Vujica Rešin Tucić matured intellectually in a time when dogmatic socialism was in crisis, that is, during the period when ideas on a different/another socialism were fully gaining grounds: *In our country, the ideals of socialist society were on a strongest upswing just in the time of my formation as a personality, and I can say I do not think this makes me unhappy... Accepting the ideals of social revolution, I most clearly saw that they were in collision with the actual social relations that were reduced to slack mediocrity and mere vegetation.*⁶ The practitioners and theoreticians of the New Art Practice were mostly leftist-oriented; with the group of intellectuals (mostly philosophers) who attended the *Korčula Summer School* (1963–1974) and contributors to the review *Praxis* (1964–1974), they – and the like-minded authors of the *Black Wave* in film/theatre/literature – were certainly the most consistent champions of the ideas of the New Left in Yugoslavia's culture. The New Left was a movement which insistently claimed that socialism is not and must not be separated from personalism, *questioning the orthodoxy and conceiving an idea of reformative socialism. It (the New Left) initiated a more subtle analysis of culture (in the wake of critical theory of society) as a sphere wherein people actively created their identity... Crushing Marxist dogmas, the New Left understood that in modern society personal identity was no longer determined by class only, but that there was*

3 See: Miško Šuvaković, *Pojmovnik moderne i postmoderne likovne umetnosti i teorije posle 1950* [A Glossary of Modern and Postmodern Art and Theory since 1950], SANU, Prometej, Beograd, Novi Sad, 1999.

4 The contribution of Vujica Rešin Tucić to the (neo-)avant-garde, with special emphasis on his literary explorations, has been systematically historicized in the writings by Ivan Negrišorac („Monokl Vujice Rešina Tucića”) / „The Monocle of Vujica Rešin Tucić”, in: *Legitimacija za beskučnike – srpska neoavangardna poezija, poetički identitet i razlike* [ID for the Homeless – Serbian Neo-Avant-Garde Poetry, Poetic Identity and Dissimilarities], Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 1996, pp.147–192) and by Ostoja Kisić („Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena socijalističkog samoupravljanja”) / „Vujica Rešin Tucić – A Lyrical Poet from the Time of Socialist Self-Management”, in: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte* [Scratching Imagination], selected poetry, *Dnevnik*, Novi Sad, 1991, pp. IX–LXXX.

5 Gi Debord, „Izveštaj o konstruisanju situacija i uslovima za organizovanje međunarodnog pokreta situacionističke internacionale” [Serbian translation of: Guy Debord, “Report on the Construction of Situations and on the International Situationist Tendency's Conditions of Organization and Action”), in: Aleksa Golijanin (ed.), *Situacionistička internacionala, Gradac*, Nos. 164–165–166, Čačak, 2008, p. 63.

6 Srećko Lorgor, „Vujica Rešin Tucić – Smenjuju se dobra i loša vremena”, [“Vujica Rešin Tucić – Good and Bad Times Alternate”), interview, *Svijet*, Sarajevo, 26 July 1985.

a plurality of identifications... *The New Left declared itself as a democratic movement which confronted the authoritarian left and demarcated itself therefrom.*⁷ The substance and the connective tissue which held together Yugoslavia's New Art of late 1960's and during the seventies, busying it on the same project, was the idealism of its protagonists. It was the kind of idealism that characteristically occurs whenever major historical and civilizational changes/overtures take place. It is the idealism of creating a new society which, logically, should need a new art: *To us, it is of particular importance to put forward the following question: In what relation within the social reality does an individual 'function'?*⁸

To put it simple, the avant-gardists – working actively in late sixties and early seventies of the 20th century – came to believe in the honesty of the process of political liberalization of the Yugoslav society, so their overall public activities could be viewed as an attempt to contribute to that, as was believed, specifically Yugoslav (self-management-based) variant of democratic socialism. Despite the persecutions inside the country, and – often enough – terror over the unlike-minded, Tito's Yugoslavia enjoyed the reputation of the country in which (anti-dogmatic) socialism with a human face was possible or implemented; the reputation persisted for years, even decades. To tell the truth, in the time when the new Yugoslav avant-garde was maturing intellectually and providing its creative output, there were many reasons to believe in the sincerity of the intent of Josip Broz regime to accomplish such socialism: *We lived in a conceived-is-achieved, more or less ideal country... Of the eighteen and a half million citizens of Yugosla-*

*via, sixty percent were under the age of thirty.*⁹ Thus, the ideal seemed to be within reach, and looked exactly as the one described by Leszek Kolakowski in his 1968 writing *What Socialism Is Not*; and here are some of his 72 negative definitions: 1. *Socialism is not a society in which one man is in trouble for saying what he thinks while another is well-off because he does not say what he has on his mind*; 2. *Socialism is not a society in which a man lives better if he doesn't have any thoughts of his own at all*; 3. *Socialism is not a state in which the government determines the rights of the citizens, while the citizens do not determine the rights of the government*; 4. *Socialism is not a state in which working people have no influence on their government whatsoever*; 5. *Socialism is not a state in which a citizen can be sentenced without a trial.*¹⁰

Of course, the international student revolt of 1968 gave a notable contribution to this broad and intense climate of emancipation in the extended field of social commitment and politics; it was the ultimate result, that is, a direct 'product' of the theoretical and practical actions of a group of artists and intellectuals gathered around the *Situationist International* (1957–1968) and its programmatic/practical demands for the abolishment of capitalism and setting up of a new, fair and different, unexploitative world. Founded in 1957 through a unification of several European avant-garde groups and their gathering around a platform-providing journal of the same name, the *Situationist International*¹¹ and its revolutionary experience were taken by the protagonists of the New Art Practice as a realistic, visible and implementable (Utopian) goal, one that was at hand in practice, and one they themselves aspired to achieve. The goal could basically take on

7 Zagorka Golubović, „Nova levica, socijalizam i personalizam” [“The New Left, Socialism and Personalism”], *Republika*, No. 272, Beograd, 1–15. novembar 2001.

8 Radomir Damjanović Damnjan, *Mrlja u prostoru ili položaj jedinke u društvu* [A Speck in Space or the Position of the Individual in Society], Tübingen, 1976, quotation taken from: Group of authors, *Nova umetnost u Srbiji 1970–1980, Pojedinci, grupe, pojave* [The New Art in Serbia 1970–1980: Artists, Groups, Phenomena], Muzej savremene umetnosti, Beograd, 1983, p. 43.

9 Ostoja Kisić, „Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja” [“Vujica Rešin Tucić – A Lyrical Poet from the Time of Flourishing Socialist Self-Management”], in: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte* [Scratching Imagination], selected poetry, *Dnevnik*, Novi Sad, 1991.

10 Quotation taken from: Zagorka Golubović, „Nova levica, socijalizam i personalizam” [“The New Left, Socialism and Personalism”], *Republika*, No. 272, Beograd, 1–15 November 2001.

11 For more on Situationists, see: Aleksa Golijanin (ed.), *Situacionistička internacionala* [Situationist International], *Gradac*, Nos. 164–165–166, Čačak, 2008.

a concise form of the well-known situationist thesis: *In essence, we want ideas to become dangerous once again.*¹² Finally, the strategic approaches and poetic principles of the New Art Practice were rather strongly impressed by the experiments in (the new) theatre, Fluxus, the movement of hippies, as well as the (urban) rock culture of the sixties...

Bearing the above-delineated context in mind, one can easily discern that in late 1960's and early 1970's, a process began in Yugoslav and Serbian culture which resulted in achievements that cannot be compared – judging in terms of its consequences and phenomenology – to anything preceding or succeeding them. As part of somewhat broader processes of liberalization of the climate in the country (Socialist Federal Republic of Yugoslavia), particularly in the cultural sphere, a large number of alternative (mostly youth/student) institutions were established or allowed more freedom. These included *Tribina mladih* (Youth Forum) in Novi Sad and Subotica, *Students' Cultural Centre*, *Dom omladine* (Youth Hall), *Atelje 212* and *BITEF* in Belgrade, *Student Centre* and *Galerija Nova* in Zagreb, *ŠKUC* (student centre) in Ljubljana, *Dom omladine* (Youth Hall) in Zrenjanin, *Rotovž Gallery* in Maribor, *Galerija v Prešernovi hiši* ('Gallery at Prešern House') in Kranj ... Also, the avant-garde art was given much attention in the newly-launched student newspapers and a number of magazines, such as *Rok*, *Student*, *Index*, *Polja*, *Új Symposion*, *Híd*, *Okó*, *Tribuna*, *Perspektive*, *Problemi*, *Novine Studentskog centra*, *Delo*, *Vidici*, *Rukovet*, *Ulaznica*, *Ekran*... In addition, a whole series of fanzines emerged (*Wow*, *Westeast*, *Kontaktor 972*, *L.H.O.O.Q.*, *Neuroart*, *Pesmos*, *Adresa*...), samizdats and authors' editions...¹³

12 Gi Debor, „Naši ciljevi i metodi u strazburškom skandalu“ [Guy Debord, “Our Goals and Methods in the Strasbourg Scandal”], *SI*, No. 11, October 1967, translated in: Aleksa Golijanin (ed.), *Op. cit.*, p. 7.

13 New techniques, more precisely, a new approach to the extended field of literature and art of that period characterized the literary/poetic/art practices of Tomislav Gotovac, Franci Zagoričnik, Vladan Radovanović, Istok Geister Plamen, Vujica Rešin Tucić, Vojislav Despotov, Braco Dimitrijević, Gorki Žuvela, Miroljub Todorović, Josip Sever, Srećko Lorgier, Borben Vladović, Branko Andrić, Sanja Iveković, Jovica Aćin, Goran Đorđević, Radomir Damjanović Damjan, Nuša & Dragan Srećo, Zoran Belić, Dušan Bijelić, Vladimir Gudac, Dalibor Martinis, Ostoja Kisić, Predrag Šidjanin..., as well as the artists that gathered around/within some art groups: *Gorgona* in Zagreb (Dimitrije Bašičević-Mangelos, Miljenko Horvat, Marijan Jevšovar, Julije Knifer, Ivan Kožarić, Matko Meštrović, Radoslav Putar, Djuro Seder, Josip Vaništa), *OHO* in Ljubljana and *Obitelj u Šempasu* (*Family at Šempas*: Marko Pogačnik, David Nez, Milenko Matanović, Tomaž & Andraž Šalamun, Matjaž Hanžek, Bojan Breclj, and others), *Crveni peristil/Red Peristyl* in Split (Vladimir Dodig – Trokut, Tomo Čaleta, Pavao Dulčić etc.), *Bosch+Bosch Group* in Subotica (Slavko Matković, Bálint Szombathy, Katalin Ladik, Attila Csernik, László Kerekes, László Szalma and others), *Kód*, (*\$* and *\$-Kód* in Novi Sad (Miroslav Mandić, Slavko Bogdanović, Slobodan Tišma, Janez Kocijančič, Vladimir Kopić, Mirko Radojičić, Božidar Mandić, Peđa Vranešević, Ana Raković, Čeda Drča, Miša Živanović etc.), *Verbumprogram* in Ruma (Ratomir Kulić & Vladimir Mattioni), informal groups of the Belgrade *Six* (Marina Abramović, Raša Todosijević, Neša Paripović, Era Milivojević, Zoran Popović and Gergelj Urkom), *Ekpa za akciju i anonimnu atrakciju – A3* (*Action and Anonymous Attraction Team – A3*, Jugoslav Vlahović, Slavko Timotijević, Rista Banić, Mladen Jevđović, Dobrovoje Petrović, Nenad Petrović), *Grupa 143* (Jovan Čekić, Maja Savić, Paja Stanković, Miško Šuvaković), Zagreb-based *Group of Six* (Boris Demur, Željko Jerman, Vlado Martek, Mladen Stilinović, Sven Stilinović and Fedor Vučemilović)... Moreover, information about New Art were spread through the support of critics, art historians and institutions/galleries: Bogdanka & Dejan Poznanović, Judita Šalgo and Zoran Mirković in Novi Sad; Bora Ćosić, Biljana Tomić, Dunja Blažević, Jerko Denegri, Irina Subotić, Jasna Tijardović and Dragica Vukadinović in Belgrade; Zvonko Maković, Želimir Košćević, Branka Stipančić, Marijan Susovski, Nena Baljković and Jadranka Vinterhalter in Zagreb; Tomaž Brejc, Taras Kermauner and Braco Rotar in Ljubljana, as well as many others ...

The feature shared in common by a cluster of Yugoslav artists/authors, practitioners and theoreticians of the new arts¹⁴ had two aspects: on the one hand, their work was international in character, and, on the other, they fostered intense cooperation, mutual alliance and a sense that they belonged to a common (Yugoslav) cultural space. Art was a territory of freedom and of the unknown, while the terms circulating within that 'territory' most frequently included: experiment, innovation, cosmopolitanism, internationalization, communication... In Yugoslavia's culture of that time, this generation of artists and theoreticians initiated a powerful breakthrough of fresh ideas, of opening to, cooperating and communicating intensely with, the world; such breakthrough had never happened either before or after that period. What is more, the new avant-garde was not only concerned with culture/art, it was concerned with social affairs as well; more precisely: in a critically committed manner, it dealt with the issues and relations which characterized or governed Yugoslavia's society, culture and politics toward the end of the 1960's and over the 1970's. Although outstandingly internationalist in its essential, ideological orientation, when it came to particular activities the avant-garde in most cases referred to the situation/state of affairs in the art and culture within the milieu(x) of its engagement. The phenomenon of the New Art Practice found an artistic intensity and institutional strongholds especially in some of Vojvodina's towns: Subotica, Novi Sad, Zrenjanin and Ruma.¹⁵

14 For more on the protagonists, contexts and circumstances of the nascence of the New Art Practice in the SFR of Yugoslavia, see: Marijan Susovski (ed.), *Nova umjetnička praksa 1966–1978, Dokumenti 3–6* [*New Art Practice 1966–1978, Documents 3–6*], Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1978; Group of authors, *Nova umetnost u Srbiji 1970–1980, Pojedinci, grupe, pojave* [*The New Art in Serbia 1970–1980: Artists, Groups, Phenomena*], Muzej savremene umetnosti, Beograd, 1983; Ješa Denegri, *Sedamdesete: teme srpske umetnosti, Nove prakse (1970–1980)* [*The Seventies: Subjects in the Serbian Art, New Practices (1970–1980)*], Svetovi, Novi Sad, 1996; Ješa Denegri, *Jedna moguća istorija moderne umetnosti. Beograd kao internacionalna umetnička scena 1965–1998* [*A Possible History of Modern Art: Belgrade as an International Art Scene 1965–1998*], Društvo istoričara umetnosti, Beograd, 1998; Dubravka Đurić and Miško Šuvaković (eds.), *Impossible Histories: Historic Avant-Gardes, Neo-Avant-Gardes, and Post-Avant-Gardes in Yugoslavia 1918–1991*, The MIT Press, Cambridge, Mass, 2003; Nathalie Zonnerberg, *Living Art on the Edge of Europe*, Kröller-Müller Museum, Kerber Verlag, 2006; Miško Šuvaković, *Konceptualna umetnost* [*Conceptual Art*], Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2007.

15 For more on the artists, groups, journals and institutions in Vojvodina which supported and/or practised the New Art of the Seventies, see: Nebojša Milenković, „Konceptualna umetnost – umetničke grupe u Vojvodini“ [“Conceptual Art – Art Groups in Vojvodina”], in: Miško Šuvaković, Dragomir Ugren (eds.), *Evropski konteksti umetnosti XX veka u Vojvodini* [*The European Contexts of 20th-Century Art in Vojvodina*], Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2008, pp. 619–638; Nikola Dedić, „Neoavangardni tekstualizam“, „Vizuelna poezija“, „Performans“ [“Neo-Avant-Garde Textualism”, “Visual Poetry”, “Performance”], in: *Op. cit.*, pp. 595–602, 603–608 and 609–638; Dubravka Đurić, „Vojvođanski tekstualizam – označitelji teksta“ [“Vojvodina's Textualism – Text Signifiers”], in: Dragomir Ugren (ed.), *Centralnoevropski aspekti vojvođanskih avangardi 1920–2000: granični fenomeni, fenomeni granica* [*Central-European Aspects of the Avant-Gardes in Vojvodina 1920–2000: Bordering Phenomena, Phenomena of Borders*], Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 2002, pp. 86–88; Nebojša Milenković, „Umetnost kao istraživanje umetnosti (Konceptualna umetnost – od dela do teksta)“ [“Art as Exploration in Art (Conceptual Art – From Work to Text)”], and „Mail art – umetnost postumetničke ere“ [“Mail Art – An Art of Post-Art Era”], in: *Op.cit.*, pp. 90–134, 136–142.

VUJICA REŠIN TUCIĆ – A LYRICAL POET FROM THE TIME OF SOCIALIST SELF-MANAGEMENT

*The words of a new world need to be uttered
in order that it comes forth.* V. R. Tucić¹⁶

Keeping in mind the above-delineated climate, conditions and circumstances in which the man set out on his artistic pursuit, I shall try – through the text to follow below – to provide answer(s) to the multiply complicated issue concerning the main character/subject of this writing. And here we are:

– Who is Vujica Rešin Tucić, actually?

His friends and fellow-fighters from the time of their common avant-gardist/conceptualist beginnings testify to what this out-of-the ordinary symptom-man was like:

*I hate to write a thing like this. I do not find any justification – and regretfully so – for the fact that I'm doing it. Yet who is the one aware of all why's? The reason may lie in Vujica Rešin Tucić, for he is ready to appear on TV soon. He will violently bang his head against a brick wall for that... La Bruyère's *Characteres* begin with a classical venomous sentence; Rešin should begin with an antique chorus or with a fist hitting one's forehead. THUD. Sharp nose, sharp eyes, sharp mouth, totally deaf on one ear, round-shaped hands, nav-el blunt...he's sick all the time, the bloody burning gastric juice! He wrote the essay AGAINST HEALTH...Tucić is a dead toad, yet toads have the saddest eyes in the world. His life goal was not to be so, but he just wanted to reach it, out of spite... Nervousness is the best of his virtues... His die-hard way is as brilliant as Marxian fighting spirit, his idea of resistance is a yack-make affair but one verging on mad poetic mind...He is a danger to the society. Put him into a pigeon cage, and he will have a dragon hatched from the eggs. And for that, he should pay. LET US NOT FORGET, and neither should he forget, that there are efficacious measures to that. He's gonna die from electricity, or when a boiler blows up above his head. Which will, and then only, remain the sole unravelled affair of his literary life. I got sick and tired of the guy while writing this essay about him, but that should only mean that it had already been inside the essay's title – I keep walking and muttering: prickle-muckle, prickle-muckle, slap-dash, RKELIOR PARAPERIK. Now, as for*

16 Gordana Draganić, „Vujica Rešin Tucić: I doktor Džekil i mister Hajd“ [Vujica Rešin Tucić: Both Doctor Jekyll and Mister Hyde], Interview, *Nezavisni*, No. 183, Novi Sad, 2. VIII 1996, pp. 36–39.

*Rešin, this has been enough about him; yet who can we talk about thereafter?*¹⁷

Or:

*Vujica Rešin Tucić, poet, spent many years over his project “Scratching Imagination” – composing a new text by glue-ing cutouts from newspapers and books. In *Rok* No. 2, 1969, he published – together with his poems – a series of photos that anticipated some attributes of Body Art and individual mythologies (in the sense of Kassel *Documenta 5*), and he has also made a couple of films (1971, 1972).¹⁸*

Then:

*He was the oldest of the group and impressed one as something of the movement's spearhead. When I watched him for the first time at a literary reading... he was shouting so loud that the space in the auditorium of the Labourers' Hall was heard tearing. He made initial influence on me in poetry. Piss-take, mighty rhyme and unrestrained poetic word. His first book *Jaje u čeličnoj ljusci* [The Egg in the Iron Shell] falls within the most original phenomena in the recent Yugoslav poetry. If it were not laziness that distinguished him, his influence would have spread much farther... As an editor, he is not easy to work with.¹⁹*

From tender age, Tucić felt at home with language and literature, hence some elements of childish wonder in his later work:

Vujica is a spectator/victim, a witness who with the wondering gaze of a child/pet watches the world around him, the world which had no friendly feelings for the little boy Vujica. He never harmed anyone, yet everybody would vent his anger on him. That is the plight of 'oddball disturbers' who – because they were not fit to play football or steal – became writers/poets as their life choice.²⁰

At the same time, this out-of-ordinary poet was akin to anti-poets:

Vujica Rešin Tucić lives and writes AGAINST life and writing in general, and AGAINST his own life and his own writing in particular.

17 Jovica Aćin, „Rešin, nerasvetljeni esej“ [“Rešin, An Unravelling Essay”], *Rok*, No. 2, 1969, pp. 119–120.

18 Mirko Radojičić, „Umetnički rad van grupa u Novom Sadu“ [“Non-Group Artistic Activities in Novi Sad”], in: Marijan Sušovski (ed.), *Nova umjetnička praksa 1966–1978, Dokumenti 3–6* [New Art Practice 1966–1978, Documents 3–6], Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1978, pp. 47.

19 Božidar Mandić, „Unutrašnji dijalog“ [“Interior Dialogue”], in: Božidar Mandić (ed.), *Porodica bistrih potoka* [The Clear Brooks Family], second edition, Prometej, Novi Sad, 1997, pp. 17–18.

20 Dušan Bijelić, „Memoarska drenovina“ [“Squeezes of Memoirs”], *Književna reč*, No. 136, Beograd, 10. januar 1980.

His poetry stands OPPOSITE to the dead poetry of dead birds, dead sweethearts, dead skies, dead waters, dead herbs, the dead embittered ones, dead eager beavers, the dead laughing ones, the dead sleeping ones, the dead awoken ones, the dead unborn ones, the dead deceased ones, the deadeast ones. It says NO to aesthetics, ethics, to the pathetic, and all other -ic(s), the prides of the literary theories, nice behaviour, nice dressing, nice talk.

It answers with ILL WILL-ISM to the flattery of any -ism.²¹

The artist himself repeatedly and almost programmatically claimed that he was *a creature originating from man*. Vujica Rešin Tucić was a Utopian who believed in nothing, while at the same both believing and doubting/questioning everything – and, most of all, himself: *His opus is like a voluminous, futile book of large-scale international staggers...*²²

As to his own creative/artistic and life-related intentions he used to say:

I do not write in order to improve literature... Literature is a job, done by some people, in which I did not take part. I was tolerated being spotted on that territory, while I was, in fact, just trying to articulate – in language and other mediums – an essay on my own existence.²³

Or:

I was taken into the realm of art by the desire to contemplate my own life as an all-encompassing essay, and not by an intention to improve art.²⁴

As an author, Tucić was an activist within his creative pursuits. There have not been many individuals in the culture of Vojvodina (and Serbia, I dare say) who for such a long period and with such an insistence and endurance dealt obsessively with demystifying and disclosing (both secret and public) centres of power/influence as was the case with Vujica Rešin

Tucić. He placed the said problems into the epicentre of his own artistic/critical/editorial/polemic fields of work; to disclose the cultural scene as an arena of politics, power, influence, clans and informal groups was to Rešin Tucić an issue of ethics, morals, truth, justice. In the time of his intellectual maturation, these words/terms still meant very much: *Tucić offered a poetic and artistic paradigm of activistic hybridity.*²⁵

In that permanent *essay on [his] own existence*,²⁶ practised directly by way of art or literature, the concepts such as 'innovation', 'freedom' and 'the new' had for Tucić a specific and (self)obliging weight/significance from his very first work published, the story entitled "The Clash" (1962)²⁷ and all the way until his death (November 28, 2009)²⁸: *For the so-called art, the worst times are those in which artists cannot think of anything new.*²⁹ For the avant-garde of the 1970's, the battle for a new art – in addition to different relations in culture and society – meant a (Utopian) battle for a new and different, truly free man/individual, the one who should be capable of believing in his own dreams and who shall not give up his ideals for the sake of temporary interests:

Good and bad times alternate. We cannot judge on times in terms of the conditions created by the society, but, simply, by the the situation of man himself... Therefore,

21 Boško Ivkov, „UJICA je V / EŠIN je R / UCIĆ je T“ [“UJICA Is V / EŠIN Is R / UCIĆ Is T”], *Polja*, No.125–126, Novi Sad, 1969, p. 20.

22 Ostoja Kisić, „Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja“ [“Vujica Rešin Tucić – A Lyrical Poet from the Time of Flourishing Socialist Self-Management”], in: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte* [Scratching Imagination], selected poetry, *Dnevnik*, Novi Sad, 1991.

23 Zagorka Radović, „Vujica Rešin Tucić, pisac i jezički manipulant: Novosadska glupost je večna“ [“Vujica Rešin Tucić, Writer and Language Manipulator: Novi Sad's Stupidity Is Everlasting”], interview, *Vojvodina*, Novi Sad, 21 January 2000.

24 Nikola Šindik, „Vujica Rešin Tucić: Smrt je naša tradicija“ [“Vujica Rešin Tucić: Death Is Our Tradition”], interview, *Beorama*, Beograd, February 1999.

25 Miško Šuvaković, „Grupe JANUAR i FEBRUAR & eksperimentalni slučaj Vujice Rešina Tucića“ [“The Groups JANUARY and FEBRUARY & the Experimental Case of Vujica Rešin Tucić”], in: Miško Šuvaković, Dragomir Ugren (eds.), *Evropski konteksti umetnosti XX veka u Vojvodini* [The European Contexts of 20th-Century Art in Vojvodina], Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2008, pp. 252–255.

26 Important role for the formation of the views and coordinates within which Vujica Rešin Tucić was journeying as an artist, critic and social activist was played by Walter Benjamin and his famed essays *The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction* and *The Author as Producer*.

27 The first-published literary piece of Vujica Rešin Tucić was a story which bore a rather paradigmatic yet also anticipatory title „Sukob“ [“The Clash”], published in *Student* No. 31 of Beograd, December 18, 1962.

28 Miroslav Nune Popović, *Umro je Vujica Rešin Tucić – Da li postoji život?* [Vujica Rešin Tucić Has Passed Away – Is There Life?], Blog B92, Beograd, 28. 11. 2009, <http://blog.b92.net/text/13524/Umro-je-Vujica-Resin-Tucic%3A-Da-li-postoji-zivot/>

29 Srećko Lorgor, „Vujica Rešin Tucić: Smenjuju se dobra i loša vremena“ [“Vujica Rešin Tucić – Good and Bad Times Alternate”], interview, *Svijet*, Sarajevo, 26 July 1985.

*it is necessary to attempt those things in art which could radicalize human consciousness of man having to make impact on the circumstances of his life, on the change of his own human existence.*³⁰

ON HOW IT ALL BEGAN: PAMPHLETS PUBLISHED IN ZRENJANIN AND THE NEW ART AS A SPACE (FIELD) OF EXTENDING AND GAINING FREEDOM

An artist is not ahead of his time. He creates his time. Or, to be more precise: He participates in his time. He is not a prophet. He is not a forerunner.
Dimitrije Bašičević Mangelos³¹

It was during his two-years long life in Belgrade and Sociology studies (1962–1963) that Tucić stepped into the realm of literature and New Art. After his first published pieces, and as a qualified (lower grades) teacher, Vujica Rešin Tucić went back to Zrenjanin in 1963. The town was the initial place of his serious entrance into the world of literature and (new) art: in those years, there was an informal group of resident authors/protagonists of the new in literature and art. Apart from Tucić, the group included Jovica Aćin, Vojislav Despotov (1950–2000), Miodrag Martinov, Dušan Bijelić and Milorad Grujić (the latter joined in a little later). Searching for their historical ancestor, the group found out one of the most outstanding 'Europeans' in the Serbian 20th-century culture – Todor Manojlović, author and theoretician (1883–1968):

Far away, there, in Zrenjanin, – as if embalmed in the past years and decades, once modern poet and then prisoner Todor Manojlović used to live, a refined and highly educated intellectual, sentenced, isolated... Tucić's literary reality in his earliest days was enriched with the fact that there could exist condemnation of an author to banishment of publishing, that one could

*for various reasons die out as a writer, and so could his work on the whole – not by his own will, but by the will and force exerted by others.*³² The acquaintance and first discussions that Tucić, at the age of 23, was privileged to have with the then 80 years old Todor Manojlović influenced greatly the shaping of many of Vujica's views on art and literature: *We met, I think, in 1964. I was a deep, dry well, and his memories were unexhaustive; from them, I was taking as much as I wanted or could... He was a walking century.*³³

That period of Tucić's life in Zrenjanin (1963–1968) – as a result of the said influences – was marked by a publication which mainly announced and anticipated some events in his future career and the art on the home scene that made a strong imprint on the time to follow soonest. It was *Pamfleti (Pamphlets)*, a publication co-edited by Jovica Aćin and Rešin Tucić as part of the *Ful maks '68* series, published by Zrenjanin's Writers' Club in an enviable print run of 1,000. It appeared in 1968, just one month after the famed students' protests. The publication/brochure was designed as protest-related, with the basic intention to point out the crisis that had prevailed in art and literature for quite some time. It was also to point out that these (art and literature toward the end of 1960's) in no way reflected the exciting changes taking place just at that time (of its publishing). When inviting contributors of the *Pamphlets*, Tucić and Aćin – as co-editors – required, in the first place, that the writings should not be literary works. Also, the publication reveals Tucić's need, nascent at the time, to 'swim against the current', that is, to resist various (artistic/political/bureaucratic) centres of power and the positions from which the local culture and art were evaluated.

30 *Op.cit.*

31 Dimitrije Bašičević, *Nove tendencije 3 [New Tendencies 3]*, Galerija suvremene umjetnosti, Muzej za umjetnost i obrt, Centar za industrijsko oblikovanje [Gallery of Contemporary Art, Museum of Arts and Crafts, Centre of Industrial Design], Zagreb, 1965.

32 Ostoja Kisić, „Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja“ [“Vujica Rešin Tucić – A Lyrical Poet from the Time of Flourishing Socialist Self-Management”], in: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte [Scratching Imagination]*, selected poetry, *Dnevnik*, Novi Sad, 1991, p. XIV.

33 Vujica Rešin Tucić, „Gospodin Todor Manojlović“ [“Todor Manojlović, Gentleman”], in: V. R. Tucić, *Vreme fantoma – o piscima i knjigama [Time of Phantoms: On Authors and Books]*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2005, pp. 18–21.

The publication *Pamphlets* should be viewed in the light of the then current efforts at demetropolisation and de-etatisation of culture; those were attempts to impose the margin and the marginal (geographically or in terms of arts) as the centre, as the mainstream.

And on the margin (in Subotica, Zrenjanin, Sombor and Ruma or Split, Samobor, Šempas and Kranj) things/phenomena/events seemed to be more easily visible, simpler to grasp and, naturally enough, easier to change. Thereby, the said efforts were not free from idyllic and idealistic visions about the creation of a new society which, logically, implied a new consciousness and – a new art. At that time, such ideas were fully flourishing on the social/art and political scene, which could be seen everywhere. The said views and an aspiration for change and the new were very close to Tucić from the outset; he found their realization and embodiment in the New Art Practice³⁴, successfully anticipated by *Pamphlets* launched from Zrenjanin. The publication meant an inauguration of his programmatic, self-poetic statement which in the very title announced Vujica's future subversive acts: *Ah, Let Us Finally Set Out on that Defiant Journey! (Ah, poduzmimo najzad to putovanje drsko!)*³⁵

Apart from those of Tucić and Aćin, the publication *Pamphlets* contained the writings/contributions by Miodrag Martinov, Milorad Milenković, Vojislav Despotov, Radivoj Šajtinac, Todor Manojlović, Ivan Vojin, Sonja Kapeler. Lay-out/art was signed by Emil Mijatov.

With regard to the successful attempt at systematization of artistic features, as well as of the socially relevant intentions of the New Art Practice, the Zagreb-based critic Davor Matičević discerned the following traits of the art in 1960s and 1970s:

- *the use of new mediums;*
- *a change in the manner of artists' activism;*
- *a change in the understanding of the concept of artwork;*
- *a specific social commitment;*

which, as the author claimed, directly resulted in:

- *rise in consciousness and greater freedom of the authorial individuum (personality);*
- *growing individualism of the authorial language;*
- *increasing accentuation of one's imaginativeness, even escapes into some new realms of illusions.*³⁶

Tucić was not unfamiliar with the enthusiasm for creating a new (society, art), which – for instance – characterized the poets of the Soviet October that were to a considerable degree found exemplary by the authors of his generation. In his speech at the Literary Colony in Kanjiža (1981), trying to recapitulate his literary and artistic beginnings, Tucić greatly contributed to the understanding of the spiritual climate – and, equally, the poetic principles – of his own and the overall generational poetics of Yugoslavia's artists who were active between 1960 and 1980:

The inherited forms of the middle-class culture were found totally negative. The position of the author as a commentator of social developments and individual existence was left vacant. Authors became direct participants, producers, writing their personal or collective essays of their lives... It was also a time when institutional culture was not ready to emit – through its unflexible channels – a fresh, creative social consciousness. This incompetence of the institutions was manifested through political disqualifications of the New Art Practice and its creators, as well as an even stron-

34 The term *nova umetnička praksa* [New Art Practice] was introduced in Yugoslavia's history of art through the exhibition *Nova umjetnička praksa 1966–1978* [New Art Practice 1966–1978], held in Zagreb at the Gallery of Contemporary Art in 1978.

35 That writing of Surrealist structures and anti-lyrical forms contains nearly all elements of his forthcoming subversive literary theories and practices: impertinence, humour, 'terrorizing' of habitual linguistic practice, playfulness, bringing conventions to paroxysm and stupidity, intermittently bizarre eroticism and – just emerging – baroque rhetoric. (Zoran Slavić, „Čelična ljuska strugane mašte“ [“The Iron Shell of the Scratched Imagination”], *Dnevnik*, Novi Sad, 16 January 2002).

36 Davor Matičević, „Uvod“ [“Introduction”], in: *Inovacije u hrvatskoj umjetnosti sedamdesetih godina* [Innovations in the Croatian Art of the Seventies], Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1982, p. 8.

ger support to retrograde, conservative phenomena in art.³⁷

In order to show to what extent Zrenjanin's Pamphlets kept abreast of the international avant-garde tendencies of the day, now and then being even ahead of these, I shall resort to a quotation from the letter sent in delight to Tucić from Belgrade, by Bora Ćosić; in addition to inviting Tucić and Zrenjanin's Textualists/Situationists for cooperation, the letter tells about the cooperative and band-together climate of the new avant-garde, the Mixed-Media doctrine, and the forthcoming launch of the magazine *Rok*: *Yesterday, I received your Pamphlets which enchanted me by their appearance, the writings, the magical follies... It is only in a raddled, atomized milieu like ours that one whole little team we need so much can happen to exist, and, moreover, that nothing is known about it. We, I in person, the magazine ROK I am to edit as of the month of October, the MIXED-MEDIA doctrine I am trying to trumpet to the earless around me, all of the gains of our twenty-years-old practice of driving a coach and horses through walls – we all want you and your friends to join in our common venture... It is not only your poems we need... We need the topography of your existence, of your thoughts, of your witty plans. Send us your photos, descriptions of your rooms, a geographical map of your journeys, the list of your friends' phone numbers. Whatever may help a more definite disclosure of your personality to those who – like myself until recently – did not know you existed at all. Right now we are very busy gathering together one part of the European avant-garde that is sick of the "nice literature" as much as we or you are. I am not sure what these names mean to you: Claudio Parmiggiani, Jiri Kolar, George Maciunas, Franco Vaccari, Julien Blaine, and how much you know about the group ROBHO, FLUXUS or the knights of the Italian FIUMALBO, but they – like Tomaž Šalamun, Milenko Matanović, Šejka, Vladan Radovanović, Ivanjicka, Zagoričnik, Siniša Vuković – they are with us. You can see outright how few 'authors', and Belgrade ones, are*

*standing beside me...none of us will count on those gentlemen, of course. So do understand that what we need is an accumulation of cultural capital, a dictatorship of the cultural proletariat.*³⁸

MAN. THAT IS: LETTER! Poetry As a Distinguishing Speech

*Poetry should not name objects
but create an atmosphere to envelop them.*
Stéphane Mallarmé

Just as theory of literature exists as a separate discipline, there should certainly exist theory of poetry as well – if for no other reason, than for the sake of a possibility to put up the (direct) practice of poetry as its counterpoise. During the 1970's, in the time when this out-of-ordinary opus was entering eternity, such practice was sought in the experiences of poetry as a distinguishing speech, and these were most often referred to as visual/concrete/Lettrist/ typographic/oral/spatial/gestual/computer/kinetic poetry... There have been many other attributes whose essence lied in the effort to dislocate poetry out of the context of literature and establish it as a totally independent discipline which is as close to classical literature as are music or painting art. The only point of contact between the New Poetry and the so-called literature was the partial utilization of language/words/letters which in the new/parallel practice acquired a completely different, quite non-literary function and significance. The New Poetry was grounded on the radical testing of language, on the destruction of linguistic and all other rules and conventions.

Free from the imperative of carrying a meaning or signifying, the word and the letter in the work of Rešin Tucić turned into visualizing tools/conditions of language. With Rešin Tucić, excitement-produced language – based on the experiences of historical avant-gardes (Dada and Futurism), concretist experimenting, and the poetic practice of the Slovene Re-

37 Vujica Rešin Tucić, „Bačeni pogled (kocka) neće ukinuti oko (slučaj), (1970–1980)“ [“The Glance/Dice Cast Shall Not Annull the Eye/Case, (1970–1980)“], speech at the Literary Colony of Kanjiža, manuscript, 1980.

38 Bora Ćosić, „Pismo Vujici Rešinu Tuciću“ [“A Letter to Vujica Rešin Tucić“], unpublished, Beograd, September 28, 1968.

ism – became a subject in itself; thus, we can read Tucić's poetry *against the background of a general theory of language, whereby different aspects of the text are arranged along a vertical line that starts with proto-language (Proto-ling) to the artistic language (Arti-ling).*³⁹ His poem is no longer a linguistic or logical construction – it becomes a transgression in language, an 'idle wheel' of the signifying. Instead of linguistic/verbal, poem has turned into a visual product.⁴⁰

After the first-published poems which were mostly in the wake of traditionalist manner and therefore stay beyond the theme of this writing, it was through his selection of poetry in the second number of the magazine *Rok* (1969) and his first book *Jaje u čeličnoj ljusci* (*The Egg in an Iron Shell*)⁴¹ that Vujica Rešin Tucić began his practice of permanent exploration *in* and *with* language which identified him as one of the key innovators on the Serbian neo-avant-garde scene.⁴² It must be emphasized at this point that Rešin Tucić himself never used the term 'neo-avant-garde'; to put it more precisely, he thought it to be false, a mere construction which failed to reflect the essence of the phenomenon of the New Art: *I discard the term 'neo-avant-garde'. Such a thing does not exist. The New Art Practice and the Avant-Garde of the Seventies, these are the most adequate labels.*⁴³

As an artist/poet, he kept moving along the narrow border strip, the inter-space, between experimental literature, New Poetry and New Art Practice, belonging to each at the same time yet not to the same degree respectively. Like the majority of Novi Sad-based Conceptualist circle with whom he basically shared similar artistic and life predicament, Rešin Tucić came into the sphere of the New Art from that of literature; thus, and naturally enough, the central place in his artistic explorations was occupied by language, word, letter... Whereby – and that has to be noted right here – this group of artists explored the performative instead of the narrative potentials of language... In their case, it was a *radically experimental poetry* which was no longer *ideologically constructed as art transcending the banal quotidianness*,⁴⁴ but on the contrary: it was an effort aimed at discovering and constructing parallel realities of the language, free from all those restrictions and rules that are implied by the well-known linguistic rules. It has to be remarked that *Tucić is reasoning without belief in logic*,⁴⁵ that is, he tends to establish/construct a new logic of the language/speech. Some would resort to the phrase *language-twisting poetry* (term relied on in the Serbian literary criticism of the 1980's) in order to describe the above-mentioned poetic practices. Yet that phrase/term encompasses only one segment of the complex verbo-voco-visual practices of the New Art, since *language-twisting* still denotes movement within the given habitual and more or less conventional ideas about language being a *tool with which something is said about (another) something*. The most radical change within the structure of language, one introduced by the new (visual) poets, concerned the altered place and role of language as tool, and of letter as sign, which signify something/anything.

39 Aleksandar Nejgebauer, „Pisma san, antipesma kritika“ [“Poem-Dream, Anti-Poem - Criticism”], *Letopis Matice srpske*, Novi Sad, October 1978, pp. 676–683.

40 *The traces of Modernist, avant-garde aspects of Anti-Art are indisputable: for Tucić, too, verbal art faces its own death* (Ivan Negrišorac, „Monokl Vujice Rešina Tucićića“/“The Monocle of Vujica Rešin Tucić”, in: *Legitimacija za beskućnike – srpska neoavangardna poezija, poetički identitet i razlike* [ID for the Homeless – Serbian Neo-Avant-Garde Poetry, Poetic Identity and Dissimilarities], Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 1996, p. 161).

41 Vujica Rešin Tucić, *Jaje u čeličnoj ljusci* [The Egg in an Iron Shell], Tribina mladih (Serija AG 70), Novi Sad, 1970.

42 *In that immortal summer of 1967, when I wrote my book The Egg in an Iron Shell, I kept a radio set switched on and spread-out newspaper on my desk. Who would ever know what it was I simply slipped into my poems.*; in: Dragoslava Barzut, „Vujica Rešin Tucić: V.R.T.larstvo u jeziku“ [“Gardening in Language”; the poet's initials, when read as a word, mean 'garden' in Serbian. – Translator's note.], interview, *Polja*, Year MMVIII, No. 449, Novi Sad, January–February 2008, pp. 68–74.

43 Dragoslava Barzut, „Vujica Rešin Tucić: V.R.T.larstvo u jeziku“ [“Gardening in Language”], interview, *Polja*, Year MMVIII, No. 449, Novi Sad, January–February 2008, pp. 70.

44 Dubravka Đurić, „Nacrt za arheologiju poezije – Vladimir Kopicl i konceptualna poezija u kontekstu vojvođanske, srpske i jugoslovenske poezije 70-ih i 80-ih godina 20. veka“ [“A Draft for an Archeology of Poetry – Vladimir Kopicl and Conceptual Poetry in the Context of Vojvodina's/Serbian/Yugoslav Poetry of the 1970's and 1980's”], *Polja*, No. 458, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2009, p. 51.

45 Miodrag Radović, „Topla anatomija 'Hladnog čela'“ [“Hot Anatomy of 'the Cold Forehead'”], *Polja*, No. 308, Novi Sad, October 1984, pp. 410–413.

Therefore, in the New Art Practice language turns into

- a) a tool articulating itself through itself;
- b) (an auxiliary) medium resorted to when speaking about the things above/beyond/outside of the language itself and the logic of speech.

Tucić's creative practice was, in fact, a combination of the abovesaid procedures which could – in terms of genre – be most precisely identified by the best known of his works/endeavours/experiments as *scratching imagination*. Analyzing the poetic-textual scene of Novi Sad in the 1970's, the theoretician of language and literature Dubravka Djurić has detected two crucial tendencies (differentiating points) bearing in mind the attitude to the language tradition. According to Djurić, one group of authors is made up of the poets whose output is characterized by a *puristic attitude to the language*, and here belongs the major portion of the poetic writings by Vladimir Kopić and Slobodan Tišma. As their counterpart – continues Djurić – stand some *strikingly non-puristic texts*, and the major representatives of these are Vujica Rešin Tucić and Judita Šalgo with their respective opuses. Stating that the said writings and their authors are mutually *both congruent and opposed at the same time*,⁴⁶ Dubravka Djurić finds a key feature of the latter group, and that is, as she claims, the use of a language which comes from other, non-poetic/beyond-poetic discourses such as the jargons of the street, of medicine, popular culture etc.⁴⁷ Resorting to the language of the unintelligible (i.e. language with clear alogical/antilogical sources) which is inherently self-destructive and self-composing, which is/can be used to signify but itself simultaneously undergoes signifying, Rešin Tucić is an inheritor of that poetic tradition which had been

conceived as early as in the time of Stéphane Mallarmé and his poems/objects;⁴⁸ the tradition rests upon chance, upon *deverbalization* and *desemanticization of the word* as poets' material, whereby various authorial approaches combine within the work itself to *gradually undermine the domination of the verbal by introducing visual, phono-visual or pure sound effects*...⁴⁹

One significant linguistic trait of the language used in Tucić's verbo-voco-visual explorations lies in its anti-communicative/antinarrative structure: full of ruses, witticisms, alogical (de)constructions and slang, Vujica's poems are *mockery of the speech logic*.⁵⁰ His humour is sharp, bitter, targeting the anomalies of the world surrounding him, but also self-ironising. *Tucić's poetry turns into the poetry of mere existence in this world, the world which is a nightmare and a pressure, and in which no contours of sense can be spotted, where the issue of sense never comes to be raised*.⁵¹ In that way, art becomes a permanent introspection of itself: of its own language, tools of articulation, intent, effects...while the experimental linguistic practice is felt to be an attempt at constructing a *chance* – by way of creating absurd/allogic(al) linguistic scenes: *Language as an object of language, among other things* becomes (remark by N. M.) *part of the literature's process, a closed circuit of the text, wherein the medium is inspecting itself as content (like history and myth)*.⁵²

It is rather conspicuous that Rešin Tucić, in addition to his permanent efforts on deconstruction of the sense, simultaneously tends to destroy the very log-

46 Both of these lines questioned the concept of lyrical subject and narrative character in the sense of telling a coherent story or lending a coherent sense. Dubravka Djurić, „Nacrt za arheologiju poezije – Vladimir Kopić i konceptualna poezija u kontekstu vojvođanske, srpske i jugoslovenske poezije 70-ih i 80-ih godina 20. veka“ [“A Draft for an Archeology of Poetry – Vladimir Kopić and Conceptual Poetry in the Context of Vojvodina's/Serbian/Yugoslav Poetry of the 1970's and 1980's”], *Polja*, No. 458, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2009, p. 52.

47 *Ibid.*

48 *Mallarmé je nad grobom / svakog / od nas* [Mallarmé is above the grave/of each/of us] (Vujica Rešin Tucić, „Smrt je večita životna potreba“ [“Death is an Eternal Need in Human Life”], in: *Reform grotesk*, Nolit, Beograd, 1983, p. 36).

49 Vera Horvat-Pintarić, „Oslikovljena riječ“, u: *Bit international*, br. 5/6, Galerije grada Zagreba, Zagreb, 1969, str. 56.

50 Title of a visual work by Jaroslav Supek.

51 Ivan Negrišorac, „Monokl Vujice Rešina Tucića“ [“The Monocle of Vujica Rešin Tucić”], in: *Legitimacija za beskućnike – srpska neoavangardna poezija, poetički identitet i razlike* [ID for the Homeless – Serbian Neo-Avant-Garde Poetry, Poetic Identity and Dissimilarities], Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 1996, p. 177.

52 Vojislav Despotov, „Društveni smisao avangarde“ [“The Social Sense of Avant-Garde”], *Ulaznica*, No. 59, Zrenjanin, 1977, pp. 111–116.

ic of poetic text/speech, and, likewise, the stereotypes and pathetic ideas about “the seriousness of the poets’ craft”: *THE EGG IN AN IRON SHELL is not a book of poetry. Those are pamphlets against the existing situation in literature and society. Against poetry being at the service of a petit bourgeois. Shitting sober minds. A book filled with the author’s life hardened through the battle for bare survival. A book of a proletarian.*⁵³ One of the poems from the book *The Egg in an Iron Shell* which due to such theoretical-and-practical postulates caused a serious protest of Serbia’s literary public was the quatrain “Sleeping on the Couch” (“Spavanje na kauču”):

mmmmmmmm & mmmmmmm
abvgddježzijkljmnjnoprstćufhcčdžš
mmmmmmmmmmmmmmmmmmmm
ahahahahahahahahahahahahahaha

The onomatopoeic and phonetical poetry in this collection announced Tucić’s later turns toward concrete and visual poetry. Moreover, apart from the exploration in performative (im)possibilities of language itself, Tucić’s poetry deals with disclosing, ridiculing and challenging the habitual patterns and customs of (petit) bourgeois society, cultural and other bureaucracies, as well as the anomalies of the political system. All of that, plus a self-ironizing attitude and an effort to de-patheticize the terms ‘poet’ and ‘poetry’ was particularly directed against toadying and allegiance as much too often instrumental behaviour supposed to render various privileges of the so-called cultural elite of his time which found a stable livelihood for itself in nothing else but poetry and art. *Therefore, having opted for innovation in literature in terms of content, ideas and new effects of the language, aware of the poetry of doubtfulness – not only doubts as to the world and its traditional values, but also doubts as to the act of writing and text – Tucić demanded maximum challenging of the language, destruction of the worn-out linguistic conventions.*⁵⁴

A rather characteristic announcement of Tucić’s forthcoming activist/polemical commitment could be seen as early as in his poem “We Are Exceptional” (“Mi smo izjadni”, using the old Slavic word *izryadni* for ‘exceptional’), published in the second issue of the cult magazine *Rok*,⁵⁵ edited and published in Belgrade by Bora Ćosić:

Give me a little money, / a wife and a house, / a house-dog named TANNER – / Good-bye POLITICS! / ...Good-bye idea-carrying image! / I don’t take the tricks! MARX, / ENGLISH / VENIN. / Allow me to wash the bath. / ... Date of birth? / Year 1941, / when the waggons were loaded with harvest. / FOR GOD’S SAKE: / YOU MEAN WHEN THE REVOLUTION WAS RISING?! / I wouldn’t know, Madam, / My sight was rather poor then. / Perhaps it was rising, / but I was unroused.

What Tucić had published in that issue of *Rok* – together with his selected verse – included a dozen of snaps from his photo-performance action *Moje menstruacije* (*My Menstruations*)⁵⁶; creating a series of logic-missing situations, he was actually trying to demythologize the very idea of (himself as) poet/artist as a person who adapted himself to some social rules or conventions, which he did not, especially not to the position of a so-called ‘cultural worker’ assigned to ‘contribute to the general progress’ by celebrating and glorifying it. In the ludic photo-performance action *My Menstruations*, using photography as a document of the artist’s

53 Isak Crnogorski, „Vujica Rešin Tucić: Na novosadsku kulturu je pao mrak” [“The Dark Has Enveloped the Culture of Novi Sad”], interview, *Student*, Beograd, 19 January 1971, p. 13.

54 Branka Srdić, „Vujica Rešin Tucić: ‘Slovo je puklo’” [“Vujica Rešin Tucić: ‘The Letter Has Broken’”], *Polja*, No. 239, Novi Sad, 1979.

55 Vujica Rešin Tucić, „Moje menstruacije” [“My Menstruations”], *Rok* – časopis za književnost, umetnost i estetičko ispitivanje stvarnosti [magazine for literature, art and aesthetic examination of reality], No. 2, Beograd, 1969, pp. 120–128.

56 In the year 1970 (exact date unknown), this was also the title of a literary happening Rešin Tucić had at the Youth Forum (*Tribina mladih*) in Novi Sad; see: Gordana Đilas, Nedeljko Mamula (eds.), *Tribina mladih 1954–1977* [The Youth Forum 1954–1977], Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2004, p. 90.

behaviour,⁵⁷ Rešin Tucić exploited his own body as a medium. Through the procedure of self-transformation, Tucić utilized his own life, his cramped and unpretentious dwelling-place in Novi Sad, in order to kindle the intricate games of sense; by the strategy of the artist's first-person speaking, excesses and disturbances interfere with the routines of everyday life (reading books, shaving...), parodying the very 'position' of the artist within the society as one of a protagonist. The elements of the artist's personal, intimate life-history are incorporated in this action into the social milieu of real socialism. Thus, in the photo-performance *My Menstruations*, the artist's (physical and mental) body turns into the place/medium of re-examining the status, the position and the role of art itself.⁵⁸ Of course, what we are talking about is experimental art, the kind of art which programmatically refuses to fit into the pre-designed social canons/patterns. Speaking about the first literary work of his friend Vojislav Despotov, Tucić himself apostrophized the human body as the sole *right* subject that art/poetry should deal with: *The poem is no longer a mediator, it advocates its own body, its own object-ness*.⁵⁹ Of course, what is referred to here is not the physical body as an organ of speech, motion, creation or hearing... but as a social, political, artistic body as a referential place of achieving and/

or exploring the limits of freedom (and/or creative work) in a/any society. At the level of Proto-ling, Tucić's photo-performance action *My Menstruations* is in many aspects comparable to the famed 1972 photo-performance *Bauhaus* by Bálint Szombathy.⁶⁰

From the very beginnings of his pursuit of arts in the above-described context, Vujica Rešin Tucić felt literature, art and the so-called social commitment as a stage of dialogue in the first place, that is, as an instrument used to point out the inconsistencies, illogical things, abuses and anomalies in the society (political system) he lived in and the culture he was part of. *In the foundations of Tucić's literary ideology there remains a permanent rebellion as an expression of general aspirations of the New Poetry*;⁶¹ therefore, some critics described his literary and poetic work as a special kind of 'injection' of Mayakovsky received by the literatures in Vojvodina (and wider).⁶²

However, in addition to writing verse, what made Vujica Rešin Tucić so (or even more) renowned were the interpretations thereof. As has been noted, introducing out-of-art subjects into the poetic/art context and corpus, what was infiltrated in the conventions of art and culture were subversions and disturbances which made it possible to extend the referential field of poetic work (and its impact and effects) onto the so-called out-of-art public. By the manner in which he recited his own verse, by the suggestiveness which often bordered on theatricalness, Vujica Rešin Tucić was infusing elements of audio-visual spectacle into the standards of poetic speech. To Tucić, a poem would become an *oral event*, a pure *energy of the language* – whereby it was not a speech intended for communication or agree-

57 "The photograph of the artist", i.e. photography wherein the object of shooting is but a trigger to the formation of a sign-language which does not correspond to the surrounding reality but primarily to the area which is – according to historical experience – defined as 'art'. One of the frequent aims of photography in the New Art Practice is to document interventions and happenings which are by definition temporary/ephemeral. Those are various forms of artistic actions, ranging from those performed in urban or countryside setting, to those wherein the centre of action focuses onto the very physical presence of the artist's personality. (Ješa Denegri, "Fotografija kao dokument o ponašanju umetnika" ["Photography as a Document of the Artist's Behaviour"], in: *Razlozi za drugu liniju – Za novu umetnost sedamdesetih* [The Reasons for the Other Line – for the New Art of the Seventies], Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Marinko Sudac, Novi Sad, 2007, pp. 253–255.

58 See: Vujica Rešin Tucić, "Čovekovo telo, medij esejiziranja sveta" ["Human Body – A Medium of Essay-izing the World"], *Ovdje*, Podgorica, March–April 1994, p. 24.

59 Vujica Rešin Tucić, "Prvo, tj. Pesmina slika reči Vojislava Despotova", ["The First, i.e., the Poem's Image of the Word by Vojislav Despotov"] In: Vujica Rešin Tucić, "Slovo je puklo", ["The Letter Has Broken"] Srpska čitaonica i knjižnica Irig, Novi Sad, 1978, pp. 5–7.

60 See: Nebojša Milenković, "Estetika slobode ili politika slobode: Vodič kroz umetnost Balinta Sombatija 1969–2005" ["An Aesthetic of Freedom or Politics of Freedom: A Guide through the Art of Bálint Szombathy 1969–2005"], in: *Szombathy Art*, Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 2006, pp. 16–17.

61 Ostoja Kisić, "Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena socijalističkog samoupravljanja" ["Vujica Rešin Tucić – A Lyrical Poet from the Time of Flourishing Socialist Self-Management"], in: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte* [Scratching Imagination], selected poetry, *Dnevnik*, 1991, p. LXXVIII.

62 Nikola Kitanović, "Pucanje reči" ["The Word Broken"], *Letopis Matice srpske*, Year 158, Book 430, Vol. 3, September 1982, pp. 343–346.

ment. In this case, poetic speech was and stayed above/beyond any utilitarian function (understanding, misunderstanding, expressing, concealing, pre-sentiments...); it was *primary speech* which, not in the least deprived of its tautological essence, articulated itself (by itself): *He forgot all the sentimental and appealing words. He threw himself into residues, noises, speech of the void, silence. He lashed out at letters and squeezed verse out of them. Exploring the bearing capacity of each word and linguistic sign, he shattered the letter, too. The letter broke, and something big was shattered and darkened in the world... Where everybody said 'yes', Vujica Rešin Tucić would seal his 'no'. He is so fond of microphones and audiences. He recites and shouts skillfully. Vujica Rešin Tucić is a code name for a total breakaway from tradition.*⁶³

Availing himself amply of the experiences gained within the New Art Practice, Tucić quite early introduced elements of happening and audio-performance into his poetry readings. Within a short while, this won him the status of a true star of Yugoslav poetry, one on the rise. And he was touring the country with his poetry readings during which he spoke, uttered and shouted his own verse; the audiences would fill up the auditoria, and their response ranged from adoration and delight to opposing, total denial and even hatred. Whichever the case, nobody stayed indifferent to Vujica Rešin Tucić and his verse: *Policemen, cooks, workers from timber-shacks, fruit pickers, day labourers (Romanians mostly), boisterous village cockscombs... went from one town to another where we used to show onstage – in order to hear a half-deaf guy. They would shout and demand the already famed poems by Tucić: We want The Cupboard, we want The Egg (meaning his poem The Egg in an Iron Shell), we want Oh, Neey (meaning The Farewell Poem)... Tucić would recite till exhaustion. And there, before all, he would also comment on his poems,*

*breaking them, reading them in a different way, adding, reducing, treading...*⁶⁴

Some radio-happenings also tackled the phenomenon of Vojvodina's New Poetry, that is, the phonic poems of Vujica Rešin Tucić, Katalin Ladik and Branko Andrić-Andrla; two such programmes were broadcast by Radio Belgrade under the title *Acoustic Poetry (Akustična poezija, 1972)*, both authored by Dragoslav Simić. Rešin Tucić was on the air with a series of his phonic poems whose essence lied in the fact that they were unrepeatable, and it was impossible to articulate them linguistically and/or re-interpret: *The whole poem consists of gurgling, screeching, groaning and screams.*⁶⁵ In an ironic play with both himself and the medium (radio) in which this verbal artwork of his was executed, Tucić 'explains' the possible sources of his own extraordinary creative procedure in the following way, and not without (self-) irony: *I have been deaf on one ear since birth, so I feel language like meat, like matter. I could never bear pictures. I greatly prefer listening to the sounds. While journeying through life I feel much safer with this single ear than with both of my eyes.*⁶⁶

A few additional lines from a writing by Danilo Štrbac also depict the response provoked by Vujica's poetry in those years: *Among the strange poems by the 'single-eared one' was the one titled "Couch Verse". Therein, the throaty-voicing Vujica – by way of a broad scope of panting and groaning sounds which ultimately reached an almost unbearable culmination even for two ears – probably revoked some of his exciting memories from a couch.*⁶⁷ Before the said programme was broadcast, an interesting situation occurred which

63 Milan Živanović, „Verna je rerna, prozori su sat“ [“The Oven Is Dutiful, the Windows Tell the Time”], *Dnevnik*, Novi Sad, 10. oktobar 2001, p. 17.

64 Ostoja Kisić, „Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja“ [“Vujica Rešin Tucić – A Lyrical Poet from the Time of Flourishing Socialist Self-Management”], in: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte [Scratching Imagination]*, selected poetry, *Dnevnik*, Novi Sad, 1991, pp. IX–LXXX.

65 Danilo Štrbac, „Koncert za vibrator i singericu – trenutak stvaralaštva nekih članova Udruženja književnika Vojvodine“ [“A Concert for Vibrator and a Sewing-Machine – The Creative Moments of Some Members of the Writers' Association of Vojvodina”], *Radio TV revija*, Beograd, 15 September 1972, pp. 30–31.

66 *Ibid.*

67 *Ibid.*

tells much about the social/cultural/media-related atmosphere in which the 'new poets' of the 1970's worked.

Since the editors of Radio Belgrade could not agree that the programme goes on the air without an 'appropriate' commentary which was to distance them preventively from the material to be broadcast, they sought a compromise in a pre-premiere listening session attended by eight poets, eight literary critics, two professors of the Faculty of Philology, three consultants, a senior editor of Radio-Television Belgrade, three journalists and a psychologist. Of the 30 people invited to the pompously conceived pre-premiere, only one person showed up – Milan Dajin, psychologist! One striking fact tells how absurd it was: the majority of the invitees were the employees of the same broadcaster, RTB! The avant-garde was evidently a *hot potato*, a subject not wise to deal with. Despite the squeezed liberalization of the socio-political climate that had allowed for the formation of avant-garde strongholds described above, it was clear that it was a matter of days when the regime would set out to put an end to the newly-gained avant-gardist freedoms. Without concealing his disappointment, the author of the said programme Dragoslav Simić testified to the circumstances:

*I think this is a consequence of the cultural climate which prevails here. The people supposed to represent the voice of the public have retreated to their warm nests, reclining in their comfortable armchairs, with their small TV sets, enveloped in the central heating, heaps of papers and typewriters, self-sufficient and in the belief that they are doing a most responsible job for the society. In fact, they've been working for their future warm nests to be located on the land sites bought in the vicinity of Smederevo or Obrenovac...*⁶⁸

The 'professional diagnoses' by psychologist Milan Dajin are also highly illustrating. Stating that as a *mental critic* he found the said pre-premiere a fine piece of entertainment, the psychologist on the 'social mission' of art criticism emphasized the following points:

*At some moments I had an impression of sitting in a circus. The young people from Novi Sad looked like country-fair imitators rather than poets. As a psychologist, and listening to the programme, I was trying to find out what had made these young people articulate themselves in such a way. It is obvious – considering the characteristic nature of some of the sounds they called their poetry – that it was all about some burdens of their youth. For instance, in the poem "Couch Verse" by Vujica Rešin Tucić, in which the young poet tries – by way of a rich gallery of wheezing and panting – to depict a sexual intercourse, there are hidden traumas from early childhood when the little boy Vujica, probably by his hearing sense only, witnessed the sexual intimacy of his parents... All of the creations by the said poets came into being during a state of somnambulism and out of the desire to keep pace with the modern age.*⁶⁹

Text visualization, which in Tucić's output certainly culminated with his visual novel *Scratching Imagination*, is also found in the outstanding – for both the author and the Serbian visual poetry – long poem *Reform grotesk* from the book of the same title. It appeared first in 1982, as an author-xeroxed edition in two copies, and one year later as an official, printed edition in Belgrade's publishing house *Nolit*. *Reform grotesk* is an inventive author's play with letters, their visual potentials and potencies, wherein Tucić – paving the way to irrational, uncontrolled luxuriance of the language⁷⁰ – more radically than ever before dissociated from the linguistic categories of the intelligible, the signifying and the signifiatory. Additionally, the title of the book clearly alluded to the

68 D(anilo) Š(trbac), „Šta je prisluškivao Vujica – stručno mišljenje psihologa Milana Dajina o mladim novosadskim pesnicima Katalin Ladik, Vujici Rešinu Tuciću i Branku Andriću“ [„What Vujica Used to Eavesdrop – A Professional Opinion by Psychologist Milan Dajin on Novi Sad's Poets Katalin Ladik, Vujica Rešin Tucić and Branko Andrić“], *Radio TV revija*, No. 294, 13 October 1972, pp. 26–27.

69 *Ibid.*

70 Vujica Rešin Tucić, „Bauk poezije“ [“The Spectre of Poetry”], *Književna reč*, No. 116, separate, Beograd, 1978; and: V. R. T., „Bauk poezije“ [“The Spectre of Poetry”], in: Vujica Rešin Tucić, *Hladno čelo – poetski mitovi osme decenije* [Cold Forehead – Poetic Myths of the Eighth Decade], Matica srpska, Novi Sad, 1983.

grotesqueness and make-believe successes of all the previous Yugoslav reforms – in the spheres of politics and social relations, but also in the sphere (extended field) of literature. Here is what the editorial adviser Judita Šalgo wrote about the visual poem “Reform grotesk”: *Here, paper literally tolerates anything: sentences, words, their embryos or residues; the meaning and “the heart feeling” which the poet tries to push through, and the sense-lacking yet beautiful “pictures for the eye”, typographic growling and murmur of most diverse type-faces produced by the machine. In the battle over paper, picture appears to be more vital than feeling, sign more adjustable than the thought... Right there, before the eyes of the poet who is himself puzzled by the striking effect of the picture, appealingly shaped residues of his language from which a new object, book-object, was unexpectedly built, his poetry is increasingly turning into applied art.*⁷¹

Like his friend and contemporary Branislav Brana Petrović, Vujica Rešin Tucić was also an adherent to that tradition of experimenters in the field of language which was based on the deconstruction of the line/verse and exploration in the visual effects of the words themselves, the one to which avant-garde poets, Futurists and Constructivists belonged, including Vladimir Mayakovsky, David Burliuk, Viktor Khlebnikov, Alexander Rodchenko or Osip Mandelstam. With Rešin Tucić, the poem is not only a linguistic but also a visual thing/object/condition which articulates the author's perception of the poem and of himself in this world – as well as perception of that same world within the poem/text. With Tucić, the poem – instead of being a verbal text – becomes a visual text: the word-image comes before word-content. As Pierre Garnier would say, it turns into a *linguistic object* which articulates itself only: *Making sequences of most diverse screams, of diversely sized letters, rhythmicizing of speech sounds inside altered words, characteristic use of assonance, repetition, and the like – results, above all, from a dramatic emotional*

*charge wherein the existing meanings break lethally while hints of the new ones come into being.*⁷²

Completely dislodged from the sphere of signification, the signifying and the signified, words and language in Tucić's poetry take on the shapes and features of pure visual effects and states. However, nowhere in his work was the correspondence between visual poetry and New Art Practice reached to the extent it happened in his cycle/series of visual pieces titled *Scratching Imagination*; these pieces persuasively synthesize all of his endeavours and explorations into complex inter-relations between literature/art on the one side and manifestations, things, events and phenomena (tentatively) beyond it, on the other.

SCRATCHING IMAGINATION – PRACTISING POETRY AS AN EXPERIENCE OF THE PRIMARY (EVERYDAY) SPEECH

That the authors with whom the borders between life and art are erased actually create one (and the same) work throughout their lifetime – is an often-heard thesis; provided it is accurate, such a work in the case of Vujica Rešin Tucić's art/life was – without any doubt – his visual novel *Scratching Imagination*. It was coming into being continually over no less than four decades, starting with the first segments from the year 1970 and ending with his (Post)Modernist colour variations from late 1990's. Thus, *Scratching Imagination* is a hallmark of the whole of Tucić's intellectual (artistic and life) existence. Segments of that work were continually published – over four decades – in newspapers, reviews, magazines both in the country and abroad; these included: *Pitanja, Polja, Delo, Student, Index, Új Symposion, Ulaznica, Westeast, Novy život, Lotta Poetica, Književna reč, Politika, Dnevnik, Književne novine, Omladinske novine, Dalje* and many others. They turned into an earmark, an emblematic ID of/for the author. Moreover, the work was re-published/reproduced in a large num-

71 Judita Šalgo, *Recenzija knjige Vujica Rešin Tucić: „Reform grotesk“* [Critical Examination of the book “Reform grotesk” by Vujica Rešin Tucić], Novi Sad, 1983.

72 Nikola Kitanović, „Pucanje reči“ [“Words Breaking”], *Letopis Matice srpske*, Year 158, Book 430, Vol. 3, September 1982, pp. 343–346.

ber of books, selections, catalogues, anthologies and monographs on literature and art. Although an integrated version had repeatedly been announced, *Scratching Imagination* (1970-1982) was first published as an offprint of the Zagreb-based magazine *Pitanja* ('Issues') in 1982,⁷³ and only later in a book of Tucić's selected poetry published by *Dnevnik* in Novi Sad (1991).⁷⁴

In terms of genre, Rešin Tucić defined his work as a visual novel/essay/poem. What he tried to inject into the conventions of the so-called classic literature was excess/disturbance/disconnection. For, just as the only trait visual and classic poetry share in common is the use of letters, the only link between *Scratching Imagination* and the novel as *the genre of all genres* is – tentatively speaking – the use of words. *Scratching Imagination* is a hormonal disorder in the tissue of language/form, and we can therefore speak here of an attempt to create a visual novel that should, in terms of genre, be a counterpart (or a superjacent structure) to visual poetry; or, which is more likely, the author conceived this hybrid-genre construction (novel/essay/poem) through a game played with conventions, that is, with the need of traditionalist critics to impose classifications that – especially when considering New Art – have nothing to do with the essence of the work.

Logically enough, we reach the conclusion that Tucić simultaneously plays an ironical game with the formalist criticism, challenging it with an oxymoronic question: how can a work be a novel and an essay and a poem – all at the same time, plus a visual one? Moreover, when analyzing the visual aspect in the segments/fragments of *Scratching Imagination*, one can easily discern the influencing elements of the then-popular New Cartoon as a form which comprised the components of visual and (anti)narrative experiences, as well as some transrational Hlebnikov-style linguistic structures (*zaum*): *This visual novel (yet an anti-novel in all of its aspects) is a specific*

*synthesis of that branch of art which began with the destruction of poetry and natural/verbal language to be led further into a search for a new language, for a hybrid product of the semiotic system which should – apart from traditional art – include some forms of mass media (cartoon, advertisement, poster and the like).*⁷⁵

Thus, having evolved from the complex inter-relations between auditory, verbal and visual elements, the work is no longer a theoretical object as, for instance, in Analytical Conceptual Art, but rather a visual shape of the language, or, more precisely, an attempt at exploration/execution of visual conditions/features of the language. In the wake of Sol LeWitt's thesis that in Conceptual Art *the idea becomes the machine that makes the art*,⁷⁶ just as successful ideas mostly look quite simple, the Conceptualist fountainheads (more precisely: the answers to the questions related to the cause and way in which *Scratching Imagination* had come into being) can be sought in the Zagreb-based newspaper *Večernji list*, wherein Tucić made the following statement as part of a discussion on the occasion of the offprint-edition of the review *Pitanja*, and not without a dose of self-ironizing game-playing:

«Scratching Imagination» is a novel, no matter what we may think of it. At least so when we bear in mind all that has been invested into it over the 12 years. Even if the poetics of Concretism had not existed, such a novel could have emerged as a work grounded on the traditions of home-based arts and crafts: weaving, knitting, crocheting, autograph albums. ... I was a contributor to Student and was offered to cover one whole page. I fell ill, and could not use the typewriter, so it occurred to me: Why not find the same thing that they wanted to be a piece of writing? And, I did find it. In newspapers and journals, in the books that lay at hand. I cut out what texts suited me, plus many small pictures, and

73 Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte [Scratching Imagination]*, *Pitanja*, separate, No. 1–2, Zagreb, 1982.

74 Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte [Scratching Imagination]*, Afterword written and book edited by Ostoja Kisić, *Dnevnik*, Novi Sad, 1991.

75 Ivan Negrišorac, „Monokl Vujice Rešina Tucičića” [“The Monocle of Vujica Rešin Tucić”], in: *Legitimacija za beskućnike – srpska neoavangardna poezija, poetski identitet i razlike [ID for the Homeless – Serbian Neo-Avant-Garde Poetry, Poetic Identity and Dissimilarities]*, Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 1996, p. 171.

76 Sol LeWitt, „Paragraphs on Conceptual Art”, in: Charles Harrison, Paul J. Wood (ed.), *Art in Theory: 1815-1900: An Anthology of Changing Ideas*, Blackwell Publishing, Oxford, 2003, pp. 846–849.

organized the visual and verbal material on a sheet of Student size. To be a text-organizer, that was what I had always wanted. And thought of signing myself as 'Organizer'. So once I did so, in that same newspaper, Student: I signed «Arranged by V.R.T.» Later, I was forced to do the same kind of work. I used to work by night, while everybody was asleep, keeping silent. There was a magical rectangle in front of me, blank ever again, into which I would insert what I had picked up from the junkyard of language. Amazingly enough, those were mostly text-fragments testifying to the fact that the world of today is composed of a triad: eroticism, politics, violence.

*«Scratching Imagination» is a book for one's lifetime. It can be kept in progress ceaselessly. And read so, too. Depending on what catches our eye. Now and then a sentence, a scene, today, tomorrow, in a year or two. The main character: time consumed to produce it. Tools: press, scissors, Carbofix glue, and one's own life. Effect: release of all kinds of psychotic pressures of the day, just like with knitting, crocheting.*⁷⁷

Circling inside the marginal spheres of the medium as such, *Scratching Imagination* embodied the ideal of the total work once dreamed of by Slavko Matković, artist and author from Subotica, one of the spearheads of the New Art Practice in the region: *The art of the kind I wish to make has always been within the reach of my hand and I believe I am on the best way to get hold of it. It should be a blend of the visual and the verbal. A blend of text and image yet neither an image nor a text to the full extent.*⁷⁸ Moreover, it was Matković's *Selotejp tekstovi* (*Sellotape Texts*, 1979) – by their essential concept of *an aestheticized experience of chaos* – that are extremely close to Tucić's *Scratching Imagination* in terms of ideas and concept.⁷⁹

One of the possible contexts into which one can put *Scratching Imagination* were – as early as in the time of the work's nascence – the ramifying verbo-voco-visual explorations conducted by Vladan Radovanović.⁸⁰ In this V-V-V context, Tucić was one of the artists featured within the large-scale retrospective exhibition *Verbo-Voco-Visual in Yugoslavia 1950–1980* held at Belgrade's Museum of Contemporary Art in 1982: *By extension of the semantic into the semiotic, the New Poetry is a kind of experimental literature which contemplates and thematizes its tool – the language – in the manner the art does.*⁸¹ Therefore, individual segments/tapes of text in *Scratching Imagination* should in fact be regarded as *performative utterances*⁸² of the language.

However, since it is so well-known that questions are always more important than answers, an adequate solution sought for the origin and authorial intentions of the said Tucić's work can certainly be found in the famous Fluxus 'definition': *If someone says his work is art, it is art.* Applying analogy, we easily come to the following definition: *If Rešin Tucić says his work is a novel – it certainly is a novel!* The single term in *Scratching Imagination* which can by no means be questioned is **the visual** – whether as the visualization of the text, (con)textualization of the image, or at the level of immediate practice, that is, the very (technological) procedure of collage by which *Scratching Imagination* came into being. Tucić's collage novel/essay/poem is a specific eruption of visual quality. Automatist writing in *Scratching Imagination*

77 A. L., „Razgovor s povodom: *Struganje mašte* – u časopisu *Pitanja* tiskan je vizuelni roman novosadskog pisca Vujice Rešina Tucića“ [A Talk on an Occasion: Printing of the visual novel *Scratching Imagination* in the review *Pitanja*], *Večernji list*, Zagreb, Friday, 27 August 1982.

78 Nebojša Milenković, *Ich bin Künstler Slavko Matković*, monograph, Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 2005.

79 *Op.cit.*, pp. 172–175.

80 To what extent the reception of a work depends on the context where it falls can clearly be seen from the fact that at an early stage of its nascence *Scratching Imagination* was taken as a Signalist (art-and-literary) creation; consequently, as such, it was repeatedly reproduced in the review *Signal*, as well as in several anthologies of the movement (e.g. Mirosljub Todorović (ed.), *Konkretna, vizuelna i signalistička poezija* [Concrete, Visual and Signalist Poetry], anthology, *Delo*, Year. XXI, No. 3, Beograd, March 1975). Following the clash between Mirosljub Todorović and Tucić, which arose because the latter advocated abolition of Signalism as a movement – the said context became irrelevant.

81 Vladan Radovanović (ed.), *Verbo-voko-vizuel u Jugoslaviji 1950–1980* [Verbo-Voco-Visual in Yugoslavia 1950–1980], Muzej savremene umetnosti, Beograd, 1982, p. 5.

82 The term *performatives* was introduced by John Langshaw Austin in 1955, in his book *How to Do Things with Words* (1962). Serbian translation: Dž. L. Ostin, *Kako delovati rečima*, Matica srpska, Novi Sad, 1994.

tion turns into automatist glueing of the chosen/ found fragments of texts and pictures. Tentatively speaking, one could speak here of Postmodernist utilization of citations and citeability; yet, of course, we come to face a problem again: the citations used by Tucić in *Scratching Imagination* as their new setting are not only re-contextualized (which, naturally, normally happens with citations) but they are at the same time deprived of their primary/original meaning and of any other expected or assumed (new) meaning. Be it images, or words, or sintagms, or whole sentences used by the author – they have nothing to do with their primary meaning any more. With Tucić, *a part usurps the place of the whole – indeed, it becomes and is the whole*.⁸³ To the degree they are independent of their former context, particular segments of *Scratching Imagination* are equally independent of the artist (their creator) himself. Self-abolishing himself as an author, Rešin Tucić is at the same time the person in charge of the conditions for the self-realization of the work itself.

Pointing out that a statement about *Scratching Imagination* as a ready-made collage would not suffice, and emphasizing the complexity and ambiguity of the semantic aspects of Tucić's text, Franci Zagoričnik put forward the following question in that context: Was imagination itself – in the case of Tucić – the subject or the object of the work?⁸⁴ What deserves accentuation, apart from the fragmentary structure, was the striking anti-narrative character of Tucić's work: *Not one page of Scratching Imagination is the previous one continued, nor is it promising of continuation on the next. However, due to its mosaic structure and the variety of the large number of prevailing themes, one page regarded alone often fails to represent any noticeably rounded-off whole... Viewed as a sequence, the novel resembles an experienced part of one's life: our active memory has no capacity big enough to keep all of it in before our eyes. We can remember events which may (or may not) have*

happened in the order memorized.⁸⁵ Likewise, referring to Jacque Derrida's words about the dramatic turn whereby the form of the book itself becomes the subject of (its own) exploration, and claiming that the visual novel is much more than mere novelty (that is, than a new narrative strategy) the Italian critic Matteo D'Ambrosio singled out Tucić's *Scratching Imagination* as one of the most recent examples of the new visual discipline.⁸⁶

Moving within the coordinates of meta- or intertextuality, the visual-narrative structures of the texts (which in their essence fail to be that) in *Scratching Imagination* are less directed toward research *in* and work *'on* the language'; rather, they are oriented toward work *'with* the language' and its possible contexts. Thereby, the initial intentions of the given language no longer moved just inside the categories of literature and/or language but tended to reside in the sphere of art, (mass) culture, myth, politics, sexuality, society... Aspiring to create a text which could simultaneously be written, read and watched, Tucić made a logical breakthrough into both time and space – when deciding to stage his *Scratching Imagination*. Thus, *Scratching Imagination* had a stage premiere at the *Teatar poezije* ('Poetry Theatre')⁸⁷ which was run as part of Djuro Salaj Supplementary School; this took place in Belgrade, on January 9, 1981. The play *Scratching Imagination* by Vujica Rešin Tucić was directed by Miša Martinov, and the roles were

83 Ernst Kasirer [Ernst Cassirer], *Jezik i mit* [Serbian translation of *Language and Myth*], Tribina mladih, Novi Sad, 1972, p. 84.

84 Franci Zagoričnik, "Tucićevo *Struganje domišljaje*" ["Tucić's *Scratching Imagination*"], *Razgledi po svetu*, Ljubljana, 8 May 1992.

85 Vladan Radovanović, "Vujica Rešin Tucić: *Struganje mašte*" ["Vujica Rešin Tucić: *Scratching Imagination*"], manuscript, 1982.

86 Matteo D'Ambrosio, "A proposito di Stelio Maria Martini", *Lotta poetica*, Nos. 23–24, Brescia, luglio–agosto, 1984.

87 *Teatar poezije* (Poetry Theatre, 1963–1992) worked within the Centre for Art and Culture (Centar za umetnost i kulturu) of Djuro Salaj Supplementary School (literally: 'Labourers' University', *radnički univerzitet*) in Belgrade; it was an over-the-top institution which with minimum resources managed to survive for three decades, mostly owing to the efforts, eagerness and masochism of a small group of enthusiasts that ran it. The productions of the Poetry Theatre were played as guest-performances all over the country (former Yugoslavia), and the playhouse also had permanent stages in the towns of Sremska Mitrovica, Lazarevac, Tuzla. For instance, besides *Scratching Imagination* by Vujica Rešin Tucić, the year 1981 saw the staging of the famed long poem *The Power of Speech* (*Moć govora*) by Branislav Brana Petrović... In 2009, within the World's Poetry Day, a documentary exhibition about the Poetry Theatre was mounted in Belgrade's bookstore "Stubovi kulture".

entrusted to Mirjana Karanović, Oliver Viktorović and Koviljka Milić; set-design was signed by Milan Vukotić.⁸⁸ The production was made up of the fragments of Tucić's poetry, that is, verse taken from three of his books: *The Egg in an Iron Shell*, *Dream and Critique* (*San i kritika*) and *The Boor in the Night* (*Prostak u noći*). Since no material evidence such as video or audio tape has outlived the performances, I have to resort to citations in the press which testify to the fact that *Scratching Imagination* was a rather out-of-ordinary stage play which over several seasons provided a fresh verbo-voco-visual phenomenon in Belgrade's theatre life.

As to the effects produced by this production, they were written about by Boda Marković who said that *Scratching Imagination* did not imply the art of acting only but also an *impact from the stage*. And further: *I shall not write about the acting of Oliver Viktorović and Mira Karanović but about their impact from the stage. The word Acting implies alienation. It may be the smallest in degree yet suffice to produce a small split between the spectators and themselves. Erasing the borderline between themselves and the others, between the poetic word and the act of speaking/telling, their technique deserves a deeper analysis and respect. They do not utter sentences but give an account of poetry's rebellion above the very reality, and by the language of the reality itself. The rhythm, the spreading of that uttering erupts like a release from the neurotic stresses which have accumulated in the verse of Vujica Rešin Tucić. The spectator feels the need to be present in that poetry, to cope with the imagery approaching him and seeking a place for him in its own and his space. Scratching Imagination attempts to deny the fact that poetry onstage means comfortable listening and killing time. And the scene loses its correlative significance, so I am amazed that there was any scenery at all. The performance was gradually turning into a warning. It did not slide toward a theatre production. It had left behind both the necessary and the unnecessary in order to distinguish itself. It only resorted to the most necessary: the verse of Vujica Rešin Tucić and two people, beside Koviljka Milić as the third loyal prota-*

*gonist, as well as the faith that verse could change the world.*⁸⁹

On the other hand, Adam Puslojić wrote an article titled "Scratching with Imagination" and published in *Omladinske novine* ("Youth Newsletter"), wherein he said: *This is a simple production, performed with minimum theatrical expression, with an almost deficient set design and unobtrusive director's 'interventions' basically determined as collage... Nothing to wonder about: Tucić is a poet of fragments, of shards, of "poetic marginalia", broken and twisted. "Where is the subject there, where is the whole?" – one may wonder. It is obvious now: Tucić is not a poet of marginalia; his marginalia are a specific rebellion against the "main subjects".*⁹⁰

Ruined from within, the semantic and visual structure of these collages/visual poems/citations of the just-partly-articulated is of temporary and changeable character. The experiences of primary and daily speech idioms are in perfect congruence with Tucić. Vujica refused to organize or structure individual segments/chapters of *Scratching Imagination*, in any expectable manner (numerically, or in cycle-form, or whichever); thus, the *controlled chaos* of *Scratching Imagination* – through the deliberate decision of the artist – becomes a constituent part of the work itself. Yet this is a chaos in which – however paradoxically it may sound – there exist a clearcut order, construction and system. The complexity of the system built up by the author through this work of his can be detected by the fact that in early 1970's Rešin Tucić made an *auteur* (8 mm) film *Scratching Imagination* which has not been preserved and therefore cannot be discussed herein.

In *Scratching Imagination*, the then-popular thesis/phrase of Marshall McLuhan *Medium Is the Message* turned into *The Message Is the Medium!* The deconstruction of the traditional(ist) language (speech logic) in *Scratching Imagination*, was actually an

88 See: Anonim, "Struganje mašte" [Anonymous, "Scratching Imagination"], *NIN*, Beograd, No. 1570, 1 February 1981.

89 Boda Marković, "Pozorište: STRUGANJE MAŠTE" ["The Theatre: SCRATCHING IMAGINATION"], *Duga*, No. 181, Beograd, p. 64.

90 Adam Puslojić, "Struganje maštom" ["Scratching with Imagination"], *Omladinske novine*, No. 277, Beograd, 17 January 1981, p. 15.

introduction into a new and different construction of the *open work*. With Tucić, this meant radical re-examination, or, more precisely, extension of the work's context itself based on the principles of meta- or inter-textuality. In terms of genre, the newly-made, open work, was self-established as a genre in itself.

*To sum up: Scratching Imagination is and is not a literary work of art; next, it is and is not a work of (fine) art; finally, it does and does not possess the dimension of time. Hence, the question remains: How should one look upon this work by Tucić which continues to stay open?*⁹¹

VUJICA REŠIN TUCIĆ AS A POLEMICIST, PERFORMING ARTIST AND SOCIAL ACTIVIST

In order to practise his craft well enough, a writer must have the option of being a dissident in a way, even a defeatist in relation to the state and the institutions, to the nation and any authority. Miroslav Krleža⁹²

Throughout history, none of the avant-gardes could be reduced to artistic pursuits solely; they were also (appeals to) activities that used to be described with adjectives/synonyms such as: consistent, exciting, prompt, revolutionary, reckless, radical. In addition to the change of the social context of its work, the avant-garde of the seventies posed as its objective re-evaluation and re-contextualization of the role of the artist himself, the artist as a producer of works/objects of art. In the epicentre of their action was – besides the attempt to create a society free from various limits-imposing influences – a need for a different art. The 'different' implied both the attitude

to the tradition of Vojvodina's variety of 'Moderate Modernism' and, to the equal degree, the issue of art's role and place in the society. Realizing that genuine creativity was impossible without freedom, the Conceptualists/Textualists of Zrenjanin and Novi Sad ventured into intricate and risky games of disclosing and unmasking the administrative interferences and pressures by which the Province's (cultural) bureaucracy kept trying to restrict the freedom of creative work. To its practitioners and/or protagonists, the New Art Practice meant a lifestyle rather than any cultural fact, just as their idealistic struggle for free (antidogmatic) thinking and for autonomy of art released from any kind of bureaucratic pressure or limitation meant a struggle for their own (political) freedoms: *Young people, creative figures in culture,...are nowadays people without any real and practical influence on what is coming up in our culture.*⁹³

The new avant-gardists saw the achievement of identity of their own work in a broadening of the borders of significance and influence of their own creative power, as well as in the extension of the very social context for that creativity. Guided by Joseph Kosuth's thesis on *art removed from aesthetics still being art*⁹⁴, the neo-avant-gardists in Vojvodina rejected an *a priori* artistic/aesthetic identity of their own work; *their goal was to open a door wherethrough a much larger number of people could enter the field of socially creative commitment*⁹⁵ whereby – in their interpretation – the artist, instead of creating aesthetic objects, dealt with the *construction of social spaces*. Thus, the artist was supposed to create and produce social relations, societal contexts, events, attitudes and traditions.

In terms of status, the ossified relations that dominated the official culture were, resorting to various administrative measures, pushing away the protagon-

91 Nikola Kitanović, „Antimythos kao građa novelističkog mythosa: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte* [“Antimythos as Material for a Novelistic Mythos: Vujica Rešin Tucić: *Scratching Imagination*”], *Republika*, Zagreb, September 1983, p. 146

92 Quotation taken over from: Vujica Rešin Tucić, “Književnost: politika i tzv. slučajevi” [“Literature: Politics and the So-Called Incidents”], *Politika*, Thursday, 18 October 1984.

93 Vujica Rešin Tucić, “Nije se govorilo o praktičnim problemima” [“Practical Issues Have Not Been Discussed”] (speech delivered at *Stražilovski susreti*/Stražilovo Encounters), *Polja*, Nos. 115–116, Novi Sad, March–April 1968, p. 41.

94 Joseph Kosuth, *Art after Philosophy*, in: Charles Harrison, Paul J. Wood, ed., *Art in Theory: 1815–1900: An Anthology of Changing Ideas*, Blackwell Publishing, Oxford, 2003, pp. 852–861.

95 Howard Slater, *The Spoiled Ideals of Lost Situations – Some Notes on Political Conceptual Art*, Infopool, No. 2, 2000.

onists and immediate creators of New Art onto the social and economic margin. The neo-avant-gardists of Novi Sad⁹⁶ were familiar with Sartre's theses on the impossibility of political neutrality, the views concerning an immediate affirmation of the ideas on the freedom of creative work and social/political responsibility – that is, the belief that the commitment to art could be *the* activity which should rouse the social elites to act; likewise, there was the experience with regard to the problematic character of any compromise between intellectuals/artists and the authorities. Based on permanent criticism, experimenting, innovation, re-examination, incident and exploration, the creative output of the Conceptualist circle in Novi Sad targeted – from the very beginning – the bureaucratic structures in the culture of their time. The revolt and the 'sword' of the neo-avant-gardists were from the outset pointed against various forms of *institutional hypocrisy*⁹⁷ and transparency-lacking decision-making in the culture which refused to change. They also targeted the secret centres of power chained into sects and clans, incorporated into institutions and into various interest-sharing groups, whether official or informal ones. They demanded a new art, new relations, new institutions and – which is most important in this story – new people! Hence, neo-avant-garde was not only anarchistic or destructive (the most frequent accusation), it was *deconstructive*.⁹⁸ Because they interfered with the very essence of the social relations, their activities were taken as a serious threat: *The adherents to the New Art Practice were well aware of what they were doing and it took the authorities several troublesome years to put us to flight and obstruct us... 'Touching' the world for the first time I wanted to 'see' it with my own eyes and not the eyes of the system. The sys-*

*tem was heavily lying, cheating, hiding the truth, and selections were negative at all levels. I was provoking.*⁹⁹

The given concept of tradition (or 'tradition') was a major arena of radical dissociation and clashes between the internationalist/cosmopolitan-oriented New Art and the representatives of that stream of national Modernism which, cherishing Romanticist myths and cults, had always had an uncritical, idolatric attitude to the terms such as *tradition* or *identity*; tradition was something that called for frantic defense and/or de(con)struction. Moreover, 'tradition' was a handy tool for manipulation and, not so seldom, the ultimate haven to all who felt that they were lagging behind, or going astray from, their time. Needless to say, to the cultural bureaucrats and guards of the society's morals, tradition meant a multitude of unchangeable, a priori prescribed and approved-by-the authorities, exemplary personalities, works, forms, norms, canons... Thus, it was no one else but the guardians of privileges grounded on the ossified social relations that identified themselves as the *guardians of tradition*. Therefore – bearing in mind the fact that in the Communist regimes of Eastern Europe tradition had never been decontextualized ideologically – the avant-garde's radical experiments *in, with or inside* language, its anti-traditional, incident-making re-examination and widening of the limits concerning the issues of the ontological and etymological status of a work itself were interpreted /experinced as assaults on the very structure of the society/state.

The situation in socialist Yugoslavia was the same: tradition was an instrument abused for the purpose of brutal political and police-involving clashes with those artists, writers and intellectuals who showed doubtfulness in relation to the official truths and dogmas: *In those years, I was repeatedly disturbed by various characters from some security agency (state agency, I guess). They would invite me for interviews, even visit me at my working place... With some of*

96 Meanwhile, most of Zrenjanin's Textualists had moved to Novi Sad.

97 See: Rastko Močnik, *Institucionalna hipokrizija* [Institutional Hypocrisy], at: <http://gdv.anarhija.org/knjiznica/mocnik.html>

98 Maja Solar, "Tradicija je otvorena, tradicija je u zatvoru – O poeziji Vujice Rešina Tucića" ["Tradition Is Open, Tradition Is in Prison – On the Poetry of Vujica Rešin Tucić"], *Polja*, Year. MMVIII, No. 449, Novi Sad, 2008. pp. 63-67.

99 Dragoslava Barzut, "Vujica Rešin Tucić – V.R.T.larstvo u jeziku" ["Vujica Rešin Tucić - Gardening in Language"], Interview, *Polja*, Year. MMVIII, No. 449 Novi Sad, 2008, pp. 69-70. [The artist's initials, VRT, make up another Serbian word, 'garden'. – *Translator's note.*]

them I talked openly, asking them why they persecuted avant-garde artists, internationalists, while at the same time protecting traditionalists and nationalists. I was astonished by their answer. We persecute you because you weaken the self-defense reflexes of the nation: you preach international cooperation, love and other like stupidities. And when aggression takes place, we shall not be able to defend ourselves...¹⁰⁰

Among the figures that in the Serbian/Yugoslav culture worked for the improvement of the concept of tradition by their devoted and continual work, and their critical approach above all, the name of Vujica Rešin Tucić certainly bears a specific weight and significance. As early as in the first stage of his creative work, Rešin Tucić realized that tradition was not an a priori given thing, or something one acquires with the place of birth; consequently, he actively advocated the view that an infinite number of different traditions (co)exist in space and time. Accordingly, each individual/artist (depending on his affinities or context of work) can choose and compile his own tradition(s), as well as his immediate predecessors in art: *My ancestors are Aristophanes, medieval Hungarian church manuscripts such as the word square Sator Arepo tenet opera rotas, the historical avant-garde of the 20th century (Dada, Futurism, Surrealism, the art of the Soviet October), the Brazilian group Noigandres¹⁰¹, as well as the Yugoslav avant-garde of the seventies... I was suffering comprehensive influences, and respected the artists who disclosed human lies.*¹⁰²

During the conversations with Rešin Tucić occasioned toward this retrospective in April-May of 2009, Vujica extended the list of the personalities, writings, books and events which made a decisive impact on his views on art and life, and it included Arthur Rimbaud, Ludwig Wittgenstein, Vladimir Mayakovsky, the Burliuk brothers, Osip Mandelstam, Isaac Babel, Alexander Blok, *A Throw of the Dice* by

Stéphane Mallarmé, *The Facts of Life* – a cult book by Ronald D. Laing and his experience of symbolic consciousness (*We see with what we look*), poetry of Petar II Petrović Njegoš, Laza Kostić and Oskar Davičo, outsider art and literature... Simply, Vujica Rešin Tucić never approved of the said dilemma “tradition or avant-garde”. As to his own attitude to it, Tucić defined it when he created the term *the tradition of the avant-garde* which points out the above-described multiplicity of identities and traditions which exist side by side complementing one another within (the same) time, space and context. To Tucić, tradition is a living, self-transforming (art) organism, so he warned of the fact that tradition – if tending to stay effective, must continually be refreshed, innovated, self-questioned: *I did not deny tradition, I denied its effectiveness and interestingness in this time.*¹⁰³

THE AESTHETICS OF THE MOUTH SHUT UP

A work of art is an act of confidence in the freedom of men. Jean-Paul Sartre¹⁰⁴

As a radical disjuncture from the proclaimed line of state-approved art – *instead of educational, socio-pedagogical function of art and evaluation of reality from the standpoint of Socialism and the Party*¹⁰⁵ – the Youth Forum (*Tribina mladih*) in Novi Sad was a place where official truths and dogmas (both those concerning art and those concerning the society/politics) were invariably re-examined, re-evaluated, challenged. Like Belgrade’s Student Cultural Centre, BITEF and Atelje 212, the Forum was one of the crucial institutional strongholds for the internationalist spirit of the Serbian culture in the time of its gradual/partial liberalization in late 1960’s and early 1970’s, the time when *critical thinking began to*

100 Dragoslava Barzut, “Vujica Rešin Tucić – V.R.T.larstvo u jeziku” [“Vujica Rešin Tucić - Gardening in Language”], Interview, *Polja*, Novi Sad, 2009, p. 70

101 Claus Clüver, *The Noigandres Poets and Concrete Art*, at: <http://www.lehman.cuny.edu/ciberletras/v17/cluver.htm>

102 Nikola Šindik, «V. R. Tucić: Smrt je naša tradicija» [«Death Is Our Tradition»], Interview, *Beorama*, Beograd, February 1999.

103 Vujica Rešin Tucić in: Ljorger Srečko, „Vujica Rešin Tucić – Smenjuju se dobra i loša vremena”, [“Vujica Rešin Tucić – Good and Bad Times Alternate”], Interview, *Svijet*, Sarajevo, 26 July 1985.

104 Žan Pol Sartr, “O angažovanoj književnosti” [Jean-Paul Sartre, “On Committed Art”], in: *Šta je književnost* [What Is Literature], Nolit, Beograd, 1984.

105 Aleksandar Flaker, *Stilske formacije* [Style Formations], Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1976, p.301.

slide out of control of the authorities and aspire to restore freedom as the fundamental concept of social thought. Unfortunately, the episode did not last for long: *uncontrolled freedom and hints of a catharsis over historical traumas disturbed the authorities (as well as their ideological and propagandist apparatuses) to such a degree that a fierce years-long campaign was launched against them (1969–73); there followed brutal clashes with what they called the 'Black Wave' in art. Works of art were banned and their authors dismissed and sentenced by the court*¹⁰⁶. Expressing their full awareness of the world culture being indivisible, and deeply conscious of the fact that *without a separate spiritual power culture is cajoling and false*¹⁰⁷, the guys from the Youth Forum and those from the Novi Sad-based youth magazines *Index*, *Polja* and *Új symposion* began to talk about the specific need of Eastern European man to reduce the impact of politics on his life – personal and professional alike – to the smallest degree possible. The need was written about by György Konrád:

*In Eastern Europe, we are not primarily overwhelmed with the issue of whether one politics is good or bad, but with the fact that there is so much, too much, politics everywhere. The state involves in its political circle countless things, issues, decisions, those which do not belong to that circle at all; private things or professional issues which have nothing to do with the state whatsoever.*¹⁰⁸ At the same time, *the absence of rationalist social concept has instilled a strong feeling of deprivation in the Central European social and cultural experience, a feeling of limitation, distrust and fear from the other/different.*¹⁰⁹ This sense of threat was carefully cherished by the official propaganda, too, demanding ceaseless alertness of the so-called 'social sub-

jects'; therefore, whoever dared speak about problems overtly was in most cases considered to be an enemy deserving punishment as soon as favourable circumstances allow for that.

The fundamental means/tool/technique to which the artists of Novi Sad resorted to was provocation, or, more precisely, the strategy of testing the utmost limits of tolerance to be displayed by the system which had withdrawn into its own protective shell of lacking ideas and self-sufficiency. Through his public action aimed at disassembling of the said quasi-cultural models, Vujica Rešin Tucić displayed his particular consistency: by way of his literary readings, actions, editorial work, writings, interviews and numerous disputes, Tucić invariably spoke about the monopolism of the local variant of ('Moderate') Modernism, that is, landscape intimism and romantic/pathetical ideas articulated in *the variant of the sigh of hope for the return of 'the Vojvodina of old', of the old-style farms, songs, harvesters' bread, as something that has to be revived for ever as an all-national salvation. Tucić realizes that there is no such force, regardless of the authority of some individuals and the large number of advocates, which could preserve the idyllic contours of such existence and make them again become the sole possible imagery of the world*¹¹⁰. Rešin Tucić named the leader of the said stream of Vojvodina's patheticism: to him, it was Draško Redjep with a group of artists, critics and writers around him; thus, what he chose in relation to the said prevailing stream and, equally, to the cultural (Party) bureaucracy that supported that line of creative output, was – as his personal artistic strategy – opposition, polemics, irritation, conflict... The generally acceptable and *politically correct* yet creatively ineffective theses on landscape intimism threatened – in Tucić's opinion – to lastingly impose the provincial spirit on the culture and art in Vojvodina. It was only the radicalism of the avant-garde which could confront the leveling in culture and the dark side of the famed

106 Nebojša Popov, "Vrtlog populističkih revolucija" ["The Whirlpool of Populist Revolutions"], *Republika*, Year XV, Nos.302–303, Beograd, 1–28. February 2003.

107 Đerđ Konrad, "Duhovna moć – državna moć, politika – antipolitika" [György Konrád, "Spiritual Power – State Power, Politics – Antipolitics"], *Rukovet*, Year XXXVII, Nos.6–7, Subotica 1991, pp. 407–415.

108 *Ibid.*

109 On the position of the artist/art in Central Europe, see: Lóránd Hegyi, "Central Europe as a Hypothesis and a Way of Life", in: *Aspects/Positions. 50 years of Art in Central Europe 1949–1999*, Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig Wien, 2000, pp. 9–42.

110 Ostoja Kisić, "Vujica Rešin Tucić – Lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja" ["Vujica Rešin Tucić – A Lyrical Poet from the Time of Flourishing Socialist Self-Management"], in: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte* [Scratching Imagination], selected poetry, *Dnevnik*, Novi Sad, 1991, p. XVI.

Lautréamontean claim that *poetry must be made by everyone*, one which identified artistic achievement with the lowering of criteria. With both his immediate artistic output and his polemical/critical activities, Rešin Tucić significantly contributed to the crystallization of differences between the protagonists of the New Art and the traditionalists in Vojvodina, and this was evident not only in the field of poetics but also in the spheres of ethics and politics: *As for Vojvodina, there is some culture in the towns and one can speak about local writers and local cultures. There is no planning/financial policy there. Just as Novi Sad offers the predicament of the squeezing iron hand, the small towns in Vojvodina live squeezed in the iron hand of negligence. The cultural dusk has been there for much too long and it has already gained some nuances! Whatever you learn from press and TV has been created by the monopolists' puppets... It is high time one said in a loud and clear voice that in Vojvodina (that is, in Novi Sad) the monopolies in culture have gone much too far, and that a struggle has to be launched against Redjep and his companions ("Kairos" Series, the new editorial team of "Index", Matica Srpska's "First Book Series", Zmajevе dečje igre/Zmaj Children's Games, the Cultural & Educational Community)... To launch a struggle against the purges exerted on twenty-year-olds in the newsletter "Index"... against the stonewalling and anachronism of cultural institutions, against CULTURAL BOURGEOISIE and PETTY RULERS – to take away control over public money from the now powerfully consolidated individuals. To unzip Vojvodina and send to hell the nostalgia for the slacks made of sixteen sheets which has stubbornly been enforced by Redjep and his company!*¹¹¹

Efforts to reeducate the New Artists and to put the New Art under control and defeat it became rather strong; what enormously contributed to their success was the role played by the 'guardians of public morals and order' often embodied in fellow-artists/

writers/(wo)men of letters¹¹². Party hacks in culture who defended their own undeserved privileges and 'appanages' set out to 'protect' the society: *Artists used to grass on artists in the [Party] committees and the police, and the notable ones were warming their bums in the Matica Srpska and other offices*¹¹³, Rešin Tucić said, while Slobodan Tišma remarked in the same tone: *It was not so much the politicians that posed problems to us, but rather the artists who had been connected to the politicians. It was with these that we had misunderstandings and clashes... In order to eliminate us, they cried for the help of politicians... We were somehow manipulated by some great authorities in art, such as Mika Antić, late [Miodrag] Kujundžić, Florika Štefan, Draško Redjep. They condemned us.*¹¹⁴

The methods applied in 'the Crusades' followed an established pattern: a worrying citizen/artist/intellectual, by vocation a professional informer, would come public as soon as he spotted a 'harmful occurrence' and appealed on the *societal structures* to react urgently to the said *phenomena*. He would be joined in this anxiety by other colleagues committed to the same goals until the disturbance came to the point of an organized hounding; that was where the state/Party came in: meeting the demands of the *worrying citizens*, "legal sanctions" ensued. To tell the truth, one has to admit that the methods of revenge practised by Yugoslavia's communists against liberal ideas (with the exception of Cominform in 1948 and the prison camp on Goli Otok/'Naked Island' in the Adriatic Sea) were far milder than those practised in the rest of the Communist world that was grouped around the ideological (political and military) concept of the Warsaw Pact. In his description of the similar climate and atmosphere of spying and inse-

111 Isak Crnogorski, „Vujica Rešin Tucić: Na novosadsku kulturu je pao mrak“ [“The Dark Has Enveloped the Culture of Novi Sad”], interview, *Student*, Beograd, 19 January 1971, p. 13. [The 'slacks made of sixteen sheets' refer to the white male folk costume in the Banat area wherefrom Vujica Rešin Tucić hailed – *Translator's note*.]

112 The 'picture' of the whole situation, i.e. casting of light onto the roles of the protagonists on the art scene and their affinity for double roles shall have to wait for the moment of opening the political/police/intelligence records in the country.

113 Vujica Rešin Tucić, “Novosadska glupost je večna” [“Novi Sad's Stupidity Is Ever-Lasting”], *Vojvodina*, Novi Sad, 21 January 2000.

114 Dragana Popov, “Slobodan Tišma, pesnik: Čovek koji živi bez strategije” [“Slobodan Tišma, Poet: A Man Living without Any Strategy”], Interview, *Bulevar*, Novi Sad, No. 92, 23 August 2002, pp. 37-39.

curity which was deliberately spread by communist regimes as a reliable *measure of prevention*, Bálint Szombathy testifies on his own insights/experiences with regard to the opening of political police/intelligence records in Yugoslavia's neighbour-country, Hungary:

To what degree was the Youth Forum a kind of reservation, and to what degree not? I hear such theses more and more frequently, however I did not feel that way. I felt it to be a complete freedom, a great chance, especially as compared to what existed in Subotica, for – of course – nothing existed there whatsoever. Later, I repeatedly went abroad and saw some similar clubs and institutions. For instance, the Young Artists' Club in Budapest was something like the Youth Forum. They had established membership, and you could enter the place only with a members' card; or, if a concert was to be held, or a big exhibition, some such crowd-attracting event – you could enter with the ticket payed, provided there were still some vacant seats. Of course, one knew that some of the 'bricks' were specially 'built in' there: the comrades were scrutinizing everything, taking notes, documenting, especially in 1989 when the records-opening was under way. I read those texts in astonishment, they most professionally depicted some performances, happenings, various exhibitions. Which means, all of that was done by the art historians of that system... Then, in 1977, I was in Poland, in Cracow, with Katalin Ladik. We were going to make a one-day presentation at a gallery, and about 30 people attended, but all of it resembled a procession around a grave, during a funeral, some strange atmosphere, one of restraint, and after the programme was over I asked the organizer – "Well, now, why is that so?", and he said: "Well, only members are allowed entrance. No one can just walk in from the street." So now you should look better at what the Youth Forum was like, open as it was and providing opportunities to some people, despite the fact that we were under the system's magnifying glass.¹¹⁵

115 Bálint Szombathy, Contribution to the debate *Izostavljena istorija* [Omitted History] held within the exhibition *Trajni čas umetnosti* [The Continuous Art Class] at the Museum of Contemporary Art in Novi Sad, on November 18, 2005; see: <http://kuda.org/transkript-debate-izostavljena-istorija>

A WORKING DAY OF THE JANUARY GROUP

I've been pursuing film since mid-sixties and the circumstances have always been adverse to us. And that is rather natural. However, if someone keeps knocking his head against the wall and does so for a long enough while, he will make a recess in that wall. Želimir Žilnik

In the best tradition of excess culture and with an aim to inject serious social/political disturbance into the *tradition* of the occasions-celebrating culture, the *January Group* (*Grupa Januar*) staged a public event at the Youth Forum (*Tribina mladih*) in Novi Sad on January 21st, 1971 which lasted from the noon until 9 p.m. Apart from Vujica Rešin Tucić, the Group included the members of the then-recently disbanded Conceptual groups *Kôd*, (*Э* and *Э-Kôd*: Branko Andrić, Slavko Bogdanović, Čeda Drča, Janez Kocijančič, Vladimir Kopicl, Božidar Mandić, Miroslav Mandić, Mirko Radojičić, Ana Raković, Dušan Sabo, Slobodan Tišma, Peđa Vranešević and Milan Živanović¹¹⁶). The purpose of the group's gathering was a happening entitled *A Working Day of the January Group* (*Radni dan Grupe Januar*), scheduled for the death anniversary of Vladimir Ilyich Lenin, the leader of the socialist Soviet October Revolution. Collectivist/group projects were characteristic of the New Art¹¹⁷: in addition to demonstrating spiritual and ideological kinship, collective activities offered some kind of protection, since the regime – embodied in the cultural bureaucracy of the day – faced greater problems in the attempt to discipline and minimize the art groups than in the cases of isolated indivi-

116 List of participants taken over from: "Danas od 12 do 21 časa na Tribini mladih održaće se u parket salonu 'Radni dan' grupe 'Januar'", *Dnevnik*, Novi Sad, Thursday, 21 January 1971, p. 13.

117 *Just as with everything else the proletariat creates, proletarian art will be collectivist... We understand this not in the sense of one production being done by any artists, but in the sense that while done by one creator, the work itself will be constructed on collectivist foundations.* Nathan Altman, "Futurizam" i proleterska umetnost [Nathan Altman, 'Futurism and Proletarian Art'], Serbian quotation taken from: Slobodan Mijušković, *Dokumenti za razumevanje ruske avangarde* [Documents for the Understanding of the Russian Avant-Garde], Geopoetika, Beograd, 2003, p. 172.

duals.¹¹⁸ The happenings of the Novi Sad groups *January* and *February* fall in the category of the most radical and most explicit manifestations of protest launched by a generation of Yugoslavia's artists, theoreticians and critics that rose against all kinds of politicking schemes, (ab)uses and manipulations of culture and art for the daily accomplishments of political or interest-based (bureaucratic/money-related) purposes. Here is what Tucić said about the intentions and reasons for the artists' grouping and joint activities: *Threatened from everywhere, aware of the necessity to cherish companionship and mutual bonding in troublesome days, the artists who gathered around the Youth Forum founded a group of unusual name that was cohered by the time in which they lived and worked. In the month of January, their name was JANUAR, in February it switched to FEBRUAR, etc. This kind of consolidation was undertaken in order to make us mobile enough.* The happening *A Working Day of the January Group* was actually one of the last great and organized avant-gardist events in Novi Sad; for, after their February performance in Belgrade's Youth Hall (*Dom omladine*), their home town saw the creation of a climate in which assaults on 'the guys from *Tribina*' became highly recommendable socially: *Our production turned into the material which enabled culture-cops to gain advantages before Party forums and climb further up the ladder of the human sneakiness*, said Bálint Szombathy.¹¹⁹

Considering the fact that no relevant art-historical documentation on these events has survived, it is extremely absurd that (due to the lack of more reliable sources) the happenings and actions of these groups can at least partially be evidenced through the attacking articles. Thus, for instance, Belgrade daily *Politika* published the following lines on A

*Working Day of the January Group: An exhibition at the Youth Forum in Novi Sad roused public revolt these days. In the exhibition hall of the Forum, the audience was presented, in addition to other exhibits, a poster with a ten-dinar banknote glued thereonto, with countless swear-words written below. At the same time, on the door of the review Polja, a group of the periodical's contributors pasted a poster with abusive insults addressed to our society and system. This is not the first time that the Youth Forum stands out with its new 'avant-gardism'. Last year, while the League of Communists was implementing highly significant actions, the Forum was appealing on the opponents of the C[ommunist] L[eague] politics to provide their contributions.*¹²⁰

What had been started with *A Working Day of the January Group* was continued on February 9, 1971 at Belgrade's Youth Hall. *Januar* changed their name into *Grupa Februar* (*February Group*). The performance/happening at the Youth Hall was titled *The Refreshments of the New Arts*, ironically alluding to a habit in 'Socialist-Modernist' cultural life: exhibitions and art events would often be overshadowed by the inauguration-related refreshments/dinners/suppers arranged for the occasions. The atmosphere during *The Refreshments of the New Arts* was depicted rather well in a short report by *Politika*'s (again!) journalist D. Marinković; failing to predict the problems that were to arise, the reporter wrote the following description: *They were reciting verse, singing, dancing, playing instruments, designing... A group of 15 young artists from Novi Sad organized an outstanding spectacle for Belgraders. They presented, or at least wanted to present, a new art, one different from the preceding ones. From a jar filled with red ink into which they dipped their pens, they wrote slogans, verse and – here and there – swear words on blank panels. Wrapped in white linen sheets, hidden from the eyes, they made living sculptures, read verse and immediately, there on the stage, commented on them.*¹²¹

118 While doing research in neo-avant-garde phenomena in Vojvodina, art historians and theoreticians have mostly focused on the work of art groups, thereby neglecting the contribution of a large number of individual artists who worked independently and without any institutional or other support – especially in smaller towns (such as Zrenjanin, Ruma, Bačka Topola, Sombor, Odžaci, Kula...). One of such individuals was Vujica Rešin Tucić.

119 Dragana Popov, "Telo kao mesto i oruđe umetnosti" ["The Body as a Place and Tool of Art"], Interview with Bálint Szombathy, *Bulevar*, No. 102, Novi Sad, 24 January 2003, pp. 34–37.

120 R. P., "Novosadska Tribina mladih na stranputici – Stećište anarhije i vulgarnosti" ["Novi Sad's Youth Forum on the Wrong Path – Centre of Anarchy and Vulgarity"], *Politika*, Beograd, 1 February 1971.

121 D. Marinković, "Zakuska novih umetnosti" ["The Refreshments of the New Art"], *Politika*, 10 February 1971, p. 8.

In the weekly *NIN*, Bogdan Tirnanić gave the following description of the group's performance: *The major portion of the 'February programme' consisted of joint or individual performances in front of the microphone where the members of the group read their poems, shouting something to the audience, telling about their army service, worrying over the size of their sex organ, singing that »we love the Russians, the Russians love our nation – in the Russians lies salvation«; finally, with the midnight nearing, they delivered several 'fervent' speeches against the current situation in the culture of Novi Sad wherein, there it is, some persons were practising various 'acts' against them... Declaring to be against one culture on the whole, they – although being 'neuro-artists' were unable to imagine their living in any other place but the culture wherein they worked and which was – in their opinion – obliged to ensure space for their action. Their 'poor' art remained poor in terms of results, yet on the other hand it would not give up a single right enjoyed by the 'classic' art when fulfilling its social task... However, it remains unclear: Is Belgrade's Youth Hall going to bring more often to its regular visitors guests resembling these of 'february' talent who produced such a 'delirious February night', one worth the embarrassment of an experienced professional stripteaser.*¹²²

The story still goes, in the form of an urban legend, of Vujica Rešin Tucić uttering a series of insults and swear words hostile to the political leadership of the Province [of Vojvodina] who *persecuted artists*, or of Slavko Bogdanović's action – nailing some books by the classics of Marxism. But the most brutal and explicit social provocation was launched through *10 Messages (10 poruka)*, work by Miroslav Mandić who most straightforwardly introduced incident-bearing and at that time extremely dangerous political slogans into the context of the arts. Ridiculing the (false) public morals, Mandić wrote in his »Message 10« (»Poruka 10«) entitled I = READER (*JA = ČITAČ*): I AM SHIT AM I I SMELL OF CLASS SOCIETY I FUCK MY MOM I FUCK WITH MY DAD I DON'T LIKE THE PARTY OF THE CLY (*JA GOVNO SAM JA SMRDIM NA KLASNO*

DRUŠTVO JA JEBEM SVOJU MAMU JA SE JEBEM SA TATOM JA NE VOLIM PARTIJU SKJ; 'CLY' standing for 'the Communist League of Yugoslavia'). In »Message 9«, the author even more brutally and explicitly toyed with the »need« of the society to label as an enemy whoever manifested difference in any way. In this message, Mandić threw down the gauntlet in the system's face saying I AM AN ENEMY OF THE STATE (*JA SAM DRŽAVNI NEPRIJATELJ*). One of Mandić's ten messages reiterated the greeting of the Yugoslav/Royal Army in Fatherland [one that fought the Communists during World War II]: FOR KING AND FATHERLAND (*ZA KRALJA I OTADŽBINU*).

In keeping with the theses of young Marx and his »criticism of all that exists«, the concept of direct political radicalism, implemented through the actions of the January/February Group(s), was an overt subversion against the social(ist) order that due to its own inner controversies was nearing its inward collapse. As compared to the said actions, such character of the group(s) became even more disclosed through a pamphlet/proclamation titled AN OPEN LETTER TO YUGOSLAVIA'S PUBLIC (*OTVORENO PISMO JUGOSLOVENSKOJ JAVNOSTI*); the members of the above-mentioned group(s) addressed it to the country's public¹²³, and sent it to more than 50 addresses (of state bodies, mass media, cultural and political forums), including the one of Josip Broz Tito, President of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia. Championing a reformist socialism, the proclamation of the artists from Novi Sad stung sharply the structures of the political bureaucracy in the culture of Novi Sad and the Socialist Autonomous Province of Vojvodina; at the same time, however, it signalized some problems of broader significance/reach which – to various degrees – existed in other centres of the former Yugoslavia as well. In addition to Vujica Rešin Tucić, the *Open Letter* was signed by Branko Andrić Andrla, Slavko Bogdanović, Čedomir Drča, Janez Kocijančič, Vladimir Kopicl, Božidar Mandić, Miroslav Mandić, Mirko Radojičić, Ana Raković, Dušan Sabo, Slobodan Tišma, Peđa Vranešević and Miša Živanović.

122 Bogdan Tirnanić, "Incidenti – Ko su momci »Februara«" ["Incidents – Who Are the »February« Guys"], *NIN*, No. 1050, Beograd, 21 February, 1971, pp. 18–19.

123 The proclamation was initiated and drafted by noone else but Vujica Rešin Tucić.

An Open Letter to Yugoslavia's Public

The culture of Novi Sad (Vojvodina) has over the last two years been characterized by an iron-hand policy, a complete bureaucratization and institutionalizing of cultural activities, as well as expansion of the monopolies held by some groups and individuals in high-responsibility posts. Arbitration in the arts and culture practised by political organs and functionaries has turned into a common method of disqualifying new phenomena. A hierarchy is being maintained among cultural workers and so is a priori disqualifying of young creative people and contemporary tendencies in the arts. Political and administrative judgment-passing has created an atmosphere of fear, endangering progressive thinking, freedom of creativity, and has turned pursuit of the arts into a troublesome and risky job. In the atmosphere of reigning terror, practising of self-management proves impossible, for the trust of the authorities is only displayed toward politically 'proper' individuals. All of that obstructs the culture's democratization and inclusion of the arts in the societal processes – whereafter come the condemnations of the arts as being separate from the society and the people. Mass media disinform Yugoslavia's public, acting as an extended hand of the monopolies in the political and cultural structures. Our language is the language of the arts and we do not want it to become the language of politics.¹²⁴

WHO THE FEBRUARY GUYS WERE: THE DEFEAT OF THE AVANT-GARDE AND THE AFTERMATH DEVELOPMENTS...

The radical acts of the artistic provocations launched by the Group(s), their actions based on the strategy of brutal disassembling of the culture which relied on dual morals and lies, as well as the mocking denial of *desirable norms of social behaviours* structured according to petit-bourgeois standards... – all of that

could not fail to cause extremely fierce response. Despite their actual institutional and financial/political power, the admonished circles in culture/politics/media/police felt increasingly endangered by the activities of the artists from Novi Sad; the happenings offered an ideal cause for starting a long-planned harangue – first through the media, then also through the police and political hierarchies. The response was directed against the members of the Group(s), but equally so against the New Art on the whole, including the institutions and periodicals which supported it. The frontline was now clearly demarcated. The old proven scenario was resorted to once again: voices came from the Party and self-management forums, and the cultural public began to take sides pro and contra the Novi Sad artists. It has been counted that no less than 76 attacking articles were published in the press which dealt with the actions of the Group(s).¹²⁵ Miško Šuvaković finds those written by Sava Dautović and pro-liberal critic Bogdan Tirnanić to be among the most severe ones¹²⁶. One of the most eager attackers – in terms of severity and number of articles – was the journalist/critic of Novi Sad's daily *Dnevnik*, Miodrag Kujundžić.

In his commentary occupying the title page of *Dnevnik* of February 3, 1971, Kujundžić discerns in the activities of the January Group dangerous social deviations in the whole young generation: *Once renowned, praised and prize-winning Youth Forum in Novi Sad is these days referred to solely due to incidents. One exhibition that featured swear words written out, some planned meetings whose political futility was rather self-imposing... The situation of disturbed values is being enhanced from different sources. Demonstrative long-haired style, flooding psychedelic music, extremely weak reserved stance to the messages of the hippie stage productions and movies, insistence*

124 Quotation taken from: *Grupa za nove umetnosti "Februar", Otvoreno pismo jugoslovenskoj javnosti [New Art Group "February", An Open Letter to Yugoslavia's Public]*, *Tribuna*, Ljubljana, 25 February 1971, p. 2.

125 Since most of the articles were taken over and/or reprinted, the number can comfortably be multiplied several times.

126 See: Miško Šuvaković, "Grupe JANUAR i FEBRUAR i eksperimentalni slučaj Vujice Rešina Tucića" ["The JANUARY and FEBRUARY Groups & the Experimental Case of Vujica Rešin Tucić"], in: *Evropski konteksti umetnosti XX veka u Vojvodini [The European Contexts of the 20th-Century Art in Vojvodina]*, Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2008, pp. 252–260.

on pornography as an expression of free sex – these are elements which to a considerable degree contribute to the mood and education of the young generation... That is why the solution to the incident-bearing state of affairs should not be sought in a solution to the crisis in the Youth Forum, but in a general change of educational factors and the efforts that should be made by the socio-political factors.¹²⁷ After the event staged by the February Group, the same critic (now signed as M.K.) wrote a pamphlet in the same tone under the title *Heralds of Cheekiness* (*Glasnici bezobrazluka*), appealing on the those in charge to react to the harmful occurrences taking place under the patronage of youth organizations: *With a large dose of Herostratic-fame violence, this group of arrogant persons seeks entrance into the dark pages of the current chronicle, pushing and shoving, exerting violence over the established customs, over polite behaviour, over the habits and views of the majority. Contemporary artists, incapable of drawing attention to themselves by serious achievements, that is, with something of value, they try to do that by swear words, taking their clothes off, depicting rape... The heralds of obscenity (or, to say it with a precise word of our language, cheekiness) impose themselves with their cheekiness, for no other qualities of theirs can single them out... The reactions to the last incidents at Novi Sad's Youth Forum have shown that this milieu does not accept the imposition of obscenity. Condemned morally in Novi Sad, these self-proclaimed avant-gardists were welcomed with hospitality in Belgrade. And there, just like in Novi Sad, the hospitality was provided by an institution established under the patronage of the youth organization.*¹²⁸

And noone else was there to respond to these *appeals for action* but Mirko Čanadanović, President of the Provincial Committee of the Communist League; at the joint meeting of the Secretariat of this Committee and the Secretariat of the Provincial Committee of the Youth Federation held in Novi Sad on the occasion of the »Tribina Case« on February 2, 1971,

Čanadanović demagogically stated that *the League of Communists should and must take much greater care of the young*. Referring to the events at and in connection with the Youth Forum (*Tribina mladih*), he also said: *Among the young people in Vojvodina, one can detect the phenomenon of false intellectual and political avant-gardism. It is imposed aggressively and frequently. As a rule, those are people who wish to replace their lack of true creative ability with laying the blame on everything and anything... In fact, they tend to impose a political behaviour which, using now appeal now protest and provocation, want to gain the right of free creative work and political activity... It is obvious that, grounded on that thesis, some 'avant-garde' people have taken leadership: those who are not good workers, who are not good students, who have failed to integrate in the self-management system which has found assertion in our society.*¹²⁹

The voice of the number one of Vojvodina's Communists was a signal and encouragement for an intensified hounding and at the same time a hint of the future outcome of the events. As an experienced activist working on the social task of defending the system, M. K. set out again¹³⁰ to elaborate the theses put forward by Čanadanović: *Denial of the success of others is one of the main traits of the inferior. Their denial is unscrupulous, wild... They are even bothered by democracy itself which denies the right to anarchism. They are bothered by any hierarchy, for their place therein is at the very bottom. Finally, their target are the 'mass communication media' because these fail to applaud to their appeal for the destruction of value, do not accept their invitation to complicity in the propaganda of pornography yet dare condemn them... THEIR Open Letter, too, is a result of such appeal for destruction... For the sake of defending democratic structure, it is necessary to confront any tyranny, especially the*

127 Miodrag Kujundžić, "Stubac dežurnog novinara: Tribina mladih" ["The Column of a Journalist on Alert: Youth Forum"], *Dnevnik*, Novi Sad, Wednesday, 3 February, 1971, p. 1.

128 M. K., "Crno na belo: Glasnici beozbrazluka" ["In Black and White: Heralds of Cheekiness"], *Dnevnik*, Novi Sad, Thursday, 11 February 1971, p. 10.

129 Anonim, "Šta se dešava pod okriljem Tribine mladih (Čanadanović: Lažni intelektualni i politički avangardizam)" [Anonymous, "What Is Going on under the Wing of Youth Forum (Čanadanović: False Intellectual and Political Avant-gardism)"], *Politika*, Wednesday, 3 February 1971.

130 Since all of the cited articles were written in the same tone, at the same time and were published in the same newspaper, it can be assumed that they were all written by M. Kujundžić, as has been claimed by the protagonists of the said events.

tyranny which – aspiring to enter the stage of glory – climbs the steps of anarchism.¹³¹

Emphasizing that *preclusion of such development is by no means oppression over life but an obligation of those who strive for the true socialist progress and many-sided affirmation of personality*, the newspaper *Komunist* (organ of the Yugoslav League of Communists) claimed, in an unsigned article within the rubric »The Society and Politics« (»Društvo i politika«) entitled »Young People Forty Years Old«, that the Youth Forum, once a reputable and exemplary institution, had turned into an arena of socially unacceptable incidents and, moreover, of *serious political deviances*.¹³²

Synchronized with the process of expelling the obnoxious from the Youth Forum, an action of imposing discipline on the press in Novi Sad took place. In that context, one event was rather symptomatic, in more than one way, and it was referred to as the »Poster Case«: The poet Pero Zubac locked up the premises of the review *Polja* whereof he was editor-in-chief. In his account of the undertaking, Zubac said: *Last week, while I was absent on a business trip, an editor and a contributor of the review Polja, according to their personal statements, stuck an illustrated poster in the editorial room, one which in a very vulgar manner was offensive toward some figures and public institutions of the cultural life in Novi Sad. Although I had never been a 'purist in language', I warned Vujica Tucić that he, as the author of the poster, should take it out of the review's premises. However, he did not do so... which I interpreted as an offence against the habits of good manners on our working place or, if you wish, in a public place – for, there was always a large number of people gathering in our offices. For the sake of the review's respectability... I decided to disallow the*

events and incidents of that kind.¹³³ One of the first to support the editor's extraordinary act was the poet Miroslav-Mika Antić. In a dialogue with Zubac, entitled »A Defect in the Young People«, he personally protested against the absence of the society's adequate reaction: *Novi Sad Keeps Silent*. Saying that *the »February« Group has finished its miaowing in this year's month which suits it so*, Antić – deeply moved – stated that *the February Group has denigrated, spat at and besmirched the culture of the highly esteemed city*. Furthermore, Miroslav Antić identified Rešin Tucić as the founding father of the Groups (*January, February*) and ironically concluded that he (Antić) was *there personally eye-witnessing Pero Zubac carrying that same 'founding daddy' of the 'February' Group on his back and taking him into culture. And now, the 'founding daddy' was scratching Zubac. This reminds one of the folk proverb: give him power, and he'll kill his father first*. Depicting the atmosphere in Belgrade's Youth Hall, Miroslav Antić claimed that he *and Žilnik took to their heels, ashamed*.¹³⁴

Supporting the Groups, Želimir Žilnik – himself falling victim to similar persecutions just several months later – protested against his name being manipulated: *Antić claims that he and I 'took to our heels, ashamed' from the Youth Hall in Belgrade when the 'February' Group of Novi Sad arranged 'a feast of new arts'. On that day, I did not see Antić in the Youth Hall, so I could by no means run away with him. Second, I stayed at the 'feast' to the end, for I was wondering about which shame was greater: the fact that those young men were writing out slogans, shouting, playing and swearing, or the far greater shame for – as Mika put it, the city we ourselves lived in – lied in the fact that there was much truth in what the young men were, upset, saying. The office of the review Polja was locked up in fear from its contributors and artists. The Youth Forum never won the right to self-management,*

131 M. K., "Crno na belo: Samozvanci" ["In Black and White: The Self-Enthroned"], *Dnevnik*, Novi Sad, Tuesday, 16 February 1971, p. 16.

132 Anonim, "Ispadi: Četrdesetogodišnji omladinci" [Anonymous, "Incidents: Young People Forty Years Old"], *Komunist*, No. 725, Year. XXIX, Beograd, 11 February 1971, pp. 4-5.

133 Anonim, "Povodom zatvaranja redakcije časopisa Polja: Odbrana ugleda časopisa" [Anonymous, "On the Occasion of Locking Up the Editorial Office of the Review Polja: In Defence of the Review's Reputation"], *Dnevnik*, Novi Sad, Wednesday, 3 February 1971, p. 9.

134 Žurnal Miroslava Antića, "Neki feler u mladima" [Miroslav Antić Journal, "A Defect in the Young People"], *Dnevnik*, Novi Sad, Tuesday, 23 February 1971, p. 14.

for various forums kept manipulating these young people and bargaining mutually.¹³⁵ The statements in support of the Group(s) – outnumbered by far by condemnations – was mostly coming from alternative cultural institutions and individuals. Those who in those months stood in defence of *January/February* included Jovica Aćin, Zvonko Maković, Hrvoje Turković, Jaša Zlobec, Vladimir Roksandić, Vojislav Despotov...

In terms of its far-reaching consequences, the scandal related to the performances of the *January/February* Groups is one of the biggest ever in Novi Sad and Vojvodina. The conflict and the results of its final outcome made a decisive imprint on Vojvodina's culture of the 1970's and – moreover – on the then-upcoming events which produced impacts over a long period including the nationalist maddening and warmongering atmosphere in the culture of 1990's, some of it surviving to the present day in a number of events on Vojvodina's cultural scene. The conflicts arising from the above-described performances of the *January/February* Group(s) were resolved through drastic revenge on the alternative scene: the complete management/editorial team of the Youth Forum headed by Judita Šalgo and Darko Hohnjec was forced to resign; the review *Polja* was taken over by traditionalists (V. R. Tucić was removed from the editorial team, too), and new managements helped 're-educate' *Index* and *Student*, while Miroslav Mandić and Slavko Bogdanović were sentenced to prison... Labelled as *morally and politically unsuitable*, the »Guys from the Tribina« – and especially those who proved consistent in their views – were in the years to follow pushed onto the social/economic/cultural margin, which implied a plethora of existential problems they had to cope with. Subsequent to the purge, some adherents to the New Art Practice gradually crossed to the other (existentially safer) side; there were those who opted for 'manners making fortunes', that is, the game of 'running with the hare and hunting

with the hounds'. Basically, the goal of the regime was reached: the first cleavages showed within the movement, with ensuing debates, suspicions and an atmosphere of mutual distrust, which with some of the protagonists have survived until today. The empirically gained awareness of the impossibility to reconcile the categories of *ethical* and *political* re-oriented most of Novi Sad's neo-avant-gardists toward the establishment of some alternative niches of free thinking and of personal mythologies. This led to a specific situation in which *the avant-garde myth and the pathos of resistance were taken to be of greater value than social recognition, or financial success*¹³⁶. Numerous members of the Group(s) (including Tucić) faced big obstacles in getting a job. Slobodan Tišma decided to practise *invisible art* through a kind of (urban) internal exile in which he has persisted till the present day. Miroslav Mandić, who was deprived of passport for many years after imprisonment, began to build up a personal artistic mythology through his project *Rambling Rose* (*Ruža lutanja*) and practice of ignoring institutions as his personal standpoint. Božidar Mandić moved to Mt. Brezovica in mid-1970's to establish the commune of the *Clear Brooks Family* (*Porodica bistrih potoka*). Rešin Tucić, Branko Andrić, Vladimir Kopić and Slobodan Tišma¹³⁷ turned to the art of literature; Slavko Bogdanović returned to the town of Sremska Mitrovica in order to start a career in law. The role of the new strongholds for the New Art was then taken by samizdats *Pesmos* and *Neuro-art* in Zren-

135 Želimir Žilnik, POVODOM NAPISA „NEKI FELER U MLADIMA“: ŽILNIK DEMANTUJE (REFERRING TO THE ARTICLE “A DEFECT IN THE YOUNG PEOPLE”: ŽILNIK DENYING), *Dnevnik*, Novi Sad, Thursday, 25 February 1971, p. 10.

136 Lóránd Hegyi, “Central Europe as a Hypothesis and a Way of Life”, In: *Aspects/Positions. 50 years of Art in Central Europe 1949–1999*, Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig Wien, 2000.

137 The novel by Slobodan Tišma, *Quattro stagioni – staromodna travestirana ispovest s onu stranu groba* [*Quattro Stagioni – An Old-Fashioned Travestied Confession from the Afterworld*], Laguna, Beograd, 2009, tackles in a way the events at and around the Youth Forum in Novi Sad.

janin, *Kontaktor* and *WOW* in Subotica, and *Adresa*¹³⁸ in Novi Sad. Instead of the Youth Forum, the gathering places of the ex-Groups moved to Liman Park and Sunday matches of small-goals football, to No. 18 Tesla Street (ground floor and garret) as a 'city commune' in 1973, as well as the *DT 20* Art Studio of Dejan and Bogdanka Poznanović.

Impressive socio-cultural studies could be written about each of the life-histories of the protagonists of the New Art of the 1970's. Their common denominator would be the *Youth Forum Case* which in one way or another made strong imprints on their personal and professional biographies. A feature they shared in common could be as follows: decisive and often fatal influence of informal clans/groups and secret centres of artistic and social/political power which took care – institutionally or through intrigue-involving actions¹³⁹ – that the Youth Forum

and what it used to mean/represent (particularly its internationalist spirit and atmosphere of intellectual revolt) never rise in Novi Sad again.¹⁴⁰

THE TIME OF THE PHANTOMS

Having understood the nature of the political system in the Socialist Federal Republic of Yugoslavia and the fact that most things in the country depended on the political (ill) will, Vujica Rešin Tucić started to be active in self-management bodies. As a member of the League of Communists – whether through official Party forums or through his public utterances (when and where he was allowed¹⁴¹), Tucić continued to strive for the ideals of his generation even after the defeat of the neo-avant-gardists. The objective of all his actions, proclamations and polemicizing remained the same as before: to spotlight the problems, that is, to provoke reactions (on the part of the milieu, the media, political and other hierarchies). In Tucić's case, the arts, but also the ar-

138 The review *ADRESA* was launched by V. R. Tucić who published 7 issues (1976) in Novi Sad; its publishing was resumed in 1977 by D. Bjelić in Zrenjanin (6 issues). Material was required to be provided by a number of artists in as many copies as many contributors there were, so the circulation equalled to the number of contributors who in return received one complete copy of the review sent by post. The profile of the periodical was not determined strictly: contributions ranged from verse and drawings to photos and projects/designs. Mirko Radojičić, "Umetnički rad van grupa u Novom Sadu", ["Individual Artistic Activities in Novi Sad"] in: Marijan Susovski, ed., *Nova umjetnička praksa 1966–1978*, Dokumenti 3 – 6, Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1978, p. 47 (available via Internet under the title *The New Art Practice in Yugoslavia 1966–1978*).

139 For more on the work and privilege of political/police informers in Central and Eastern European countries see the conversation of Adam Michnik with Václav Havel, "Post-komunizam – krajnje čudna epoha" ["The Strange Epoch of Post-Communism"], published in the newspaper *Gazeta Wyborcza*, 30 November 1991. (Serbian translation in: *Treći program*, No. 88/89, Beograd, 1991, pp. 182–214). For the sake of accuracy, here are a few Havel quotations: *Those people who directly contributed, to a greater or lesser extent, to the creation of this regime, those who tolerated it in silence, and all of us who subconsciously adapted ourselves to it – we're all here together ... For instance, one of my friends, Standa Milota, was persecuted for twenty years and was unable to work. Today, he has a pension of one thousand crowns because he couldn't be promoted, and his salary, which formed the basis for pension, was very low. The person who persecuted him and prevented him from working normally now has a pension of five thousand crowns, his own house and many fine possessions ...* [English quotations taken from the source available via Internet: Adam Michnik, *Letters from Freedom: Post-Cold War Realities and Perspectives*, Chapter 22: "The Strange Epoch of Post-Communism", published by University of California Press Berkeley and Los Angeles, California].

140 For more on the Youth Forum/*Tribina mladih*, see also: Miško Šuvaković, *Grupa Kôd, Grupa \$ i Grupa (\$ Kod [Kôd Group, \$ Group and (\$-Kôd Group]*, Galerija savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 1995; Miško Šuvaković, *Slavko Bogdanović, Politika tela (Izabrani radovi 1968–1977)* [Slavko Bogdanović, *Body Politics (Selected Works 1968–1977)*], K21K, Prometej, Novi Sad, 1997; Dragomir Ugren (ed.), *Centralnoevropski aspekti vođovodanskih avangardi 1920–2000: granični fenomeni, fenomeni granica* [Central-European Aspects of the Avant-Gardes in Vojvodina 1920–2000: Border Phenomena, Phenomena of Borders], Muzej savremene likovne umetnosti, Novi Sad, 2002; Gordana Đilas, Nedeljko Mamula, eds., *Tribina mladih: 1954–1977* [Youth Forum: 1954–1977], Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2004; Group of authors, *Trajni čas umetnosti: Novosadska neoavangarda 60-ih i 70-ih godina XX veka* [The Continuous Art Class: The Novi Sad neo-Avant-Garde of the 1960's and 1970's], Centar za nove medije_kuda.org, Novi Sad, 2005; Nebojša Milenković, *vladimir kopicl. ništa još nije ovde ali neki oblik već može da mu odgovara ...* [vladimir kopicl. nothing is here yet but some form may prove corresponding thereto...], Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2007; Group of authors, *Evropski konteksti umetnosti XX veka u Vojvodini* [The European Contexts of the 20th-Century Art in Vojvodina], Muzej savremene umetnosti Vojvodine, Novi Sad, 2008.

141 A good aspect of Yugoslav confederalism (despite its official/constitutional status being one of a federal union, the Socialist Federal Republic of Yugoslavia had essentially functioned as a confederation as early as from the 1970's) lied in the fact that some authors/artists, after being stigmatized in their home milieu, could often work/publish/perform/exhibit in the cultural centres of other republics/provinces.

tist, were *cultural apparatuses*¹⁴² or, to be more precise, those who created and produced social relations or at least aspired to play the role. Vujica explained these attitudes and creative intentions of his, and one of the best explanations can be found in his interview entitled »The Dark Has Enveloped the Culture of Novi Sad«; to the question if he considered himself to be an avant-gardist, he answered: *I am a man who's sick and tired of everything. In the circles wherein I am forced to move around, hypocrisy is the basic interpersonal relation. How to name what I stand pro is not quite clear to me yet, but that certainly exists. A world without superiors and the subordinated. Without a hierarchy. I want to be wherever the freedom of creativity exists, where people live actively, and not to get old, to be happy, to love.*¹⁴³

This interview provoked a debate in the Provincial Committee of Vojvodina's League of Communists featuring the ideological/political problems in culture, science and education¹⁴⁴; it was Tucić's cry for the public support in a struggle against *the dark which has enveloped the culture in Vojvodina*. He asked for support to be given to the new arts, to the new communication among people; he required publicity for a debate on the predicament of all those who had, publicly or secretly, been stigmatized in Novi Sad for their overt striving for their beliefs and for a dialogue as a way to solve the problems in the society and, consequently, in culture: *I think that Novi Sad's student newspaper Index had opened a whole series of issues regarding the fatally ill culture and university in Novi Sad. That was a public commitment, an attempt to involve the public opinion in an open-minded dialogue on the existing state of affairs. And something happened which reflected the situation in the society: when a whole cluster of issues related to the work of cultural institutions and individual figures in it, those stung thereby urgently sought help from the socio-political organizations... The rest is well known.*

An intervention came from the League of Communists! Whichever know-nothing is sitting there without seeing that he was expelling from the Party twenty-year-olds and protecting some beefy, stale petit bourgeois!? Even the TV has published the news. And the stupid DNEVNIK, organ of the U[nion] of the S[ocialist] W[orking] P[eople] of the A[utonomous] P[rovince] of V[o]jvodina, was rejoicing, although without justification, for INDEX had levelled it to the ground from which it sprouted like cabbage, and cabbage it will remain. The lords-artists J. Soldatović, Redjep and Company, DNEVNIK, Radio and TV – that is my opinion – are terribly wrong. I think one cannot be expelled from the Party so easily, by an erasure...

The time in which the groups were active was characterized by hidebound view, self-sufficiency and anachronism of the institutions of official culture which were so obviously and so dramatically at variance with the officially proclaimed 'truths'. Hence, when we now look back at the neo-anarchist activities of the »Guys from Tribina«, we can detect a somewhat naive belief in the possibility of democratic socialism: *Is it never going to become clear that self-management in culture must be implemented and that decisions in culture must be made by those who pursue it?*¹⁴⁵ This trait of theirs brings them a little bit close to the discourse of the Praxis philosophers¹⁴⁶, and it is something Slavko Bogdanović wrote about: *political dialogue in novi sad is a massacre to the unlike-minded..., the youth organization, students, cultural periodicals in novi Sad, the youth forum – everything is under the party's control... people are pushed to face the problem of survival (THE CASE OF VUJICA TUCIĆ).* Bogdanović continues with a claim that further effort is needed in order to reveal *the evil-doing of the*

142 Term by Charles Wright Mills.

143 Isak Crnogorski, "Vujica Rešin Tucić: Na novosadsku kulturu je pao mrak" ["The Dark Has Enveloped the Culture of Novi Sad"], interview, *Student*, Beograd, 19 January 1971, p. 13.

144 V. Mirosavljević, "Postoji li sukob politike i kulture?" ["Is There a Clash of Politics and Culture?"], *Dnevnik*, Novi Sad, Wednesday, 20 January, p. 9.

145 Isak Crnogorski, "Vujica Rešin Tucić: Na novosadsku kulturu je pao mrak" ["The Dark Has Enveloped the Culture of Novi Sad"], interview, *Student*, Beograd, 19 January 1971, p. 13.

146 *The aftermath insight into the discrepancy between the socialist ideals and the socialist realities did not imply any rejection of the socialist programme in the sense of a Marxian paradigm, but, instead, a revision of these. Defending the socialist idea, the Praxis-discourse was disputing the socialist character of the existing socialist societies.* Mile Savić, *Pojam građanskog društva u praxis-filozofiji* [The Concept of the Bourgeois Society in the Praxis Philosophy], at: http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/casopisi/fid/XI/D5/html_ser_lat

lc [League of Communists] aimed at reproduction of schizophrenic consciousness; that is, it has to be shown that *lc*, by its violent actions, works against its own programme, against free and progressive thinking¹⁴⁷.

In their media-aided political hounding of Tucić, the cultural bureaucrats of Novi Sad found some backup in the article »The Aesthetics of the Mouth Shut Up«. It concerned a conversation Tucić had with the protagonists of film life in Novi Sad: Želimir Žilnik, István Ladi and Ilija Bašić. The talks were inspired by the ferment and conflicts in the film company »Neoplanta«. *Anti-self-management forces in the culture of Novi Sad have been most enduringly resistant to the adherents of self-management in the »Neoplanta« film-making enterprise.*¹⁴⁸ The company put forward "an energetic disclaimer" of the facts presented, claiming that Tucić's article considered the situation in the cultural life of Novi Sad in a one-sided, untrue and tendentious manner...¹⁴⁹, while the statement offered by the Cultural & Educational Community of the Novi Sad Municipality – following the emphasized claim that earlier, too, Vujica Rešin Tucić used to publish writings about pretend darkness in the culture of Novi Sad – said that Tucić had been disinforming the public and harming the city's culture and the efforts of the societal and political organizations in Novi Sad¹⁵⁰. Milosav Eskić wrote in similar tone in the student newspaper *Index* that it is rather obvious that Tucić, when attacking the citizens in responsibility-bearing posts, does not attack the persons only but also attacks the long-proven ideological/political essence of the society...; the author sums up his article with a claim that he (Tucić) evidently wanted to exclude himself from the self-management society¹⁵¹. What characterized the

atmosphere of hounding in relation to Tucić – apart from the 'choral songs' with ideological themes – was the fact that the guardians of the regime now and then became oblivious of even elementary politeness, affording some most uncouth personal insults. Thus, Eskić opened his piece of writing with a make-believe *unfinished children's poem* that reads:

Vujica Rešin Tucić
rešio nešto da tuca
ali je pitanje
ima li za to...*

[*Translator's note: There is an obscene wordplay using the names – cf. *rešiti*/'decide' with Rešin and *tucati*/'screw' with Tucić.]

A similar dose of cynicism – as a proof that nothing was forbidden in a hunt for ideological opponents – could be found in the letter of Milorad Crnjanin published in *Index*: *I have read what you said about the dark enveloping the culture of Novi Sad. At first, it was unclear to me why I could not see you, and there it was: it was dark... Write to me on how you're doing. You always told me that newspapers were lying, so I'm afraid that some words have been inserted into your interviews. I know, that's what they do! For, it is by no means likely that you – as a public (worker) and a cult(ured) man – would utter some swear words and mention shit. It comes to your mouth being full of shit... Bless you, as one of the young artists you advocate would say. I'm happy to see you at the head! You lead them! Lead them on, and mind that somebody does not lag behind, for you might later be told that you are alone.*¹⁵²

THE ASSASSINATION GROUP

As had been the case with the *January* and *February* Groups in 1971, Vujica Rešin Tucić founded a new art group, now with Arpad Vicko and Milan Milić. This took place in April, 1972. The *Atentat* (Assassination) Group was likewise short-lived group of recurrent/temporary character, whose proclaimed program-

147 Slavko Bogdanović, "Otvoreno pismo Jaši Zlopcu" ["An Open Letter to Jaša Zlobec"] (11 December 1971), in: Miško Šuvaković, *Slavko Bogdanović, Politika tela (Izabrani radovi 1968–1977)* [Slavko Bogdanović, *Body Politics (Selected Works 1968–1977)*], K21K, Prometej, Novi Sad, 1997, pp. 180–184.

148 Vujica Rešin Tucić, "Estetika zapuštenih usta" ["The Aesthetics of the Mouth Shut Up"], *Telegram*, Zagreb, 15 September 1972, pp. 9–10.

149 "Prosvjedi iz Novog Sada" ["Protests from Novi Sad"], *Telegram*, No. 51, 22 September 1972, p. 4.

150 *Ibid.*

151 Milosav Eskić, "W.r.t. – ili misterije TELEGRAMA" ["W.R.T. – or, the Mysteries of TELEGRAM"], *Index*, No. 255, Novi Sad, 11 October 1972.

152 Milorad Crnjanin, "Pismo Vujici Tuciću" ["A Letter to Vujica Tucić"], *Index*, Novi Sad, 24 March 1971.

matic goal was to find a new creative articulation in the sphere of publishing and visual art. The Assassination Group had a big premiere at the Student Cultural Centre in Belgrade, within the First April Encounters (1972): in front of the Centre, in the street that at that time bore the name of Marshall Tito, they carried out a neo-anarchistic art action/installation under the title *The Cow Gone Mad* (*Pobesnela krava*). The said event incorporated an activist speech of Vujica Rešin Tucić: speaking about the cultural climate of Novi Sad, he directly accused the ruling bureaucratic/political elite of the city and the Province of Vojvodina of throttling the freedoms of creative work, as well as of practising censorship and staging political trials against artists.¹⁵³ Part of the installation were some (para)political/art slogans and statements (such as *Freedom to the People – Chewing Gum for Me*, *Ultra Frenzied* etc.), and the audiences and chance passers-by were also offered to add some such text of their own. Hidden by a screen, a microphone was installed with a loudspeaker which allowed for others to participate in this action of the Assassination group – “everybody could say whatever (s)he wanted to”.

According to the documentation available, the next (and the last) performance of the Assassination Group took place in Novi Sad, on May 20, 1972, within the exhibition/happening entitled *Hot Buyer – The Emergence of the Assassination Group*. Rešin Tucić provided a description of the art event in his diary notes written at the time:

Inside the four glass cases I put on display: 1. Personal documentation (cables from Jovica Aćin, Vojislav Despotov and Ljubomir Nikolić), birth certificate, picture postcard from Switzerland sent by Bogdanka and Dejan Poznanović, a card for Tatjana sent by Božidar Mandić from the Army, and a letter from the Army sent by Miroslav Mandić (sentenced to one-year imprisonment for his writing “A Poem on Film” published in Ÿj Symposium), a copy of “LHOOQ” by Slavko Bogdanović dedicated to Tanja (Slavko was sentenced to eight-months’ imprisonment for his text

“Pesma underground Tribina mladih” published in the ‘underground’ review Student), New Year’s card/sonnet by Arpad Vicko, and the like. 2. Documentation from the press concerning the “January/February” Group(s) and my interview “The Dark Has Enveloped the Culture of Novi Sad” published in Student, the “Open Letter” by the February Group and the following piece of writing: 1972. AUTHORS SENTENCED IN NOVI SAD. RÓZSA SÁNDOR 3 YEARS OF IMPRISONMENT. MIROSLAV MANDIĆ 1 YEAR OF IMPRISONMENT. SLAVKO BOGDANOVIĆ 8 MONTHS OF IMPRISONMENT. OTTÓ TOLNAI PROBATION ORDER. ALL OF THEM ARE CONTRIBUTORS AND EDITORS OF THE YOUTH FORUM. The text was written in hand. 3. Photo-documentation since my childhood to the present day. A photo from the Life Opus Prize ceremony in Zrenjanin – awarding Todor Manojlović, a photo of Karlo Kolnagi, a photo of Bogdanka Poznanović. 4. Texts, poems, text of my dismissal from job and of my appeal to the court. Then, I taped on tape-recorder the essay “The Time of the Phantoms”, “An Open Letter to Yugoslavia’s Public” by the February Group and a tape-edited potpourri of the songs from the National Liberation Struggle fast-forwarded to resemble a child’s voice (the recording accompanied the film)... At six p.m. the audience came. “The Time of the Phantoms” was projected, then the slides by Vicko Arpad, then my film and the rest..¹⁵⁴

ZRENJANIN IS A SORROWFUL PLACE, A DESPAIR-RIDDEN SHELTER..¹⁵⁵

The atmosphere of working under oppression gradually became a constant condition in which Rešin Tucić kept working, and he was to be credited with personally earning much of it¹⁵⁶. Such ‘credits’ certainly include the anarcho-Futurist happening *Show-*

153 For a better insight into the said climate, see the poem by Slavko Bogdanović entitled “Anderground Tribina mladih Novi Sad”, published in *Student*, 1972.

154 Vujica Rešin Tucić, “Estetika zapušenih usta: Dnevnik 1972–1975” [“The Aesthetics of the Mouth Shut: 1972–1975”], fragments, *Polja*, Year. MMVII, No. 449, Novi Sad, January/February 2008, pp. 30–31.

155 The title of this chapter has been borrowed from the poem “Shelter” [“Utočište”] by Milan Nenadić.

156 His obstinacy is as brilliant as Marxian fighting spirit, his resistant stance is hot-tempered yet verging on wild poetic thought. Jovica Aćin, “Rešin, nerasvetljeni esej” [“Rešin, an Unravelling Essay”], *Rok*, No. 2, 1969, p. 120.

ing the Reality (Pokazana stvarnost), held at Zrenjanin's Youth Hall on June 9, 1972. The event triggered a lawsuit: Judge Dušan Vasiljević of the Municipal Offences Court pronounced a two months' imprisonment sentence in the first instance. The sentence in writing contained a detailed description of the happening:

The first-accused Tucić – Rešin Vujica, on the said literary reading, after a previous agreement with the management of the Youth Hall, to which management he had announced and fixed his numbers-bearing programme list, was performing his programme contrary to the enlisted programme numbers, and so, during the showing of a short amateur film¹⁵⁷ he demanded that the projectionist, when the frames with the images of Marx-Engels and Lenin appeared, rewind the reel to the frame with the scene of his wife dining at the table over an empty plate, then there was the image of a hipster-mop head showed whereby the first-accused Tucić told the projectionist to rewind, using the words: "Get back to the cretin" and "Get back to the mark and angles", whereafter the image of Marx appeared within a frame, then he played a tape with the recordings from a trial of writers in Novi Sad for the criminal acts related to their nationalist incidents, and during the literary reading commented the tape recordings with his opinion that "This was a trial to murderers" and that he did not approve of the decisions of the court in charge.

The second-accused Nikolić Ljubomir... was himself performing within the literary reading programme, but while in a strikingly intoxicated condition, and at the moment when the first-accused Tucić recited a poem on national heroes the second-accused Nikolić Ljuba climbed onto the stage shouting: "Enough, enough, and down with the heroes", and then began to kick violently the cardboard boxes lined onstage to stand symbolically for some institutions in the capital of the province Novi Sad, such as the Executive Council of Vojvodina, the Provincial Committee*, the court build-

*ing which was represented by an ordinary kitchen pot on which the word 'sud'** was written out.*¹⁵⁸

* of the Communist League – Translator's note.

** The Serbian word 'sud' is a homonym meaning both "vessel" and "court" – Translator's note.

Refuting Tucić's complaint, the judge of the Provincial Offences Court Council in Novi Sad Ljiljana Šarković concluded that, during the above-described suit, Tucić through his comments on the lawsuits against some authors launched, in a public place, false information/claims that were aimed at upsetting the present attendees, that is, at causing a feeling of insecurity. In addition to her conclusion that Tucić's behaviour was in opposition to the socialist-society order, the cited court decision stated that *the accused, by showing the images of Marx and Engels and comparing them to his family, had ridiculed these, which is particularly deduced from the reaction of the people present at the said literary reading.*¹⁵⁹

The earlier efficient scenario proven in the case of *Showing the Reality* was revived in the subsequent events. There were some newly written pamphlets, reactions and statements which ignored the opinion of the other side in conflict. After a number of articles in the media that dealt with the said literary reading, one hundred young people of Zrenjanin signed – on their own initiative – a petition in which they, as eye-witnesses to the incriminated event, tried to deny the claims launched through the press. However, the newspapers *Zrenjanin* and *Politika ekspres* refused to publish it. The management of the Writers' Association of Vojvodina held a meeting which ended in a predictable way: *On the occasion of the incident caused by Vujica Rešin Tucić at Zrenjanin's Youth Hall, the Association is distancing itself from such acts and thinks that the high-handed and non-lit-*

157 This refers to Tucić's auteur film *Jedan smer [One Way]*, 8mm tape, Novi Sad, 1972.

158 [Judicial order] Dušan Vasiljević, *Rešenje, Up.broj: 658/IV-72*, Skupština opštine Zrenjanin – Sudija za prekršaje, Zrenjanin, 4 October 1972.

159 [Judicial order] Ljiljana Šarković, *Rešenje, br.4801/72*, Pokrajinsko veće za prekršaje u Novom Sadu, Novi Sad, 28 December 1972.

erary actions of some individual members could harm the reputation of the Association.¹⁶⁰

Simultaneously with the said penal process in Zrenjanin, a new process was instituted against Tucić with the District Court in Novi Sad, now for the criminal offence of enemy propaganda (Art.118, Par. 1, Penal Code of SFRY) which was punishable by imprisonment up to 12 years. The climate and atmosphere of state interventionism that characterized life in the SFRY can be further documented with the way in which Tucić was spared the conviction and prison: salvation came from Oskar Davičo, notable poet and Party official. After the said indictment, Vujica went to Belgrade and asked Davičo to protect him; at the time, the poet was Member of the Central Committee of the Yugoslav League of Communists.

When Davičo got familiar with the "Tucić Case", he paid a visit to the Party leadership in Novi Sad/Vojvodina and demanded that the charges against Rešin Tucić be dropped. Following this intervention by Davičo,¹⁶¹ and after the Office of Public Attorney gave up the prosecution on the charges of enemy propaganda, Judge Predrag Matović issued an order to stop the investigation procedure¹⁶². However, Davičo's intervention did not imply an end to Tucić's troubles, not only in Novi Sad; in Zrenjanin, the town in which he made his name, Tucić was declared a *persona non grata*, and he could not go back there for more than ten years following the events described above. Thus, when the Workers' Council of the Zrenjanin playhouse decided to include Tucić's stage piece *Scratching Imagination*, production of Belgrade's Poetry Theatre, in the programme of the festival "Zrenjanin Summer", the performance was cancelled "due to technical reasons". Yet the very decision to include the pro-

duction in the festival events provided a motive to take disciplinary action against Dragan Krsmanović, Executive Manager of the Popular Theatre in Zrenjanin. Here is Krsmanović's testimony to the case: *When the performance was announced, the Director and I were asked to come to the Municipal Conference of the USWP (SSRN, Union of the Socialist Working People) where an informal gathering of socio-political and cultural workers raised the issue of including the production of Scratching Imagination into the programme... The Director explained that both of us had seen a performance of it in Belgrade and that it did not contain any ideologically unacceptable elements. We were then told that it was not about the production or its script, but the author who had been too well known in the local milieu (?)*.

In the suspicion-fostering cultures, exceptional reputation has always been earned by those phenomena, movements and individuals that pursued critical re-examination and re-evaluation of the official dogmas. Therefore, the art-related case of Vujica Rešin Tucić convincingly confirmed the well known thesis on high price having to be paid for one's consistencies. All of Tucić's artistic and public activities corroborated the claim of Rastko Močnik that 'art' is action – precisely, that kind of action which exploits an ideological collapse as its material, 'working' further thereon.¹⁶³ While searching for possible strategy for the achievement of his own ideals and those of his generation, Rešin Tucić was a man who seldom accepted compromise; he particularly did not accept the kind of compromise one makes with his own self¹⁶⁴. More than any aesthetics or anything aesthetic – actually, contrary to any aesthetics or anything aesthetic – art (both his own and art in general) was for Vujica an issue of moral (self)identification. Consequently, he founded his ethical and political commitment to change of the imposed reality on a deep belief in the concepts such as independence, freedom, morality, responsibility and solidarity. That is why his struggle for a different art

160 G. D., "Sednica uprave Društva književnika Vojvodine – Koraci za akciju" ["A Meeting of the Management of the Writers' Association of Vojvodina – Steps toward an Action"], *Dnevnik*, Novi Sad, 24 June 1972, p. 8.

161 Slavko Matković, an artist from Subotica, also testified to Davičo's actions in defence of young and avant-garde Yugoslav artists.

162 [Judicial order] Predrag Matović, *Rešenje, Posl. Broj Kio-525/72*, Okružni sud u Novom Sadu, Novi Sad, 26 April 1973.

163 Rastko Močnik, Istok-Zapad [East-West], at: http://www.up-underground.com/pdf/0708/0708_rastko_mocnik.pdf

164 My writing is fuelled by defiance. Vujica Rešin Tucić, "Kako pišem" ["How I Write"], in: *Hladno čelo* [Cold Forehead], Matića srpska, Novi Sad, 1983, p. 54.

would often grow into a struggle for the existence of his own and of his family, even an elementary physical survival.

Due to the odium that accompanied him, it was easiest to the social milieu of Novi Sad to pronounce Vujica a *conflict-bearing person* instead of trying to see the essence of the problem. The truth is, however, that Rešin Tucić was born and worked in an extremely complex and conflict-bearing time. Between him and the surrounding world, an enormous, substantial lack of understanding stood as a barrier; it was the kind of lack of understanding which has in this region always been with whoever dared pursue some interests that were not strictly their personal ones, and whoever sought the truths which had not been given beforehand. Despite his many disillusionments, Rešin Tucić declared himself as a Yugoslav and a Communist all his life; as such, even subsequent to the war-stricken 1990's, he was a welcome guest in all the capitals of our former country.¹⁶⁵ His ideological orientation could be concisely described through the very qualities which Tucić had attributed to Oskar Davičo: *opting for the idea of Communism as a societal, human ideal, he opted for changes, revolutions, freedom to reject the existing*

*state of affairs, freedom to overstep limits*¹⁶⁶. Like with Beuys, indisputably the most influential figure of the time in which Tucić matured intellectually, the idea of freedom was the guideline to follow invariably. That is why the rebellion of his generation – and Vujica was one of its linchpins – was a rebellion against what choked, censored, confined that freedom...¹⁶⁷ Refusing to accept the beforehand-given truths, Vujica Rešin Tucić was – like one of his Conceptualist friends he wrote about – *trying to leave the beforehand-given purposefulness*¹⁶⁸. Therefore, he could not feel making art to be anything else but an attempt to create that alternative purposefulness, or at least a ceaseless search for one: *I was taken into the realm of art by the desire to contemplate my own life as an all-encompassing essay and not by an intention to improve art.*¹⁶⁹

165 As a consistent champion of multiculturalism, Rešin Tucić was one of the most outstandingly protesting writers of Vojvodina in 1994, when the tablet in several languages was taken off the entrance to the offices of the Writer's Association of Vojvodina to be replaced by one written out in the Serbian Cyrillic alphabet solely.

166 Vujica Rešin Tucić, "Demoski Davičo" ["Demoniac Davičo"], in: *Vreme fantoma* [The Time of Phantoms], Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2005, pp. 72–79.

167 In our political system, the idea of freedom does not exist in its true sense. Joseph Beuys, in: *Dossier Beuys*, DAF, Zagreb, 2003, p. 370.

168 Vujica Rešin Tucić, "Jezička i mentalna pantomima Branka Andrića" ["Linguistic and Mental Pantomime of Branka Andrić"], in: *Vreme fantoma* [The Time of the Phantoms], Kulturni centar Novog Sada, Novi Sad, 2005, pp. 108–111.

169 Nikola Šindik, "Vujica Rešin Tucić: Smrt je naša tradicija" ["Vujica Rešin Tucić: Death Is Our Tradition"], Interview, *Beorama*, Beograd, February 1999.

Vujica Rešin Tucić (1941, Melenci – 2009, Novi Sad), was one of the most prominent adherents and protagonists of the Yugoslav neo-avant-garde in the 1960's and 1970's. Rešin Tucić was a writer, visual artist, poet, polemicist, essayist and editor. He published 12 authorial books and carried out a large number of subversive and provocative art projects across the cultural space of the former Yugoslavia. Also, he co-founded the art groups *Januar/January*, *Februar/February* (1971) and *Atentat/Assassination* (1972), all based at Novi Sad, Vojvodina/Serbia.

The private review *Adresa* ('Address'), with Tucić as its founder and publisher, was one of the most significant neo-avant-garde periodicals in the former Yugoslavia; he also worked as editor in the reviews *Polja* ('Fields', Novi Sad), *Ulaznica* ('Entrance Ticket', Zrenjanin), *Dalje* ('Further', Sarajevo) i *Tisa* (name of the river, Bečej). Furthermore, he established and contributed to the literary school *The Tradition of the Avant-Garde* (Open Society Fund, Belgrade, 1993–95), acted as co-founding member of the alternative literary circle *K21K* (Novi Sad, 1994/95) and organizer of the literary anti-war caravan *Pod granom oraha* ('Under the Walnut Branch', Open Society Fund, Novi Sad, 1994).

Works by this author and visual artist have been entered in dozens of art and/or literary almanacs, surveys, selections and anthologies (see the Bibliography in this book). His literary opus earned him a number of awards: "Vasko Popa Prize", "The Seal of the Town of Sremski Karlovci" and "Paja Marković Adamov Prize".

Solo exhibitions, projects, happenings and performances

My Menstruations [Moje menstruacije], photo-performance, magazine *Rok*, Belgrade, 1969.

Literary Happening [Književni hepening], Central Cathedral of the Adult Education Centre, Novi Sad, January 2, 1969.

My Menstruations [Moje menstruacije], literary happening, Youth Forum, Novi Sad, (exact date unknown) 1970.

MARCH Project [Projekat MART] (with his wife Nada Tucić), L.H.O.O.Q – underground newsletter for the development of interpersonal relations, No.11, Bosut, December 11, 71, late at night.

Scratching Imagination [Struganje mašte], art project, 1971 – 1991.

Showing the Reality [Pokazana stvarnost], exhibition and literary happening, Youth Hall, Zrenjanin, June 9, 1972.

Scratching Imagination [Struganje mašte], separate of the review *Pitanja*, Nos.1-2, Zagreb, 1982.

Scratching Imagination [Struganje mašte], exhibition, Art Salon of the Novi Sad Cultural Centre, Novi Sad, 1996.

Selected group exhibitions and happenings

Young Authors from Novi Sad [Mladi književnici iz Novog Sada], Popular Education Centre of the City of Zagreb, Zagreb, February 21, 1969.

Will Freedom Be Able to Sing the Way Slaves Used to Sing About It [Hoće li sloboda umeti da peva kao što su sužnji pevali o njoj], poetry happening, KAB Outdoor Café, Novi Sad, August 15, 1969.

A Working Day of the January Group [Radni dan grupe Januar], happening (Vladimir Kopicl, Mirko Radojičić, Slobodan Tišma, Janez Kocijančič, Čeda Drča, Božidar Mandić, Miroslav Mandić, Branko Andrić, Slavko Bogdanović, Ana Raković, Dušan Sabo, Peđa Vranešević, Vujica Rešin Tucić and Milan Živanović), Youth Forum, Novi Sad, January 21, 1971 (12 – 9:00 p.m.)

Refreshments of the New Arts [Zakuska novih umetnosti], happening, (Vujica Rešin Tucić, Branko Andrić – Andrla, Slavko Bogdanović, Čedomir Drča, Janez Kocijančič, Vladimir Kopicl, Božidar Mandić, Miroslav Mandić, Mirko Radojičić, Ana Raković, Dušan Sabo, Slobodan Tišma, Peđa Vranešević and Miša Živanović), Youth Hall, Belgrade, February 9, 1971.

The Cow Gone Mad [Pobesnela krava], street installation and action of the Assassination Group (Vujica Rešin Tucić, Arpad Vicko, Milan Milić), April Encounters, Student Cultural Centre, Belgrade, 1971.

Hot Buyer – The Emergence of the Assassination Group [Vruć kupac – pojava grupe Atentat], exhibition/happening (Vujica Rešin Tucić, Arpad Vicko, Milan Milić), Youth Forum, Novi Sad, Saturday, May 20, 1972.

New Art Practice 1966–1978 [Nova umjetnička praksa 1966–1978], Gallery of Contemporary Art, Zagreb, 1978.

Strip(ling)s and Projects (Little Fest) [Striplinzi i projekti (Mali fest)], UPIDIV Gallery, Novi Sad, 1979.

Verbo-Voco-Visual in Yugoslavia 1950–1980 [Verbo-voko-vizuel u Jugoslaviji 1950–1980], Museum of Contemporary Art, Belgrade, 1982.

Central-European Aspects of the Avant-Gardes in Vojvodina 1920–2000 [Centralnoevropski aspekti vojvodjanskih avangardi 1920–2000], Museum of Contemporary Fine Art, Novi Sad, 2002, Museum of Contemporary Art, Belgrade, 2003.

Masterpieces of Contemporary Art in Serbia from 1968 to This Day [Remek dela savremene umetnosti u Srbiji od 1968. do danas], Museum of Contemporary Fine Art, Novi Sad, 2005.

Auteur films

One Way [Jedan smer], 8mm, 1970.

Untitled [Bez naziva], 8mm, 1971.

Scratching Imagination [Struganje mašte], 8 mm, 1972.

Stage theatre

An Egg in the Iron Shell [Jaje u čeličnoj ljusci], proletarian theatre, production based on a text by Vujica Rešin Tucić, Actors: Zijah Sokolović and Josip Pejaković, Youth Forum/Tribina mladih, Novi Sad, Monday, May 25, 1970, 6:00 p.m.

Scratching Imagination [Struganje mašte], production based on a text by Vujica Rešin Tucić, Directed by: Miša Martinov, Actors: Mirjana Karanović, Oliver Viktorović and Koviljka Milić, Teatar poezije, Đuro Salaj Adult Education Centre, Beograd, 1981/82. (premiered on January 9, 1981)

Igrač u svim pravcima [Playing in All Directions], theatrical/poetry performance based on the text by Vujica Rešin Tucić, Directed by: Aleksandar Davić, Actors: Jadranka Nanić and Miloš Stanković, Novi Sad Cultural Centre, Novi Sad, 1996.

TV programmes about V. R. Tucić:

Vesna Janković, *The Unforgotten* [Nezaboravljeni], Studio B, Belgrade, December 2008.

Nenad Milošević, *Playing in All Directions* [Igrač u svim pravcima], Radio televizija Vojvodine, Novi Sad, 2009.

Nebojša Milenković (1971, Niš) graduated from the Belgrade University – Faculty of Philosophy, Department of Art History, in 2000. He first worked as curator/editor at the Gallery of Laza Kostić Cultural Centre in Sombor (2001). Since 2002, he has been a curator at the Museum of Contemporary Art of Vojvodina, based in Novi Sad, in charge of the Conceptual Art and New Media Collection. In 2010, he gained the professional/museological title of 'senior curator'. He has authored a number of issue-tackling and monographic exhibitions.

N. Milenković has written several monographs on art and artists: *Ich bin Künstler Slavko Matković*, MSLU, Novi Sad, 2005; *Szombathy Art*, MSLU, Novi Sad, 2005; *Zvezda i njena senka – Ikonografske predstave zvezde petokrake u umetnosti socijalističkog i postsocijalističkog društva (Ideologije, utopije simulakrumi slobode 1945-2005)* [*The Star and Its Shadow: Iconographic Representations of the Five-Pointed Star in the Art of the Socialist and Post-Socialist Periods (Ideologies, Utopias, Simulacra of Freedom 1945-2005)*], MSLU, Novi Sad, 2006 and *Vladimir Kopicl. Ništa još nije ovde ali neki oblik već može da mu odgovara...* [*Vladimir Kopicl. Nothing Is Here Yet But Some Form May Prove Corresponding Thereto...*], MSUV, Novi Sad, 2007.

The author also pursues literature (mostly poetry) and has published six books of the kind, his major interests lying in the history and theory of art, literature, journalism and social activism. For a while, he was editing *Anomalija*, Review for Art Criticism, History and Theory.

The exhibition project *Szombathy Art* earned him the Best Authorial Exhibition Prize for the year 2006, awarded by the Art Historians' Society of Serbia. His literary/poetic works have also been awarded (some on international scale).

N. Milenković is a member of the International Association of Art Critics – AICA. Since February 2009, he has been Chairman of the Forum/Institute for Normality and Culture of Change.

The author of this monograph lives in Novi Sad.

Nebojša Milenković

VUJICA REŠIN TUCIĆ: TRADICIJA AVANGARDE

VUJICA REŠIN TUCIĆ: THE TRADITION OF THE AVANT-GARDE

Izdavač / Published by

Muzej savremene umetnosti Vojvodine u Novom Sadu
Museum of Contemporary Art Vojvodina in Novi Sad
Jevrejska 21, 21000 Novi Sad, Serbia & Montenegro
tel. + 381 21 6611 463, e-mail: info@msuv.org
www.msuv.org

Za izdavača / Executive Publisher

Živko Grozdanić

Upravni odbor / Board

dr Slavko Bogdanović (predsednik/president),
Vesna Latinović, Olga Šram, Radovan Živankić,
dr Predrag Šiđanin, Danijela Halda, Ljubica Kopanja

Urednik / Editor

Nebojša Milenković

Tekst / Text

Nebojša Milenković

Bibliografija / Bibliography

Gordana Đilas

Recenzenti / Reviewers

prof dr Ješa Denegri
dr Slavko Bogdanović

Prevod / Translation

Angelina Čanković Popović

Lektura i korektura / Proof reading

Predrag Rajić

Dizajn / Design

Mirjana Dušić-Lazić

Dizajn korica / Cover Design

Nebojša Milenković

Fotografije / Photographs by

Porodica/Family Tucić, Pavle Jovanović, Nin, Blic, Vjesnik,
Suzana Vuksanović

Arhivski material / Archival material

Porodica/Family Tucić, Biblioteka Matice srpske, Novi Sad,
Biblioteka Muzeja Vojvodine, Novi Sad, Muzej savremene
umetnosti Vojvodine, Novi Sad, Nebojša Milenković

Štampa / Print ALFAgraf, Petrovaradin, 2011.**Tiraž / Print run** 800

ISBN 978-86-84773-79-3

Realizaciju izložbe pomogao je Pokrajinski
sekretarijat za kulturu Vlade AP Vojvodine
The exhibition is supported by Department
for Culture of the Government of the Autonomous
Province of Vojvodina, Novi Sad

Zahvalnost institucijama i pojedincima koji su
pomogli u pripremi i realizaciji monografije i izložbe
o Vujicu Rešinu Tuciću / Acknowledgments to the
institutions and individuals who have helped the
preparation and realization of the monograph and/or
exhibition dedicated to Vujica Rešin Tucić:
Suzana Vuksanović, Tatjana Tucić, Nada Tucić, Siniša
Tucić, Biblioteka Matice srpske, Biblioteka Muzeja
Vojvodine, Gordana Đilas, Boško Ivkov, Slavica Prusina,
Pavle Jovanović, Jovan Jakšić, Jelena Maksimović,
Vladimir Kopicl.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

929 Rešin Tucić V. (083.824)

МИЛЕНКОВИЋ, Небојша

Vujica Rešin Tucić : Tradicija avangarde :
[retrospektivna izložba] , Muzej savremene umetnosti
Vojvodine, [februar-mart 2011] / [autor i kustos izložbe]
Nebojša Milenković ; [prevod Angelina Čanković Popović] . -
Novi Sad : Muzej savremene umetnosti Vojvodine, 2011
(Petrovaradin : ALFAgraf). - 215 str. : fotogr. ; 23 cm

Uporedo srp. tekst i engl. prevod. - Tiraž 800.

ISBN 978-86-84773-79-3

a) Решин Туцић, Бујица (1941-2009) - Изложбени каталози
COBISS.SR-ID 260292871

